ALMANAH ISTORIC

VIAŢA ŞI MOARTEA LUI ANTONESCU

50 de ani de la moartea Mareşalului

Editura Tess - Expres
1996

La 1 iunie 1946 ochiul aparatului cinematografic fixa pentru Eternitate cumplita faptă a execuţiei...

VIAȚA ȘI MOARTEA LUI ION ANTONESCU

ALMANAH ISTORIC

(50 ani de la moartea Mareşalului)

Editura Tess-Expres
1996

Cuprins

Biografia oficială a Mareşalului Ion Antonescu a fost întocmită în decembrie 1940-ianuarie 1941, cu intenţia iniţială de a fi popularizată în rândurile armatei române. Autorul ei este căpitanul George Gavrilescu şi a fost vizată de generalii Constantin Pantazi şi Nicolae Mazarini, precum şi de scriitorul Demostene Botez. În primele zile ale campaniei din răsărit, în timp ce căpitanul George Gavrilescu făcea parte din eşalonul II al Marelui Cartier General, biografia a fost revăzută. La 18 iulie 1941, la cererea lui Mihai Antonescu, a fost oferită scriitorului german Harald Läuen, care a folosit-o ca material documentar pentru monografia Marschall Antonescu, apărută la Essen, în 1943. Prin diligenţele Ministerului Propagandei Naţionale, ea a fost distribuită şi unor gazetari străini acreditaţi în România acelui timp. Evident, biografia a circulat având girul Conducătorului statului şi, implicit, fixează nişte repere asupra cărora nu se mai pot nutri dubii. De fapt, orice lumină proiectată asupra existenţei unei personalităţi controversate merită tot interesul şi în virtutea acestui interes reproducem acest document aproape necunoscut.

BIOGRAFIA OFICIALĂ A MAREŞALULUI ANTONESCU

(întocmită în anii războiului)

Născut la 2 iunie 1882 la Piteşti, dintr-o familie de militari, generalul Ion Antonescu şi-a destinat de la început toată munca şi străduinţele sale nobilei cariere militare.

Pregătirea acestei cariere şi-a început-o în anul 1898 în Şcoala pentru fiii de militari, de unde în 1902 a trecut la şcoala pregătitoare de ofiţeri de infanterie şi cavalerie, pe care a absolvit-o după doi ani, fiind clasificat întâiul din promoţia sa.

Tânărul sublocotenent în Regimentul I Roşiori este pus de la începutul carierei în situaţiunea de a face faţă unor împrejurări deosebit de grele, cu prilejul tragicei revoluţii ţărăneşti din 1907. La Galaţi, cu o mână de soldaţi, în faţa miilor de ţărani răsvrătiţi, a izbutit să potolească spiritele fără vărsare de sânge, pentru că le-a impus prin atitudinea sa plină de omenie, dreptate şi hotărâre neşovăitoare, aşa cum s-a afirmat ulterior în întreaga sa activitate militară şi publică. Pentru acest fapt a fost felicitat în faţa întregii garnizoane din Galaţi de către Principele moştenitor Ferdinand, trimis special de către Regele Carol I în acea regiune.

În anul 1911, cu gradul de locotenent, a fost admis întâiul la concurs pentru Şcoala superioară de răsboi, unde şi-a desăvârşit

pregătirea profesională şi s-a afirmat în mod strălucit prin excepţionalele sale daruri sufleteşti.

Astfel, în campania din Bulgaria din 1913 îl găsim, cu gradul de căpitan, ca şef al biroului de operaţii în statul major al Diviziei I de cavalerie, în care calitate aduce servicii atât de importante unităţii sale şi operaţiunilor armatei române, încât i se acordă cea mai înaltă distincţiune: «Virtutea militară» de aur.

Fermitatea caracterului său, inteligenţa vie şi pătrunzătoare, energia neşovăitoare şi adâncul său devotament în serviciul public l-au indicat de la început nu numai în importante posturi de comandament, ci şi în situaţiuni în care era chemat să făurească sufletul şi armura de oţel a apărării naţionale. Începând cu comanda escadronului de elevi de la Şcoala militară de cavalerie, de la 1 noiembrie 1914 până la 1 aprilie 1915, va fi, succesiv, conducător al Şcolii speciale de cavalerie, în octombrie 1926, comandant al Şcolii superioare de răsboi în 1927 şi 1931, secretar general al Ministerului Apărării Naţionale în 1928, şef al Marelui Stat Major în 1933 şi ministru al apărării naţionale în 1937.

Rolul său de educator al conştiinţei româneşti s-a afirmat nu numai prin împlinirea înaltelor funcţiuni pe care le-a deţinut, dar şi prin felul demn în care le-a părăsit, atunci când anumite circumstanţe l-au împiedicat să lucreze după cugetul şi concepţia sa. Caracter neşovăitor, de o rigiditate morală impresionantă, el a înţeles să contribuie la educaţia armatei şi a naţiunii nu prin cuvinte, ci prin fapte şi mai ales prin exemplul sacrificiului propriu.

Răsboiul pentru unitatea naţională început de România în 15 august 1916 îl găseşte pe căpitanul Ion Antonescu la biroul de operaţii al Corpului 4 armată, unde fusese mutat la 1 aprilie 1915. El se face imediat remarcat de comandantul acestui corp, generalul Prezan, care apreciază pe deplin excepţionalele însuşiri ale subalternului său. Din această justă preţuire va rezulta acea colaborare minunată, care a asigurat armatelor româneşti victorii strălucite.

La 16 august 1916, când generalul Prezan ia comanda Armatei de Nord, căpitanul Ion Antonescu este adus ca şef al biroului de operaţii al acestei armate. Având toată încrederea comandantului său, capitanul Antonescu desfăşoară o activitate supraomenească: concepe şi redactează proiecte şi ordine de operaţiuni, supraveghează şi îndrumează executarea lor şi ia hotărâri grabnice în orice împrejurare, încărcându-se astfel cu curaj de partea sa de răspundere.

În 1942 cu feldmareşalul von Brauchitach undeva, în stepele Stalingradului

Activitatea aceasta prodigioasă va recolta roade bogate. Armata de Nord învinge rezistenţa inamicului, pe care-l împinge adânc în Transilvania. Numai când mersul operaţiunilor de pe celelalte fronturi ale teatrului de

operaţiuni determină Marele Cartier General român să retragă trupele din Transilvania pe poziţiile de la frontieră, este obligată şi Armata de Nord, în plină victorie, să se retragă. Ea se retrage în cele mai bune condiţiuni în Carpaţii Moldovei, unde rezistă şi zădărniceşte toate sforţările inamice de a străpunge linia de apărare. În elaborarea măsurilor de apărare căpitanul Antonescu are o mare parte de contribuţie. Aceste măsuri constituiesc un exemplu clasic de apărare pe trei văi – Bicaz, Trotuş şi Oituz – care deschid căi de comunicaţie ce conduc convergent spre aceeaşi regiune – Oneşti.

Dispozitivul raţional al forţelor Armatei de Nord, deplasarea şi întrebuinţarea în timp şi spaţiu a rezervelor parţiale şi generale au contribuit la rezultatul că Moldova nu a putut fi invadată de inamic, deşi acesta era superior ca număr şi material. Generalul Prezan învinge în această grea operaţiune.

La 1 noiembrie 1916 căpitanul Ion Antonescu este avansat maior şi mutat ca şef al biroului de operaţii de la Armata I, unde continuă să depună aceeaşi muncă şi iscusinţă. Pentru modul strălucit de colaborare la pregătirea şi executarea operaţiunilor acestei armate, el este decorat «proprio motu» şi felicitat de către regele Ferdinand.

La 12 noiembrie trece şef al biroului de operaţii, fără şef de stat major, la grupul de armate general Prezan, unde pregăteşte bătălia de la Bucureşti, a cărei concepţie constituie una dintre cele mai măiestre şi îndrăzneţe operaţiuni de război.

Bătălia ţine de la 12 la 20 noiembrie 1916. În tot acest timp, maiorul Ion Antonescu a dovedit o energie şi rezistenţă inepuizabile, nu numai prin faptul că a elaborat mereu şi la timp toate proiectele de operaţiuni şi ordinele de execuţie, dar mai ales prin aceea că a oţelit prin dinamismul său întreg aparatul executiv, comandanţi şi trupe.

La 5 decembrie 1916 maiorul Ion Antonescu trece ca şef al operaţiilor la Marele Cartier General, rămânând în această calitate până la 1 aprilie 1918. La 1 septembrie 1917 este avansat locotenent-colonel.

Ca şef al secţiei operaţiilor de la M.C.G. maiorul şi apoi locotenent-colonelul Ion Antonescu a avut un rol covârşitor în pregătirea şi conducerea operaţiunilor din Moldova din anul 1917, când s-au obţinut victorii strălucite în bătăliile de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz.

În cursul lunii aprilie 1917 el a îndeplinit o importantă misiune la Petrograd, unde a fost trimis ca delegat al M.C.G. pentru a stabili de acord cu generalul Alexeev planul colaborării ruso-române, iar cu generalul Kerenski planul aprovizionărilor, dotării şi raporturilor cu armata rusă.

Câteva luni (1 aprilie – 28 octombrie 1918) are comanda Regimentului 7 Roşiori.

Reluarea operaţiunilor militare în Transilvania, în 1919, reclamă încă o dată la conducere dualitatea generalului Prezan – lt. colonel Antonescu, care aduce din nou victoria armatei noastre reînviate. Printr-o acţiune repede bolşevismul este zdrobit şi Ungaria este salvată din ghearele comunismului.

Atunci, ca şi azi, generalul Antonescu a fost în cruciadă sfântă şi acţiunea sa a binemeritat nu numai de la patria sa, ci şi de la întreaga lume civilizată. Atunci s-a tăiat hotărât calea invaziei comuniste în Europa. Cel ce va scrie istoria civilizaţiei europene de astăzi, nu va putea trece cu vederea rolul de istorie universală îndeplinit în 1919 de mica, dar brava armată română.

Pentru a treia oară Ion Antonescu e la Galaţi, acum în grad de lt.colonel, se găseşte în faţa regelui Ferdinand, care îl distinge «proprio motu» cu ordinul Mihai Viteazul, cel mai înalt ordin de război, adresându-i următoarele cuvinte: «Antonescu, regele mai mult ca oricare altul din această ţară ştie cât îţi datorează România Mare. Meritai demult această recunoaştere publică. Am scăpat însă ocaziile. Sunt fericit însă că a venit aceasta».

Un război este un examen greu şi sever pentru întreaga naţiune. Pentru un militar el este examenul suprem. Toată cariera acestuia

capătă sens şi recunoaştere numai prin comportamentul lui în timp de război. Generalul Antonescu şi-a afirmat însuşirile sale de militar desăvârşit, participând în chip hotărâtor la planurile şi operaţiunile răsboiului de întregire naţională şi de îngenunchiere a bolşevismului.

Odată cu terminarea răsboiului, el va fi chemat să fructifice bogata sa experienţă şi superioarele lui aptitudini în o serie de funcţiuni, care îi dau prilejul să-şi afirme pe lângă calităţile de comandant şi pe acelea de organizator priceput şi prevăzător, precum şi de îndrumător luminat şi însufleţit.

În aprilie 1920, având gradul de colonel, trece la conducerea Şcolii speciale de cavalerie, unde rămâne până în septembrie 1928. În acest timp execută şi un stagiu de patru luni în armata franceză şi urmează un curs de informaţii la Versailles. De la 1 august 1923 funcţionează ca ataşat militar în Franţa, iar la 1 ianuarie 1924 este trecut în aceeaşi calitate în Anglia, unde rămâne până la 14 iulie 1926.

Pe generalul Antonescu nu-l înşeală starea de acalmie inerentă epocilor postbelice. Întrezărind realităţile aspre ce pândesc pe cei victorioşi, el va fi în continuare preocupat de necesitatea redresării militare a ţării, atât în ordinea pregătirii spiritului, cât şi materiale.

La 1 octombrie 1926 el va lua conducerea Şcolii speciale de cavalerie, apoi comanda Regimentului 9 Roşiori până la 15 iulie 1927, când este numit comandant al Şcolii superioare de război.

Aici începe acţiunea de reînnoire a spiritului militar – acţiune pe care a dus-o dârz şi neobosit până azi – înfrângând rutina şi inerţia prin programe şi metode noi, care poartă pecetea personalităţii şi concepţiilor sale. Plecând de la premisa că războiul este o problemă de ştiinţă, de energie şi de îndrăsneală raţională şi că, în consecinţă, cere de la conducătorii lui – mari şi mici – calităţi intelectuale, fizice şi morale complexe şi alese, s-a străduit să orienteze pregătirea elevilor, viitori comandanţi ai oştilor, astfel încât:

– să le creeze obişnuinţa unei munci intelectuale pasionate, puse în slujba interesului general, nu în folos personal;

– să-i doteze cu o energie fără limite;

Să păstreze vii în amintirea foştilor săi elevi, care azi încadrează strălucit armata, memorabilele sale sfaturi: «Elevi de azi şi de mâine ai acestei şcoli, îndrăzniţi prin muncă, prin energie şi prin caracter să ajungeţi acolo unde ajunge omul cu adevărat merituos, muncitor, modest şi de caracter şi vă asigur că nu se va putea prin aceste mijloace să nu izbutiţi».

Într-o vreme când principiile rezultate în urma războiului din 1914-1918 stăteau la baza pregătirii războiului în şcolile militare, generalul Antonescu, cu o intuiţie rară, se emancipează de sub influenţa «războiului de cârtiţe» şi caută să stabilească o doctrină cât mai apropiată de războiul viitorului, aşa cum îl întrevedea el. În această privinţă se poate spune ca a prevăzut cu multă perspicacitate caracterului războiului ce trebuia să urmeze celui din 1914-1918, deoarece a căutat să repună manevra în ofensivă şi viteza în operaţiuni în drepturile pe care le avusese şi înaintea războiului mondial.

Învăţământul în Şcoala superioară de război pe timpul conducerii sale a îmbrăcat o formă accentuat teoretic-aplicativă şi mai ales practică, concretizată prin dese ieşiri în teren şi călătorii de instrucţie, în scopul de a pune elevii în situaţii cât mai apropiate câmpului de luptă.

El, cel dintâi, a avut ideea călătoriilor de arme în care elevii puteau să-şi dea seama de posibilităţile reale ale fiecărei arme în parte. Socotea că în acest fel viitorul ofiţer de stat major şi comandant de mare unitate va putea să coordoneze acţiunea diferitelor arme, pentru ca din efortul comun al acestora să se capete isbânda.

Un om nou crea o şcoală nouă şi punea bazele unei armate noi.

În aprilie 1929 – după ce de la 1 octombrie 1928 până la 12 noiembrie 1928 deţinuse funcţiunea de secretar general al

Ministerului Apărării Naţionale – părăseşte conducerea şcolii şi ia comanda Brigăzii 5 Roşiori, iar la 30 iunie 1930 comanda Brigăzii 6 cavalerie.

De la crearea unui spirit nou în şcoală, trece la crearea unui spirit nou în practică.

Comanda superioară a unei trupe pune în evidenţă grija generalului Antonescu – general de brigadă la data de 10 mai 1931 – pentru starea morală şi fizică a trupei sale. Păstrarea demnităţii umane este o primă preocupare. Ştia că un om umilit şi nedreptăţit nu poate fi un militar în care conştiinţa demnităţii să nu fie rănită şi a pus accentul pe tratamentul oamenilor de sub comanda sa. Vechile racile au fost stârpite cu energie. A îndrumat într-un sens nou şi instrucţia unităţilor de sub comanda sa.

A dat, în acest scop, o directivă de instrucţie care a schimbat în mod esenţial vechile procedee şi sisteme de instrucţie, repetate până atunci în virtutea inerţiei, în fiecare an, fără nici o modificare sau adaptare în raport cu timpul, de la războiul mondial din 1914-1918.

Această directivă, care mai târziu a servit ca isvor de inspiraţie la întocmirea altor directive generale de instrucţie, i-a creat generalului Antonescu, la apariţia ei, pe de o parte multe animozităţi din cauza ideilor îndrăsneţe pe care le cuprindea şi a criticii ce aducea vechilor idei, iar pe de altă parte aprecieri elogioase şi dezinteresate.

La 1 iulie 1931 revine la comanda Şcolii superioare de război, unde rămâne până la 15 august 1933, când trece la comanda Diviziei a 3-a, unde pune în aplicare doctrina nouă profesată cu atâta convingere ca director al Şcolii superioare de război.

Astfel, neobosit şi încrezător în izbânda concepţiei sale, alternează educarea teoretică şi spirituală din şcoală cu cea practică şi fizică la unităţi.

Păstrându-şi comanda diviziei, la 1 decembrie acelaşi an este numit şef al Marelui Stat Major, funcţiune deţinută până la 11 decembrie 1934.

La Marele Stat Major, cu aceeaşi vigoare neobosită şi adâncă cunoaştere a problemelor în legătură cu armata, trece la un vast proiect de reorganizare, care avea să ducă la reclădirea din temelii a acestei instituţii. Proiectul oglindeşte toată cultura pe care a acumulat-o,

Unităţi române defilează prin Cernăuţi (iulie 1941).

tot rodul spiritului său de observaţie şi toată puterea sa de organizare.

Om de realităţi, cu spirit şi intuiţie sigură, a pus în special, cu toată energia, problema înzestrării armatei şi pregătirii ei tehnice de război, ca unul ce-şi dădea seama că situaţia din Europa merge cu paşi repezi spre o radicală transformare.

Astfel, pe timpul cât a fost în fruntea Marelui Stat Major, s-au realizat următoarele:

1. – S-a reorganizat Marele Stat Major;

2. – S-a stabilit planul de ansamblu pentru reorganizarea şi dotarea armatei spre a forma un tot unitar, stabilindu-se în amănunt;

– organizarea armelor şi a marilor unităţi;

– dotarea cu tot felul de materiale a fiecărei arme şi mari unităţi;

– caracteristicile fiecărui material cu care urma să fie dotată armata;

– ordinea de urgenţă în care să se facă dotarea, în raport cu posibilităţile financiare ale ţării.

Această ordine de urgenţă se referea atât la diferitele categorii de materiale cu care urma să se doteze armata, cât şi la numărul marilor unităţi ce trebuiau să devină mobilizabile.

Toate aceste probleme au fost tratate detaliat într-o serie de rapoarte către Consiliul Superior al Apărării ţării şi au avut ca urmare întocmirea primului plan de înzestrare a armatei, eşalonat din punct de vedere al executării pe 10 ani.

Din cauza plecării de la conducerea Marelui Stat Major, însă, proiectele întocmite nu au putut fi realizate cu totul.

3. – S-a studiat o nouă organizare a diviziei de infanterie şi a corpului de armată în scopul de a mări capacitatea de foc şi manevră.

4. – S-a studiat modificarea dislocării de pace a marilor unităţi în scopul de a corespunde mai bine nevoilor de acoperire şi apărare a frontierelor.

5. – S-au întocmit directivele generale pentru instrucţia în armată pe anii 1934/1935 în care s-au evidenţiat şi s-au pus baze temeinice:

a) principiilor referitoare la scopul şi condiţiile generale ale instrucţiei;

b) îndrumării practice a instrucţiei ofiţerilor, subofiţerilor şi trupei (activi şi de rezervă);

c) îndepărtării schematismului în metodele de predare ale instrucţie şi de conducere a unităţilor;

d) simplificării normelor de lucru în întocmirea diferitelor documente (studii, ordine etc.) pentru organizarea şi executarea aplicaţiunilor pe hartă şi pe teren, la instrucţia ofiţerilor pe garnizoană, la comandamente şi în corpurile de trupă etc.

Aceste directive au constituit liniile generale pe baza cărora s-au întocmit actualele directive generale pentru instrucţia în armată, în care s-a căutat a se reduce râvnă la lucrul de creaţie şi stimularea energiilor pe calea bunelor principii. Atât pregătirea tehnică şi de luptă a oştirii cât şi cea morală şi materială, sunt îmbinate în ele în mod armonios, astfel încât pot constitui, pentru mult timp, adevărata doctrină a pregătirii de război.

6. – Pentru unificarea doctrinei în armată s-au întocmit note explicative pentru clarificarea ideilor predominante ale timpului despre:

– exercitarea comandamentului;
– forţarea şi apărarea cursurilor de apă;
– acţiunea pe fronturile mari.

7. S-a întocmit un plan de desvoltare a reţelei de cale ferată din care s-a realizat:

– sporirea capacităţii tuturor liniilor din poarta Someşului;

– dublarea liniei Teiuş-Apahida;

– construcţia liniei Ilva Mică-Vatra Dornei;

– lungirea tuturor liniilor de garaj la circa 800 metri, din toate staţiile de pe frontul de vest;

– crearea unui stoc de rezervă de combustibil solid şi lichid necesar la mobilizare, corespunzător numărului de locomotive;

– sporirea stocului de rampe mobile de îmbarcare şi debarcare;

– amenajarea a şase trenuri sanitare şi şase trenuri baie permanente;

– organizarea apărării pasive a reţelei CFR prin:

a) instrucţia personalului;

b) stocarea materialului necesar;

c) construirea a 200 metri pod metalic demontabil CFR;

d) amenajarea a 10 vagoane macara.

8. – S-a făcut o nouă repartizare a personalului CFR minoritar pe reţeaua de cale ferată, astfel ca să se realizeze siguranţa transporturilor militare.

Repartizarea a început în anul 1934 şi s-a definitivat în 1938.

Mobilizarea administraţiei CFR a primit o nouă factură, pentru a realiza o încadrare mai bună a unităţilor CFR şi o precizare juridică a situaţiei personalului;

9. – S-a întocmit un plan pentru desvoltarea reţelei de drumuri, din care s-a executat:

– întocmirea unei monografii a drumurilor, cu date statistice asupra drumurilor, podurilor, trecerilor, carierelor şi obligaţiuni de ordin militar;

– s-au adunat toate datele pentru întocmirea unei hărţi a ţării la scara 1/200.000 cu drumurile naţionale, judeţene, comunale şi podurile mai lungi de 4 metri;

– s-a românizat personalul care încadrează serviciile judeţene de drumuri;

– s-a întocmit un plan de desvoltare a comunicaţiilor ţării, stabilindu-se ordinea urgenţei şi executându-se parte din lucrări;

– s-a reorganizat serviciul transporturilor din armată;

– s-a organizat mobilizarea serviciilor civile care se ocupă cu drumurile, transporturile pe drumuri şi cu circulaţia pe timp de război.

Planul de desvoltare a reţelei CFR şi drumuri nu s-a putut realiza integral, dar meritul prevederii – şi mai evident astăzi, şi mai accentuat mâine –, a rămas întreg al generalului Antonescu.

Vastul plan de organizare a armatei, noutatea lui, curajul lui şi afirmarea tot mai covârşitoare a personalităţii generalului Antonescu, nu numai în rândurile armatei, dar şi în opinia publică a ţării, care căuta un om în stare să salveze ţara din starea demoralizantă în care se sbătea, încep să ridice tot mai puternice adversităţi. Cariera generalului Antonescu se va desfăşura mai departe într-o ciudată alternare de recunoaştere şi dezavuare, semn caracteristic al epocii tulburi şi decadente pe care ţara o traversa atunci.

Aşa se face că la 11 decembrie 1934 generalul Antonescu pleacă de la Marele Stat Major, rămânând în continuare comandant al Diviziei a 3-a până la 1 noiembrie 1937, când este numit comandant al Comandamentului 4 teritorial, pe care îl conduce până la 28 decembrie 1937. În timp ce se găsea în fruntea acestui comandament a fost avansat general de divizie la 25 decembrie 1937.

Prin Înaltul Decret nr. 4322 din 28 decembrie 1937 a fost numit ministru al apărării naţionale şi conduce acest departament până la 30 martie 1938, când a demisionat...

După plecarea din fruntea ministerului este ţinut fără comandă până la 1 noiembrie 1938, când i se dă comanda Corpului 3 armată, la care nu stă decât o lună, căci este pus din nou la dispoziţia ministerului, pentru că ceruse în scris şi dăduse ordin să se trateze omeneşte legionarii din închisoarea Chişinău.

După această dată este considerat pe faţă ca periculos şi ţinut sub pază la domiciliu, iar la 9 iulie 1940 este arestat şi închis la mânăstirea Bistriţa din judeţul Vâlcea.

Această ultimă şi nedreaptă lovitură îl determină ca la 12 iulie 1940 să-şi dea demisia din armată. Demisia a fost primită.

Dar vremuri grele se abat asupra ţării. Trupul ţării este sfârtecat din toate părţile şi sufletul i se sbate în desnădejde. Mai este un singur pas până la prăbuşire.

Şi generalul Antonescu este omul de conducere în timpuri grele. În aceste moment istorice, omul integru, de cinste exemplară, de curaj şi de hotărâre, omul cu simţul răspunderii care şi-a iubit ţara mai mult ca nimeni altul, este chemat să salveze ceea ce se mai putea salva. La 6 septembrie 1940, este numit Conducătorul statului român şi preşedintele Consiliului de Miniştri.

Generalul Antonescu nu şovăie nici o clipă. Îşi asumă întreaga răspundere şi încă o dată pune la dispoziţia patriei tot ce are ca suflet, minte şi putere de muncă.

S-a angajat să refacă tot ce se va putea reface din trupul sfârtecat al ţării. Şi o va face.

Cel mai bun general al ţării nu se putea să rămână în afara armatei. La 16 septembrie 1940, prin Înaltul Decret nr. 3155, i s-a anulat demisia din armată şi este repus în toate drepturile sale.

Pe aceeaşi dată a fost avansat la gradul de general de corp de armată...

Omul care, prin prestigiul personalităţii sale fără pată, căpătase încrederea poporului său, trăinicia şi fidelitatea credinţei sale, câştigă pentru România încrederea Fuhrerului şi a Marelui Reich.

Misiunea providenţială şi istorică a generalului Antonescu este în mers. Drumul ei este pe căile lui Mihai Viteazul şi Ştefan cel Mare, pe care astăzi duce, spre izbândă şi unire a tuturor românilor, oastea românească.

Dumnezeu să-l ocrotească!

Prin el şi cu el vom învinge!

În automobil deschis, Antonescu trece prin Basarabia dezrobită.

„OSTAŞI, VĂ ORDON: TRECEŢI PRUTUL!“

ORDINUL DE ZI CĂTRE ARMATĂ AL GENERALULUI ION ANTONESCU

Bucureşti, 22 iunie 1941

OSTAŞI,

V-am făgăduit din prima zi a noii Domnii şi a luptei mele naţionale să vă duc la biruinţă;

Să şterg pata de dezonoare din Cartea Neamului şi umbra de umilire de pe fruntea şi epoleţii voştri.

Azi a sosit ceasul celei mai sfinte lupte, lupta drepturilor strămoşeşti şi a bisericii, lupta pentru vetrele şi altarele româneşti de totdeauna.

OSTAŞI,

Vă ordon:

Treceţi Prutul!

Zdrobiţi vrăjmaşul din răsărit şi miazănoapte!

Dezrobiţi din jugul roşu al bolşevismului pe fraţii noştri cotropiţi!

Reîmpliniţi în trupul ţării glia străbună a Basarabilor şi codrii voievodali ai Bucovinei, ogoarele şi plaiurile voastre!

OSTAŞI,

Plecaţi pe drumul biruinţelor lui Ştefan cel Mare ca să cuprindeţi cu jertfa voastră ceea ce au supus strămoşii noştri cu lupta lor!

Înainte!

Fiţi mândri că veacurile ne-au lăsat aci strajă dreptăţii şi zid de cetate creştină!

Fiţi vrednici de trecutul românesc!

OSTAŞI,

Veţi lupta cot la cot, suflet de suflet, lângă cea mai puternică şi glorioasă armată a lumii;

Îndrăzniţi să vă măsuraţi vitejia şi să vă dovediţi mândria, camarazilor noştri;

Ei luptă pe pământul moldovean pentru graniţele noastre şi pentru dreptatea lumii;

Fiţi vrednici de cinstea pe care v-a făcut-o istoria, Armata Marelui Reich şi neîntrecutul ei comandant Adolf Hitler!

OSTAŞI,

Înainte!

Să luptaţi pentru gloria neamului!

Să muriţi pentru vatra părinţilor şi copiilor voştri!

Să cinstiţi prin vitejia voastră amintirea lui Mihai Vodă şi a lui Ştefan cel Mare, a martirilor şi eroilor căzuţi în pământul veşniciei noastre cu gândul ţintă la Dumnezeu!

Să luptaţi pentru dezrobirea fraţilor noştri, a Basarabiei şi Bucovinei, pentru cinstirea bisericilor, a vieţii şi căminelor batjocorite de păgânii cotropitori!

Să luptaţi pentru a ne răzbuna umilirea şi nedreptatea!

V-o cere Neamul, Regele şi Generalul Vostru!

OSTAŞI,

Izbânda va fi a noastră!

La luptă!

Cu Dumnezeu înainte!

Comandantul de căpetenie al Armatei,
GENERALUL ANTONESCU
(Monitorul oficial, 22 iunie 1941).

Trupe române defilează în oraşul Sevastopol.

„MAREŞALUL ION ANTONESCU A FOST MODELUL MEU!“

declară generalul fără de care nu poate fi descifrată Revoluţia din decembrie 1989...

***Rep.*: Îl condamnaţi la moarte pe Mareşalul Ion Antonescu sau îl absolviţi?**

V.A.S: Este o problemă foarte actuală, dacă vreţi, pentru istorie, dar şi pentru neamul românesc, o dezbatere care să aibă ca subiect pe Mareşalul Antonescu. Nici nu vreau să iau pro şi contra ceea ce s-a spus, s-a scris până acuma, fiindcă ar însemna să arăt cât de mult am citit şi cât de mult am cunoscut aceste probleme. Încerc să fac o analiză oarecum personală, pe mai multe planuri. Şi o să încep cu o problemă care poate o să vi se pară întrucâtva interesantă.

Atunci când în Decembrie ' 89, apăruse ideea că după răsturnarea regimului comunist şi decapitarea lui Ceauşescu, ar fi bine ca o mână de fier să preia conducerea politică şi militară a acestei ţări, şi s-au găsit promotori ai acestei idei, chiar foarte vehemenţi, care erau interesaţi să se regăsească ei în poziţia de conducător al statului, am refuzat această variantă şi n-am dorit-o pentru că eu personal am spus că pentru un popor care a avut din '38 până în '89 diverse forme de dictatură, dintr-un anumit punct de vedere unele mai interesante ca altele, iar din alt punct de vedere, unele mai grele decât altele, mă refer la dictatura regală a lui Carol al II-lea, mă refer la dictatura lui Antonescu, mă refer la dictatura comunistă, care a fost cu totul şi cu totul apogeul acestui fenomen al dictaturii în evoluţia politică a omenirii, este totuşi prea mult.

Să revin puţin...Sigur că dictatura antonesciană a fost într-un moment greu pentru ţară, pentru România, când aliaţii deabia puteau să-şi facă nişte planuri de supravieţuire..Mă refer la Anglia şi Franţa., când garanţiile date unor ţări, ulterior istoria a dovedit că n-au avut substanţă: cazul Poloniei, mă refer la perioada de până la izbucnirea celui de al doilea război mondial, a fost o situaţie foarte delicată, dificilă..la un

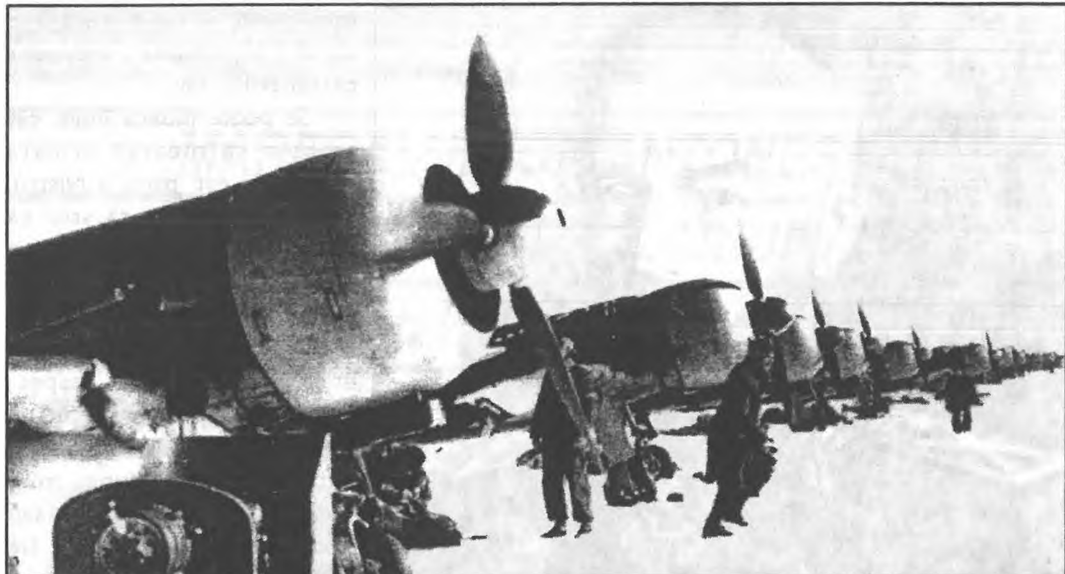

Unul din rarele portrete pictate reprezentându-l pe mareşalul Ion Antonescu.

inteligent, şi cu o hotărâre care a impus respect partenerului său.

Se poate judeca mult, cât trebuia să meargă armata română în est: până la Nistru, până la Bug...dar să ştiţi că acest lucru nu l-am găsit nicăieri în trei mii de ani de istorie, în care, într-o acţiune militară, să fii existat anumite limite care să fi fost respectate. Chiar dacă ţi-ai făcut un plan să mergi până la o anumită limită cu acţiunea militară, dacă acţiunea merge sau dacă eşti cu nişte aliaţi, fie acţiunea te atrage să faci un pas în plus, fie aliaţii te obligă.. Se pare că aici au fost ambele elemente, care l-au convins pe Antonescu să meargă mai departe. Deci, din acest punct de vedere nu putem să-l judecăm noi, contemporanii lui, ne considerăm contemporani încă. Mai mult, aici este o problemă deosebită, să ne gândim că acest om, care avea o poziţie de prim rang în statul român, a avut şi această slăbiciune: să se încreadă prea mult în oameni. Iar dacă nu s-ar fi încrezut în oameni prea mult, ar fi putut să fie cel care să închidă printr-un armistiţiu, nu ştiu în care condiţii, dar poate în aceleaşi condiţii sau chiar mai bune, războiul cu partenerul cu care se angajase să lupte. Sigur că dintr-un anumit punct de vedere, poate că şi eu sunt – deşi sunt un optimist, în acelaşi timp sunt şi fatalist, adică spun că omul are o anumită soartă şi, câteodată, chiar dacă pe undeva individul ar încerca să schimbe această soartă, de fapt, el n-ar face decât să realizeze ceea ce i s-a predestinat. Să zicem că e filosofie, dar să revin...de ce am spus asta? pentru că o leg de Antonescu. Unul dintre marile procese ale secolului XX; mă refer şi la alte secole, la alte lovituri de stat, revoluţii ş.a.m.d. nu trebuie

moment dat cineva trebuia să ia o hotărâre, chiar dacă această hotărâre îl ducea, undeva, în timp, la sacrificiul propriu...şi această hotărâre a luat-o Antonescu.

Ca să-mi ridic ştacheta şi mai sus, ţara noastră a avut nevoie în momentele grele de personalităţi care să o salveze. Pentru etapa respectivă, cu hotărârile pe care le-a luat, Antonescu a salvat România. Vreau să vă spun ceva legat de câteva momente...Mi se pare că acest om, care – am spus că a fost un om aspru, călit prin viaţa militară şi, în general, viaţa militară pentru un militar de carieră te face să fii mai ferm, chiar cu o anumită nuanţă de duritate în raport cu ceea ce se întâmplă în relaţiile interumane, dar aceasta în nişte situaţii foarte concrete, toate având însă la bază DREPTATEA şi HOTĂRÂREA DE A FI DREPT – ăsta-i lucrul care spun eu că din nou l-a marcat şi l-a demarcat pe Mareşalul Antonescu. Dar, în acelaşi timp, a avut curaj să-l înfrunte pe cel care la un moment dat era considerat chiar de aliaţi „ marele învingător" din prima parte a războiului mondial, pe Hitler. Cu fermitate, cu argumente, deci –

Avioane I.A.R. - 81C pe un aerodrom de campanie, pe frontul de est.

neapărat să le legăm una de alta, dar se pare că aşa este predestinat să se încheie momentele acestea cruciale, cu căderi de capete şi cu pierderi. Sigur însă că din acest punct de vedere n-aş putea să fac o comparaţie şi nici nu aş dori ca cineva să facă o comparaţie între moartea lui şi moartea dictatorilor care l-au urmat, cu alte dimensiuni şi cu altă demnitate, cu faptele lui, şi apoi Antonescu a fost, dacă vreţi, cel care a murit ca un erou. TREBUIE PĂSTRATĂ ACEASTĂ IDEE CĂ A FOST UN EROU AL NEAMULUI ROMÂNESC.

Revenind acuma la cariera lui ca militar... Toate perioadele în care el s-a dezvoltat ca militar, atât în sistemul de învăţământ militar, mă refer la şcoala militară, ulterior la şcoala superioară de război, conducător de instituţie de învăţământ, a fost, ca să folosesc termenul care este foarte folosit acuma de cei care mai uită limba română, în top. Antonescu a fost un om care a înţeles să fie militar. Au spus unii colegi că ar fi fost, într-un fel sau altul în dezvoltarea sa, în cariera sa, dar întotdeauna a fost evidenţiat şi s-a evidenţiat prin propria-i muncă. Pentru ca istoria secolului XX, ca şi cea mai veche, ne arată că foarte mulţi se ridicau pe cadavrele altora sau pe meritele altora. Trebuie să spunem şi o chestiune foarte importantă, care se cam uită, că operaţiunile pe care le-a conceput, nu singur, dar el a fost creierul, iniţiatorul, a avut ideea principală, firul călăuzitor...şi în primul rând, şi în al doilea au fost acţiuni cu finalitate deosebită. Sigur că se spune, da, dom'le, dar uite că nemţii, cu cea mai mare armată din lume au mâncat bătaie! Da, şi noi am mâncat bătaie alături de nemţi. Dar să nu uitaţi că raportul de pierderi dintre Rusia, Uniunea Sovietică de atunci şi Germania a fost de 4 la 1. Deci la cinci milioane pierderi de vieţi omeneşti ale Germaniei, Rusia a avut douăzeci de milioane. De ce? Pentru acea lozincă – „ omul în prima linie“ din comunism; de fapt, el era aruncat în prima linie. Pentru că atacurile Rusiei erau din atâtea valuri succesive până când al cincilea, al şaselea val reuşea să înece adversarul din faţă. Deci, un raport de forţe, care nu mai ţinea seama de o acţiune militară lucidă, ci dorea victorii cu orice preţ, indiferent în ce condiţii. De ce?

Pentru ca să salvăm aşa cum spunea lozinca de bază: societatea viitorului – comunismul! A trebuit să treacă încă, aproape cincizeci de ani după război, ca să vedem că nu trebuia războiul ca să dărâmăm comunismul. Dar, sigur, totul se succede în istorie normal...

Antonescu a făcut şi nişte alianţe, care – spun eu – nu se deosebesc de nici o alianţă politică, care se face într-o anumită conjunctură când trebuie să ajungi să stăpâneşti, dar până atunci „ fă-te frate cu dracu, să treci puntea!" , zicală veche românească: s-a făcut frate cu dracu...Şi, uite, mulţi îl judecă acuma; uite, Antonescu a fost un legionar...Şi unii de astăzi au fost cu comuniştii! De aceea, nu trebuie să judecăm aşa. Trebuie să judecăm faptele mult mai rece şi mai detaşat de momentul pe care-l trăim...

L-am avut ca imagine..ca unul dintre modelele –să spun –în cariera mea militară, fiindcă am avut o carieră militară reuşită. Că am avut o carieră militară, cu toate că se spunea de către ideologii comunişti că nu există „ carieră" , că eşti „ carierist" ...Eu am avut carieră, şi carieră am vrut să fac. Sigur că n-am spus „ ce a făcut Antonescu, trebuie să fac şi eu" . Erau nişte principii, care într-un fel s-au apropiat de principiile, pe care le-a aplicat şi el ca foarte bun militar. N-am avut momentele acelea de eliminare, ca să zic aşa din activitatea militară, pe care le-a avut Antonescu din cauza politicienilor. Poate asta am trăit-o mai târziu, ACUM, când învăţând poate din istorie am spus: „ EU MĂ RETRAG! N-AŞTEPT SĂ M-ARUNCAŢI VOI!" Şi-am luat această hotărâre, pe care o aplic în continuare. Deci, indiferent dacă istoria va face un mare cântar sau Judecata de Apoi o să zică: ăia buni în rai şi ăilalţi răi în iad:

CÂNTARUL ĂSTA MARE AL JUDECĂŢII OAMENILOR ŞI JUDECĂŢII DE APOI, ORICUM ESTE ÎN FAVOAREA LUI ANTONESCU. Partea pozitivă apasă mult mai greu, şi nu pot să fac un raport matematic, dar ĂSTA A FOST OMUL CARE ÎN VÂLTOAREA ACEASTA, NEBUNIA ACEASTA A SECOLULUI XX A MAI SALVAT O DATĂ ROMÂNIA.

Rep.: Şi, dacă-mi permiteţi o întrebare, în privinţa valorii cuvântului de militar, pe care el i l-a dat lui Hitler, şi pe care nu a vrut să-l încalce, şi poate că dacă l-ar fi încălcat ar fi salvat cu un minut mai devreme România, cel puţin aşa se spune...

V.A.S.: E aşa de relativă şi această idee de fair-play, pentru că are o anumită limită – până unde să mergi, cât să mergi, şi ce se ascunde în spate, ca efect al unui fair-play perfect sau al unui fair-play pe care îl încalci. S-ar putea într-o zi să mă întrebe şi pe mine: TOTUŞI, CARE A FOST FAIR-PLAY-ul DUMITALE FAŢĂ DE REGIMUL ÎN CARE TE-AI DEZVOLTAT? Da, m-am strecurat prin acest regim...am reuşit să mă strecor fără să fiu decapitat, pentru că într-un fel nu am fost fair-play cu regimul, nedând adevărata imagine a „ dosarului" în ghilimele, pe care vroiau s-o aibă cadrele. De fapt, atunci, la gradul de căpitan aş fi terminat cu cariera militară, dar mie mi-a plăcut cariera militară şi am slujit armata în ideea că armata trebuie să apere ţara. Şi indiferent în ce condiţii, ţara trebuie să fie apărată, până când vin alţii care s-o apere mai bine decât cei care au făcut-o până atunci...Aşa văd nuanţa pe care o dau fair-play-ului pentru că aşa a judecat şi Antonescu. S-AR PUTEA SĂ FIU JUDECAT ŞI EU DACĂ AŞ FI FOST ÎN SITUAŢIA LUI – LA FEL. SĂ ARĂT CĂ SUNT, ÎNTR-O ANUMITĂ LIMITĂ CEL CARE MĂ RESPECT, TE RESPECT, DAR MĂ RESPECŢI. Deci, mă respect, te respect şi mă respecţi! Aici este triunghiul, despre care v-am spus. Vă mulţumesc.

interviu realizat de Dr. Narcis Zărnescu

Preşedintele Partidului Naţional Ţărănesc, deputat, prim-ministru
(n. 8 ianuarie 1873 –mort în închisoare la 5 februarie 1953)

„NU AVEM NICI UN SOLDAT ROMÂN DE SACRIFICAT PENTRU SCOPURI STRĂINE"

Iuliu Maniu împreună cu I.G. Duca şi Nicolae Titulescu.

Dacă întreaga opinie românească, cu noi toţi, am fost pentru recucerirea provinciilor rupte prin agresiune de la patria mumă,suntem categoric în contră ca România să urmărească obiective de agresiune. Nu este admisibil să ne prezentăm ca agresori faţă de Rusia, astăzi aliata Angliei probabil învingătoare, pentru alt obiectiv decât Bucovina sau Basarabia – în tovărăşie de arme cu Ungaria şi cu Axa, care ne-au rupt printr-un act arbitrar, neratificat de nimeni, o parte importantă a ţării noastre, vătămându-ne teritoriul, mândria şi onoarea naţională. Chiar şi tovărăşia de arme de până acum, impusă de împrejurări, este cât se poate de supărătoare, câtă vreme încă nu am primit nici o satisfacţie în problema Transilvaniei, dar ea are totuşi o singură justificare: aceea că este menită să repare pierderea ce am suferit, înainte cu un an, în urma presiunii exercitată de Axă, care la vremea sa ne-a legat mâinile, oprindu-ne să ne apărăm. Acum ea ni le-a dezlegat. Basarabia şi Bucovina s-au unit cu regatul vechi, prin voinţa lor liberă şi pe baza principiului auto-determinării popoarelor. Ar fi prea pretenţios să credem că continuarea războiului germano-rus ar depinde de colaborarea noastră, precum este nu mai puţin pretenţios să proclamăm noi, România, război sfânt contra Rusiei, pentru organizaţia ei internă, de stat şi socială. Războiul sfânt, militar şi politic, să-l păstrăm pentru România Mare, cu toate provinciile sale. Nu avem nici un soldat român de sacrificat pentru scopuri străine. Trebuie să cruţăm armata noastră pentru scopurile noastre româneşti, care sunt multe şi mari şi de tragică actualitate pentru foarte apropiate vremuri.

18 iulie 1941.

Grigore Gafencu

(om politic, ministru, diplomat, fostul Ambasador al Regelui Carol al II-lea şi ulterior al lui Antonescu la Moscova).

Tovărăşia lui Antonescu cu Hitler este cinstită şi loială. Dar, războiul nostru naţional se opreşte la Nistru

Adolf Hitler şi Ion Antonescu. O fotografie pentru istorie...

Intrarea generalului Antonescu în războiul împotriva Rusiei, oricât de îndrăzneaţă poate părea o asemenea hotărâre, poate fi îndreptăţită prin interesul nostru naţional: România e datoare, fie chiar prin jertfe grele, să-şi afirme drepturile ei la Gurile Dunării, drepturi de care a atârnat în trecut şi de care va atârna şi în viitor libera existenţă a statului român şi care nu sunt potrivnice drepturilor nici unui stat vecin. Provocarea nu a venit din partea noastră. Am început

luptra ce ne-a fost impusă, când am putut şi cum am putut. Pacea fusese ruptă, acum un an. Declaraţia de război a fost ultimatum-ul brutal din 26 iunie 1940. (Am vorbit, în acest sens, d-lui Molotov, la 24 iunie, când mi-am luat rămas bun de la el).

Interesul naţional ne cere întregirea hotarului basarabean, cum ne cere reîntregirea Transilvaniei şi eliberarea teritoriului. Atâta vreme cât luptăm pentru acest interes, ne sprijinim de drepturile noastre şi nu provocăm, pe nedrept, pe nimeni. Cum e firesc şi politic să împlinim cerinţele politicii naţionale şi cum putem, asocierea noastră cu germanii în lupta împotriva cotropitorilor Basarabiei e firească şi îndreptăţită. E tovărăşia căreia trebuie să-i facem faţă în ce ne priveşte, cu cinste şi cu lealitate.

Războiul nostru naţional se opreşte însă la Nistru.

Deoarece ţelurile militare nu pot fi tot atât de precis limitate ca ţelurile politice, trecerea Nistrului se poate impune din motive tactice şi strategice. Ţelurile politice nu trebuie însă să depăşească vechiul hotar românesc. Nu numai fiindcă, întinzându-ne prea departe, slăbim poziţiile statului român, care nu poate administra temeinic şi pretenţii împotriva ţinuturilor noastre apusene; dar mai ales fiindcă clătinăm noi înşine şi şubrezim temelia de drept, argumentele istorice, geografice şi etnice, pe care a stat şi stă România. Tot ce trece dincolo de Nistru este o provocare. O provocare primejdioasă faţă de un vecin puternic, mai uşor, poate, de învins, decât de înlăturat şi împotriva reacţiunilor căruia nu vom mai putea ridica nici o îndreptăţire şi nici o stavilă, în cazul unei prăbuşiri germane sau al unei păci de compromis.

Cuvintele şi atitudinea prin care, fără nici un folos, fără nici o pricopseală pentru tovărăşia noastră de arme, care ne cere fapte leale, iar nu vorbe deşarte, atrag împotriva noastră mânia neîmpăcată a unui adversar vremelnic, dar a unui vecin de totdeauna sunt adânc dăunătoare cauzei româneşti. Ce înseamnă aceste laude fără noimă ca acelea că luptăm pentru a distruge „ barbaria" , pentru a rupe în bucăţi Rusia, pentru a nimici slavismul?

Printr-o asemenea politică, sprijinită pe asemenea vorbe, pierdem tot folosul pe care-l putem trage din împrejurările atât de prielnice azi: ne încărcăm cu simţăminte de ură, pe care decenii le vom purta în spinare, compromitem de mai înainte orice putinţă de manieră diplomatică şi de apărare a drepturilor noastre adevărate, în cazul unei victorii anglo-saxone, sau al unei soluţii de „ echilibru" ; compromitem mai ales caracterul de seriozitate pe care, în zile grele, orice stat trebuie să şi-l impună acţiunii sale drept supremă îndreptăţire a libertăţii şi a fiinţei sale.

Nu ne cere, oare, cel mai elementar simţ de prudenţă să ne abţinem de a cheltui, până la capăt, toate forţele noastre militare, pentru ca să nu rămânem lipsiţi de orice mijloc de apărare, în cazul unei ofensive maghiare sau tulburări revoluţionare?

„ Economie" ! – în toate domeniile – iată lozinca politicii noastre naţionale de azi. Războiul mai poate să ţină mult. Puterile noastre sunt limitate. Situaţia în care ne aflăm nu e simplă. Interesele noastre nu se confundă cu interesele nimănui.

Este firesc şi bine să fim viteji deoarece facem războiul.
Dar nu e destul.

3 august 1942

Al. Paleologu

ANTONESCU NU ERA UN DICTATOR DE TIP FASCIST...

Dictatura e regimul mediocrităţii. Aici trebuie să spunem un lucru important. Cele mai demente lucrări, cele mai extraordinare paradoxuri, cele mai îndrăzneţe proiecte, le fac mediocrii. Astea sunt un simptom al mediocrităţii. Mediocrul poate imagina lucruri nemaipomenite, lucruri lipsite de orice fel de adecvare la real dar care se impun realului prin forţa demenţei. Hitler era un mediocru, Mussolini – un tip mediocrizat...În ultimă instanţă tot mediocru, un mediocru cu un simţ ceva mai adecvat la real decât Hitler, dar tot un mediocru. La noi, Antonescu, alt mediocru, de o natură mai evoluată, un mediocru megaloman, ceea ce e deja o treaptă preferabilă, un mediocru megaloman care voia să-şi păstreze imaginea nu prea compromisă, faţă de lumea anglo-saxonă, în faţa căreia era căzut de epatare. Pe de altă parte era un om onest. Nu afirm că a fi dictator înseamnă neapărat a fi mal-onest, deşi asta duce la malonestitate în mod aproape sigur. Dar Antonescu nu era un dictator de tip fascist. Acesta e fenomenul care trebuie reţinut.

–Era un dictator militar.

– Dictatura la început fascistă dar din cauza aiurelii şi a demenţei legionare, au trecut câteva luni şi s-a dus dracului. Iar Antonescu a făcut o dictatură, unicul lucru posibil. În condiţia în care România se afla atunci nu se putea menţine cu un regim parlamentar. Era cu neputinţă. Numai un om autoritar putea, de bine de rău, să mai proptească ce se putea propti înaintea prăbuşirii. Or, el a făcut asta cu ajutorul unor tehnicieni, în general oameni de finanţe şi de economie reputaţi, din burghezie şi din rândul celor care simpatizau de fapt sau participau la Partidul Liberal sau Ţărănesc, şi din nişte militari, care sunt întotdeauna de folos în circumstanţe din astea chiar dacă competenţa lor este îndoielnică. În condiţiile acestea, însă, pentru noi era un lucru nou o dictatură...

(Al. Paleologu –Stelian Tănase: „Sfidarea Memoriei“ , Ed. Du Style, 1996, pag. 73-74)

Regele Carol al II-lea l-a urât pe Antonescu cu înverşunare. O ură firească; Generalul a fost doar acela care l-a silit să abdice şi să plece din ţară, în exil

„TRĂDĂTORUL ION ANTONESCU"

În zadar preşedintele Consiliului de Miniştri, Armand Călinescu, şi cu mine încercam a le demonstra că într-o ciocnire de ideologii, într-o luptă de interese mondiale care cuprindea lumea, o neutralitate este un lucru imposibil, că este o amăgire care nu va putea dura. Totuşi, în urma unui consiliu de coroană s-a luat deciziunea că România va adopta o poziţie de neutralitate. Atât Călinescu cât şi mine a trebuit să ne închinăm în faţa acestei păreri a majorităţii însă cu reticenţa morală că gestul făcut nu este decât un expedient temporar. Atât noi că şi marele dispărut, Nicolae Iorga, eram convinşi că interesele României erau alăturea de marile democraţii occidentale, că oricare ar fi fost greşelile din trecut, tot ele vor fi cele învingătoare, căci cine stăpâneşte mările stăpâneşte lumea, şi acest stăpân este Imperiul Britanic. Nu aveam decât un gând: să învingem toate rezistenţele şi mai devreme sau mai târziu să călăuzim destinele ţării în lupta alături de apărătorii libertăţii. Au fost unii care m-au întrebat: ce interes are România de a avea această atitudine? Am răspuns: pentru a apăra

ceea ce e al nostru. În scurtă vreme, evenimentele mi-au dat dreptate. Un stat poate fi eclipsat momentan ca teritoriu, invadat fiind de inamic, dar dacă îşi menţine organizaţia de stat şi cel puţin o parte din forţa armată, chiar dincolo de graniţă, tot trăieşte şi forţa lui morală rămâne întreagă.

Dar acest gând a fost priceput şi de duşman. Iugoslavia ne mai reprezentând, momentan, nici o problemă politică pentru Germania, toate eforturile trebuiau îndreptate pentru completa subjugare sau eliminare a ultimului pion al rezistenţei.

Pentru acest scop hotărât al ei a pus din nou în joc metodele bine cunoscute. Lucrând ca de obicei indirect, partidul N.S.D.A.P. îndeplinind rolul pe care statul şi-l putea însuşi, a uzat de cel mai bun agent al său, Garda de Fier, spre a-şi atinge ţelul. Puţină vreme după începutul războiului, aproape concomitent cu distrugerea Poloniei, la 21 septembrie 1939, preşedintele Consiliului [de Miniştri], Armand Călinescu, este asasinat de către această organizaţie armată de Germania.

Ura acestor terorişti, agenţi ai totalitarismului, era neîmpăcată împotriva lui, mai ales de la dispariţia lui Corneliu Codreanu. Era o luptă pe viaţă şi pe moarte care întrucâtva amintea de vendeta corsicană. Acest patriot luminat şi energic, prieten devotat al Suveranului său şi al democraţiilor, cade la postul lui de luptă abia câteva zile după ce-mi declarase că e gata să-şi servească Patria în orice funcţiune se va crede necesar, fie subsecretar de stat ori chiar prefect, cu singura condiţie însă ca politica României să nu fie alături de puterile Axei.

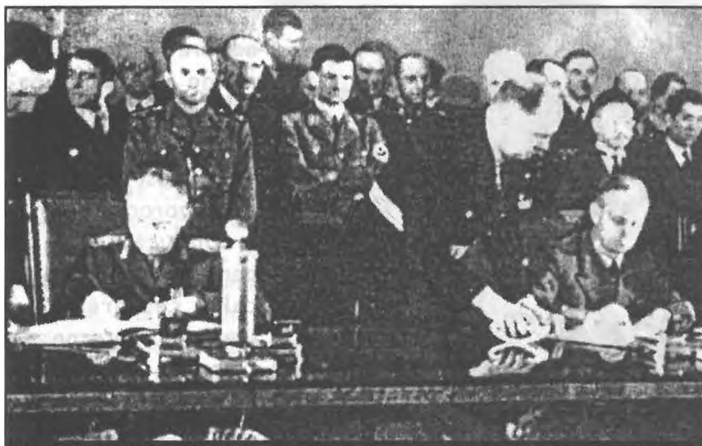
Germania a ştiut prea bine unde lovea asasinând acest atât de distins om de stat, ştia că moartea lui va fi o lovitură demoralizatoare şi fatală dată ţării, Suveranului ei şi cauzei democraţiilor.

Lovitura a fost într-adevăr una care s-a simţit adânc, mai ales în cercurile politice care s-au găsit complet buimăcite.

Dar nici această presiune sângeroasă n-a avut darul de a mişca marile democraţii şi am fost lăsat pradă Moloch-ului german. Nici politicienii din interior n-au priceput că era momentul suprem de a strânge rândurile pentru lupta împotriva duşmanului comun, intern şi extern.

Cu toată represiunea extrem de dură împotriva Gărzii nazifile, influenţa şi puterea ei n-a făcut decât să crească. Au urmat evenimentele din Franţa, echilibrul schimbându-se prin această lovitură mortală din ce în ce mai mult de partea Axei. Elementele politice, chiar cele cu tendinţe democratice, înclinau din ce în ce mai mult înspre o înţelegere mai intimă cu Germania. Prea puţini eram noi cei care duceam încă lupta făţişă pentru cauza cea bună.

Mai trebuia dărâmat un element care stătea în calea nazismului: acesta era Suveranul. Faţă de el, pangermanismul machiavelic a găsit o ultimă şi teribilă armă: destrămarea teritorială. Mai întâi, graţie înţelegerii cu Sovietele, a fost Basarabia, pe urmă, urmând un bine stabilit program revizionist, jumătate din Transilvania dată Ungariei prin nemilosul dictat de la Viena, terminând cu satisfacerea dorinţelor bulgăreşti în Cadrilaterul dobrogean. Lovituri date rapid şi sub ameninţări de cotropire a Ţării. Lovituri de disolaţiune materială dar mai ales morală. Garda

Generalul Ion Antonescu semnează aderarea României la Pactul Tripartit fascist (23 noiembrie 1940).

de Fier devine acum în mod absolut deschis agentul şi aliatul hitlerismului. Ea a ajutat din răsputeri la această operă şi la micşorarea rezistenţei ţării. Conducătorii ei au mers aşa de departe încât au declarat că doar preluarea puterii de către Gardă poate face suportabile aceste pierderi pentru România.

Nu din dragoste pentru ţările care s-au mărit pe spinarea Ţarii mele a procedat Germania în acest mod ci, prin micşorare şi demoralizare, să câştige noi puncte strategice pentru planurile ei de mâine.

Două elemente care erau cheagul de rezistenţă trebuiau cu orice preţ eliminate: Armand Călinescu şi regele Carol al II lea. În mai puţin de un an au reuşit să-şi îndeplinească scopul.

E trist de zis că în această operă a pangermanismului au găsit complici în ţară şi mie îmi este silă să scriu numele lor: Garda de Fier, trădătorul Ion Antonescu şi politicieni de ultimă speţă ca Valer Pop, elemente lipsite de patriotism şi vândute duşmanului.

Antonescu, care avea reputaţia de a fi un om cinstit, energic şi iubitor al ordinei, care ca ministru de război şi şef al Statului Major se angajase faţă de Franţa că materialul de război dăruit de acea ţară nu se va întrebuinţa niciodată împotriva aliaţilor, odată însărcinat cu puterea tocmai pe baza acestei reputaţii, în loc de a-şi face datoria şi de a restabili ordinea tulburată de Garda de Fier, s-a făcut complicele acestor elemente teroriste şi a fost acela care a adus evenimentele de la 6 septembrie [1940] abdicarea Regelui Carol.

Astfel s-a instaurat regimul dictatorial Antonescu, care a subjugat fără remuşcare România unei hoarde de asasini şi intereselor expansiunii şi agresiunii pangermane.

Ceea ce unii au voit să evite, ocuparea ţării de către Hitler, tot s-a făcut, dar s-a făcut împotriva intereselor permanente ale ţării şi s-a adeverit punctul de vedere ce-l apărasem că, în acest conflict al celor două lumi, România nu putea să rămână neutră.

Am însă mângâierea de a şti că această acţiune de a preda Patria mea ca o sclavă intereselor pangermanismului nesăţios este opera unei minorităţi terorizatoare şi că s-a făcut împotriva asentimentului şi consimţământului poporului român, care în sufletul său a rămas adânc legat de politica tradiţională a ţării, adică alături de democraţie şi hotărât împotriva agresorilor. Este o fatalitate istorică că sunt momente când o minoritate, mai ales când întrebuinţează mijloace brutale, poate fi cea mai tare, dar judecata timpurilor şi a acelora care vor hotărî mâine soarta popoarelor va trebui să vadă care este adevărul, care a fost lupta acestui nenorocit popor şi a conducătorilor săi pentru a se menţine pe calea cea dreaptă a idealurilor eterne ale omenirii.

(„În Zodia Satanei“, pag. 133-135).

Generalul Antonescu cu aghiotanţii săi după trecerea Prutului...

ADEVĂRUL DESPRE ARESTAREA MAREŞALULUI ION ANTONESCU ŞI PREDAREA ACESTUIA RUŞILOR

În legătură cu acţiunea de ieşire a României din război şi cu lovitura de la 23 august, denaturările au început încă din primele momente. Mai întâi că Partidul Comunist, care pusese mâna pe putere în prezenţa tancurilor ruseşti, nu avea istorie şi şi-a însuşit lovitura de stat de la 23 august ca începutul propriei istorii. Sigur că n-avea nici o contigenţă reuşita loviturii de stat cu prezenţa PCR-ului. Nu se poate constata că în această acţiune n-au fost implicaţi şi câţiva comunişti, dar implicarea lor a fost de natură minoră. Acţiunea care se desfăşurase vreme de doi ani se făcuse în absenţa PCR-ului. Cum au intervenit comuniştii în acţiune? La un moment dat, Novicov a cerut Opoziţiei unite să integreze şi secţia din România a PC în acţiunea pentru ieşirea României din război.

Cum s-a derulat filmul zilei de 23 august?

Mareşalul Antonescu a fost invitat la Palat în dimineaţa zilei de 23 august. În aceeaşi zi, mareşalul a primit la Snagov, unde funcţiona guvernul pe care-l conducea, pe delegatul Opoziţiei unite, prof. Gheorghe Brătianu, care l-a solicitat cu insistenţă, pentru a nu ştiu câta oară, ca să accepte ideea unui armistiţiu neîntârziat cu puterile aliate. Gh. Brătianu l-a găsit pe Antonescu într-o dispoziţie bună, i-a confirmat că a ajuns la concluzia că Germania a pierdut războiul, dar că el crede că ieşirea din război a României trebuie speculată pentru a se câştiga cât mai mult din această ieşire şi că s-a gândit la ieşirea din război, dar trebuie să aleagă el momentul oportun, sperând că dificultăţile pe care le vor întâmpina ruşii în înaintarea lor vor asigura României condiţii mai avantajoase.

În opinia lui Antonescu momentul oportun nu era delimitat, ci el pretindea să fie lăsat la totala sa discreţie, să hotărască el care va fi momentul cel mai potrivit, să nu intervină cu presiuni politice şi morale din afară nici regele, nici politicienii. Sigur că acest răspuns era pozitiv; întrucât îşi manifestase îndoiala că oamenii politici vor acoperi o viitoare acţiune pentru încetarea războiului făcută de el, Gh. Brătianu s-a angajat că îi aduce o scrisoare semnată de Maniu, de Brătianu şi de Titel Petrescu, prin care ei îşi asumă răspunderea politică a ieşirii României din

război. Întors la Snagov, Brătianu, care nu putuse într-un timp atât de scurt să obţină hârtia solicitată de Antonescu, l-a asigurat că nu este o problemă de hârtie, ci doar o chestie de timp, căci atât Brătianu, Maniu cât şi Titel Petrescu sunt de acord să semneze o garanţie prin care îl absolvă de răspunderea politică a unei asemenea acţiuni. Dar l-a găsit pe Antonescu enervat. Avusese loc între timp o şedinţă a Consiliului de Miniştri care, datorită unor inadvertenţe minore şi datorită activităţii condamnabile a guvernului, reuşise să-l enerveze pe Antonescu. De data asta, Antonescu a fost furios şi chiar l-a repezit pe Brătianu, spunând că va discuta el cu regele deoarece merge la Palat. Între timp s-a răzgândit şi a trebuit să intervină Sănătescu prin telefon cu insistenţe ca el totuşi să meargă la Palat unde era anunţat, chiar cu argumentul la care am asistat: „Bine, măi Ionică, nu poţi să-l ofensezi pe rege! Te-ai anunţat în audienţă şi acum, tam-nesam, nu te mai duci". Până la urmă l-a convins să meargă, însă în prealabil l-a trimis pe Ică Antonescu la Palat. Pentru ipoteza în care Antonescu s-ar fi menţinut pe refuzul de a încheia fără întârziere armistiţiul, urma ca răsturnarea plănuită să se facă la 26 august. S-a aflat însă că Antonescu pleacă pe front a doua zi, adică în 24 august, ca să vadă care e situaţia, căci se rupsese frontul la Târgu Frumos. Atunci, în ultimul moment, s-a hotărât că dacă Antonescu refuză să execute ordinul regelui de a face imediat armistiţiul, să fie imediat arestat. Pentru opinia publică care nu cunoaşte împrejurările, trebuie precizat că până în ultimul moment, adică până la arestarea lui Antonescu, erau valabile două formule pe care le elaborase Opoziţia, şi anume: încetarea războiului din Răsărit şi ruperea noastră de puterile Axei fără Antonescu, în cazul refuzului lui, şi cu arestarea lui Antonescu, sau tot sprijinul pe care regele şi partidele politice îl vor da mareşalului, dacă acesta se angaja imediat să facă el armistiţiul. Deci această alternativă a fost valabilă până în ultimul moment, până la refuzul lui Antonescu. Dacă Antonescu, în audienţa de la Palat, ar fi acceptat sugestia regelui de a face imediat armistiţiul, fără să-i mai consulte pe nemţi, atunci toată lumea, inclusiv Partidul Comunist,

Corneliu Coposu

l-ar fi dat sprijin să realizeze ieşirea noastră din război. Din păcate, Antonescu, fiind un tip foarte coleric şi foarte veleitar, s-a considerat ofensat prin nota ultimativă verbală pe care i-o dăduse regele şi a răspuns foarte ţâfnos, oarecum reproşându-i regelui că se amestecă acolo unde nu-i fierbe oala şi că să stea liniştit şi să-l lase pe el care ştie să judece momentul cel mai potrivit. Şi dacă e cazul să facă armistiţiul, va face, dar atunci când va socoti că e oportun. La care regele a insistat ca armistiţiul să se facă imediat, fără nici o tergiversare. Antonescu a replicat că onoarea lui militară îl împiedică de a-şi părăsi un aliat, pe Hitler, fără să-l avertizeze. În momentul acesta s-a ivit un pericol acut: dacă Antonescu anunţa intenţia de a se retrage din război s-ar fi repetat pentru România întâmplarea petrecută în Ungaria, adică ocuparea militară a Ungariei şi răsturnarea guvernului, înlocuirea lui cu o expozitură germană, pentru că Hitler nu putea concepe ca unul dintre aliaţii de bază, cum era România, să părăsească alianţa de maniera asta. Atunci, dat fiind pericolul acut pe care-l reprezenta intenţia lui Antonescu de a cere dezlegarea de la Hitler pentru retragerea din alianţă şi pentru încetarea războiului, s-a hotărât pe loc arestarea lui.

Cum a avut loc arestarea Mareşalului Antonescu

Arestarea a fost făcută de către un grup din garda Palatului, condus de căpitanul Dimitriu; efectiv au fost doi subofiţeri. Şi în legătură cu scena arestării s-au lansat fel şi fel de versiuni.

Prezenţi în acel moment erau Regele, Sănătescu şi amândoi Antoneştii. În momentul în care s-a dispus arestarea lui Ion Antonescu, regele a plecat din cameră şi a intrat generalul Aldea, car a dat ordinul efectiv de arestare. S-a inventat un fel de dialog între rege şi Antonescu care nu e verosimil deloc. Ceea ce este absolut autentic – a fost înregistrat pe bandă – este că regele a spus: „ Domnule Mareşal, suntem la marginea dezastrului, este ultimul moment în care trebuie să luăm hotărârea de a înceta războiul din Răsărit şi de a ne alia cu aliaţii noştri naturali" . La care Antonescu a răspuns destul de înţepat: „ Nu Majestatea voastră, ci eu hotărăsc momentul şi nu pot să las soarta ţării pe mâinile unui copil" . Regele a insistat, mareşalul a răspuns obraznic, a fost şi un „ escarmouche" . Antonescu i s-a adresat cu „ dumneavoastră" , iar regele i-a răspuns: „ Poate vreţi să ziceţi Majestatea voastră" . Mareşalul s-a corectat, apoi regele spunându-i „ domnule Antonescu" , el a răspuns: „ Poate vreţi să spuneţi domnule Mareşal" . În fine, acestea sunt nişte lucruri minore, în orice caz s-a hotărât să fie arestaţi pe loc el şi cu Mihai Antonescu, dar n-aveau unde să-i ţină. Exista în Palat un aşa-zis cabinet filatelic, care nu era aerisit, în care Regele Carol al II-lea îşi ţinea impresionanta lui colecţie de mărci poştale, care se pare că era cea mai prestigioasă din toată lumea şi pe care a moştenit-o Lupeasca. Acolo era o cameră mică, blindată, fără aerisire. Între timp, după arestarea Antoneştilor, trebuiau neutralizaţi toţi şefii de instituţii care dispuneau de putere de foc, şi anume: şeful Jandarmeriei, şeful Armatei, al Statului Major, etc. Primul care a fost invitat şi care a răspuns invitaţiei a fost Piki Vasiliu, căruia i s-a raportat care este situaţia şi a spus: „ Sunt la ordinul Majestăţii sale şi, dacă vreţi, îi convoc eu pe ceilalţi, care probabil, dacă sunt chemaţi de alte persoane din Palat, vor avea reticenţe" . El a fost cel care i-a convocat pe Pantazi, pe Topor – şeful Jandarmeriei, ca să fie arestaţi. Pe aceştia i-a ţinut în corpul de gardă. Ce să facă cu cei doi Antoneşti care erau în seif şi se sufocau acolo că n-aveau aer? A intervenit o chestie care nu era pusă la punct dinainte, şi anume: judecând situaţia, Pătrăşcanu a vorbit cu Bodnăraş, care se prezentase sub numele de Ceauşu, iar Bodnăraş a trimis un grup de chelneri comunişti ca să îi preia pe cei doi Antoneşti de la Palat şi să-i ducă în siguranţă sub pază. S-a făcut o mare greşeală, pentru că s-a permis imixtiunea comuniştilor în treaba asta, dar regele plecase şi Sănătescu s-a bucurat că poate scăpa de ei. Poate el se temea şi de eventualitatea ca oamenii – ostaşi sau ofiţeri devotaţi lui Antonescu – să nu încerce o lovitură să-i scoată din arest, de aceea a fost încântat de soluţia dată. La ora 16, când prin Iorgu Ghica, care era administrator la Palat, s-a trimis şefilor de partide din Opoziţie, lui Maniu, lui Brătianu, lui Titel Petrescu şi lui Pătrăşcanu vestea că au fost arestaţi Antoneştii şi Piki Vasiliu şi că ceilalţi şefi de

instituţii urmează să fie arestaţi, s-a transmis următorul consemn: nu se ştie cum vor reacţiona nemţii, de aceea în noaptea asta toţi oamenii susceptibili de a fi urmăriţi de nemţi să-şi schimbe locuinţele şi să se adăpostească într-un loc necunoscut, în care nu au avut obiceiul să meargă niciodată. Maniu a spus că el rămâne în apartamentul lui Nerva Andrei Celekeş, care era în blocul CEC- ului, pe Splaiul Unirii nr. 4, la et. 3, a cărui familie era dispersată în Ardeal şi era singur. Acolo am stat cu Maniu şi cu încă două persoane. Am avut un moment de panică pentru că la un moment dat s-a oprit în dreptul blocului un tanc german care trăgea cu mitraliera şi gloanţele intrau pe geam la noi. Bineînţeles că prima concluzie a fost că s-a descoperit locul unde stă Maniu şi ne atacă; am baricadat uşile cum am putut. Ne- am dat seama cu întârziere că de fapt tancul avusese o pană şi până au reparat-o, soldaţii trăgeau cu mitraliera ca să nu fie atacaţi – se ştia deja că România întorsese armele. Nu s-a întâmplat nimic, dar noi intrasem în panică. Maniu a spus: „ Voi vă descurcaţi cum puteţi că eu tot nu mai contez. Dacă vin mai mulţi, tot nu ne putem apăra" . Şi s-a culcat şi a dormit liniştit în timp ce nouă ne bâţâiau izmenele – asta în noaptea de 23 august! Consemnul era ca a doua zi la ora 4 dimineaţa toţi să se întâlnească la Palat.

Indignarea lui Maniu. Antonescu e dus sub pază în apartamentul amantei lui Bodnăraş

Când ne-am dus la Palat, am aflat că regele plecase în noaptea aceea la ora 2 să se adăpostească în judeţul Gorj, iar după plecarea regelui, Sănătescu i-a predat pe Antoneşti unui grup de comunişti. Maniu s-a înfuriat – la asta am asistat. I-a spus: „ Bine, domnule general, cum ai putut face prostia asta? Dumneata nu ştii că Antonescu, ca şef de Stat, a fost arestat sub înalta custodie a Majestăţii sale? Deci Majestatea sa răspunde moraliceşte pentru arestarea lui. Arestarea a fost necesară din punct de vedere politic, a fost un act politic regal şi dumneata l-ai degradat, dându-l pe şeful Statului pe mâna unor derbedei" . Sănătescu dădea din colţ în colţ: „ Păi ce era să fac, domnule Maniu? Mi-a fost frică că ne atacă, aici n-aveam apărare, nu-i puteam ţine în seif că se sufocau, mi-a părut bine când au venit ăştia şi s-au angajat că-i iau ei sub pază" . Într-adevăr, ei i-au dus în Vatra Luminoasă la nr. 47, într-un apartament tip, în care locuia amanta lui Bodnăraş. Apartamentele acestea aveau parter şi demisol şi acolo i-au ţinut sub pază comunistă până a doua zi dimineaţa. A doua zi dimineaţa, la insistenţele lui Maniu, Aldea – ministrul de Interne – a trimis o companie de soldaţi care a înconjurat casa şi care păzea din exterior.

În poziţia asta au rămas Antoneştii până în 29 august, când un general rus, investit cu mandat din partea guvernului sovietic, a venit să-i ridice şi să-i ducă în Rusia. Aldea s-a opus, dar acela i-a spus că dacă se opune, vin cu un regiment de tancuri şi tot îi ia cu forţa. Deci aşa au pus mâna ruşii pe Antonescu; i-au dus la Lefortovo, puşcăria de lângă Moscova, şi i-au ţinut acolo vreo 7 luni, până când a avut loc procesul. Ceea ce trebuia reţinut este următorul lucru: până în ultimul moment al arestării lui Antonescu, Opoziţia pregătise două variante: armistiţiul lui Antonescu, susţinut de rege şi de partidele politice, inclusiv de Partidul Comunist, sau, în cazul în care până în ultimul moment Antonescu refuza să-şi asume răspunderea, armistiţiul făcut contra voinţei lui, prin arestarea lui şi a principalilor răspunzători de instituţii represive din ţară, cu riscurile aferente, declarând imediat ieşirea noastră din alianţa fascistă. Până la ora 16 au fost valabile aceste două alternative. Deoarece Antonescu a refuzat categoric să facă el armistiţiul şi a avut chiar un limbaj insolent faţă de rege, s-a hotărât să fie arestat.

(Corneliu Coposu: Confesiuni. Dialoguri cu Doina Alexandrescu). Ed. Anastasia, 1996.

ÎNCEPUTUL ŞI SFÂRŞITUL MAREŞALULUI ION ANTONESCU

– La 2 septembrie 1940 a avut loc, sub fereastra Palatului o mare manifestaţie...care a degenerat repede. Toată noaptea, am auzit strigăte şi focuri de armă. Această zi marchează începutul unei mişcări de insurecţie împotriva Regelui Carol al II-lea, orchestrată de credincioşii Gărzii de Fier, asociaţi cu partizanii generalului Antonescu.

La 4 septembrie, într-o învălmăşală de neînchipuit, tatăl meu a trebuit să se hotărască să facă apel la cel care, dintr-odată, apărea ca omul providenţial: Ion Antonescu. Naţionalist cu mână de fier, el era singurul care putea să-şi asigure atât bunăvoinţa germanilor, cât şi pe cea a unei populaţii române profund nemulţumite. Carol al II-lea i-a oferit deci preşedinţia Consiliului, ceea ce Antonescu a refuzat. El cerea puteri depline. Atunci când generalul a ieşit din biroul tatălui meu, cu chipul grav, m-a zărit şi m-a salutat. Avea această manie de a vorbi despre el însuşi la persoana a treia: „ Generalul Antonescu asigură situaţia" . Rămânea de ştiut despre care situaţie anume vorbea.

Curând aveam să o descoperim: pe 6 septembrie, pe la ora 6 dimineaţa, un curier s-a prezentat la Palat. Antonescu îi cerea lui Carol al II-lea să abdice cât mai repede. Toată noaptea, tatăl meu dezbătuse evenimentele împreună cu Magda Lupescu şi cu Urdăreanu. A citit scrisoarea lui Antonescu, a lăsat capul în jos şi i-a dat misiva şefului său de cabinet.

– Şi acuma, ce e de făcut? a întrebat el.

– Nu mai putem spera nimic, a răspuns Urdăreanu. Totul s-a sfârşit.

Fusese supus la presiuni? I se promisese Dumnezeu ştie ce? În orice caz, nu era deloc în obiceiul tatălui meu să abandoneze astfel partida.

De altfel, tatăl meu nu dăduse impresia unui om care cedează cu uşurinţă în faţa adversarilor. S-a spus, după aceea, că ar fi putut să ignore somaţia lui Antonescu. De fapt, el nu ar fi putut s-o facă decât dacă ar fi fost susţinut. Singur, Carol al II-lea devenea neputincios. Într-adevăr, nu sunt sigur că, în acel moment de criză, armata şi-ar fi urmat suveranul. „ Marea mută" rămăsese loială faţă de monarhie, dar fusese frustrată de lipsa de rezistenţă de care dădusem dovadă cu ocazia deposedărilor teritoriale. Antonescu a ştiu să se folosească de acest sentiment pentru a face o enormă propagandă în rândurile armatei. În ceea ce-l privea nu era împotriva monarhiei. Era un militar legitimist pe care îl preocupa, cred, viitorul ţării sale. Pentru el problema acelui moment nu era legată de natura regimului, ci de persoana însăşi a lui Carol al II-lea, a cărui plecare o cerea în mod imperios.

Adus în impas, Regele şi-a redactat mesajul de abdicare...fără a utiliza vreodată cuvântul. S-a mulţumit să scrie că remite coroana şi puterea în mâinile fiului său, Mihai. N-am închis ochii toată noaptea. M-am culcat pe la ora cinci dimineaţa, tatăl meu nu.

La ora nouă, am fost trezit de telefon. Eram anunţat că trebuia să mă duc să depun jurământul.

Pe jumătate adormit, m-am dus la Palat, unde l-am găsit pe Antonescu, împreună cu reprezentanţi ai armatei, cu ministrul de justiţie, cu patriarhul şi cu mai mulţi înalţi demnitari. În faţa lor, am depus jurământul de credinţă ţării mele şi poporului meu.

Eram puţin buimăcit din cauza precipitării evenimentelor. Antonescu a profitat de starea mea pentru a mă face să semnez un decret care îl confirma pe cel al lui Carol al II-lea şi prin care i se acordau puteri depline.

Regele Carol al II-lea şi soţia sa, Regina Mamă-Elena.

Tatăl meu a plecat la două zile după ce eu am depus jurământul. De la 6 la 8 septembrie, el şi Magda Lupescu şi-au făcut bagajele. Tatăl meu şi-a luat cu el colecţia de timbre, tablouri şi un mare număr de bibelouri. Apoi, l-am însoţit la gară. Ne-am îmbrăţişat. N-am prea vorbit, eram amândoi prea tulburaţi.

Tatăl meu şi Magda Lupescu au plecat cu trenul regal. În garnitură erau trei vagoane încărcate cu tot ceea ce putuseră să transporte. Câteva ore mai târziu, pe când se apropiau de frontieră, în gara Timişoara, mecanicul de locomotivă care conducea trenul a văzut un grup de bărbaţi înarmaţi până în dinţi. În loc să oprească, a luat viteza maximă. Aparent bine informaţi, indivizii au deschis focul asupra vagonului în care se instalase tatăl meu. Din fericire, el a scăpat culcându-se imediat pe podeaua compartimentului. Culmea este că şeful acestui comando a devenit ulterior preot, ceea ce foarte puţină lume ştie.

Tatăl meu a trecut prin Elveţia, apoi s-a dus în Spania. Antonescu i-a cerut lui Franco să sechestreze – atât cât era cu putinţă – bunurile pe care Carol al II-lea le luase cu el. Cele trei vagoane ne-au fost trimise înapoi, precum şi nişte medalii de aur.

Antonescu ordonase să fie sigilate toate încăperile şi toate birourile din Palat. Comisia de anchetă pe care el a desemnat-o a căutat peste tot şi a găsit documente bancare, precum şi o cutie conţinând o sută zece milioane de lei în numerar. Se spune că tatăl meu şi Magda Lupescu au scos din România între treizeci şi cincizeci de milioane de dolari. Eu nu ştiu decât un singur lucru: pe la mijlocul anilor treizeci, însărcinatul nostru cu afaceri a trebuit să se ducă la Londra pentru a face cunoscut că în acea lună tezaurul român nu îşi va putea achita serviciul datoriei sale: nu mai avea devize. După anchetarea cazului, unii au afirmat că aceste devize ar fi fost deturnate de către Magda Lupescu. Ea şi tatăl meu plasaseră cu siguranţă bani în străinătate sub nume fictive de persoane sau de societăţi. La moartea tatălui meu, în orice caz, nu s-a găsit o centimă.

*

<u>– Tatăl Majestăţii Voastre a plecat şi Majestatea Voastră aţi redevenit Rege. Eraţi tânăr şi frumos, simbolizaţi viitorul României. Au avut atunci loc manifestaţii deosebite pentru a saluta urcarea pe tron?</u>

– Momentul nu era potrivit pentru sărbătoare! Cred, totuşi, că populaţia era încântată să vadă urcând pe tron un Rege de nouăsprezece ani. Dar asta nu înseamnă că situaţia mea s-a schimbat în vreun fel. Am rămas, timp de trei sau patru săptămâni înconjurat de persoane care îmi erau deosebit de antipatice, oameni care fuseseră instalaţi de tatăl meu şi care încercau să se adapteze sau să părăsească corabia. Antonescu luase în mâinile lui treburile ţării, iar eu devenisem un figu-

rant. Profitând de popularitatea mea, Antonescu avea intenţia de a mă folosi ca pe un simbol pasiv.

Deşi raporturile dintre noi erau încordate, i-am fost totuşi foarte recunoscător pentru că a rechemat-o pe mama mea în România. Am reîntâlnit-o la frontieră, emoţionat să o revăd pe pământ românesc, după opt ani de absenţă. La Bucureşti, Antonescu ne aştepta la gară împreună cu noul guvern. El ne-a oferit o intrare teatrală în Bucureşti. Pusese să fie scoase caleştile Curţii, la care erau înhămaţi cai superbi. In acest atelaj, dintr-o altă vreme, am ajuns noi la Palatul Regal, escortaţi de gardă. Lumea era la ferestre şi ne aclama.

Ceva mai târziu, Antonescu ne-a cerut, mamei mele şi mie, să ne plimbăm pe jos prin Capitală. Am ieşit din Palat şi am luat-o pe Calea Victoriei. Era o lume extrem de numeroasă care îmi scanda numele. Era cu adevărat un delir! Antonescu m-a pus să intru prin magazine pentru a strânge câteva mâini, lucru foarte puţin obişnuit pentru un suveran român.

De fapt, aveam să petrecem foarte puţin timp la Bucureşti. Cel mai adesea, noi ne refugiam la Sinaia. Acolo, în munţii Carpaţi, ne simţeam într-adevăr la noi acasă. Sinaia, întemeiată de Regele Carol I, rămânea în fond „ sediul" monarhiei în România. Eu nu aveam nici un fel de activitate legată de conducerea treburilor statului. Profitam de acest fapt ca să schiez şi să vizitez, la volanul automobilului meu, micile sate de munte. Adesea mă opream, băteam la câte o uşă, mi se deschidea şi stăteam de vorbă cu oamenii, simplu, în particular. Erau, în mod evident, surprinşi să se trezească faţă în faţă cu Regele şi să poată să i se adreseze direct, fără ocolişuri. Acestea erau pentru mine momente privilegiate.

Nu mă mai duceam la Bucureşti decât din raţiuni oficiale, atunci când mă convoca Antonescu. „ Convoca" , acesta este cuvântul potrivit...

–Pe ce se sprijinea cel care era numit „Conducătorul" pentru a guverna ţara?

– El nu avea dreptul să se afirme ca şef al statului, din moment ce eu însumi eram acela. Însă el abrogase Constituţia şi legifera prin decrete. Eram, deci, un suveran lipsit de putere de decizie şi de iniţiativă.

Când Antonescu a declarat război Uniunii Sovietice în iunie 1941, urmându-i în aceasta pe germanii care rupeau Pactul Molotov- Ribbentrop, mama şi cu mine am aflat-o..ascultând BBC-ul. Ne aflam atunci la Sinaia. Ţara mea declara război unei alte puteri, iar eu, şeful statului, aflu acest lucru la radio. Era culmea! Faptul pare astăzi de neimaginat. L-am chemat de îndată pe Antonescu la telefon. „ Cum aţi putut să faceţi aşa ceva fără să mă informaţi?" Ştiţi ce a avut tupeul să îmi răspundă? „ Aţi fi aflat-o din ziare" .

Mult mai târziu, când ruşii au venit să mă vadă, ei mi-au spus de la bun început că erau convinşi, încă din primul moment, că eu nu aveam nici o responsabilitate în această declaraţie de război. Antonescu, deci, nu i-a amăgit pe Aliaţi.

În pofida poziţiei mele delicate, eu nu m-am gândit niciodată să plec. Am considerat întotdeauna că era de datoria mea să rămân în România, orice s-ar întâmpla. Ulterior, s-a dovedit că aceasta fusese o excelentă strategie, deoarece mi-a permis să acţionez împotriva lui Antonescu şi a nemţilor.

Eram absolut potrivnic ideii de a vedea România alăturându-se forţelor Axei. De asemenea, eram împotriva declarării războiului contra ruşilor. Dar consideram totuşi justificată voinţa românească de a recupera Basarabia ocupată de sovietici şi care era parte integrantă din ţara noastră.

De aceea, atunci când trupele româneşti au luat înapoi ruşilor acest teritoriu, aveam toate motivele de a fi satisfăcut. De altfel, i-am trimis lui Antonescu o telegramă de felicitare. M-am dus pe front, nu foarte departe de linia frontului, şi am trecut în revistă trupele. Am strâns mâna soldatilor, le-am pus întrebări, iar ei mi-au răspuns cu aceeaşi simplitate. M-am aşezat la masa lor şi am prânzit împreună. Cu tot gradul meu de mareşal, preferam tovărăşia lor celei a ofiţerilor.

Cu ocazia acestei vizite pe front, în Crimeea, am făcut prima mea mare călătorie cu avionul. Când ne întorceam de la Sevastopol, trimotorul nostru a făcut un ocol pentru a survola un oraş complet distrus. Erau rafale violente de vânt, avionul era zgâlţâit, iar eu începusem să mă simt rău. M-am dus în faţă să văd ce se întâmpla. Pilotul a observat cât eram de palid, l-a sculat de pe locul lui pe copilotul său şi m-a aşezat în locul acestuia, rugându-mă să preiau comenzile aparatului.

Indispoziţia mea a trecut numaidecât. Când zborul a redevenit mai lin, am discutat îndelung cu pilotul nostru despre cel mai bun mod de a învăţa această meserie. Începând din acea zi, în secret, ori de câte ori aveam de făcut deplasări cu avionul prin ţară, părăseam cabina imediat după decolare şi mă duceam lângă pilot în cockpit şi pilotam. Atunci când, în mod oficial, am învăţat să zbor, aveam deja de fapt mai multe ore de zbor la activ. Am obţinut brevetul în septembrie 1943.

A trebuit să învăţ „ în secret" , deoarece Antonescu se opunea acestui proiect, pretextând că era prea periculos. Trebuia deci să fac uz de şiretlicuri. Îmi amintesc că, în Transilvania, pentru a putea să zbor, le-am dat o falsă întâlnire oamenilor însărcinaţi cu siguranţa mea şi cu supravegherea mea. Ei s-au dus acolo şi m-au aşteptat patru ore întregi. În acest timp, noi am luat-o spre aeroport unde m-am urcat la bordul unui mic aparat împrumutat de la aeroclubul din Bucureşti.

–În ce fel se exercita dominaţia lui Antonescu asupra Maiestăţii Voastre? Spuneţi că erati supravegheat?

– Fuseseră plasati în preajma mea oameni pe care eu nu îi alesesem. Unii dintre ei, de altfel, se achitau foarte bine de obligaţiile lor, dar nu îmi inspirau nici o încredere. Era mareşalul Curţii, un şef de stat-major privat, aghiotanţi, care fuseseră toţi numiţi de Antonescu. Ofiţerii prea credincioşi tatălui meu fuseseră îndepărtaţi, cred chiar că au fost obligaţi să părăsesc armata. „ Spionii" în solda lui Antonescu aveau întotdeauna o atitudine ireproşabilă faţă de mine. Însă eu ştiam foarte bine că ei trimiteau şefului lor rapoarte în care descriau în mod amănunţit cele mai mici fapte şi gesturi ale mele.

În 1942, am reuşit totuşi să introduc în anturajul meu pe unul dintre apropiaţii mei: fiul marelui maestru de vânătoare, un tânăr foarte cult, care lucrase pe lângă Titulescu pe vremea când acest fost ministru al afacerilor externe ocupa un post la Societatea Naţiunilor. Acest nou venit studiase la Oxford şi vorbea mai multe limbi, printre care engleza, franceza, româna şi germana. L-am numit secretar particular. Faptul i-a displăcut lui Antonescu, dar nu putea să se opună. L-am păstrat lângă mine până în 1945.

CU TOATĂ ATITUDINEA SA FOARTE PROTOCOLARĂ, ANTONESCU SUPRAVEGHEA TOTUL, PÂNĂ ŞI TREZORERIA MEA PERSONALĂ. SE TEMEA CĂ MAMA MEA ŞI CU MINE AM PUTEA SCOATE BANI DIN ROMÂNIA, AŞA CUM O FĂCUSE MAI ÎNAINTE TATĂL MEU ÎMPREUNĂ CU MAGDA LUPESCU.

Antonescu era, de asemenea, extrem de corect faţă de Regină, mama mea. Cred chiar că, în mod inconştient, îi era puţin frică de ea, de influenţa pe care o putea avea asupra mea. Era extrem de circumspect în ce priveşte încrederea pe care ea o avea în englezi. Într-adevăr, mama mea rămăsese foarte apropiată de Marea Britanie. Între noi, fie chiar în prezenţa unor germani, nu vorbeam decât în engleză.

În aceste condiţii, închipuiţi-vă cât am fost noi de tulburaţi atunci când Antonescu a declarat în mod oficial, la sfârşitul lui 1941, război Marii Britanii. Îmi aduc aminte că l-am primit pe şeful reprezentanţei diplomatice a Regatului Unit. El venise la Sinaia să îşi ia rămas bun de la mama mea şi de la mine. A fost un moment cumplit, deoarece îi consideram pe englezi ca pe prietenii mei, chiar familia mea. Îmi amintesc că aveam inima strânsă văzând că acest diplomat ne părăseşte. A trebuit să aşteptăm trei ani îndelungaţi, înainte de a ne putea alătura taberei forţelor aliate.

Totuşi, ceea ce este interesant de ştiut – şi ce se uită prea adesea – este faptul că Antonescu nu era în mod fundamental antibritanic. Aş vrea să vă povestesc, în legătură cu aceasta, o mică anecdotă. Într-o zi, pe la sfârşitul lui 1943, trei ofiţeri englezi au fost paraşutaţi în România; greşiseră zona. Au fost făcuţi prizonieri – unul dintre ei este încă în viaţă. Gestapo- ul a încercat imediat să pună mâna pe ei pentru a-i supune unui interogatoriu dur şi, oricât de ciudat ar putea să pară lucrul acesta, Antonescu a refuzat. El nu i-a predat. I-a ţinut închişi, bineînţeles, însă sub controlul jandarmeriei Bucureşti. S-a comportat faţă de ei într-un mod foarte civilizat. Acesta era Antonescu: pe de o parte, se arunca în braţele nemţilor, dar, din când în când, avea atitudini contrare, ceea ce constituia un ansamblu destul de greu de înţeles.

–Care a fost în România soarta evreilor. înainte şi după ridicarea extremei drepte?

– Înainte, nu a existat o situaţie deosebită. Evreii beneficiau de aceleaşi drepturi ca toţi ceilalţi români. Comunitatea evreiască din România număra opt sute de mii de persoane, la o populaţie totală de optsprezece milioane de

Alungaţi de Antonescu, Regele Carol al II-lea şi Elena Lupescu se căsătoresc la 3 iunie 1947, la Rio de Janeiro.

locuitori. Ea era prezentă în special în Moldova şi în nordul ţării.

Cred, totuşi, că anumitor studenţi evrei, chiar imediat după primul război mondial, li s-a interzis intrarea în unele facultăti, cum ar fi cea de medicină din Iaşi, capitala Moldovei. Dar această ostracizare nu era nici foarte răspândită, nici sistematică. Eu însumi nu aveam practic nici un fel de contacte cu comunitatea evreiască. În clasa mea de doisprezece elevi, îmi amintesc că nu era nici un evreu, fără să ştiu exact dacă era vorba de o opţiune deliberată a tatălui meu.

Nu se poate însă nega că, ulterior, Garda de Fier, violent antisemită, a comis mai multe sute de asasinate printre evrei. În ceea ce îl priveşte pe Antonescu, el nu avea, la drept vorbind, o politică de segregare şi de exterminare a evreilor. Însă, fără nici o îndoială, era supus presiunilor germane. Mie personal, naziştii nu mi-au cerut niciodată nimic: cunoşteau prea bine poziţia mea şi pe cea a mamei mele, poziţie pe care orice formă de rasism o şoca profund. În timpul războiului, eu am avut un dentist evreu, iar mama mea un oculist evreu. Unul dintre aghiotanţii mei, ofiţer de aviaţie, era căsătorit cu o evreică. Ministerul de război i-a impus să divorţeze. El a refuzat, dar întrucât îmi era apropiat, nu au îndrăznit să meargă mai departe faţă de el.

LA INSISTENŢELE NEMŢILOR, ANTONESCU A DEPORTAT MII DE EVREI ÎN APROPIEREA BASARABIEI. CONSTITUISE UN FEL DE LAGĂR ÎN TRANSNISTRIA. MAMA MEA ŞI CU MINE ERAM ÎN CONTACT CU MARELE RABIN AL ROMÂNIEI. EL A FOST CEL CARE NE-A VORBIT PENTRU PRIMA OARĂ DE „ SOLUŢIA FINALĂ" . AM EXERCITAT ATUNCI PRESIUNI ASUPRA LUI ANTONESCU CA SĂ OPREASCĂ TOTUL. MAMA AMENINŢA CĂ VA PĂRĂSI ROMÂNIA. EA ÎMI SPUNEA CĂ, DACĂ NU REACŢIONAM, AŞ FI RĂMAS ÎN ISTORIE SUB NUMELE DE „ MIHAI CEL CUMPLIT" . ANTONESCU A ÎNŢELES, SE PARE. ŞI POT SĂ AFIRM CĂ NICI UN EVREU DIN ROMÂNIA NU A FOST PREDAT NAZIŞTILOR PENTRU A FI TRIMIS ÎN LAGĂRELE DE CONCENTRARE DIN GERMANIA SAU DIN POLONIA. NICI UNUL! DE ASEMENEA, NICIODATĂ SUB DOMNIA MEA NICI UN EVREU NU A PURTAT STEAUA GALBENĂ! ESTE FOARTE IMPORTANT SĂ PRECIZĂM ACESTE LUCRURI, CĂCI MĂ ÎNDOIESC CĂ ELE SUNT FOARTE BINE CUNOSCUTE, CU ATÂT MAI MULT CU CÂT O ANUMITĂ CONFUZIE A FOST ÎNTREŢINUTĂ ÎN MOD VOIT. UNII SPUN CĂ EVREII DIN NORDUL TRANSILVANIEI AU FOST DEPORTAŢI DIN ORDINUL GUVERNULUI ROMÂN. ACEASTA ÎNSEAMNĂ ÎNSĂ A UITA CĂ ACEA PARTE A ARDEALULUI SE AFLA ATUNCI SUB ADMINISTRAŢIE UNGARĂ!

Marele Rabin din acea vreme, Alexandru Şafran, a scris un volum de memorii în care menţionează acţiunea curajoasă a Reginei mame Elena. Nu demult, am întâlnit un profesor român, evreu, care a găsit documente confirmând spusele mele. El mi-a arătat astfel raportul înaintat de un şef SS, în care sunt menţionate protestele mamei mele şi consemnate eforturile noastre pentru sal-

Regele, Regina-Mamă Elena şi generalul Antonescu

varea evreilor. În limitele mijloacelor noastre, din nefericire...

Chiar foarte recent, am primit o mărturie emoţionantă de la Paris. Mă dusesem să particip la o conferinţă a Institutului francez pentru relaţiile internaţionale. La sfârşit, un domn a venit să spună deschis în faţa tuturor: „Sunt o treime evreu, o treime român şi o treime argentinian. Înainte de război, aveam rubedenii în Franţa şi în România. După război, când m-am întors în Franţa, rudele mele dispăruseră. În România, însă, familia mea există şi acum" .

*

<u>*– Vorbiţi-mi, Sire, despre momentul în care aţi hotărât să intraţi în contact cu Aliaţii, în timp ce România se afla oficial în război împotriva lor.*</u>

– Am început să am contacte personale cu Aliaţii la sfârşitul anului 1942. Chiar imediat după declaraţia de război împotriva ruşilor, şefii partidelor trimiseseră scrisori şi memorii lui Antonescu pentru a-i cere să sfârşească cât mai repede cu putinţă cu recucerirea Basarabiei şi să oprească acolo. Există în legătură cu acest aspect un mare număr de documente care sunt clasate pe undeva pe la Bucureşti. Însă Antonescu nu a vrut să audă de nimic. Prin intermediul secretarului meu, am început atunci să intru în contact secret cu mediile politice româneşti. Consideram cu toţii că lucrurile se vor termina foarte prost şi că trebuia să intervenim într-un fel sau altul.

Eu am trecut cu adevărat la acţiune în 1944. Am trimis Aliaţilor doi emisari. Este vorba de Constantin Vişoianu, fost ambasador la Haga şi membru al delegaţiei române la Societatea Naţiunilor, şi de prinţul Ştirbei, apropiat de Familia Regală. Aceşti doi emisari aveau drept misiune să propună o pace separată între România şi Aliaţi. În fond, noi ne desolidarizăm de Axă. Era o iniţiativă plină de riscuri, deoarece Gestapo-ul se afla peste tot.

Cei doi au plecat la Cairo şi am început în mod serios negocieri cu Aliaţii cu scopul de a ieşi din război. Aceste tratative au durat timp îndelungat, însă nu au fost încununate de succesul scontat de noi. Ceream ajutor pentru a-i alunga pe nemţi de pe teritoriul nostru. Am trimis chiar şi un comunicat oficial Aliaţilor: dacă ar paraşuta masiv trupe pentru eliberarea ţării, noi le-am indica zonele unde germanii se aflau în numărul cel mai

mic. Nici un răspuns! Nu am înţeles decât după aceea că fuseserăm deja predaţi lui Stalin...Era îngrozitor: ascultam BBC-ul care ne îndemna la rebeliune: „ Ieşiţi din război, români, ieşiţi din război, căci altfel nu vă veţi mai putea arăta faţa în lume..". Iar eu răspundeam prin misive secrete: „ Nu aşteptăm nimic altceva! Dar nu o putem face singuri!"

Dacă a fost posibil să organizez toate aceste contacte într-un Palat aflat totuşi „ sub control" , este pentru că Antonescu mă considera un copil. El nu îşi închipuia că eu aş fi capabil să iau o astfel de iniţiativă. Numai Gestapo-ul avusese unele bănuieli; se pare că îl informase despre aceasta pe Antonescu care a zâmbit şi i-a liniştit, spunând: „ Nu vă faceţi griji din cauza Regelui, este un puşti, nu face altceva decât să se joace" . Şi nemţii l-au crezut.

Grupul nostru de conjuraţi se întâlnea la început o dată pe lună, apoi de două ori pe lună. După căderea nopţii, eu trimiteam pe cineva să îi aducă pe participanţi într-un automobil banal. Ei pătrundeau în casă printr-o uşă ascunsă, în spatele Palatului, uşă care conducea direct la apartamentele mele. Secretarul meu asista la discuţia care dura, în general, două sau trei ore. Câteodată, mama mea ni se alătura. Aveam cu toţii acelaşi obiectiv: să ieşim cu orice preţ din război.

Dispuneam de mijloace radio de legătură. Secretarul meu avea un om sigur, care lucra la serviciul cifrului din ministerul afacerilor externe. El trimitea şi primea toate mesajele pe care le codifica şi le descifra el însuşi. Ceea ce trebuia să ajungă la Antonescu trecea; în schimb, mesajele noastre erau puse deoparte şi transmise discret secretarului meu. În felul acesta comunicam noi.

–La 23 august 1944, Majestatea Voastră a hotărât să pună capăt situaţiei. Nu împliniserăţi atunci douăzeci şi trei de ani şi aveaţi să realizaţi o lovitură de stat care va răsturna complet datele problemei şi va modifica sfârşitul războiului...

– Din cauza felului său de a fi, autoritar, Antonescu îşi pierduse tot sprijinul de care dispusese la venirea sa la putere. Eu, pe de altă parte, cu toată vârsta mea tânără, beneficiam de sprijinul partidelor politice, cu care eram în contact secret din 1942-1943. Am stabilit deci ca „ Ziua Z" să fie pe 26 august 1944. Am redactat eu însumi o telegramă care a fost expediată către comandantul suprem al forţelor aliate din Italia. Prin această telegramă îl informam despre hotărârea mea de a-l răsturna pe Antonescu şi, cu aceeaşi ocazie, de a rupe alianţa noastră cu Germania. Îi ceream ajutorul sub forma unui bombardament masiv asupra a patru sau cinci locuri întărite pe care nemţii le ocupau în jurul Bucureştiului şi ale căror coordonate exacte i le indicam.

Acest plan a fost însă dat complet peste cap întrucât, pe 22 august, am aflat printr-o indiscreţie, că Antonescu urma să plece pe front pe 24. NU ştiam cât timp avea să lipsească din Bucureşti Închipuiţi-vă că nu s-ar fi întors până la 26! Totul ar fi rămas baltă.

Ruşii tocmai străpunseseră frontul la nord-est, în Moldova, iar nemţii trimiseseră în Polonia două dintre diviziile blindate care staţionau în România. Ceea ce însemna o uşurare a situaţiei noastre. În faţa înaintării ruşilor, în guvernul Antonescu s-a produs un moment de şovăire. Situaţia, atât militară cât şi politică, ne era deci favorabilă nouă. Nu erau prea mulţi soldaţi la Bucureşti. Cei mai mulţi erau dispersaţi în jurul oraşului sau mai departe. Şeful de stat-major al oraşului se raliase cauzei noastre. Ocazia era unică. De aceea, noi am ales data de 23 august pentru a-l aresta pe Antonescu, şi nu 26 cum fusese prevăzut.

*

În acea zi de 23 august deci, i-am cerut lui Antonescu să vină pe la mijlocul după-amiezii, pe la ora patru, în apartamentele mele, chiar în spatele Palatului Regal. Ca de obicei, a venit cu întârziere. Am stat de vorbă timp de trei sferturi de oră despre situaţia politică. Nu eram singur, în birou se afla un general dintre oamenii mei. Tonul discuţiei a devenit iritat atunci când am abordat situaţia dezastruoasă de pe front şi iminenţa unei invazii a Armatei Roşii. I-am spus lui Antonescu că trebuie să cerem armistiţiu fără să mai întârziem nici o clipă. Mi-a răspuns că nici măcar nu se poate gândi la o astfel de posibilitate şi că trebuie să discute problema cu Hitler...

I-am replicat că, în faţa unei astfel de situaţii, noi nu ne mai puteam permite să tergiversăm.

Generalul care mă însoţea a mers chiar mai departe, aruncându-i lui Antonescu:

– Dacă nu putem să acţionăm cu dumneavoastră, o vom face cu un alt guvern.

La care Antonescu a răspuns, furios:

– Cum, dumneavoastră credeţi că voi lăsa ţara în mâinile unui copil?

Până în ultima clipă, el a refuzat să mă considere un adult.

Trei subofiţeri din gardă şi căpitanul lor aşteptau în spatele uşii biroului meu. Ei trebuiau să apară la un semnal convenit. Văzând că Antonescu se încăpăţânează, i-am spus, cu o voce destul de puternică:

– Dacă aşa stau lucrurile nu îmi mai lăsaţi decât o singură ieşire...

ACESTA ERA SEMNALUL. OAMENII MEI AU INTRAT BRUSC ÎN ÎNCĂPERE, M-AU SALUTAT, APOI S-AU ÎNDREPTAT SPRE ANTONESCU. CĂPITANUL A PUS MÂNA PE BRAŢUL CONDUCĂTORULUI, CEL PUŢIN SURPRINS, I-A SPUS:

– CE ÎNSEAMNĂ ASTA? LUAŢI MÂNA!

Căpitanul a avut un moment de ezitare; nu mai ştia de cine să asculte. Mi-am spus că el va face să eşueze totul. Din fericire, unul dintre aghiotanţii mei, un colonel care veghea în spatele uşii, a intrat urlând: „ Executarea!“ .

A strigat atât de tare încât cei trei subofiţeri l-au apucat pe Antonescu, spunându-i:

– Sunteţi în stare de arest.

L-au dus la primul etaj şi l-au închis într-o cameră blindată în care, altădată, tatăl meu îşi ţinea colecţiile de timbre. Înainte de a urca, totuşi, Antonescu s-a întors brusc şi l-a scuipat în faţă pe căpitan.

– Mâine dimineaţă, veţi fi cu toţii împuşcaţi!

L-am convocat apoi pe generalul comandant al Bucureştiului. A rămas mut când l-am informat asupra celor petrecute. Nu fusese prevăzut să se întâmple atât de devreme. El a dat imediat ordin trupelor să se întoarcă la Bucureşti. Între timp, trebuia format un guvern. L-am numit prim-ministru pe Sănătescu, generalul-şef al Casei mele militare. Am trecut prin mica mea casă în Palat, unde au fost improvizate birouri, racordate telefoane etc. Încetul cu încetul, am găsit oamenii care să ocupe diferitele ministere. Mi-au trebuit două ore pentru a constitui guvernul. A fost arestată toată suita lui Antonescu, miniştrii săi, cu excepţia şefului Siguranţei, de negăsit. Au fost închişi în cazarma batalionului Gărzii Regale.

La ora opt şi jumătate, von Killinger, faimosul ambasador german, un SS, s-a prezentat la Palat împreună cu aghiotantul său. Amândoi erau foarte tăioşi. Am refuzat să stau de vorbă cu ei în nemţeşte. Secretarul meu traducea ceea ce eu totuşi înţelegeam. Von Killinger mi-a aruncat:

– Am auzit că Antonescu ar fi fost arestat.

Am răspuns calm:

– Nu, a venit să îmi spună că situaţia este disperată. Mi-a prezentat demisia sa şi a plecat.

Fără îndoială că von Killinger nu m-a crezut, dar asta mi-a permis să câştig timp. Am adăugat:

– Ascultaţi radioul la ora zece în seara asta. Veţi afla mai multe despre ceea ce s-a petrecut.

După plecarea lor, am înregistrat un mesaj către naţiune. Prin el anunţam că încetasem ostilităţile împotriva ruşilor şi că, de acum înainte, locul nostru va fi de partea libertăţii şi a democraţiei.

Mesajul a fost difuzat prin radio la ora zece seara. În doar câteva minute, o mulţime imensă s-a strâns în piaţa Palatului Regal. Oamenii urlau de bucurie: „ Trăiască Regele!“ . BBC-ul a transmis vestea în străinătate, urmată de imnul nostru naţional. Am dispus apoi eliberarea celor trei paraşutişti englezi pe care Antonescu îi sustrăsese nemţilor. I-am chemat la Palat. Mulţimea a recunoscut uniformele lor engleze, a oprit maşina, iar sărmanii de ei erau să cadă victime entuziasmului românilor! Am dispus apoi să fie pregătit un avion pentru a pleca la Ankara. Ţineam ca aceşti trei soldaţi britanici să depună mărturie asupra felului în care se petrecuseră lucrurile...

(„ Majestatea Sa – Regele Mihai al României. O domnie întreruptă:“ Conversaţii cu Philippe Vignie Desplaces. Ed. Libra, 1995, pag. 77-92).

MAREŞALUL ION ANTONESCU DESCRIE PROPRIA SA ARESTARE

- **La 23 august, arestat şi închis într-o cămăruţă „Safe“ Fichet, Antonescu scrie pentru posteritate.**
- **6-7 soldaţi cu pistoalele în mână îl bruschează pe Mareşal.**
- **Generalului Sănătescu, care supraveghea arestarea, Antonescu îi spune, uitându-se fix în ochii lui: „Să-ţi fie ruşine, astea sunt acte care dezonorează un general“ .**
- **Regele Mihai I nu mai are răbdare.**
- **Istoria să judece – a cerut Mareşalul în acel moment de grea cumpănă...**

„ Astăzi, 23 august 1944, am venit în audienţă la Rege la ora 15,30 pentru a-i face o expunere asupra situaţiei frontului şi a acţiunii întreprinse pentru a scoate ţara din greul impas în care se găseşte.

Timp de aproape 2 ceasuri, Regele a ascultat expunerea, păstrând ca de obicei o atitudine forţat rezervată, aproape indiferentă.

La expunerea mea a asistat la audienţă d-l Mihai Antonescu.

I-am arătat regelui că de aproape 2 ani d-l Mihai Antonescu a căutat să obţină de la anglo-americani asigurări pentru viitorul ţării şi i-am afirmat că, dacă aş fi găsit înţelegere, şi aş fi putut găsi înţelegere, pentru asigurarea vieţii, libertăţilor şi continuităţii istorice a acestui nenorocit popor, nu aş fi ezitat să ies din război, nu acum, ci chiar de la începutul conflictului mondial, când Germania era tare.

În continuare, i-am arătat conversaţia avută, imediat la întoarcerea mea de pe front, în noaptea de 22/23, cu d-nii Clodius şi Mihalache şi în dimineaţa zilei, cu d-l Gh. Brătianu.

D-lui Clodius i-am vorbit în faţa d-lui M. Antonescu pe un ton răspicat şi i-am amintit că, atât prin d-l M. Antonescu acum câteva luni, cât şi în februarie, la ultima întrevedere, am arătat

UN DOCUMENT SENZAŢIONAL

Agenda în care Ion Antonescu a scris aceste însemnări a fost recuperată de sub dărâmăturile „Casei Noi“ a Palatului Regal din Calea Victoriei, unde Mareşalul a fost închis în primele ore de după arestare. A doua zi, în dimineaţa de 24 august, clădirea a fost avariată de bombardamentul aviaţiei germane. Agenda a fost găsită printre ruine de maiorul Gh. Teodorescu care a ţinut-o ascunsă vreme de 40 de ani; în prezent agenda se află la Arhivele Statului.

Regele Mihai I şi Mareşalul Antonescu pe frontul din Răsărit

Germaniei că dacă frontul nu se va menţine pe linia Tg. Neamţ – Nord Iaşi – Nord Chişinău – Nistru, România va căuta soluţia politică pentru terminarea războiului.

I-am arătat d-lui Clodius că nici o ţară, şi nici chiar Germania, nu ar putea continua războiul în caz când jumătate din teritoriul ei ar fi ocupat şi ţara total la discreţia ruşilor.

I-am cerut, ca şi d-l M. Antonescu, să arate acest lucru la Berlin, să roage să înţeleagă poziţia ţării noastre în faţa cataclismului care o ameninţă şi a mea în faţa istoriei şi a ţării şi să-mi dea dezlegarea de a trata un armistiţiu, dorind să ieşim din această situaţie ca oameni de onoare şi nu prin acte care ar dezonora pentru vecie ţara şi pe conducătorii ei.

D-l Clodius a promis că va arăta exact dorinţa noastră; i-am subliniat că noi trebuie să ne luăm libertatea de a ne apăra viaţa viitoare a neamului.

Relativ la conversaţia cu d-l Mihalache, deşi ea a durat câteva ceasuri, totuşi, i-am arătat înainte esenţialul.

D-l Mihalache mi-a cerut să mă sacrific şi să fac eu pacea, oricât de grele ar fi condiţiile puse.

I-am răspuns că eu, fiind exponentul unei revoluţii care m-a adus – fără să o fi pus eu la cale sau să fi avut vreo legătură cu ea – la conducerea statului, dându-mi mandatul să reconstitui graniţele ţării, să restabilesc ordinea morală şi să pedepsesc, aducându-i în faţa tribunalului Poporului, pe acei care au adus- o... catastrofa graniţelor şi prăbuşirea dinastiei. Cum ţara îmi impusese şi pe legionari şi mai târziu şi războiul, pentru a legaliza actele mele, am cerut aprobarea ţării pentru faptul că schimbasem prin luptă regimul legionar pentru trădările sale şi, pentru că intrasem în război în aclamaţiile şi cu asentimentul întregii naţiuni, trecusem, forţat de operaţiuni, şi Nistrul.

Ţara, prin câte 3 milioane de voturi, mi-a dat dezlegare şi a aprobat tot ce eu făcusem.

În consecinţă, a accepta astăzi propunerile Molotov înseamnează:

a) a face un act politic de renunţare şi pierderea Basarabiei şi a Bucovinei, act pe care România nu l-a făcut până acum niciodată de la 1812 şi până la ultimatumul Molotov.

I-am adăugat că, după părerea mea, făcând acest act, putem pierde beneficiul Chartei Atlanticului, în care Roosevelt şi Churchill s-au angajat, printre altele, „ să nu recunoască nici o modificare de frontieră, care nu a fost liber consimţită" .

Azi a semna propunerea Molotov înseamnează a lăsa mari riscuri pentru viitorul ţării în ceea ce priveşte graniţele ţării.

b) să bag ţara pentru vecie în robie, fiindcă propunerile de armistiţiu conţin şi clauza despăgubirilor de război neprecizate, care bineînţeles constituie marele pericol, fiindcă drept gaj al plăţii lor, ruşii vor ţine ţara ocupată nedefinit. „ Cine, i-am spus d-lui Mihalache, îşi poate lua răspunderea acceptării acestei porţi deschise, care poate duce la robia neamului?"

c) a treia clauză şi cea mai gravă era aceea de a întoarce armele în contra Germaniei.

Cine poate, am arătat eu d-lui Mihalache şi... poate să-şi ia răspunderea consecinţelor viitoare asupra neamului a unui asemenea gest odios, când putem să ieşim din război oricând dorim?

Am avea bazele viitoarei politici a statului asigurate şi i-am afirmat că dacă... de d-l Maniu, pe care l-am lăsat şi i-am înlesnit tratativele directe cu anglo-americanii, sau de d-l Mihai Antonescu, care a tratat cu ştiinţa mea, eu nu m-aş da la o parte şi aş da, dacă mi s-ar cere, orice concurs, pentru a scoate România din război, luându- mi curajul şi răspunderea să spun Führerului în faţă că România se retrage din război.

d) a patra condiţie cerută de Molotov şi de anglo-americani este să dau ordin soldaţilor să se predea ruşilor şi să depună armele, care ne vor fi puse după aceea la dispoziţie pentru ca împreună cu ruşii să izgonim pe nemţi din ţară.

Care om cu judecata întreagă şi cu simţul răspunderii ar putea să dea soldaţilor ţării un astfel de ordin care odată enunţat producea cel mai mare haos şi lăsa ţara la discreţia totală şi a ruşilor şi a germanilor?

Numai un nebun ar fi putut accepta o astfel de condiţie şi ar pune-o în practică.

Vecinătatea cu Rusia, reaua ei credinţă faţă de Finlanda, ţările baltice şi Polonia, experienţa tragică făcută de alţii, care au căzut sub jugul bolşevic crezându-i pe cuvânt, mă dispensează să mai insist.

Notez că atunci când mi s-au propus acestea, situaţia militară a Germaniei, deşi stabilă, era totuşi încă tare.

e) în sfârsit, propunerile lui Molotov mai conţineau şi clauza care ne impunea să lăsăm Rusiei dreptul de a pătrunde pe teritoriul României oriunde va fi necesar a izgoni pe nemţi din ţară. Adică, sub altă formă, prezenta ocupaţiunea rusească cu toate consecinţele ei...

I-am răspuns domnului Mihalache că într-o astfel de situaţie este de preferat ca un popor, care îl aşteaptă, dacă are siguranţa că îl aşteaptă, o asemenea soartă, să cadă eroic, decât să-şi semneze singur sentinţa de moarte.

D-l Mihalache a insistat încă o dată să accept să fac eu armistiţiul şi să semnez pacea, fiindcă condiţiile puse sunt condiţii de pace, nu de armistiţiu (este sublinierea d-sale). Bineînţeles, am declinat aceasta.

În dimineaţa zilei de astăzi, pe când eram în Consiliul de Miniştri, a cerut să mă vadă d-l Gh. Brătianu, care, spre deosebire de d-l Mihalache, mi-a declarat că vine de la o întrevedere dintre d-nii Maniu şi Dinu Brătianu, şi că vine cu mandatul formal de la ambii că sunt de acord şi că îşi iau alături răspunderea, dacă accept să fac eu tratativele de pace.

I-am răspuns că accept, cu condiţia să mi se dea în scris acest angajament, şi că dacă acceptă ca el să fie publicat, pentru ca poporul să vadă că s-a înfăptuit unirea internă şi pentru ca străinătatea, aliaţii şi inamicii, să nu mai poată... privi dezunirea noastră.

D-l Brătianu urma să-mi aducă adeziunea scrisă înainte de audienţa mea la rege, fiindcă voiam să merg la această audienţă cu hotărârea luată, adică să-i pot afirma că, dat fiind faptul că s-a realizat unirea politică internă, îmi pot lua angajamentul să încep tratativele de pace, Generalul

Sănătescu, intervenind în discuţii, a afirmat, de două ori, şi şi-a luat angajamentul, fără să i-l fi cerut, că-mi va aduce dânsul acest angajament scris, pentru care i-am mulţumit.

Cum regele spunea ca aceste tratative să înceapă imediat, d-l Mihai Antonescu i-a spus că aşteaptă răspunsuri de la Ankara şi Berna prin care dorea să obţină consimţământul Angliei şi Americii de a trata cu Rusia. Aceasta, fiindcă Churchill, în ultimul său discurs, a spus, vorbind despre România, că „ această ţară va fi curând la discreţia totală a Rusiei" , ceea ce era un avertisment că vom fi atacaţi în forţă şi că vom fi total la discreţia lor şi că va trebui să tratăm mai întâi cu ruşii.

Acest „ mai întâi" legat şi cu alte indicaţii pe care le-a avut pe căi serioase, a determinat pe d-l M. Antonescu să arate regelui că este o necesitate să mai aştepte 24 de ore, să primească răspunsurile pe care le aşteaptă şi după aceea va intra în tratative.

Eu am adăugat că sunt de acord, în aceste condiţii, chiar cu plecarea d-lui M. Antonescu la Ankara şi Cairo pentru a duce tratative directe.

În acest moment, regele a ieşit din cameră, scuzându-se faţă de mine, şi discuţia a continuat câtva timp cu generalul Sănătescu, acesta revenind cu afirmarea că va aduce el adeziunea scrisă a d-lor Maniu, Brătianu şi Titel Petrescu.

Când eram în curs de discuţiuni şi în picioare aşteptând revenirea regelui, pentru a pleca, regele intră în cameră şi în spatele lui apar un maior din garda Palatului şi 6-7 soldaţi cu pistoalele în mână.

Regele a trecut în spatele meu urmat de soldaţi, unul din soldaţi m-a prins de braţ pe la spate şi generalul Sănătescu mi-a spus: „ D-le mareşal, sunteţi arestat pentru că nu aţi vrut să faceţi imediat armistiţiul" .

M-am uitat la soldatul care mă ţinea de braţ şi i-am spus ca să ia mâna de pe mine şi, adresându-mă generalului Sănătescu în auzul regelui, care trecea în altă cameră, cu mâinile la spate: „ Să-ţi fie ruşine; astea sunt acte care dezonorează un general" . M-am uitat fix în ochii lui şi i-am repetat de mai multe ori apostrofa.

După aceea, bruscat, am fost scos din cameră pe culoar, unde o bestie de poliţist mi-a spus să scot mâna din buzunar, ceea ce am refuzat. După aceea, împreună cu d-l Mihai Antonescu, am fost băgat, la ora 17, într-o cameră „ Safe" Fichet şi încuiaţi cu cheile.

Camera nu are decât 3 m pe 2, este fără fereastră şi fără ventitlaţie bună, înăuntru nu are de... şi o scobitură într-însa.

După 2 ore s-a deschis uşa şi ni s-au oferit două scaune aduse din afară.

Nu s-a avut nici decenţa de a se da acestei camere, celulă, cel puţin aspectul curat. Este plină de praf şi într-o dezordine organizată.

IATĂ CUM A AJUNS UN OM, CARE A MUNCIT 40 DE ANI CA UN MARTIR, PENTRU ŢARA LUI, CARE A SALVAT-O DE 2-3 ORI DE LA PRĂPASTIE, CARE A SCĂPAT DE LA O TERIBILĂ RĂZBUNARE PE MEMBRII DINASTIEI, CARE A LUAT JURĂMÂNTUL TÂNĂRULUI REGE ÎN STRIGĂTELE MULŢIMII CARE ÎMI CEREA SĂ DAU PE TOŢI DIN PALAT PENTRU A FI LINŞAŢI ŞI CARE A SERVIT TIMP DE 4 ANI, CU UN DEVOTAMENT ŞI CU O MUNCĂ DE MUCENIC, ARMATA ÎNFRÂNTĂ, ŢARA ŞI PE REGELE EI.

ISTORIA SĂ JUDECE.

Mă rog la Dumnezeu să ferească ţara de consecinţele unui act cu atât mai necugetat cu cât niciodată nu m-am cramponat de putere. De mai multe ori am spus regelui, în patru ochi şi în prezenţa d-lui M. Antonescu, că dacă crede că este un alt om în ţară capabil să o servească mai bine ca mine, eu îi cedez locul, cu o singură condiţie, să prezinte garanţii şi adică să nu fie un ambiţios sau un aventurier.

Mareşal Antonescu

23.VIII.1944

ANTONESCU ŞTIA CĂ FRUNTAŞUL NAŢIONAL-ŢĂRĂNIST IULIU MANIU „COMPLOTEAZĂ“ , DAR ÎI ORDONĂ LUI EUGEN CRISTESCU, ŞEFUL SERVICIILOR SALE SECRETE, SĂ-L „APERE“ .

Surse de informaţie:

Iuliu Maniu, Eugen Cristescu, G. Barbul, gen. Ion Gheorghe, Horia Brestoiu.

După marea înfrângere de la Stalingrad războiul devenea pentru România, şi implicit pentru Ion Antonescu, tot mai lipsit de perspectivă. Deviza lui Hitler „ Victorie sau prăbuşire“ , cu toată implicaţia ei fanatică şi tragică, nu mai avea ecou la români.

Se căutau soluţii de încetare a ostilităţilor; chiar şi Ion Antonescu începuse să fie preocupat de ideea desprinderii de Germania nazistă. Aparent însă, Antonescu era încă pe deplin loial lui Hitler, dar în secret el lasă o anume libertate de acţiune şefilor partidelor politice Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu de a duce tratative cu Puterile Aliate şi mai ales cu anglo-americanii.

Eugen Cristescu, şeful seviciilor secrete româneşti, îl informa în permanenţă pe Mareşal asupra contactelor stabilite de Iuliu Maniu cu agenţii englezi. Sintezele întocmite periodic de Eugen Cristescu l-au convins pe Antonescu că anglo-americanii nu vor să garanteze graniţele şi independenţa statului român în cazul unui armistiţiu. Concomitent,

Iuliu Maniu, preşedintele Partidului Naţional Ţărănesc

Iuliu Maniu ajunge la concluzia că numai un militar, adică Ion Antonescu, e în stare să semneze armistiţiu.

La 19 aprilie 1943, Iuliu Maniu îi scrie Mareşalului Antonescu într-un mesaj:

„ Nu există decât o singură soluţie: România să ceară pace separată. Şi acest lucru – declară el – trebuie să-l facă chiar guvernul Antonescu. El, care a dat germanilor un sprijin

larg şi necondiţionat, care are autoritatea de a vorbi Reichului deschis şi sincer: România nu se mai poate bate. Şi nu se mai poate bate din două motive fundamentale: fiindcă nu mai are armată şi fiindcă războiul nu are consensul naţiunii" .

Seviciile secrete germane erau şi ele la curent cu toată activitatea subversivă a lui Iuliu Maniu. La Berlin, căpeteniile naziste ajunseseră la concluzia că Iuliu Maniu trebuie suprimat.

Iuliu Maniu era conştient de pericolul care plana asupra sa. La 24 martie 1943 el spunea colaboratorilor săi: „ Germanii ţin neapărat să mă înlăture, motiv pentru care autorităţile române mă supraveghează de trei zile foarte aproape. Nu am însă nici-o teamă, căci prostia ar fi prea mare pentru a crede în înfăptuirea ei" .

Eugen Cristescu era însă de altă părere, îi cunoştea prea bine pe cei de la Gestapo, aşa că-l alertează imediat pe Antonescu de intenţiile Berlinului. Mareşalul l-a convocat pe Eugen Cristescu şi împreună au decis o serie de măsuri extraordinare menite să-i apere viaţa lui Iuliu Maniu.

Prin locotenent-colonelul Proca, şeful Secţiei de contra-sabotaj a Serviciilor Secrete şi de Informaţii (SSI), care era fidel Berlinului şi prieten intim cu von Killinger, ministrul Germaniei la Bucureşti, Eugen Cristescu îi face să parvină ambasadorului german nemulţumirea lui Antonescu faţă de un eventual act criminal împotriva lui Iuliu Maniu.

Şeful serviciilor secrete româneşti nu se mulţumeşte cu atât; el întăreşte serios securitatea în jurul fruntaşului naţional-ţărănist.

E tocmai momentul în care agenţii germani află de contactele lui Mihai Antonescu cu Puterile Aliate şi de intenţiile anglo- americane de a constitui un guvern românesc în exil, la Londra, în fruntea căruia să se afle Iuliu Maniu. În acest caz, Iuliu Maniu ar fi trebuit să fugă din România.

Hitler îl convoacă de urgenţă pe Antonescu şi întâlnirea are loc în aprilie 1943, la castelul Klessheim, în Austria.

Un martor ocular, G. Barbul descrie astfel furia cancelarului german:

„ ... Am găsit pe Hitler aruncând flăcări. El striga: trădare. Mareşalul putea să vadă cu ochii lui ce însemna un acces de furie al Führerului. Cuvintele lui, al căror sens Antonescu nu reuşea să-l înţeleagă decât în mod fragmentar, din cauza imposibilităţii lui Schmidt de a traduce la o astfel de viteză, zburau prin cameră ca obiecte aruncate în capul românului. România ar fi compromis grav şansele războiului: ca în 1917, când Sixte de Bourbon, ducându-se în lagărul inamic să negocieze, într-un moment când adversarii Germaniei epuizaţi de eforturile lor se gândeau la pace, tot astfel Mihai Antonescu ar fi deschis ochii occidentalilor asupra slăbiciunii lui «Festung Europa» (Cetatea Europei – n.n.)... România se afla astfel în capul unei mişcări de trădare în Europa" .

În cartea „ România şi marile bătălii ale frontului secret" , (ed. Viitorul Românesc, 1994), Horia Brestoiu dezvăluie:

„ Pentru numeroase motive, furtunoasele discuţii de la castelul Klessheim, din zilele de 12 şi 13 aprilie 1943, au continuat să formeze obiectul unor controversate ecouri. Concluzia unanimă s-a impus însă de la sine: încercarea de „ aliniere" pusă în scenă de cancelarul nazist l-a indispus în mod vizibil pe mareşalul Ion Antonescu. Prea puţin deprins să accepte astfel de lecţii, el a contestat cu îndârjire acuzaţiile formulate şi a trecut chiar la unele riposte verbale, folosindu-se de argumente evident neplăcute pentru Hitler. Din motive lesne de înţeles, Paul Schmidt a evitat să consemneze în stenogramele sale aceste „ dezagreabile" intervenţii. Ele pot fi reconstituite astăzi după mărturiile mareşalului român făcute unor oameni apropiaţi lui, după consumarea întrevederilor.

Aflat încă în Germania, Ion Antonescu a făcut o primă referire la „ incidentele" de la Klessheim în faţa generalului Ion Gheorghe, pe atunci ataşatul militar român la Berin, ulterior ministru plenipotenţiar. În memoriile sale, generalul a notat scrupulos destăinuie lui Ion Antonescu:

„ ...De data aceasta discuţiile au fost foarte furtunoase" , i-a mărturisit mareşalul imediat după convorbiri. Hitler i-a reproşat că în politica românească se petrec lucruri care nu mai pot fi tolerate. Surprins de izbucnirea lui Hitler, mareşalul a cerut explicaţii. La aceasta, Hitler a deschis un dosar gros, cu documente care acuzau grav pe câţiva politicieni români. Era vorba de relaţii evidente cu puterile duşmane.

Astfel, Hitler a prezentat printre altele, copia unui memorandum pe care Iuliu Maniu îl trimisese guvernului englez. Iuliu Maniu s-a îngrijit ca cele mai multe dintre memoriile sale înaintate mareşalului Antonescu să ajungă şi la Londra şi Washington, şi care au fost utilizate în cadrul propagandei de război a puterilor aliate. După unii autori, Iuliu Maniu a urmărit prin aceasta să-şi făurească din timp o necesară biografie de rezistent" (Gh. Buzatu, Din istoria secretă..., p. 357), aspect greu de combătut. O poveste care dădea, fără îndoială, de gândit. Ribbentrop, care era de faţă la întâlnire, a strigat cu un ton aspru, că „ o asemenea trădare nu poate fi pedepsită decât cu moartea. În Germania s-ar fi spânzurat un asemenea om ca Maniu..." – a declarat el.

„ ...Pe un ton foarte calm, mareşalul a replicat că documentul arătat nu este pentru el o surpriză. El avusese de mult cunoştinţă despre aceasta" .

Şi, în timp ce Hitler şi Ribbentrop îl priveau uluiţi, Ion Antonecu a adăugat:

„ Da, persoana însărcinată de Maniu să transmită memorandumul guvernului englez, nu v-a transmis numai Dv., ci şi mie o copie" .

O revanşă mai mult decât meritată pentru mareşal, care demonstra că frontul secret îi oferise şi lui şansa unei contra- argumentaţii la fel de pertinente.

Aşa a rămas în viaţă Iuliu Maniu

În memoriile sale, generalul Ion Gheorghe dezvăluie:

„ La cererea lui Hitler şi Ribbentrop, de-al face inofensiv pe Maniu, mareşalul Ion Antonescu a răpuns că el nu se teme de acesta, deoarece Maniu fusese întotdeauna un politician negativ, şi nu reprezenta nici acum adevărata opinie a României. Adevărata voinţă a ţării o deţine el, mareşalul. Un procedeu drastic împotriva lui Maniu nu este însă recomandabil, deoarece acesta fusese o figură importantă a politicii române. El nu se putea păta cu sângele acestuia. În orice caz, a asigurat mareşalul, Maniu va fi pe viitor împiedicat să mai activeze în acest fel..."

Mareşalul era mulţumit de sine, dar neliniştit. Nu-l predase pe Iuliu Maniu în mâinile lui Hitler, dar ştia că viaţa fruntaşului naţional-ţărănist era în mare pericol. Iuliu Maniu trebuia avertizat în modul cel mai serios. Şi mai ales păzit! Ştia că istoria nu l-ar fi iertat dacă în timpul guvernării sale lui Iuliu Maniu sau lui Dinu Brătianu li s-ar întâmpla ceva.

Imediat după reîntoarcerea sa de la întâlnirea cu Hitler, mareşalul l-a convocat pe Eugen Cristescu, şeful serviciilor sale secrete. Acesta era un profesionist de mâna întâi.

–Atenţie, Cristescule, l-a avertizat mareşalul, nemţii îi vor capul lui Maniu. Ferească Dumnezeu să i se întâmple însă ceva. Ai înţeles?

Eugen Cristescu înţelese.

Şi Iuliu Maniu a rămas în viaţă!

Prof. univ. dr. Dan Smântânescu

fost secretar al lui Nicolae Iorga

CUM L-AM CUNOSCUT PE MAREŞALUL ION ANTONESCU

În timpul celui de al doilea război mondial, fiind profesor la liceele militare, am luat iniţiativa de a organiza o tabără de vară în Cetatea Râşnov, urmând a transforma această cetate, situată pe vârful promotoriului care domină Râşnovul, în urma unui îndrăzneţ proiect, într-o casă de recreaţie a tineretului..S-au făcut proiectele necesare, s-au aprobat de către Ministerul Culturii şi cel al Armatei, urmând ca actul prin care comuna Râşnov, valea cetăţii şi muntele Schleife patrimoniu al liceelor militare să fie întabulat în Cartea Funduară a judeţului Braşov. Totul s-a făcut legal, după lungi dezbateri cu Sfatul Popular, cu cetăţenii râşnoveni.

A doua zi după semnarea acelui act, la Ministerul Armatei s-a prezentat ambasadorul Germaniei de la Bucureşti, Killinger, şi – în chip vehement – a ameninţat că „ Cetatea Râşnov aparţine saşilor (adică germanilor) şi, ca atare, întreaga suflare germană – de la Brest la Marea Neagră – se va cutremura dacă această cetate va trece în patrimoniu românesc" .

Notez că în acea vreme eram aliaţi cu Germania în războiul contra ruşilor şi că autoritatea hitleristă era atotputernică.

Problema ajungând la mareşalul Antonescu, am fost în chip autoritar chemat la un consiliu, spre a se lămuri situaţia devenită de caracter naţional.

Consiliul era prezidat de mareşalul Ion Antonescu, secondat de primul ministru Ică Antonescu...

După câteva momente de meditaţie, mareşalul Ion Antonescu s-a ridicat în picioare, a dat cu pumnul în masă în chip violent şi a rostit răspicat următoarele: „ Aprob îndrăzneţul şi utilul proiect. Cetatea Râşnov e zidită pe pământ românesc de întreaga obşte românească aflată în această comună.

Tot ce se află pe pământul acestei ţări aparţine întregului popor românesc. Deci, aprob proiectul frumos al profesorului Dan Smântânescu şi, ca atare, aprob să dea curs proiectului său."

În consecinţă, chiar în vara acelui an, liceele militare, prin Institutul Militar au organizat prima tabără...

Atitudinea dârză şi demnă a marelui român Ion Antonescu a scos în lumină ataşamentul şi iubirea pe care le-a avut pentru patria sa, înfruntând bărbăteşte chiar orgolioasa hegemonie germană şi sfidând impetuoasa furie a lui Killinger.

„În clipele când trupele noastre trec Prutul şi codrii Bucovinei pentru a reîntregi sfânta ţară a Moldovei lui Ştefan cel Mare, gândul meu se îndreaptă către domnia voastră, domnule general şi către ostaşii ţării.

Vă sunt recunoscător domnule general, pentru că numai prin munca, tăria şi străduinţa domniei voastre, neamul întreg şi cu mine trăim bucuria zilelor de glorie străbună, iar ostaşilor noştrii bravi le urez sănătate şi putere, ca să statornicească pe vecie dreptele graniţe ale neamului.

Trăiască în veci România! Trăiască viteaza noastră armată!"

Mihai I, telegramă adresată generalului Ion Antonescu, la 22 iunie 1941

Regele Ferdinand își scoate decorația „Mihai Viteazu“ și o prinde la piept lui Antonescu

22 ani mai târziu, generalul își prinde decorația la piept înainte de întâlnirea cu Hitler

La trecerea Tisei de către trupele române victorioase, în urma respingerii ofensivei trupelor ungare, de la Solnok, din vara anului 1919, și care trecere a avut loc la Tiosa Bö, regele Ferdinand I al României era prezent.

Cu acest prilej el a asistat la toate momentele pregătirii și execuției acestei treceri. Văzând și constatând pe loc activitatea de conducere și organizare a acestei delicate operațiuni pe care o desfășura în văzul tuturor Lt. Col. Ion Antonescu, delegatul Marelui Cartier General, regele l-a chemat la dânsul și acolo, pe loc, în văzul și auzul militarilor din jur i s-a adresat cu următoarele cuvinte:

– Antonescu, nimeni altul nu poate ști mai bine decât regele tău marile servicii pe care le-ai adus țării în acest război! Ai fost nedreptățit până acuma nerecunoscându-ți-se aceste merite în mod public. Pentru a repara această nedreptate uite! Îți confer ordinul Mihai Viteazul Cl. a II-a, dându-ți chiar decorația mea!

Și, spunând aceste cuvinte, Regele și-a scos decorația de la pieptul tunicii sale și i-a prins-o la piept lui Antonescu.

Plină de grandoare această scenă, prin gestul regal, simplitatea conferirii și cadrul adecvat! Dar ea este cu atâta mai grandioasă cu cât a rămas necunoscută. Puținii care erau de față, în vâltoarea evenimentelor, au trecut-o repede cu vederea; unii dintre ei poate chiar din invidie. Cert este că o viață întreagă Mareșalul Antonescu și-a purtat această decorație cu o modestie atâta de firească încât parcă nici nu o poseda.O singură dată a povestit această scenă. Și asta într-un moment de grea cumpănă sufletească pentru el: atunci când era pe punctul să o piardă...

Trecuseră ani de atunci. România devenise România Mare, fostul delegat al Marelui Stat Major pe teren, în Campania pentru dezrobirea Transilvaniei devenise un ofițer din rândurile anuarului Armatei, supus acelorași legi de avansare și comenzi.

O carieră întreagă plină de strălucire și de afirmări se desfășurase, dar și de amărăciuni și decepțiuni de tot felul, apropiindu-se de sfârșit, când urgia cea mai cumplită se abătu peste țară, peste Neam.

Deputat, vicepreşedinte PNŢ-CD

ION ANTONESCU DICTATOR PRIN FORŢA LUCRURILOR

–Aprecierile istoriografiei faţă de mareşalul Antonescu –personalitate complexă şi contradictorie –acoperă un spectru foarte larg, de la patriot până la criminal de război. Care este opinia Dvs?

– Eu îl consider pe Ion Antonescu un foarte bun român. El a fost adus la putere de circumstanţele în care ne găseam. Trauma cauzată de abordarea fără luptă a Basarabiei şi Bucovinei de Nord a fost percepută de populaţia ţării ca un fel de laşitate, ca un fel de trădare. Situaţia politică e cunoscută: România era izolată, forţa Germaniei era dominantă în Europa, dar Berlinul nu voia să antagonizeze Moscova: deşi pactul Ribbentrop-Molotov nu specifica în mod expres că Uniunea Sovietică trebuie să ia aceste teritorii, ele erau abandonate, aşa că atunci când s-a dat ultimatumul România nu putea să facă altceva.

Regele Carol al II-lea a căutat să găsească o soluţie pentru a deţine puterea personală, a căutat să se alinieze Germaniei, să-i aducă pe legionari la guvernare. Aceasta era situaţia în care s-a produs Diktatul de la Viena, la 30 august 1940 – abandonarea Transilvaniei de nord –, ceea ce a însemnat prăbuşirea întregului sistem de guvernământ pe care îl controla regele Carol. Nemaigăsind pe nimeni care să îl susţină, nici o forţă politică, a apelat la Antonescu cu ideea ca acesta să salveze Coroana şi ceea ce mai rămăsese din România. Antonescu şi-a asumat responsabilibitatea, dar nu pentru salvarea Coroanei, ci a ţării! De aceea eu spun că el a fost un bun român, şi-a dat seama de situaţia imposibilă în care se găsea România şi a făcut ce a putut, a apelat chiar la partidele istorice să conlucreze cu el, să-i susţină guvernul, dar acestea au refuzat din motive forte, respingând alierea României cu Germania.

Vreau să subliniez două lucruri: generalul Antonescu era de fapt de înclinaţie probritanică, fusese chiar ataşat militar la Londra, şi avea respect pentru occidentali, pentru marile democraţii. El şi-a asumat responsabilitatea, dar pe el nu îl interesa salvarea Corọanei, ci a României.

–Dacă era în joc salvarea ţării, de ce partidele istorice nu l-au sprijinit pe Antonescu?

– Pentru că ele considerau că este o orientare total greşită să ne aliem cu Germania. Credinţa lor a fost că puterile occidentale vor câştiga în orice caz; ele creaseră România

Mare, nu Germania, iar Ţara Românească era împotriva nazismului, cu excepţia legionarilor.

–Ar fi existat altă soluţie politică în acel moment, în afara alierii cu Germania?

– Din perspectiva pe care o avem astăzi, este evident pentru toată lumea că atunci nu exista altă soluţie decât salvarea a ceea ce se mai putea salva; dar credinţa partidelor istorice a fost că aliaţii vor învinge, că ei ne vor susţine – a fost şi credinţa mea, eram tânăr la vremea aceea, mă aflam în Anglia. Noi am păstrat atitudinea pro marile democraţii occidentale care au creat România, în ciuda faptului că în acel moment Germania nazistă şi Italia fascistă dominau Europa, prin forţa armată. Deci apărea următoarea chestiune: accepţi să lucrezi cu învingătorul sau te opui lui pe motive de tradiţie, de principii politice. Ei bine, noi cei din Occident, care am avut posibilitatea de a o face, şi partidele istorice din ţară am rămas leali acestor principii de bază, democraţia occidentală ş.a.m.d.

–Au realizat partidele istorice pericolul comunist, ce se vădea mult mai puternic decât sprijinul nedeclarat al democraţiilor occidentale pentru România şi care a determinat, într-o anumită măsură, alianţa lui Antonescu cu Hitler?

– Nu se punea problema că democraţiile occidentale vor accepta comunismul. Antonescu a făcut o politică greşită, fundamental greşită, chiar dacă, vorba aceea, până treci puntea te faci frate şi cu dracul – asta ar fi singura justificare morală a politicii lui Antonescu. Dar a făcut-o din patriotism! El a devenit dictator prin forţa lucrurilor, datorită circumstanţelor de atunci, neavând nici sprijinul partidelor. Acesta este singurul sens în care îl găsesc patriot; cu siguranţă, nu îl consider criminal de război, dar a făcut greşeli enorme. Greşeala politică principală a fost că a acceptat să treacă Nistrul. Nu trebuia să facă asta. AVEA TOATE ATUURILE ÎN MÂNĂ CA SĂ POATĂ RESPINGE PRESIUNILE GERMANIEI DE A CONTINUA LUPTA. ÎN TOATĂ ISTORIA NOASTRĂ, POPORUL ROMÂN NU A TRECUT NICIODATĂ FRONTIERELE ÎNTR-UN RĂZBOI DE CUCERIRE. ORICUM AI ARGUMENTA NEVOIA DE A CONTINUA RĂZBOIUL DINCOLO DE NISTRU ALĂTURI DE TRUPELE GERMANE – PRIN IMPOSIBILITATEA DE A IEŞI DIN ANGRENAJ –, ESTE PRIMA OARĂ ÎN ISTORIE CÂND NOI FACEM AŞA CEVA. E o greşeală politică în sensul că, dintr-o tradiţie care a fost întotdeauna defensivă, am ajuns în postura de cuceritori. Partidele politice tradiţionale i-au cerut să se oprească, şi putea să o facă, pentru că în acelaşi fel în care a argumentat atunci când a refuzat să trimită evreii la camerele de gazare (cum au făcut toate celelalte ţări din Europa, cu excepţia Bulgariei şi a Danemarcei) – „ Nu avem vagoane cu ce să transportăm pe toţi evreii, pentru că voi vreţi să vă trimitem grâne" – putea să argumenteze şi în problema trecerii Nistrului. Faptul că Germania avea absolută nevoie de petrolul românesc era un atu enorm în mâna lui.

–Care a fost motivul că el a plusat, a mers mai departe?

– Explicaţia lui este că şi-a dat cuvântul de soldat. Nu a fost o argumentare că trebuie să luptăm împotriva comunismului şi să-l distrugem. Noi avem o altă tradiţie, o altă postură în istorie. Aceea de luptător sau învingător în numele unei doctrine nu era cea în care trebuia să ne situăm noi. Deci, vedeţi, eu nu îl găsesc criminal de război, dar socotesc că a făcut greşeli foarte mari. Nu trebuia să creeze lagărele de concentrare din Transnistria. Aşa cum i-a salvat pe evreii din Bucureşti, chiar dacă le-a pus steaua galbenă (asta era o indignitate asupra respectului dreptului omului, dar în vremea aceea, acum 55 de ani, era altă percepţie: ideile naziste, puritatea rasei), putea să facă şi cu ceilalţi.

(Fragment dintr-un interviu apărut în revista „ Lumea-Magazin")

CELE TREI ACŢIUNI SALVATOARE PENTRU ROMÂNIA ALE GENERALULUI ION ANTONESCU

Dan Amedeo Lăzărescu

Suveran Mare Comandor al Marii Loji din România

În istoria românilor, Mareşalul Ion Antonescu ocupă un capitol special şi cât se poate de onorabil. El a fost în primul rând un mare patriot şi un militar. Cariera lui militară începe de pe când era ofiţer inferior în 1907, când a contribuit la represiune, apoi a fost remarcat de generalul Constantin Prezan, comandantul Armatei a IV-a din Moldova, singura care nu a fost înfrântă în campania din 1916, şi care la sfârşitul anului 1916 l-a înlocuit pe generalul Iliescu, în funcţia de comandant al Marelui cartier... În această calitate maiorul şi apoi locotenentul colonel Ion Antonescu a jucat un rol important: comandant al Biroului „Operaţii" împreună cu maiorul Radu Rosetti. Pe urmă a fost ataşat militar la Paris şi la Londra, a revenit în ţară, a fost comandantul Şcolii de război, general de brigadă, de divizie şi când a venit la putere I.G.Duca, la data de 14 octombrie 1933, nu întâmplător l-a desemnat pe generalul Ion Antonescu şef al Marelui Stat Major.

Regele Carol al II-lea nu avea la acea dată vreo animozitate faţă de generalul Antonescu. Dar acesta la un dejun, la care lua parte şi Elena Lupescu, a avut o atitudine pe care regele a considerat-o ca absolut neamicală faţă de doamna Lupescu, şi ca sancţiune l-a scos de la conducerea Marelui Stat Major la sfârşitul lui 1934. În cele din urmă, a devenit personna non grata la Palat, şi a fost trimis de regele Carol al II-lea, era în 1939, la mână-

Corneliu Zelea Codreanu, inamicul dinastiei regale, Căpitanul Gărzii de Fier, asasinat de Carol al II-lea

stirea Bistriţa din Oltenia, cu domiciliul forţat.

Legionarii încercaseră în mod firesc să ia contact cu generalul Antonescu...Generalul Antonescu avea o vilă la Predeal, lângă vila lui Stelian Popescu, directorul „ Universului" ; era în relaţii foarte bune cu Stelian Popescu, şi, cum soţia generalului Antonescu era învinuită de bigamie pentru că nu divorţase oficial de primul ei soţ, generalul Antonescu i-a cerut lui Stelian Popescu un avocat ca să pledeze acest proces. Stelian Popescu care se gândea să-şi ia de ginere pe Mihai Antonescu, a pledat procesul de bigamie, l-a câştigat, şi a devenit un om de încredere al generalului Antonescu. Când şi-a format guvernul, Octavian Goga, acel celebru guvern Cuza-Goga care a durat 40 de zile, la 28 decembrie 1937, Goga – care îl aprecia foarte mult pe generalul Antonescu, i-a oferit Ministerul de Război, deşi regele Carol s-a împotrivit, la început; ar fi acceptat să-l facă ministru al comunicaţiilor, în cele din urmă a acceptat să-l facă ministru de război, şi a rămas ca ministru câteva săptămâni şi în guvernul de dictatură, prezidat de patriarhul Miron Cristea, la 10 februarie 1938.

Legionarii au încercat, ştiind că el era un mare patriot, un om de dreapta, au încercat să-l atragă. Şi Căpitanul Corneliu Codreanu i-a făcut o vizită la vila lui de la Predeal, după care la înapoiere a spus colaboratorilor săi, comandanţii legionari, că nu se poate face nimic cu generalul Antonescu – este un om extrem de ambiţios şi care nu acceptă nici un fel de părere ostilă părerilor lui.

Generalul Antonescu, care fusese – cum am spus – ataşat militar la Londra, dar şi la Paris, era convins că Anglia, şi Statele Unite, şi Franţa vor câştiga războiul...El nici măcar nu ştia nemţeşte, nu ştia nici englezeşte, ştia bine franţuzeşte...Totuşi, s-a întâmplat un fenomen foarte curios, şi care a fost un fenomen mântuitor pentru România.

Mareşalul Antonescu, care nu avea mari calităţi politice, şi nici prea mari calităţi militare de comandant, totuşi a avut prilejul excepţional să preia întreaga răspundere politică în statul român, într-o situaţie absolut excepţională în istoria poporului nostru.

Să ne ducem cu mintea la sfârşitul lunii august 1940, când poporul român aflase cu groază, după ce fuseseră amputate Basarabia, Bucovina, Ţinutul Herţei şi Cadrilaterul, că pierdea mai mult de 35% din teritoriul României: întreaga Transilvanie de Nord cu un milion şi mai bine de români, care treceau sub conducerea regentului Horthy al Ungariei. Evident, răspunzător pentru aceste amputări atât de dureroase, era regele Carol al II-lea, care trebuia înlăturat. Dar cine putea să vină în locul lui? Eu eram la data aceea încă student, şi

am trăit angoasa cedării Basarabiei, cedării Transilvaniei...A aduce la putere partidele istorice, Partidul Naţional Liberal, condus de Dinu Brătianu, şi Partidul Naţional Ţărănesc, condus de Iuliu Maniu, care îşi precizează atitudinea antigermană, şi filofranceză, şi filobritanică, ar fi fost o absolută imposibilitate. Hitler n-ar fi tolerat niciodată un guvern Maniu sau un guvern Dinu Brătianu, sau un guvern al ambelor partide istorice. Nici nu s-ar fi gândit la aşa ceva! Aşa încât singura alternativă era aceea a aducerii la putere a legionarilor, care îşi pierduseră toată conducerea, din care făceau parte oameni de mare valoare cum erau inginerul Clime, Alecu Cantacuzino, Alecu Tell, Mişu Polihroniade şi mulţi alţii, toţi măcelăriţi la Râmnicu Sărat la 21 septembrie 1939, după asasinarea de către Niki Dumitrescu a lui Armand Călinescu. A-l aduce la putere pe Horia Sima ar fi însemnat un dezastru. Ar fi fost o serie de răzbunări cumplite, ar fi murit foarte mulţi. Aproape tot personalul politic al României monarhice ar fi fost executat şi legionarii sub Horia Sima ar fi mers alături de Hitler cu toată armata română, până la Volga şi înapoi; ar fi repetat figura, pe care a făcut-o şeful Partidului Ideologic Maghiar al Crucilor cu Săgeţi, Szalassy, care a luptat până în ultimul moment alături de Hitler. **Soarta ne-a favorizat însă prezentându-l pe generalul Antonescu, care a fost impus în mod paradoxal nu de oamenii politici români, ci de foarte inteligentul ministru al Germaniei la Bucureşti, din acea vreme, Wilhelm Fabricius.** Fabricius era un excelent diplomat, cunoaşte foarte bine viaţa politică românească şi îşi dădea seama că legionarii n-ar fi putut conduce România şi, mai ales, că un guvern legionar n-ar fi fost în stare să ajute Germania, în campania ei proiectată împotriva Rusiei – „ planul Barbarosa" se pregătea în acea vreme – aşa cum ar fi putut să ajute Germania împotriva Rusiei un guvern condus de generalul Antonescu, care avea un minimum de încredere din partea partidelor istorice şi din partea forţelor sociale şi economice, politice şi intelectuale româneşti. Îmi aduc aminte, eram la ţară, tata citea „ Universul" , când la data de 6 septembrie 1940, a apărut pe pagina întâia, întreagă, un portret uriaş al generalului Antonescu: sus, titlul era cu litere de o şchioapă „ IATĂ-L" şi jos, „ ESTE GENERALUL ION ANTONESCU, SALVATORUL ROMÂNIEI" . Şi, într-adevăr, GENERALUL ANTONESCU A FOST SALVATORUL ROMÂNIEI Prima oară, la 6 septembrie 1940, după ce l-a silit pe regele Carol al II-lea să abdice şi să părăsească România... După care, Ion Antonescu, la 14 septembrie 1940, pentru că nu avea altă soluţie, a format un guvern, în care principalele ministere: internele, instrucţia publică, sănătatea, externele erau încredinţate unor legionari. Astfel, ca la interne – generalul Petrovicescu; la externe – prinţul L. Sturza, fost ministru

Generalul Antonescu, undeva în Basarabia, după alungarea ruşilor

al României la Copenhaga; la sănătate – dr. Iazinski; la instrucţia publică – prof. Traian Brăileanu. Antonescu şi-a rezolvat ministerul de război, cu generalul Negulescu; şi-a rezidat ministerul Justiţiei, încredinţat lui Mihai Antonescu şi a oferit câteva ministere partidelor istorice. Realitatea este că, după ce fusese eliberat de la mânăstirea Bistriţa, la insinuarea lui Fabricius, generalul Antonescu avusese o discuţie cu şefii partidelor istorice – cu Dinu Brătianu şi Iuliu Maniu – la restaurantul „Berbec" de la Ploieşti. Şi-acolo el îşi luase faţă de Maniu şi Brătianu două angajamente: unul şi l-a respectat, acela de a-l înlătura de pe tron pe regele Carol al II-lea şi de a-l înlocui cu Marele Voievod de Alba-Iulia, Maiestatea Sa Regele Mihai I. Al doilea angajament nu şi l-a putut ţine şi nu avea nici o posibilitate să şi-l ţină...Ştiau acest lucru şi Iuliu Maniu, şi Dinu Brătianu – acela de a forma un guvern împreună cu partidele istorice. Hitler, era la data aceea stăpânul Europei; toată lumea tremura, până şi Stalin tremura de frică înaintea lui. Mussolini nu avea nici un fel de influenţă, Franţa fusese îngenunchiată, numai Anglia rezista...Hitler n-ar fi acceptat niciodată un guvern parlamentar şi liberal-ţărănist care poate ar fi acceptat să alăture armata română armatei germane împotriva Rusiei pentru dezrobirea Basarabiei, Bucovinei şi Ţinutului Herţei, dar niciodată n-ar fi admis ca armata română să treacă Nistrul. În asemenea condiţii, Antonescu a ales singura soluţie posibilă, în acelaşi timp pentru România şi pentru Germania. Se întâmplă foarte rar...dar aceste două ţări şi-au întrunit la acea dată destinele în persoana unui singur om, un om pentru istorie – cum s-ar putea spune. Fără prezenţa generalului Antonescu, era aproape sigur că Germania l-ar fi impus pe Horia Sima ca şef al guvernului, chiar dacă l-ar fi menţinut pe Maiestatea-Sa Regele Mihai de formă, Sima era manevrat şi inspirat de toate serviciile secrete germane, de Partidul Naţional Socialist al lui Rosenberg, de ministrul de interne – Himmler şi de foarte mulţi alţi agenţi secreţi germani. Dimpotrivă, mareşalii germani care pregăteau „planul Barbarosa" contra Rusiei şi, mai ales, ministrul de externe, von Ribbentrop, îşi dădeau seama că legionarii nu reprezintă aproape nimic în România, dimpotrivă, sunt un element de anarhie, în care burghezia română n-avea nici cea mai mică încredere, astfel încât singura şansă ca armata română şi economia românească să se alinieze împotriva Rusiei alături de Germania era prezenţa în fruntea statului a unui om fără legături politice şi fără ideologie, cum era generalul Antonescu. THE RIGHT MAN IN THE BEST PLACE.

Al doilea act de salvare a României a fost înlăturarea de la putere a Partidului Legionar. Am arătat că o parte din conducerea germană: Ministerul de Interne, Partidul Naţional Socialist, susţineau cu multă hotărâre pe Horia Sima şi Legiunea, în diversele lor funcţii. Şi îi îndemnau spre un fel de genocid, atât al evreilor – deci un holocaust –, cât şi al fostului personal politic român, ştiind foarte bine că acest personal politic român era în imensa lui majoritate de partea Franţei, a Angliei şi a Statelor Unite, deci de partea lumii libere. Antonescu a manevrat suficient de inteligent pe lângă Hitler ca să evite înlăturarea lui şi aducerea legionarilor la putere, pledând o carte, pe care Hitler – care era totuşi un om politic, a înţeles-o perfect – şi anume, cu Antonescu în fruntea guvernului român toate forţele economice şi militare române vor fi alături de Germania pentru recuperarea Basarabiei, Bucovinei şi Ţinutului Herţa, fără să se producă vreo anarhie sau vreun război civil, cum s-ar fi produs dacă legionarii ar fi preluat puterea şi şi-ar fi îndeplinit proiectul pe care îl solicitase Ion Moţa, înainte să moară în Spania, la Majadagonda. El solicitase Căpitanului, îngenunchiind înaintea lui, dreptul de a omorî cel puţin zece mii de oameni din vechea burghezie şi din partidele politice româneşti. Generalul Antonescu a fost chemat la începutul lunii ianuarie la Hitler, la Berthesgaden, a fost chemat şi Horia Sima, dar din motive inexplicabile nu s-a dus; şi s-a întors de la Berthesgaden cu aprobarea lui Hitler de a-i înlătura pe legionari

de la putere. Legionarii, instigaţi de serviciile secrete germane, au dezlănţuit revoluţia de la jumătatea lunii ianuarie 1941, folosind un pretext, şi anume, un maior german din serviciile de informaţii, „Doring" fusese omorât de un agent secret britanic, de naţionalitate greacă, mi se pare. Eram student în anul patru, la acea dată, la Facultatea de Drept.. Am asistat la manifestaţiile violente legionare, care aveau ca laitmotiv: „Jos masonii din Guvern! Jos Rioşanu!" Colonelul Rioşanu, om de încredere şi al generalului Antonescu, şi al generalului Gh. Moruzi, era secretar general la Preşedinţia Consiliului de Miniştrii. În numele acestor sloganuri, legionarii au dezlănţuit un război civil, însă Antonescu îşi luase măsuri de precauţie, deplasase divizia de la Piteşti, pe care o comandase el, şi acum o comanda bunul lui camarad, generalul Boiţeanu, şi cu divizia de la Piteşti, şi cu regimentul de gardă a reuşit să înăbuşe în câteva zile insurecţia legionară. Prin urmare, pentru a doua oară, generalul Antonescu a salvat fiinţa statului român, şi societatea românească. Se ştie ce a urmat, că generalul îşi dase cuvântul de onoare către Hitler, că va merge cu armata română alături de armata germană împotriva Rusiei. S-a dat acel ordin celebru, în dimineaţa zilei de 22 iunie 1941: VĂ ORDON TRECEŢI PRUTUL! Şi a început războiul împotriva Rusiei. Partidele politice istorice l-au acuzat într-adevăr atunci, în diverse memorii, pe generalul Antonescu, pentru că a trecut Nistrul, că nu s-a mărginit să recupereze Basarabia, Bucovina şi Ţinutul Herţei, ci a trecut frontiera, aventurând diviziile române – Vânătorii de munte şi cavaleria – în stepele ruseşti. Este adevărat că a fost o greşeală politică, dar foarte greu un general poate accepta să se oprească pe o anumită linie. Numai mareşalul Mannenheim a făcut acest lucru, în Finlanda, dar era într-o poziţie cu totul deosebită. Când porneşti un război nu te poţi opri la o anumită linie şi să-l laşi pe duşman să se refacă. Şi când mergi alături de o armată aliată nu poţi s-o părăseşti la mijlocul drumului şi să rămâi cu arma la picior. Nici un militar serios n-ar fi acceptat o asemenea eventualitate, care din punct de vedere politic, şefii partidelor istorice o preconizau, şi din punctul lor de vedere aveau dreptate. Dacă n-am fi trecut Nistrul, fără îndoială că soarta României nu ar fi fost chiar atât de cumplită, cum a fost în ultimii cincizeci de ani.

Berlin, 1940, generalul Antonescu întâmpinat la aeroport de von Ribbentrop, ministrul de externe al Reichului.

A treia acţiune salvatoare, pe care generalul Antonescu a făcut-o pentru România, şi trebuie accentuat acest lucru, a fost că el nu a admis lichidarea fizică a opoziţiei, aşa cum începuseră legionarii, omorând pe fostul prim ministru, Nicolae Iorga. Apoi au fost omorâţi fostul prim ministru, generalul Argeşanu; pe secretarul general al Partidului Naţional Ţărănesc, Virgil Madgearu; şi încă vreo şaizeci de victime dintre care cel puţin doi foşti miniştrii: Victor Iamandi şi Gabriel Marinescu, în celulele de la Jilava, pe partea

dreaptă cum intri, de la 1 până la 12; (în celula cu nr. 13, la data aceea era Nicolae Ceauşescu. Care n-a păţit nimic).

Antonescu n-a omorât pe nimeni, ci – dimpotrivă – a îngăduit funcţionarea ilegală, dar totuşi reală, a partidelor istorice: şi Partidul Naţional Ţărănesc, şi Partidul Naţional Liberal au continuat să-şi întrunească conducerea şi tineretul...

Mareşalul Antonescu şi, mai ales, Mihai Antonescu au înţeles admirabil că Germania a pierdut războiul, şi au început o serie întreagă de acţiuni secrete pentru a feri România de a suporta toate consecinţele înfrângerii finale a Germaniei.

Hitler – şi acest lucru ne-a salvat – avea o încredere foarte mare în generalul Ion Antonescu. Din toţi şefii de state aliaţi lui, sau şefii de guvern, pentru că el era şef de guvern, de fapt, deşi avea pretenţia de şef de stat – şeful statului era Maiestatea-Sa, Regele Mihai – din toţi şefii de state sau de guverne, cu care colaborase, singurul în care avea o încredere foarte mare, nu integrală, dar foarte mare, era generalul Antonescu. Hitler îl detesta pe regele Victor-Emanuel al Italiei, îl detesta pe regele Boris al Bulgariei, şi e foarte posibil ca din ordinul lui Hitler, regele Boris să fi fost otrăvit, la înapoierea lui, cu avionul de la Berthesgaden. N-avea nici o încredere în regentul Horthy, al cărui fiu a pus să fie omorât într-un accident simulat de aviaţie şi, în cele din urmă, a dat ordin să fie arestat regentul Horthy, înfăşurat într-un covor şi dus la Salzburg, şi înlocuit cu generalul Storey, şi apoi cu şeful partidului fascist Crucile cu Săgeţi, Szalassy, care a dispus holocaustul evreilor din Ungaria şi Transilvania de Nord, smulsă României, prin al doilea Dictat de la Viena. Hitler nu avea nici un fel de încredere nici în Mihai Antonescu, în care vedea, pe drept cuvânt, un admirator al Franţei şi al Angliei. Mihai Antonescu, l-am avut profesor, avea doctoratul în drept la Paris, era un excelent cunoscător al problemelor internaţionale şi al Societăţii Naţiunilor, dar avea o încredere totală în generalul Antonescu.

Generalul Antonescu îşi dăduse cuvântul de ofiţer lui Hitler că nu-l va părăsi niciodată şi l-a ţinut cu onoarea militară cuvenită unui adevărat erou. Însă asta nu l-a împiedicat să tatoneze posibilitatea unei păci separate. Aceste strădanii ale guvernului oficial al României au fost contracarate de una dintre cele mai mari erori politice, pe care le-a făcut vreodată un şef de stat, şi anume de hotărârea luată de preşedintele Franklin Delano Roosevelt, al Statelor Unite, la întrevederea de la Casablanca cu Winston Churchill, de a impune Germaniei, Italiei şi Japoniei, şi aliaţilor lor pacea fără nici un fel de condiţii. UNCONDITIONAL SURRENDER. Capitulare necondiţionată. Această formulă absolut nepolitică şi nediplomatică a împiedicat toate forţele de rezistenţă internă din statele patronate de Germania, şi chiar din Germania unde a existat – s-a văzut, în ziua de 20 iulie 1944 – complotul din nefericire nereuşit al generalului conte Schenk von Stauffenberg, existau forţe care vroiau cu orice preţ să scoată Germania şi aliaţii ei din război, şi să ajungă la o înţelegere cu puterile anglo-saxone pentru a face front comun împotriva primejdiei reprezentate de Rusia Sovietică.

Mihai Antonescu a tatonat în mai multe direcţii: în primul rând, la Lisabona, unde a trimis o rudă de-a mea, pe Sergiu Lecca, frate cu Radu Lecca, şeful centralei evreilor. Tatonările lui Sergiu Lecca, în 1942, au dat greş, şi el a fost silit să revină în ţară, cu soţia, fiica fostului secretar al lui Marghiloman, Andrei Cordean. Pe urmă, a trimis la Ankara un om de mare încredere, ministrul Creţianu; a încercat în Elveţia, prin profesorul Vespasian Pella şi, mai ales, a acceptat planul lui Iuliu Maniu de a-l trimite la Cairo pe principele Barbu Ştirbey şi apoi ca să-l ajute pe

Militari germani capturaţi în Bucureşti.

Din toate aceste tatonări semioficiale ale partidelor de opoziţie cu asentimentul total al lui Mihai Antonescu şi al Mareşalului Antonescu n-a putut ieşi mare lucru, din cauza formulei absurde a capitulării fără condiţii. Legenda că Mareşalul Antonescu ar fi obţinut condiţii mai bune de la D-na Kolontay la Stockholm decât obţinuse Ştirbey şi Vişoianu la Cairo este o pură legendă, şi Dl. Neagu Juvara, care a fost trimis la 23 august, dimineaţa, de Ică Antonescu la Stockholm ca să-l secondeze pe Frederic Nanu în tentativele lui de a ajunge la o pace separată, poate oricând confirma acest lucru. Încât trebuie să ne punem în situaţia psihologică a puterilor aliate împotriva Germaniei. Fiecare, fără îndoială, voia ieşirea din război a României: aceasta ar fi însemnat o foarte mare scurtare a frontului, o avansare cu o mie de kilometri a frontului împotriva Germaniei; ar fi însemnat lipsirea Germaniei de toate bogăţiile, foarte mari ale României: petrol, grâne, vite. Şi ar fi însemnat un pas hotărâtor pentru soarta războiului. Numai că toţi experţii militari şi diplomatici ai ţărilor aliate erau convinşi că numai Mareşalul Antonescu avea în mână armata, şi că armata nu ar asculta decât de ordinul dat de el. Nu aveau încredere într-un ordin dat de altcineva, de Maiestatea-Sa Regele Mihai sau de Iuliu Maniu, pe care armata nu l-ar fi urmat.

Constantin Vişoianu, în intenţia de a găsi o ieşire din război a României. Din nefericire, în urma înţelegerilor de la Teheran, de la Londra, deocamdată atât, se dăduse prioritate Uniunii Sovietelor în toate problemele privind ţările beligerante din răsăritul Europei, aşa încât la Cairo, ministrul rezident, Mac Millan, viitorul şef al partidului conservator britanic şi prim ministru multă vreme, şi reprezentantul Statelor Unite le-au declarat principelui Barbu Ştirbey şi lui Vişoianu că trebuie să se înţeleagă în prealabil cu Uniunea Sovietică.

Mareşalul Antonescu luase contact la Stockholm cu ambasadoarea Uniunii Sovietelor, doamna Alexandra Kolontay, prin ministrul plenipotenţiar în capitala Suediei, Frederic Nanu. Dar, în cadrul Ministerului de Externe, câţiva tineri diplomaţi, foarte inteligenţi şi foarte plini de ei, printre care Georges Duca, fiul fostului prim-ministru I.G.Duca şi Piki Pogoneanu, şeful cifrului, un om de o inteligenţă extraordinară, aveau o diplomaţie a lor, inspirată mai ales de şefii partidelor istorice, în speţă de Iuliu Maniu, care păstrase în permanenţă legătura cu puterile aliate, ostile Germaniei, prin trei posturi de radio-emisie, la care colabora cu foarte multă asiduitate Corneliu Coposu, pe care l-am cunoscut în acea vreme.

O problemă psihologică, încă neelucidată.

Între timp, Maiestatea-Sa Regele Mihai îşi constituise un grup la care luau parte mai ales

oamenii lui de la palat: Mocioni-Stârcea şi colegul lui de clasă, Mircea Ioaniţiu; şi a păstrat contactul cu şefii partidelor politice – Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Titel Petrescu şi Lucreţiu Pătrăşcanu, care era rudă apropiată cu Mareşalul palatului, generalul Octav Ullea (mama lui Lucreţiu Pătrăşcanu era vară cu generalul Octav Ullea, pe care l-am cunoscut personal!). Omul hotărâtor în această chestiune – şi trebuie insistat, deoarece nu s-a discutat prea mult – a fost un excepţional general de artilerie, Aurel Aldea, care luase premiul întâi la un mare concurs în Germania, dar pe care generalul Antonescu nu putea să-l sufere şi l-a scos din cadrele armatei, (pentru că împreună cu generalul Iacobici, generalul Aurel Aldea îl sfidase pe generalul Antonescu, cerându-i ca pentru nimic în lume să nu treacă Nistru), după care a fost scos din cadrele armatei, şi a primit domiciliu forţat în comuna sa natală din judeţul Olt. Regele ştia acest lucru; l-a chemat la Bucureşti pe generalul Aurel Aldea şi atunci împreună au pus la care o alternativă. Mai ales că se dezlănţuise ofensiva rusească împotriva României; se trecuse Nistrul, se ajunsese cu frontul la Iaşi, pe de altă parte bombardamentele aeriene anglo-saxone deveneau din ce în ce mai pustiitoare. Eram mobilizat pe Valea Prahovei şi ştiu ce complite erau aceste bombardamente, mai ales împotriva cetăţii de la Ploieşti, pe care generalul Gerstenberg o transformase într-o citadelă aproape inexpugnabilă.

Este incontestabil că cei doi şefi ai partidelor istorice – Dinu Brătianu şi Iuliu Maniu – acceptau ieşirea României din război în situaţia creată prin formula capitulării necondiţionate. Maniu se crampona însă de posibilitatea unei menţineri a Basarabiei în corpul României şi de o serie de avantaje iluzorii. Generalul Antonescu era şi el de părere că trebuie neapărat menţinută Basarabia, dar că era foarte puţin probabil că o vor putea recupera; dar el solicita altceva: ca trupele sovietice să nu pătrundă în România, decât pe o anumită linie, pe un anumit coridor ca să nu producă dezordinea obişnuită. Am impresia că cel puţin trei generali au jucat un rol hotărâtor atunci, convingându-l pe M.S. Regele Mihai, pe Maniu şi Brătianu că armata va asculta de porunca regelui şi nu de porunca generalului Ion Antonescu. Pentru că aici este miezul problemei: şi ruşii, şi englezii, şi americanii erau convinşi că numai Mareşalul Antonescu poate face armistiţiu. Ei nici nu se gândeau că un ordin al M.S. Regele ar putea provoca un armistiţiu. Dintre aceşti generali, unul era şeful Casei militare a M.S. Regele, gen. Constantin Sănătescu, fost coleg de promoţie cu gen. Antonescu, un om foarte ponderat; gen. Mihai Racoviţă, care comanda o armată pe frontul din Moldova şi, mai cu seamă, gen. Aurel Aldea, care îl detesta pe Mareşalul Antonescu. Aceşti trei generali i-au convins pe M.S. Regele, pe Maniu, pe Brătianu, pe Titel Petrescu şi pe Lucreţiu Pătrăşcanu că armata va asculta de ordinele şefului ei suprem, de ordinele M.S. Regele. Şi aşa s-a şi întâmplat.

Cei „Trei Mari“ –premierul englez Churchill, preşedintele american Roosewelt şi generalisimul Stalin –cu care a fost în război mareşalul Ion Antonescu.

Şi aici se pune o mare problemă, despre care am avut cinstea să discut cu Majestatea Sa, Regele Mihai la Versoix: de ce a fost predat Mareşalul Ion Antonescu şi colaboratorii săi armatei sovietice?

O problemă foarte controversată şi foarte încâlcită. În vederea arestării Mareşalului Antonescu, dacă refuza să încheie armistiţiu era luată în consideraţie ipoteza că, dacă refuză, Mareşalul Antonescu şi colaboratorii săi să fie păziţi de un grup de tineri aparţinând tineretului naţional liberal şi tineretului naţional ţărănesc. Ştiu cu siguranţă acest lucru. Existau formaţiuni de tineri, mai ales naţional ţărănişti, dar şi naţional liberali, care puteau face acest lucru. Dar cum ar fi rămas în istorie, tineretul naţional liberal sau tineretul naţional ţărănesc, cu pata de a-l fi ţinut în custodie pe Mareşalul Antonescu şi de a-l fi predat comuniştilor? Aşa încât şi Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu au refuzat să pună la dispoziţie elemente tinere pentru păzirea Mareşalului Antonescu. Realmente, predarea Mareşalului Antonescu şi a colaboratorilor săi s-a făcut după plecarea M.S. Regele din Bucureşti, de către gen. Constantin Sănătescu. Ce a însemnat acest act hotărâtor? Mai întâi, nici un ofiţer, nici un subofiţer, nici un ostaş nu a refuzat să execute porunca M.S. Regele; a fost o unanimitate totală. Armata a acceptat fără nici un fel de discuţie porunca Conducătorului ei suprem, al patrulea rege al României, şi s-a supus poruncile sale. Pe front fusese trimis gen. Racoviţă, care luase toate măsurile pentru a despărţi armata română de armata germană, şi a pregăti capitularea, pentru că armistiţiul s-a transformat în capitulare, prin faptul că Stalin, cel puţin până la 12 septembrie 1944, când s-a ajuns la încheierea armistiţiului la

Satisfăcuţi ,,ing. Ceauşu" (Emil Bodnăraş, primul din stânga) Iosif Chisinevski, Teohari Georgescu şi Ana Pauker raportează lui Gheorghiu-Dej că mareşalul a fost predat stăpânilor moscoviţi.

Moscova, dădea comunicate prin care armata rusă, după 23 august, continua să elibereze oraşele Brăila, Galaţi, Bucureşti, Craiova ş.a.m.d., şi au fost luaţi prizonieri zeci de mii de soldaţi români, care nu au opus nici un fel de rezistenţă, pentru că ştiau că sunt în regim de armistiţiu. Au fost ţinuţi prizonieri ani de zile, mai mult de jumătate au murit, şi – în cel mai bun caz – după vreo doi ani de zile, câteva mii de ostaşi şi ofiţeri români au fost repatriaţi, cu prilejul alegerilor falsificate de la 19 noiembrie 1946, (la care am avut cinstea să figureze pe lista Partidului Naţional Liberal din capitală, pentru Camera Deputaţilor, penultimul, ultimul fiind profesorul Gheorghe Brătianu).

Cum poate fi interpretat actul de la 23 august 1944? A fost un act salvator pentru România? În primul rând că, dacă nu s-ar fi încheiat acest act şi s-ar fi mers pe linia preconizată de gen. Antonescu de a rezista, conform cuvântului de onoare dat lui Hitler, pe linia Focşani-Nămoloasa-Galaţi, România ar fi fost transformată pentru multe luni de zile în teren de luptă între trupele româno-germane şi trupele sovietice şi ar fi fost continuate bombardamentele distrugătoare de aviaţia americană. Milioane de români şi-ar fi pierdut viaţa, bogăţii incalculabile ar fi fost distruse sau confiscate de ruşi, toate femeile române ar fi fost violate, cum au fost toate femeile germane de către armata sovietică, şi, mai ales, noul guvern român, format din comunişti – Ana Pauker, Vasile Luca şi alţi moscoviţi – n-ar fi avut curajul să revendice întreaga Transilvanie la Congresul de pace de la Paris în 1946-47, aşa cum a avut curajul guvernul în fruntea căruia erau Petru Groza şi Gheorghe Tătărescu, ca ministru de externe, dar sub înalta oblăduire a M.S. Regele, care a fost decorat cu Ordinul „Pobeda" – „Victoria" – de către Stalin, şi cu cel mai înalt Ordin al armatei americane de către Harry Truman.

Prin urmare, actul de la 23 august cu toate consecinţele lui cumplite vreme de 50 de ani – dar asta se datoreşte manevrelor lui Churchill şi lui Rossevelt – a fost un act de fapt salvator pentru România. Mareşalul Antonescu n-ar fi fost în stare să realizeze acest act şi în orice caz el ar fi rămas pe lista tribunalelor de război, cum a şi fost judecat.

Eu am avut prilejul să particip la procesul Mareşalului Antonescu, în mai 1946, în calitate de redactor-şef la oficiosul Partidului Naţional Liberal „Liberalul" , şi îmi amintesc de următoarele detalii. În dimineaţa procesului a depus Iuliu Maniu, care îşi rupsese piciorul recent şi umbla foarte greu. Preşedintele, colonelul Alexandru Petrescu i-a oferit un scaun, Maniu a refuzat, a stat în picioare. M-a frapat când, la interogatoriul iniţial, a fost întrebat profesia şi a răspuns „ agricultor" , cu accentul pe „ u" .. A rămas în picioare vreme de trei ore. I s-au pus nişte întrebări foarte curajoase de către Mareşalul Antonescu, şi destul de insidioase de către Mihai Antonescu. Maniu a răspuns foarte obiectiv şi foarte lămurit la toate aceste întrebări, fără să-l acuze pe Mareşalul Antonescu, căutând din toate punctele de vedere să-i justifice atitudinea. După trei ore, preşedintele a declarat o pauză pentru masă şi l-a rugat pe Iuliu Maniu să-şi semneze depoziţia. Iuliu Maniu a declarat că el este avocat, doctor în drept şi că nu a semnat niciodată un act în care era implicat fără să-l citească de-a-fir-a-păr. În asemenea condiţii, cum trebuia evacuată sala, preşedintele tribunalului militar l-a rugat să vină după-amiază, când trebuia să depună ca martor profesorul Gh. Brătianu şi, în timpul depoziţiei, Maniu urma să discute cu grefierul depoziţia pe care o făcuse, să modifice anumite pasagii etc., şi să semneze. Într-adevăr, l-am însoţit pe prof. Brătianu la tribunal, unde a fost supus la o serie de întrebări de către fostul lui colaborator Mihai Antonescu. Între timp, Iuliu Maniu a modificat ce trebuia şi după câteva ore a semnat, şi s-a îndreptat spre ieşire. Din tribuna presei, unde mă aflam, nu am putut să văd ce s-a întâmplat, dar am auzit nişte huiduieli, nişte urlete şi pe urmă mi s-a spus, care a fost spectacolul într-adevăr grandios; după care Iuliu Maniu însuşi, într-o convorbire avută la Sinaia, în august 1946, deci după trei luni de la proces, mi-a relatat exact

ceea ce s-a întâmplat. În timp ce Iuliu Maniu, îndurerat, se îndrepta cu capul plecare spre ieşire a auzit deodată ca şi cum cineva deasupra lui lua poziţia de drepţi pentru onor. Şi, într-adevăr, în momentul în care Iuliu Maniu trecea pe sub boxa acuzaţilor, Mareşalul Antonescu, spontan, s-a ridicat în picioare şi a luat poziţia de drepţi pentru onor. Atunci Maniu şi-a ridicat capul l-a văzut pe Mareşalul Antonescu şi pe ceilalţi coacuzaţi, şi mi-a spus: „Când l-am văzut pe acest om, care a făcut mari greşeli politice, dar care mergea spre moarte şi care totuşi a fost un mare patriot, şi a jucat un mare rol în istoria omenirii, am simţit o voce tainică şi mi s-a părut că dacă nu voi face actul, pe care trebuia să-l fac, de camaraderie, voi fi condamnat la chinurile iadului." Şi atunci i-a întins mâna. După aceea i-au întins mâna lui Iuliu Maniu şi ceilalţi coacuzaţi. Şi, aşa, Iuliu Maniu dând mâna cu Mareşalul Ion Antonescu, cei doi au încheiat un act de mare curaj şi, din nefericire, au pus capăt până nu se ştie când României libere şi independente.

(interviu realizat de Dr. Narcis Zărnescu)

N.B. Dată fiind factura enciclopedică, profunzimea şi precizia informaţiei, amplitudinea gândirii istorice şi frenezia amintirilor, copleşitoarea personalitate a eminentului om de cultură Dan Amedeo Lăzărescu, reporterul a preferat să-şi cenzureze –în scris –întrebările, renunţând cu plăcere la comentariile sale. Acest interviu este numai un rezumat –dacă istoria trăită ca o sărbătoare şi ca o boală incurabilă, îndurată şi adorată se poate rezuma! –al manuscriselor mentale, pe care am avut privilegiul să le „răsfoiesc" , să le admir, datorită generozităţii Maestrului Dan Amadeu Lăzărescu, căruia îi rămân recunoscător şi pe această cale.

Darul lui Hitler pentru Mareşal: un Mercedes blindat.

Francisco Veiga

ANTONESCU ALEGE DEFINITIV ÎNTRE „CĂMAŞA VERDE“ LEGIONARĂ ŞI CEA „KAKI“ DE SOLDAT

Istoricul spaniol Francisco Veiga, profesor la Universitatea din Barcelona, autorul unei pasionante „Istorii a Gărzii de Fier 1919-1941“ , descrie cum mistica ultranaţionalismului legionar l-a atras şi pe generalul Ion Antonescu:

De la 14 septembrie 1940, ziua în care a fost proclamat Statul Naţional-Legionar şi până la 23 ianuarie 1941, vreme de 131 de zile, Generalul a îmbrăcat cămaşa verde legionară.

La funeraliile „ Căpitanului“ Zelea Codreanu a fost ultima dată când Antonescu a mai purtat cămaşa verde. În acele momente, armata făcea serioase presiuni asupra lui pentru a alege între verde şi kaki. În cursul lunii decembrie, cu o linişte care prevestea furtuna, forţele ordinii - incluzând şi Biserica - au început să organizeze un front unit care şi-a asigurat sprijinul vital al prezenţei germane din ţară. Pe atunci românii erau deja foarte obişnuiţi cu uniformele gri-verzui ale trupelor Wermacht-ului, care începuseră să pătrundă în ţară de la 10 octombrie. În principiu, fusese vorba de o misiune militară având ca scop instruirea forţelor române pe baza experienţelor de război din Polonia şi Franţa. Totuşi, unităţile germane s-au desfăşurat imediat în punctele economice strategice, iar efectivul lor a crescut continuu, ajungând la 22 430 de soldaţi la 11 noiembrie. Apoi au continuat să treacă frontiera noi contingente, inclusiv o întreagă divizie Panzer, transformând ţara într-un butoi de pulbere, care avea în curând să se dovedească esenţial pentru invadarea Iugoslaviei şi Greciei.

Horia Sima, Ion Antonescu şi SS-ul.

Pentru Reich, păstrarea ordinii în România era esenţială, mai presus de orice consideraţie de solidaritate romantică nelimitată cu o mişcare fascistă „ înrudită" . În schimb, Sima şi ai săi au nutrit această convingere, până la capăt şi chiar mai departe, într-un spirit cvasireligios. Pentru că voiau să creadă în fidelitatea absolută a naziştilor faţă de ei, simpatia pe care le-o arătau anumite sectoare idealiste - cum era cel al lui Baldur von Schirach, sau chiar Himmler - i-a determinat să confunde partea cu întregul. Dimpotrivă, Hitler înclina spre Antonescu încă de la începutul lui noiembrie, când generalul s-a deplasat la Berlin pentru a semna Pactul Tripartit. Invitat şi el, Sima nu s-a conformat, în parte din mândrie - nu dorea să apară ca un simplu locţiitor al generalului -, dar şi din cauza stării conspirative care exista în cadrul Mişcării sub influenţa tatălui lui Codreanu. Acesta a fost începutul unei serii de gafe politice ale liderului legionar, încheiate cu o scrisoare naivă trimisă Führerului în ianuarie 1941, pentru a „ dezvălui" vechile înclinaţii profranceze ale generalului, ceea ce, involuntar, echivala cu a presupune incompetente atotputernicele servicii de informaţii germane şi chiar pe Hitler. Încă de la prima întâlnire, dictatorul german l-a simpatizat pe Antonescu. Om practic, disciplinat, cu puţine ambiţii dincolo de frontierele României, generalul era furierul perfect pentru a menţine ordinea „ acolo jos" . Aceasta nu însemna însă că, încă de la capăt, Führerul şi chiar colaboratorii săi mai conservatori - inclusiv reprezentanţa diplomatică de la Bucureşti -, doreau să lichideze experimentul legionar. Toţi se temeau că dictatura militară nu ar putea funcţiona fară acompaniamentul ideologic-charismatic al cămăşilor verzi. Însă pentru Hitler idealul ar fi fost să-l împuşte pe Sima şi să păstreze Legiunea.

La începutul lui ianuarie, săbiile erau scoase din teacă şi începea cursa contra cronometru pentru a vedea cine dă prima lovitură.

Prin Bucureşti se răspândeau tot felul de zvonuri. Legionarii susţineau că Antonescu are două feţe, menţinând contacte secrete cu englezii, şi chiar insinuau o legătură oarecare cu masoneria. În tabăra cealaltă, se insista asupra faptului că oamenii lui Sima pregăteau un atentat împotriva generalului şi că începuseră tratative cu elemente comuniste, zvon pe care mai târziu au încercat să-l dovedească: se pare că grupul extremist la care se raliase tatăl lui Codreanu cuprindea în rândurile sale elemente orientate evident spre stânga. La urma urmei, nu era ceva prea absurd într-o Europă încă uimită de pactul sovieto-nazist din august 1939.

La 9 ianuarie, atunci când armata începuse să organizeze grupuri de luptă mobile pentru a opera în Bucureşti iar legionarii îşi înarmau propriile detaşamente, Antonescu i-a cerut Führerului o întrevedere. Trei zile mai târziu a primit răspunsul afirmativ şi a plecat la Berlin cu avionul personal al lui Hitler. Invitaţia era adresată şi lui Sima, însă, din nou, acesta nu l-a însoţit pe militar. La această întâlnire, dictatorul german i-a dat lui Antonescu mână liberă să acţioneze. Fără a-i recomanda să se năpustească direct împotriva Legiunii, i-a amintit necesitatea de a se debarasa de fanatici şi i-a spus că „ statul este monopolul mitralierei" .

În România, legionarii au început să organizeze adunări în toată ţara, în vreme ce tonul unor articole din „ Buna Vestire" anunţa clar divorţul dintre Legiune şi Antonescu. Orbi până în ultimul moment, ei nu voiau să creadă că generalul reuşise să câştige încrederea lui Hitler şi sperau că acesta îi sprijinea pe ei. Scânteia care a aprins lupta a fost asasinarea maiorului german Doring, un expert în reţeaua de transporturi românească. Autorul era un mercenar grec, acţionând probabil în cadrul unei reţele de sabotaj organizate de serviciile secrete britanice şi greceşti. Dar, în orice caz, a devenit un indiciu, pentru ambele tabere, că dezordinea şi insecuritatea ajunseseră la limită din vina celeilalte părţi. În cele două zile care au urmat, Antonescu a demis pe funcţionarii legionari care făceau parte din Ministerul de Interne, Prefectura poliţiei capitalei şi Siguranţa Generală sau poliţia politică a statului. În acelaşi timp, forţele legionare de elită - studenţii, muncitorii din Gărzile motorizate şi provocatorii Spărgătorii de Front - au ieşit în stradă.

Piaţa Victoriei, ianuarie 1941. Conducătorul statului, generalul Ion Antonescu răsplăteşte pe ostaşii care au pus capăt rebeliunii legionare în Capitală.

În cursul nopţii de 20 ianuarie, legionarii s-au fortificat în punctele cheie ale capitalei şi ale unor oraşe provincie - un fel de Alcazar al lor, spuneau, amintind de mitologia războiului civil spaniol. În dimineaţa zilei următoarea s-au tras primele focuri de armă, de o parte şi de alta, şi a început rebeliunea. Armata, aşteptând întăriri în cazărmi, i-a lăsat pe legionari să stăpânească o bună parte din capitală timp de aproape treizeci de ore.

Între timp s-a dezlănţuit un pogrom sălbatic. Într-o serie de vitrine au apărut cadavre măcelărite în timp ce la abator un număr nedeterminat de evrei au fost atârnaţi de cârlige după ce fuseseră executaţi, săvârşindu-se tot felul de excese pe cadavrele lor. Alţii au fost torturaţi, sau au fost umiliţi în centrele legionare, sau au fost împuşcaţi în pădurea de la Jilava iar cadavrelor le-a fost furată chiar şi îmbrăcămintea. Mulţimi ostile au devastat şi au incendiat sinagogile, unii rebeli, pur şi simplu, înnebuniseră. Un adolescent scos din minţi şi-a descărcat arma împotriva trecătorilor de pe aglomerata Calea Victoriei, râzând şi plângând în acelaşi timp. Toate acestea se petreceau într-o atmosferă profund ireală, în care mulţi legionari păreau că sunt în transă. Peste Bucureştiul acoperit de zăpadă şi îngheţat răsunau dangătele clopotelor de la biserici şi vuietele sirenelor de la apărarea antiaeriană, creând o atmosferă lugubră. Legionarii aveau şi ei controlul asupra radioului şi îşi încheiau comunicatele cu un „Trăiască moartea!“ de inspiraţie spaniolă. În jurul corpurilor unora dintre cei căzuţi în luptele de stradă ardeau pioase lumânări, în timp ce în anumite zone reprezentanţi ai celor două tabere fraternizau. La oarecare distanţă de capitală, în oraşul portuar Constanţa, un grup de tineri legionari şi-au apărat sediul cu pieptul gol, pe un frig de zece grade sub zero, în vreme ce crivăţul şuiera pe străzi. În restul ţării, atât unii cât şi ceilalţi aşteptau deznodământul luptei din capitală.

Când armata a trecut la contraatac, legionarii s-au apărat cu disperare, cu toate că nu erau bine înarmaţi. În câteva cartiere au fost făcute baricade cu bidoane de benzină, care au fost aprinse pentru a împiedica trecerea tancurilor. În prima zi, grupuri de legionari înarmaţi cu bâte şi ciocane au reuşit să captureze două

Mareşalul Ion Antonescu vizitând locul sinistrelor cauzate de bombardamentele aviaţiei anglo-americane.

dintre ele. Cu toate acestea, numai cu astfel de acte disperate nu putea fi oprită o armată modernă care avea o zdrobitoare superioritate numerică. În ziua de 22, pentru a pune capăt problemei, o unitate de tancuri germane a defilat, în mod ostentativ, prin centrul Bucureştiului. Horia Sima, care dispăruse din primele momente ale luptei şi nu a avut controlul asupra ei nici o clipă, a ieşit din ascunzătoarea sa din sediul Gestapoului din Bucureşti la ora cinci dimineaţa, pe data de 24, şi a anunţat încetarea focului.

În săptămânile care au urmat, conducătorii legionari au fugit cum au putut din România, mulţi dintre ei fiind ajutaţi de oameni din SS sau din Gestapo sau de ofiţeri ai armatei germane, acţionând pe cont propriu. Ajunşi în Germania, ei s-au bucurat de unele favoruri sub protecţia lui Himmler. Aceasta a dezlănţuit o înfruntare dură cu aparatul diplomatic al Auswartigesamt şi a provocat protestele lui Antonescu. În consecinţă, sectoarele de la Berlin interesate de o reconciliere între legionari şi Mareşal şi-au pierdut orice speranţă. În aprilie, cei circa patru sute de exilaţi au fost găzduiţi în nişte barăci mizerabile, la Berkembruck şi Rostock, în regim de domiciliu forţat, şi acum nu mai puteau să treacă cu vederea dispreţul presupuşilor prieteni germani. Dar situaţia avea să se înrăutăţească şi mai mult. În decembrie 1942 au fost internaţi în lagărele de concentrare Oranienburg, Dachau şi, cei mai mulţi, la Buchenwald. Şederea lor acolo ca „ prizonieri de onoare" , plătindu-li-se munca, nu avea nimic comun cu cea a altor deţinuţi politici sau a evreilor. Cu toate acestea, trăiau între garduri de sârmă ghimpată şi, încă o umilinţă, erau păziţi, la Buchenwald, de soldaţii ruşi din ROA (Armata Rusă de Eliberare, a generalului Vlasov). Au rămas acolo aproape până la sfârşitul conflagraţiei, frustaţi că nu li se dădea ocazia să lupte în război, războiul „ lor" , împotriva Uniunii Sovietice.

Situaţia s-a deteriorat începând din momentul în care România a schimbat frontul, în august 1944. Deşi cu unele bănuieli şi îndoieli, germanii au format cu legionarii un fantasmagoric guvern românesc la Viena (10 decembrie 1944), atunci când între legionari existau deja neînţelegeri grave între „ simişti" şi „ anti-simişti" . De asemenea, a fost formată o jalnică Armată Naţională, care nu a reuşit să concentreze decât două regimente de soldaţi români. Abia au avut timp să intre în luptă înainte de prăbuşirea finală a celui de-al Treilea Reich şi aproape la fel s-a întâmplat cu cei câţiva voluntari antrenaţi pentru misiuni speciale în spatele frontului sovietic şi în România.

Legionarii nu şi-au mai revenit după lovitura pe care le-a administrat-o Antonescu.

De fapt, nu Antonescu i-a aneantizat însă pe legionari. Generalul a fost doar un instrument. Gh. Barbul în „ Memorialul Antonescu" scrie că Mareşalul lăsase deliberat ca situaţia să se deterioreze până la limita care să poată justifica o ruptură totală de Legiune. În cele din urmă, chiar Hitler i-a cerut stăruitor să termine o dată pentru totdeauna. Barbul îndeplinea funcţia de translator atunci când Führerul îl îndemna la telefon pe general să restabilească ordinea, recurgând, dacă era nevoie, la misiunea militară germană şi adăuga: „ Nu am nevoie de fanatici, ci de o armată română sănătoasă." Atunci, Antonescu n-a mai ezitat o clipă: el a mobilizat o divizie şi jumătate, plus o sută de tancuri, şi i-a zdrobit pe legionari.

ÎN SFÂRŞIT, GENERALUL PUTEA DIN NOU SĂ ÎMBRACE CĂMAŞA KAKI A SOLDATULUI...

Întâmplări din viaţa lui Ion Antonescu povestite de aghiotantul său col. George Magherescu

Căpitanul Ion Antonescu refuză să-l „ierte" pe Romalo

Auzisem vorbindu-se despre principialitatea lui Antonescu mai înainte de a-l fi cunoscut. Pe vremea Şcolii pregătitoare de ofiţeri de Cavalerie de la Târgovişte, devenise notoriu cazul elevului Romalo, care, fiind consemnat, a primit o invitaţie la un bal la Palatul Controceni, bal dat de principesa Ileana.

Comandantul de escadron, căpitanul Antonescu, refuză să ridice pedeapsa elevului. Comandantul Şcolii intervine în favoarea elevului, dar căpitanul Antonescu îşi pune demisia pe masă: ori elevul rămâne a-şi executa pedeapsa, ori el îşi dă demisia din postul de comandant al escadronului.

Elevul a rămas să-şi execute pedeapsa, iar căpitanul Antonescu să desăvârşească educaţia viitorilor ofiţeri, astfel făurindu-şi un prestigiu imens în carieră.

Cum a fost un sublocotenent absolvit de pedeapsă

Într-o altă împrejurare, pe timpul când comanda Şcoala Specială a Ofiţerilor de Cavalerie de la Sibiu, banală în aparenţă, dar cu o adâncă semnificaţie, a fost următoarea.

Într-o dimineaţă din iarna 1921-1922, când bântuia un viscol puternic, un dormitor al ofiţerilor elevi, ocupat de şase sublocotenenţi, au găsit cu cale să nu meargă la programul de călărie la manej, care începea la orele 7 dimineaţa. Ei şi-au continuat somnul reparator, mai ales că în noaptea precedentă chefuiseră în oraş până spre dimineaţă.

Ofiţerul instructor, prezent la program la ora fixată, deşi locuia în oraş şi luase în piept viscolul pentru a ajunge la timp, raportează această lipsă nemotivată comandantului Şcolii, Colonelul Antonescu.

Acesta, însoţit de ofiţerul instructor, merge în dormitorul ofiţerilor, pe care-i găseşte dormind. Colonelul se opreşte în dreptul fiecărui pat, trezeşte pe ofiţeri pe rând, întrebând motivul pentru care ei, fiind în Şcoală, deci imediat în apropierea manejului, nu s-au prezentat la program, iar instructorul lor, care locuia în oraş, ofiţer mai în vârstă, a venit punctual la serviciu.

Fiecare a inventat ceva, încercând să găsească un motiv plauzibil. Oprindu-se la patul sublocotenentului C. Aslan şi întrebându-l acelaşi lucru, acesta fără ezitare se scuză în felul următor:

– Nu am putut merge la program, deoarece ori de câte ori este vreme rea îmi revin durerile în piciorul în care am fost rănit la Oituz.

Colonelul nu a spus nimic şi a părăsit dormitorul. Puţin mai târziu, ceilalţi ofiţeri din dormitor primesc plicul cu pedeapsa de două zile de arest, afară de sublocotenentul Aslan, care fusese absolvit de pedeapsă. Întrebarea care se punea era: – ce-l determinase pe comandantul Şcolii să-l absolve pe C. Aslan de pedeapsă, deşi era în aceiaşi culpă cu camarazii

cu care fusese împreună la chef? Îl crezuse? Luase de bună scuza ofiţerului? Dar oare Aslan nu minţise?

În mod cert, în spiritul comandantului Şcolii avusese loc un proces de conştiinţă. Nu avea importanţă dacă ofiţerul minţea sau spunea devărul. Simplul fap că era rănit, luând parte la bătălia de la Oituz, îi da dreptul la o consideraţie aparte. Era un viteaz ce purta însemnat în carnea lui urmele vitejiei. Aceste urme trebuiau respectate, chit că în momentul acela nu ar fi cauzat suferinţa care să justifice indisciplina. Dar dacă, într- adevăr, ofiţerul suferea din această cauză?

Deci în respectul pentru rana căpătată la Oituz. C. Aslan avea dreptul să fie crezut şi să fie absolvit de pedeapsă. Aceasta era o altă manifestare de principialitate a Mareşalului Antonescu.

O altă manifestare este aceea când căuta cu străşnicie să se încadreze în limita drepturilor sale, ferindu-se de orice abuz.

Să fie împuşcat militarul care va fi prins furând...

Din primele momente ale declarării războiului din Est, Mareşalul a fost zi de zi pe front, la trupele în luptă; uneori chiar în linia întâi, de unde observa mersul operaţiilor şi de unde dădea instrucţiuni de execuţie. De multe ori, prins în situaţii periculoase, nu dădea vreun semn că i-ar fi fost teamă. Şi nu-i era. Avea o siguranţă în acţiunile sale încât nu admitea că ar putea interveni ceva care să-l împiedice, care să-i atingă integritatea corporală. Şi într-adevăr, unde apărea Mareşalul nimica nu se producea, chit că cu câteva minute mai înainte situaţia era primejdioasă şi ca, după plecarea lui imediat să se producă schimbări grave ale situaţiei frontului.

În timpul cât a comandat efectiv cele trei Armate care au atacat şi cucerit Basarabia şi Transnistria, cu Odessa, l-am însoţit tot timpul în inspecţiile sale şi, după cum am spus, deşi mergea la punctele cele mai înaintate ale frontului, nu am mai trecut prin momente care să ne pună viaţa în pericol. Era ca un miracol. Unde apărea Mareşalul, totul devenea liniştit ca după aceea să auzim de declanşări de artilerie sau atacuri inamice care s-au produs în acel punct.

În zborurile cu avioneta peste linii, odată trecut peste poziţia inamică, la Bahlui, lângă Voineşti. Nimic nu s-a întâmplat deşi înălţimea era la o sută de metri şi se vedeau bine, cu ochii liberi, luptătorii inamici din poziţii.

În timpul bombardamentelor aeriene anglo-americane, după fiecare bombardament, imediat ce înceta, zbura la faţa locului, ajungând înainte ca ultimele bombe întârziate să-şi fi făcut efectul, iar el se plimba impasibil pe terenul bombardat, dând ordine pentru repunerea în funcţiune a obiectivelor avariate.

După un bombardament asupra Turnului Severin, am ajuns cu avionul, când abia explodase ultima bombă. Gara fusese ţinta. Trenuri cu muniţii fuseseră lovite. Cum a ajuns, a trecut la inspecţia gării. Din vagoanele lovite, din când în când porneau gloanţe şuierând împrejur. Suita ne adăposteam după stâlpii de beton din triaj, Mareşalul neclintit, în şuierăturile acestor gloanţe, însoţit de personalul gării şi de comandanţii militari ai gării, continuau să meargă, să vadă şi să ia măsuri de localizare. Într-un din dimineţele lunii iunie 1944, Mareşalul, aflându-se la Snagov, aude trecerea unei formaţii de Liberator spre Proieşti. Iese imediat afară în faţa palatului, pentru a urmări desfăşurarea bombardamentului, care putea fi observat foarte bine. Bun înţeles suita l-a urmat. La un moment dat, dinspre pădure, la înălţimea copacilor, apare un Liberator, trecând în rase-mottes pe deasupra noastră; era aşa de jos încât se vedeau piloţii.

Dintr-odată toată suita a dispărut, ascunzându-se după stâlpii pergolei din faţa palatului. În mijlocul platoului rămăsese singur, imperturbabil, Mareşalul, care a urmărit trecerea avionului pe deasupra capului său şi dispărând undeva aproape, în spatele pădurii.

Această atitudine neînfricată de adevărat ostaş ne-a făcut pe noi, puţinii din suită, să ne

considerăm ca, fiind în serviciul Mareşalului, să ne socotim „ în linia întâi" . Întâmplarea următoare va ilustra foarte bine această idee.

Eram după primele zile ale ofensivei din Basarabia. După ce Diviziile noastre reuşiseră să stăpânească, după lupte grele, trecerile peste Prut, întâmpinau dificultăţi în înaintarea spre Nistru. Una dintre aceste Divizii – Divizia 35 Infanterie se imobilizase în masivul păduros al Corneştilor în zona Nisporeni. Mareşalul imediat, la faţa locului. De la obesrvatorul înaintat al Diviziei, de la care se deschide o vale adâncă, terminată urcând pieptişul unui deal pe care-l străbătea şoseaua ce ducea din localitate, prin mijlocul pădurii, mai departe. Avangarda Diviziei, comandată de maiorul Cambrea, viitorul general, comandant al Diviziei Tudor Vladimirescu, căzuse într-o ambuscadă din care lupta să se degajeze.

Mareşalul, la faţa locului, dă dispoziţiuni pentru remedierea situaţiei şi reluarea înaintării. Făcându-se târziu, Mareşalul părăseşte postul de Comandă al Diviziei, lăsând în locul lui pe maiorul adjutant Marin Alexandru, ofiţer de stat major din Infanterie să rămână acolo şi să urmărească desfăşurarea operaţiilor până la reluarea înaintării avangărzii.

După ce s-a ajuns la Tren (trenul Patria în care Mareşalul a locuit pe timpul campaniei din Basarabia) târziu noaptea, ne trezim cu maiorul Alexandru Marin, care venea de la Divizie. Imediat a fost introdus la Mareşal pentru a-i raporta. Din cele raportate de maior, reieşea că nu executase întocmai ordinul primit de a urmări până la sfârşit operaţiile avangărzii şi se mulţumise cu primele rezultate pozitive pe care s-a grăbit să le aducă la Tren. Atunci Mareşalul a fost auzit spunând:

– Dumneata nu ai executat ordinul primit. Nu trebuia să pleci decât atunci când te convingeai că avangarda şi-a atins obiectivul şi înaintarea Diviziei a fost reluată. Vei pleca imediat înapoi la Divizie şi vei lua comanda avangărzii, unde vei rămâne până la noi ordine...

În miez de noapte maiorul a pornit peste Prut şi s-a conformat ordinului primit. A rămas la comanda avangărzii Diviziei toată campania pentru cucerirea Basarabiei până când a ajuns în faţa Odessei. La o telegramă a lui către Mareşal că se află în faţa Odessei, în fruntea unui batalion care a luptat toată campania din Basarabia şi Transnistria, care batalion a rămas cu un efectiv de treizeci de oameni, Mareşalul a ordonat revenirea lui la Tren, unde a rămas până la sfârşitul guvernării Mareşalului.

Gestul nu s-a mai repetat în tot timpul războiului, a plecat doar cine a cerut, din suita Mareşalului pe front, dar a fost deajuns cazul maiorului Marin Alexandru, ca suita să aibă în tot momentul „ raniţa pregătită" pentru a pleca pe front.

În baza războiului dus pe teritoriul naţional, Mareşalul Antonescu conducea şi urmărea zilnic desfăşurarea operaţiunilor pe frontul celor 3 Armate de sub comanda sa. Armata III şi IV Române şi Armata XI Germană.

Criteriile după care se conduce sunt acelea ale Convenţiei de la Geneva şi Dreptului Internaţional.

Diametral opus concepţiei barbare cu privire la comportamentul trupelor pe teritoriul cucerit avută de Hitler şi insuflată trupelor germane şi anume de a nu cruţa nimic urmărind prin acest război distrugerea a 20 milioane de slavi, Mareşalul Antonescu impune cu străşnicie trupelor române un comportament omenos cu civilii, interzice jafurile şi actele de teroare sau vandalism, urmărind şi pedepsind (chiar cu moartea) ostaşii ce s-ar fi dedat la asemenea fapte.

El putea fi auzit repetând mereu recomandarea către trupe:

– Vreau ordine. Să se înţeleagă că noi suntem o armată civilizată, care aduce cu ea ordinea şi siguranţa şi nu suntem hoarde barbare ce distrug şi pradă totul în calea lor.

Vreau ordine şi iar ordine. Să fie împuşcat militarul care va fi prins furând sau comiţând crime în spatele frontului!

Aceste dispoziţiuni au fost respectate şi dincolo de Nistru.

Comportamentul omenos al trupelor noastre în contrast izbitor cu trupele germane, a fost sesizat de către inamic, astfel încât Stalin a mulţumit prin Radio Generalului Avramescu, Comandamentul Corpului de Vânători de Munte din Crimeea şi altora pentru grija arătată faţă de populaţia civilă căreia i se împărţea pâine şi hrană caldă zilnic.

În raporturile cu comandamentul superior german şi comandanţii germani, Mareşalul nu s-a dat în lături să-şi arate observaţiunile şi să aducă criticile sale planului de operaţii german.

Scrisoarea adresată Mareşalului von Manstein, este grăitoare.

Când acesta aruncă vina înfrângerii de pe Don asupra Armatei a III-a române, Mareşalul indignat arată condiţiile dezastruoase în care Armata română, cu efective reduse, fără tancuri, şi apărare anti-tanc, înşirată pe un front larg, a fost oferită pradă sigură inamicului, fără a i se da nici un ajutor. Aceasta cu toate sesizările făcute lui Hitler în scris şi verbal.

Lui Hitler personal îi aduce aceleaşi reproşuri.

Cazul cel mai concludent al aplicării principialităţii sale îl oferă Mareşalul tot cu prilejul bătăliei de pe Don.

După prima zi a bătăliei, când frontul Armatei a III-a fusese spart şi Divizia 5 şi 6 cu generalul Mazarini şi Lascăr se aflau încercuite, dar având posibilitatea să se retragă, generalul Şteflea – şeful Marelui Stat Major român – aflat pe teren, telefonează în mijlocul nopţii la Bucureşti, voind să ceară dezlegarea de la Mareşal pentru a ordona retragerea celor două mari unităţi, scutindu-se de a fi capturate. Din cauza unei defecţiuni telefonice, Mareşalul nu a putu fi încunoştinţat în timp util. Generalul Şteflea nu ia nici o iniţiativă şi în faptul zilei încercuirea celor două divizii era făcută şi retragerea devenită imposibilă.

Când târziu Mareşalul ia cunoştinţă de raportul telefonic al generalului Şteflea, răspunde telegrafic următoarele:

– Nu cunosc situaţia şi nu pot să conduc operaţiuni de la 1.100 Km distanţă. Comandanţii de pe teren sunt cei mai îndreptăţiţi să o facă. Deplâng soarta acelor trupe care cu toate încercările făcute nu am putut să le cruţ.

Prin această manifestare Mareşalul îşi desvăluie concepţia sa asupra conducerii operaţiunilor de război, care lasă întreaga răspundere şi iniţiativă pe seama comandanţilor de pe teren, fiind contra iniţiativelor intempestive, care de cele mai multe ori prejudiciază operaţiile decât le ajută.

Ţi-am cerut eu, Coroamă?

Am văzut cum generalul Antonescu, mai înainte de a cere regelui Carol II să abdice, a cerut şi părerea aghiotanţilor regali, ca şi a Generalului Coroamă, comandantul Diviziei de

M.S. Regele Mihai I şi Mareşalul Antonescu la Cernăuţi, capitala Bucovinei dezrobite.

Gardă şi cum acesta a răspuns: „ Nu trag în popor, nu apăr pe rege" .

Or, nu se putea da un răspuns mai corespunzător momentului decât acesta pe care l-a dat Generalul Coroamă. Prin acel răspuns trecuse cu „ arma şi bagaje" în tabăra Generalului Antonescu, care de fapt nu avea nici o tabără şi se prezenta de unul singur în faţa unei întregi organizaţii statale.

Pe drept cuvânt, ca urmare a acestei atitudini „ pro Antonescu" luată de Generalul Coroamă, aceasta a fost foarte surprins şi indignat văzându-se mutat la comanda Corpului 4 Armată de la Iaşi. Era o îndepărtare din Bucureşti, atenuantă de o avansare. Totuşi, Generalul Coroamă s-a simţit lezat în interesele sale şi s-a prezentat în audienţă la Conducător, căruia i-a cerut explicaţii la măsura îndepărtării sale din Bucureşti.

Generalul Antonescu, după ce i-a ascultat plângerea, i-a răspuns:

– Ce vrei, Coroamă! Ţi-ai trădat regele. Cum mai pot avea încredere în Dumneata!

– Dar pentru Dumneavoastră am făcut-o!

– Ţi-am cerut eu, Coroamă?

Acesta nu a mai replicat, plecând să-şi ia în primire noua comandă.

Iorga are o barbă de 4 metri...

Pe timpul conlucrării cu mişcarea legionară, Generalul Antonescu a avut aceeaşi comportare.

Mai întâi le-a acordat satisfacţii reabilitând pe legionarii sacrificaţi de regele Carol II. A reînhumat osemintele lui Corneliu Codreanu şi ale celorlalţi legionari, acordându-le calitatea de martiri...

A participat la reînhumarea lui Codreanu, purtând cămaşă verde legionară, voind să arate că împărtăşeşte durerea legionarilor pentru pierdere Căpitanului lor. În acelaşi timp, Genaralul Antonescu îşi linişteşte conştiinţa faţă de Codreanu, pe care nu a putut să-l salveze de la moarte.

Cu privire la actele teroriste săvârşite de legionari prin suprimarea profesorului N. Iorga şi Virgil Măgureanu, Generalul Antonescu le înfierează cum nu se poate mai drastic:

„ Toată mândria mea era să nu am mâinile pătate. Mi-aţi nimicit cu fapta alor voştrii această mândrie" .

Iar mai înainte de săvârşirea acelor crime, ca şi cum ar fi voit să le înlăture, li se adresează legionarilor în consiliile de miniştri înfierând ilegalităţile şi conduitele neomenoase.

Privitor la prof. Iorga el declara:

" Nu permit să se excite simţul bestialităţii al Naţiei, deoarece el duce la o situaţie tragică Neamul Românesc" .

Pe urmă, atacurile împotriva oamenilor politici.

„ Nu am nimic cu prof. Iorga şi nu vreau ca acela care a adus mari servicii Neamului nostru să fie atacat. Trebuie să avem o presă civilizată, nu suntem un stat sălbatic care să spună: «Iorga are o barbă de 4 metri, e bătrân etc.». Calificative de acestea nu le admit" .

Istoria va judeca actele noastre

Adus la conducere de către regele Carol II în condiţiunile cunoscute, este nevoit să-i ceară abdicarea, la dorinţa străzii şi a şefilor de partide politice, care-şi condiţionau concursul de abdicarea lui Carol II.

Deşi credincios monarhiei, deşi venise cu acest gând la putere, în faţa dorinţei Ţarii îşi calcă conştinţa şi-i cere regelui abdicarea.

Procese grave de conştiinţă va avea Mareşalul şi la rebeliune şi la încheierea armistiţiului şi, mai târziu, în prizonieratul din U.R.S.S. Dar să nu anticipăm.

Mareşalul Antonescu, cerând abdicarea regelui, este de asemenea principial.

El întreabă aghiotanţii regelui, întreabă pe comandantul Diviziei de Gardă dacă regele trebuie să abdice sau nu. Toţi adjutanţii, afară de doi, sunt pentru abdicare.

Comandantul Diviziei de Gardă declară: „ Nu trag în popor, nu apăr pe rege" . Abia atunci el se duce la rege şi-i cere abdicarea.

Serviciu divin într-un cimitir

Fără „nepotisme"

Într-o altă ocazie, Mareşalul, fiind încă general, se manifestă de o manieră imparţială deosebită faţă de vărul său lt. col. Tomaide.

Acesta, urmând a da un examen de Stat Major la Sibiu, şi cum generalul mergea şi el acolo, cumnatul său generalul Panaitescu i-a dat o scrisoare de recomandaţie privitoare la Tomaide, pentru preşedintele comisiei de examinare.

Generalul Antonescu a luat o scrisoare, a pus-o în buzunar şi a plecat la Sibiu.

După examen când Tomaide i-a adus la cunoştinţă că a luat examenul, atunci generalul a scos scrisoarea din buzunar şi i-a înmânat-o:

– Uite Marius, scrisoarea lui Ştefan Panaitescu pentru preşedintele comisiei. Nu i-am dat-o din considerentul că, deoarece e plin Statul Major de incapabili, era de prisos să se mai adauge încă unul.

Un geniu aparţine întregii omeniri

Altă manifestare o dovedeşte Generalul Antonescu pe timpul cât comanda Corpul 6 Armată de la Chişinău.

Într-una din zile, trecând prin parcul Catedralei oraşului, vede un soclu fără nici o statuie pe el şi descoperă scris numele poetului Puşkin.

Întrebând unde se află bustul poetului, i se răspunde:

– A fost înlăturat din ordinul fostului comandant al Corpului de Armată.

Indignat Generalului Antonescu a replicat:

– Numai o mentalitate de „ Moş Teacă" poate face una ca asta. Să fie aşezat bustul la locul lui. Un geniu nu are Patrie, el are numai naturalitatea, aparţinând întregii omeniri.

„Nu stau la masă cu cocotele"

Odată, invitat fiind la cină la rege, află că la masă va participa şi Elena Lupescu, metresa regelui. El părăseşte imediat palatul, spunând mareşalului palatului:

„ Eu nu pot sta la masă cu cocotele! De ce m-aţi invitat?" Aceste cuvinte au ajuns imediat la urechile regelui, de unde a pornit dizgraţia şi persecuţia lui.

Eu trăiesc din soldă ca toţi...

În primăvara anului 1944, pe timpul bombardamentelor aviaţiei anglo-americane, Mareşalul cu o foarte restrânsă suită de 6 ofiţeri era cazat în vila Weber din satul Cioplani-Snagov.

În primele zile de instalare în vilă, suita era servită cu masa din bucătăria Mareşalului.

Într-una din zile, Mareşalul de faţă cu ofiţerii din suită, i se adresează colonelului Davidescu – şeful Cabinetului Militar – prin cuvintele:

„ Ascultă Davidescu, trebuie să ştii şi să explici ofiţerilor că eu nu pot hrăni suita, deoarece eu nu am o listă civilă, că trăiesc din soldă ca toţi şi trebuie să vă organizaţi întreţinerea proprie..."

Bineînţeles că aceste cuvinte au umplut de consternare pe ofiţeri. Imediat s-au luat măsuri pentru organizarea unei popote proprii pentru cei câţiva ofiţeri. În ziua următoare, văzând că ofiţerii nu vin la masă, s-a interesat de motivul absenţei lor. I s-a explicat că ofiţerii şi-au organizat propria lor popotă. Atunci Mareşalul a spus colonelului Davidescu:

„ M-ai înţeles greşit Davidescu. Am spus că nu pot hrăni pe contul meu întreaga escortă (14– 16 oameni) şi nu m-am gândit la cei câţiva ofiţeri, care bun înţeles au loc în permanenţă la masa mea" .

Era o justificare de înţeles, mai ales acuma când ştim că indemnizaţia sa de Şef al Statului era cedată marilor mutilaţi.

Opinia unui parlamentar

VIU ÎN MEMORIA NOASTRĂ

Mareşalul Ion Antonescu a luat frânele puterii în mâinile sale energice într-un moment critic al istoriei României. A reuşit să salveze ţara de urgia legionară a lui Horia Sima, dar s-a înhămat la carul războiului lui Hitler.

Când a dat ordin armatei să treacă Prutul, ţara a fost cu el, dar când a împins războiul României în stepele Stalingradului nu s-a mai bucurat de consensul naţional.

Dezrobirea Basarabiei şi Bucovinei era o necesitate românească, cucerirea Stalingradului era de-acum un război strict german.

În aceasta a constat miopia politică a mareşalului pe care istoria a sancţionat-o. Dacă se oprea la Nistru, mareşalul Ion Antonescu ar fi avut azi statuie în toate oraşele ţării.

Constantin MARDARE
Deputat de Neamţ

dr. E. Constantin

UN DOSAR CLASAT:
„SIFILISUL“ MAREŞALULUI

Se discută mult, în ultimele decenii, despre influenţa bolilor, în special a celor de ordin neurologic sau psihiatric, asupra personalităţii oamenilor politici. Aceste aspecte au un deosebit impact asupra deciziilor pe care le iau şi a consecinţelor acestora influenţate de starea de boală.

O afecţiune deosebit de importantă care poate avea grave urmări asupra personalităţii individului, a deciziilor şi actelor sale o reprezintă sifilisul.

S-a discutat în această privinţă despre un presupus sifilis de care ar fi suferit Mareşalul Ion Antonescu. Lucrurile sunt incerte: se pluteşte în necunoscut şi totul pare a avea mai mult caracterul unei şuete de culise. Date certe de ordin medical ne lipsesc, precum şi relatări din partea unor persoane competente de specialitate. Opinii cu pretenţie de valoare ştiinţifică sunt însă vehiculate de adversarii Mareşalului.

În ce priveşte ipoteticul diagnostic, acesta ar fi fost de tabes dorsal, adică o infecţie luetică a rădăcinilor posterioare a nervilor rahidieni cu afectarea căilor senzitive medulare. Aceasta reprezintă o afectare luetică a regiunilor periferice ale sistemului nervos, cu consecinţe de ordin senzitivo-senzorial.

Este cunoscut faptul din patologie că sifilisul nervos are două forme clinice majore: paralizia generală progresivă (PGP), care este o meningoencefalită luetică, afectând creerul şi tabesul dorsal care este o meningoradiculită posterioară, care afectează nervii rahidieni şi fasciculele senzitive Goll şi Burdach ale măduvei spinării. Prima formă se însoţeşte de tulburări psihice majore, pe când cea de a doua, numai de fenomene neurologice de tipul axei spinale.

Dacă Mareşalul ar fi avut tabes, în orice caz acesta nu i-ar fi afectat cu nimic funcţiile intelectuale, capacitatea sa de decizie, actele şi comportamentul. Dar nici măcar acest presupus diagnostic nu poate fi susţinut cu nimic, lipsindu-ne aşa cum am spus orice documente medicale, precum şi relatări ale medicilor din perioada respectivă. În plus, discuţiile referitoare la presupusul lues al Mareşalului sunt reluate abia acum, la 50 de ani de la încheerea procesului acestuia.

Faptul că Mareşalul Ion Antonescu nu a fost bolnav de sifilis o dovedeşte însăşi procedura juridică şi actul de condamnare al acestuia.

Este ştiut faptul că pentru orice persoană, care compare în faţa justiţiei, în vederea stabilirii responsabilitaţii în raport cu fapta comisă, este consultată, în cazul existenţei unei boli neuro-psihice sau cel puţin a unei suspiciuni în acest sens, comisia de expertiză medico-legală, sesizată fie de apărare, fie de instanţa judecătorească, în vederea stabilirii medico-legale a gradului de discerănământ la data comiterii faptei.

Se ştie însă şi documentele o atestă, că în cazul Mareşalului Ion Antonescu, nici apărarea, nici acuzarea şi nici instanţa de judecare a cauzei nu au solicitat nici un fel de expertiză

medico-legală psihiatrică. În plus, pe tot parcursul procesului, comportarea, judecata şi atitudinea Mareşalului, nu au trădat, nici un moment, nici un fel de suspiciuni, oricât de mici că acesta nu ar fi în deplinătatea facultăţilor sale mintale. Dimpotrivă, s-a remarcat ca o personalitate extrem de puternică, un caracter ferm, o judecată limpede, coerentă şi echilibrată, în deplină stare de responsabilitate, care a avut o atitudine critică faţă de situaţia juridică în care a fost implicat. La fel de demn şi de echilibrat psihic, Mareşalul Ion Antonescu a primit sentinţa tribunalului de condamnare la moarte, şi la fel de demn, de curajos şi bărbăteşte s-a comportat în faţa plutonului de execuţie, ca un om de caracter şi adevărat militar.

Lipsindu-ne orice fel de date medicale şi având la dispoziţie, după scurgerea a 50 de ani de la proces, numai documentaţia completă a procesului şi execuţiei, putem afirma cu cea mai deplină certitudine că starea de sănătate mintală a Mareşalului Ion Antonescu nu era afectată de nici un fel de boală psihică sau neurologică. Comportamentul şi judecata acestuia, reacţiile sale emoţional-afective au fost normale, echilibrate şi egale pe tot parcursul vieţii sale, din momentul arestării şi până la executarea pedepsei. Nimic nu a trădat nici cea mai mică suspiciune că ar fi fost un om bolnav.

Se ştie în plus, că chiar tratat, şi se cunosc posibilităţile extrem de limitate ale tratamentului sifilisului, acum 50 de ani, lasă sechele importante. Dacă ar fi fost aşa, am fi avut în faţa noastră o personalitate deteriorată psihic, cu importante tulburări emoţional-afective, de judecată şi comportament. Or, realitatea şi documentele ne dovedesc contrariul. Mareşalul Ion Antonescu a fost o persoană perfect sănătoasă, un om echilibrat psihic şi moral, un caracter ferm şi un Eu puternic, dominant. Nu pot fi puse în evidenţă nici un fel de tulburări care să aibă vreo legătură cu o presupusă, măcar, infecţie luetică a sistemului nervos. În plus, dacă ar fi existat, apărarea sau instanţa ar fi fost obligate să se sesizeze, ştiut fiind faptul că nu poate compărea în faţa

justiţiei o persoană bolnavă sau cu sechelele unei afecţiuni psihice sau neurologice, lipsindu-i discernământul şi în consecinţă fiind iresponsabilă.

Procesul Mareşalului precum şi condamnarea acestuia la moarte dovedesc încă o dată faptul că starea de sănătate mintală a acestuia era perfect normală, obligându-l în felul acesta să compară în faţa Tribunalului care l-a făcut răspunzător de acuzaţiile pe care i le-a adus, condamnându-l în final la pedeapsa capitală, care a fost şi executată.

De reţinut este şi faptul ca la execuţie au asistat pe lângă organele în drept şi un medic legist care în orice caz ar fi putut sesiza, în ultimul moment, existenţa unor comportări anormale. Nu a fost cazul. În fine, am mai adăuga faptul că odată cu constatarea morţii, după execuţia pedepsei, autopsia cadavrului ar fi putut pune în evidenţă modificări ale organismului care să demonstreze existenţa unei asemenea afecţiuni. Nu a fost, nici de această dată, cazul, aşa că din nou se infirmă, în totalitate, orice fel de suspiciune legată de ipoteza unei infecţii luetice de care ar fi suferit Mareşalul şi care ar fi influenţat modul său de gândire, conduita şi actele sale.

ÎNCERCĂRI DE INTIMIDARE, MIŞCĂRI DE ÎNVĂLUIRE, „RĂZBOIUL NERVILOR", JURĂMINTE ŞI PROMISIUNI

- Doi soldaţi cu caractere, interese şi culturi deosebite, legaţi întâmplător de acelaşi destin.
- Documente necunoscute ne dezvăluie o realitate cutremurătoare.
- Ca să-şi respecte cuvântul dat, onoarea de soldat, Antonescu săvârşeşte o greşeală fatală.
- La primele convorbiri din 22-23 noiembrie 1940, Hitler descoperă în Antonescu un camarad de arme loial, în care poate avea încredere.
- În 14 ianuarie 1941, Antonescu „marchează" în poarta germană. Hitler dă semne de nervozitate.
- La convorbirile din 11-12 iunie 1941, Antonescu devine incomod, dar Hitler „înghite".
- La 6 August 1941, Hitler îl îmbrăţişează pe Antonescu şi-l decorează cu „ordinul de Cavaler al Crucii de Fier", distincţie acordată pentru prima oară unui străin.
- La 11 februarie 1942, mareşalul îi promite lui Hitler noi trupe româneşti, dar îi reaminteşte de Transilvania ocupată. Hitler are frisoane.
- La convorbirile din 12 ianuarie 1943, Hitler, dispreţuitor, îi aminteşte lui Antonescu de înfrângerile diviziilor române. Hitler oferă armament şi asistenţă tehnică, Antonescu cere mai mult respect pentru armata română.
- Ultima întâlnire, ultima iluzie sfărâmată: 5 august 1944 Hitler încearcă din nou să-l intimideze pe Antonescu.

ÎNCĂ NU S-A STUDIAT MODUL CUM UN MILITAR INTEGRU, CRESCUT LA ŞCOALA MILITARĂ FRANCEZĂ, PREŢUITOR AL VALORILOR MILITARE ENGLEZE, AJUNGE ÎN TABĂRA ADVERSĂ, ALIATUL LOIAL AL DEMENTULUI HITLER.

CU CE PUTERI HIPNOTICE L-A SUBJUGAT HITLER PE ANTONESCU?

ŞI DATORITĂ CĂREI VRĂJI MALEFICE L-A ŢINUT HITLER LEGAT DE RĂZBOIUL GERMANIEI PE GENERALUL ROMÂN?

AM PUTEA AFLA MAI MULTE ÎN ACEASTĂ DIRECŢIE CITIND STENOGRAMELE ÎNTÂLNIRILOR DINTRE HITLER ŞI ANTONESCU, DAR MAI ALES CITIND PRINTRE RÂNDURILE ACESTOR STENOGRAME.

ISTORICUL GERMAN ANDREAS HILLGRUBER CONSIDERĂ ACESTE STENOGRAME DOCUMENTE ESENŢIALE ALE CELUI DE-AL II-LEA RĂZBOI MONDIAL; ÎNŢELEGEM PRIN ELE MAI BINE NU NUMAI EVOLUŢIA MARILOR BĂTĂLII MILITARE, DAR ŞI APOTEOZA ŞI DECĂDEREA CELOR DOI CONDUCĂTORI, HITLER ŞI MAREŞALUL ION ANTONESCU:

PRIMA ÎNTÂLNIRE: 22-23 NOIEMBRIE 1940.

Hitler descoperă în Antonescu un camarad de arme loial, în care poate avea încredere:

„ Oficial, vizita Coducătorului Statului român la Berlin, la 21-24 noiembrie 1940, avea ca scop aderarea României la Pactul Tripartit Germania-Italia-Japonia, la care Ungaria aderase deja la 20 noiembrie 1940. La semnarea Pactului Tripartit, la 27 seprembrie 1940, nu fusese prevăzută participarea statelor mai mici. Această idee a fost emisă de către guvernul ungar la începutul lunii octombrie, când acesta ceruse guvernului Reichului să sprijine primirea Ungariei.

Aderarea României a fost doar o chestiune de formă. Pactul, care nu atingea raporturile statelor participante cu Uniunea Sovietică şi nici nu se referea la starea de război existentă între Germania şi Marea Britanie, a devenit de fapt eficace pentru prima oară abia la 12 decembrie 1941, atunci când Germania şi Italia i-au cerut României să declare război Statelor Unite ale Americii. Anticipând, trebuie să constatăm că nici în perioada următoare nu a existat niciodată vreo legătură contractuală

Generalul Ion Antonescu, comandantului frontului românogerman, în trenul de comandament „Patria" .

între Germania şi România, care să se fi referit la lupta celor două ţări împotriva Uniunii Sovietice. Motivul constă probabil în faptul că la început s-a contat doar pe o campanie de scurtă durată în Est, iar ulterior problemele formale au trecut, în ce priveşte partea germană, pe plan secundar. Germania şi România duceau – din punctul de vedere al dreptului internaţional –, ca şi Germania şi Finlanda, doar un război paralel împotriva Uniunii Sovietice, în timp ce împotriva SUA erau aliate.

Deşi în cursul primei întâlniri între Hitler şi Antonescu marile probleme din Est şi din Vest nu au fost discutate, sau au fost pomenite doar în treacăt, totuşi, convorbirea din 22 noiembrie care a durat trei ore şi la care au participat Ribbentrop şi translatorul Schmidt a fost hotărâtoare pentru raporturile viitoare dintre Germania şi România. Din ziua aceea Hitler a văzut în Antonescu omul de încredere pentru cauza comună a Germaniei şi României, acordându-i o încredere nelimitată, până la înlăturarea acestuia la 23 august 1944, în pofida reticenţelor exprimate din diferite părţi şi în pofida marilor dificultăţi cu România, îndeosebi după 1943.

La 20 noiembrie 1940, într-o convorbire la Viena cu primul ministru ungar, contele Teleki, şi cu ministrul de externe ungar, contele Csáky, Hitler declarase că oricărei plângeri a generalului Antonescu privitoare la atitudinea ungară faţă de Transilvania „ îi va răspunde că ungurii au fost timp de 20 de ani rău trataţi de către români, iar atitudinea lor de acum nu este decât reacţia la nedreptăţile pe care le-au îndurat vreme atât de îndelungată“ .

Acum, Hitler a fost nevoit să suporte din partea generalului Antonescu un atac de două ore împotriva Arbitrajului de la Viena, atac dezlănţuit în ciuda tuturor avertismentelor. Din comunicarea făcută de ministrul de externe al Reichului către ministrul plenipotenţiar Fabricius asupra acestei convorbiri, rezultă că Antonescu a încercat în repetate rânduri să obţină din partea lui Hitler promisiunea revizuirii Arbitrajului de la Viena. Dacă Hitler, profund impresionat de patima naţională a Conducătorului Statului român, a făcut într-adevăr o astfel de promisiune, după cum a afirmat mai târziu Ion Antonescu în declaraţiile sale ca prizonier în Uniunea Sovietică, nu poate fi stabilit cu precizie. Ribbentrop i-a spus lui Fabricius doar că „ după război, tot nu vor rămâne toate lucrurile aşa“ . Este posibil ca Hitler să se fi exprimat astfel sau într-un fel asemănător, ceea ce a fost luat de Antonescu

drept o promisiune. Fapt este că Antonescu nu a renunţat niciodată la ideea unei revizuiri a Arbitrajului de la Viena şi că nu vedea în recucerirea Basarabiei şi a nordului Bucovinei, şi nici în ocuparea Odesei o compensaţie pentru teritoriul cedat Ungariei. Antonescu era mereu obsedat de ideea că, numai mergând alături de Germania, România va avea posibilitatea să redobândească partea cedată din Transilvania.

A DOUA ÎNTÂLNIRE HITLER-ANTONESCU: 14 IANUARIE 1941

Antonescu „ marchează" în poarta germană. Hitler dă semne de nervozitate.

Problemele legate de sosirea trupelor germane în România, cele ale economiei de război, precum şi gravele nelinişti provocate de situaţia politică internă au făcut ca, în jurul datei de 10 ianuarie 1941, generalul Antonescu să-şi exprime dorinţa de a avea o nouă întâlnire cu Hitler.

Începând din noiembrie 1940, raporturile dintre Conducătorul Statului şi Garda de Fier s-au înrăutăţit continuu, dat fiind că Garda se străduia să-şi consolideze şi să-şi lărgească poziţiile în stat în toate domeniile. Imediat după reîntoarcerea generalului Antonescu de la Berlin, în noaptea de 26 spre 27 noiembrie, legionarii s-au dedat la atrocităţi împotriva deţinuţilor politici de la închisoarea Jilava, când, între mulţi alţii, Mihai Moruzov, fostul şef al Siguranţei şi generalul Gh. Argeşeanu, fost prim-ministru, au fost împuşcaţi. În noaptea următoare, profesorul Nicolae Iorga, fost prim-ministru şi Virgil Madgearu, fost ministru al economiei, au avut aceeaşi soartă într-o [mirişte din câmpul Strejnic-Prahova şi, respectiv,] într-o pădure din apropierea Bucureştiului. La 3 decembrie 1940, generalul Antonescu a făcut penibila constatare că înarmarea acestei „ mişcări ilegale" a fost realizată de serviciile germane.

Aceasta era situaţia, după cum am arătat, în jurul datei de 10 ianuarie 1941, Antonescu şi-a exprimat dorinţa de a vorbi cu Hitler, adăugând că şi Sima a fost invitat de către von Schirach şi Bohle, din însărcinarea lui Hess. Dar cum invitaţiile adresate membrilor guvernelor străine se fac în principiu prin ministerul de Externe, în telegrama sa trimisă la Berlin, Fabricius a menţionat şi călătoria proiectată de Horia Sima, astfel încât la 12 ianuarie au ajuns la Bucureşti atât invitaţia pentru Antonescu, cât şi cea pentru Sima. Iniţial, Conducătorul Statului a respins ideea de a călători împreună cu Sima. El s-a declarat de acord abia când i s-a spus că la Berghof se pune preţ pe prezenţa lor concomitentă. Dar nici Sima nu voia să meargă împreună cu Antonescu. El a declarat că acest plan este un aranjament al celor doi Antonescu [Ion şi Mihai] şi nici ministrul plenipotenţiar german n-a reuşit să-l determine să-şi schimbe hotărârea, deşi, la un moment dat, părea că acceptă. În seara zilei de 13 ianuarie Sima a anunţat că nu va pleca.

Aşa se face că, în dimineaţa zilei de 14 ianuarie 1941, generalul Antonescu a plecat cu avionul în Germania însoţit doar de ministrul plenipotenţiar Fabricius. Încă în aceeaşi după-amiază, Antonescu a fost primit de Hitler la Berghof, unde au avut loc discuţii prelungite timp de câteva ore, la care a participat şi noul ministru plenipotenţiar german la Bucureşti, Manfred von Killinger.

În vederea acestei vizite, Conducătorul Statului român a redactat o notă, pe care a predat-o ministrului de externe al Reichului. În principiu el a declarat că este gata să se angajeze în luptă alături de Germania „ dacă ar fi nevoie" . Ţara sa ar trebui, „ în cazul unei eventuale acţiuni împotriva sudului, să constituie flancul defensiv stâng" . În cazul în care Rusia ar ataca, România doreşte „ să participe cu toate forţele sale la acţiunea militară" . În acest scop însă, România trebuie să se pregătească din punct de vedere militar, economic şi politic şi – având în vedere „ încer-

cările Rusiei de a exercita presiuni" – este necesar în primul rând sprijinul Germaniei.

Convins că victoria armatelor germane este foarte apropiată, Antonescu era gata să facă tot ce-i sta în putere pentru determinarea unui final grabnic. El a comunicat aceasta lui Hitler, după recucerirea Basarabiei, într-o scrisoare la care Hitler a răspuns la 27 iulie. El l-a felicitat pe generalul Antonescu pentru redobândirea Basarabiei şi Bucovinei de Nord, mulţumindu-i pentru hotărârea „de a voi să ducă această luptă –alături de Reichul german până la ultima consecinţă".

Ţinând seama de marea importanţă pe care o prezintă România pentru Reich, speră că Germania îi va recunoaşte în „noua Europă..., rolul firesc de supremaţie regională".

După aceste aprecieri de ordin general, Antonescu s-a oprit în nota sa asupra scopului direct al vizitei sale la Hitler: elemente „nepregătite care s-au aflat în slujba comuniştilor au făcut ca Legiunea să piardă din popularitate" şi „că s-a ajuns la haos economic". Dat fiind că „pericolul anarhiei" creşte, Conducătorul Statului trebuie „să-şi exercite şi în realitate puterile cu care a fost investit prin decretul constituţional din septembrie". „Conducerea regimului naţional-legionar" trebuie să se afle numai în mâinile sale.

În timpul convorbirii, Antonescu a precizat că a promis într- adevăr lui Hitler cu prilejul întâlnirii din 22 noiembrie 1940 de la Berlin să colaboreze cu Garda de Fier, dar acest lucru s-a dovedit imposibil. Deşi Antonescu a vorbit foarte deschis, Hitler nu a luat deocamdată nici o hotărâre deşi, la încheierea convorbirii, a dat citire unei declaraţii în care se spunea că numirea lui von Killinger nu va determina nici o schimbare în politica Germaniei faţă de România.

La întoarcerea generalului Antonescu şi a ministrului plenipotenţiar Fabricius, la 15 ianuarie, Horia Sima nu a fost prezent la aeroport. În cercurile legionarilor circulau zvonurile că nu generalul Antonescu, ci Legiunea ar fi sprijinită de Germania. Pentru a combate această opinie, Fabricius a comunicat conducătorilor legionari, prin intermediul unor oameni de încredere, rezultatul convorbirilor de la Berghof: guvernul Reichului doreşte ca Legiunea să se subordoneze generalului Antonescu, asigurând astfel liniştea şi ordinea în ţară, de care trupele germane au neapărată nevoie.

A TREIA ÎNTÂLNIRE HITLER-ANTONESCU: 27 IULIE 1941

Hitler îşi felicită aliatul. Antonescu decide să trimeată armata română până la Moscova şi Stalingrad.

După eliberarea Basarabiei şi a Bucovinei, Conducătorul Statului s-a hotărât definitiv să folosească armata română pentru a participa la război şi dincolo de hotarele Basarabiei. Ulterior, atât în diferite memorii, cât şi în convorbiri purtate cu Conducătorul Statului, această hotărâre a fost aspru criticată de către Iuliu Maniu, şeful opoziţiei. Dar nici Maniu nu a oferit altă cale politică aplicabilă în condiţiile date, din moment ce el însuşi susţinuse cauza

O întâlnire dintre Hitler şi Antonescu. Generalul român se lasă convins că forţa militară germană va fi invincibilă.

redobândirii Basarabiei şi a Bucovinei de Nord. Având în vedere superioritatea forţei politice a Reichului, România nu putea ieşi din război în perioada aceea pentru a reveni în neutralitate.

Hitler, a cărui părere depreciativă asupra armatei române se transformase în contrariul ei, i-a trasat armatei române noile misiuni ce-i reveneau. Generalul Antonescu urma să înainteze cu unităţile sale „ în spaţiul de la sud-vest de Bug, preluând astfel şi misiunea de apărare a acestui ţinut" . Ca urmare, un ordin al OKW din 6 august stabilea că apărarea şi administrarea militară a ţinutului ucrainean de la est de Bug revine românilor.

Chiar în aceeaşi zi a avut loc la Cartierul General al comandamentului Grupului de armate Sud o întâlnire între Hitler şi Antonescu, în cursul căreia misiunile armatei române au fost considerabil lărgite, iar atribuţiile guvernului român în teritoriul dintre Nistru şi Bug extinse. Cu acest prilej, pentru a uşura misiunea forţelor armate germane, Conducătorul Statului român s-a oferit să pună la dispoziţie 15 divizii române în spaţiul dintre Nistru şi Nipru. De aceea, în ordinul din 12 august, înaltul comandament al armatei de uscat a ordonat Grupului de armate Sud să lase ocuparea coastei de nord a Mării Negre, la vest de Nipru, pe seama românilor, şi totodată să folosească corpul român de munte şi de cavalerie, precum şi brigada de blindate la est de Nipru.

MAREŞALUL ION ANTONESCU DECLARA UNOR ZIARIŞTI:

„ Sunt aliatul Reichului împotriva Rusiei. Sunt neutru între Marea Britanie şi Germania. Sunt pentru americani împotriva japonezilor" .

Aşa pretinde Gh. Barbul, fostul secretar al lui Mihai Antonescu, că s-ar fi exprimat

Generalul, la 12 decembrie 1941 în faţa unor ziarişti.

Realitatea a fost însă alta.

La 11 decembrie 1941 Germania şi Italia au declarat război Statelor Unite. A doua zi, la 12 decembrie, sub presiunile Berlinului, România declară şi ea război SUA.

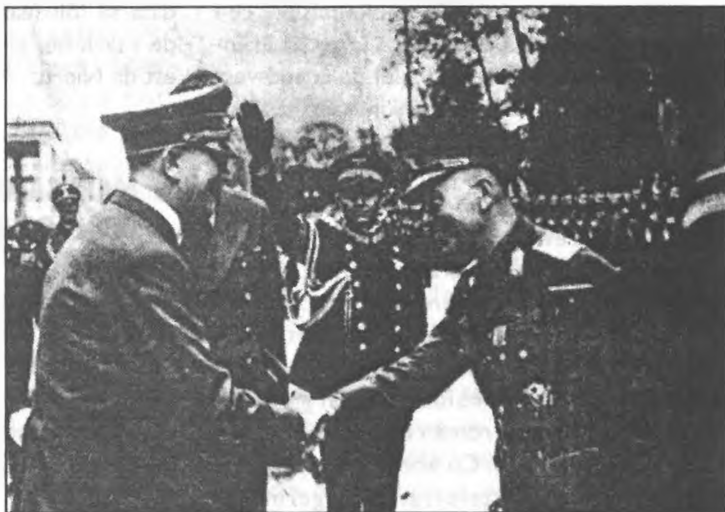
Războiul însă se purta în stepele Donului. În cursul iernii 1941-42 pe frontul de est se găseau 5-6 divizii şi brigăzi române, în special în cadrul Armatei 11 din Crimeea. În cursul debarcării efectuate de unităţile sovietice în peninsula Crimeea, la sfârşitul lunii decembrie 1941, ca şi în cursul luptelor de iarnă din alte sectoare ale frontului, şi anume la est de Feodosia, trupele române s-au angajat direct în lupte de o intensitate la care adesea nu puteau face faţă. Perioada octombrie 1940-iunie 1941 a fost mult prea scurtă pentru a permite pregătirea chiar numai a câtorva „ divizii de elită" pentru o mare luptă modernă. Armatei române îi lipsea în primul rând armamentul, mai ales că în timpul luptelor pentru Odessa se pierduse foarte mult material.

De aceea apare cu atât mai de neînţeles faptul că mareşalul Antonescu şi-a luat faţă de mareşalul Keitel angajamente care depăşeau chiar aşteptările germane cu privire la efectivul de trupe române pentru anul 1942, angajamente pe care Antonescu şi le-a asumat cu ocazia călătoriei făcute de şeful OKW prin ţările aliate din sud-est în cursul lunii ianuarie, când s-a oprit şi la Bucureşti, Keitel avea însărcinarea să obţină o participare mai mare a Ungariei şi României la noile operaţii. În cadrul convorbirilor dintre şeful OKW şi mareşalul Antonescu s-a convenit ca noile unităţi române, care urmau să echivaleze efectivul trupelor române mobilizate în 1941, să fie trimise pe front în trei etape. Germania se obliga în protocolul economic semnat la 17 ianuarie 1942 la Berlin să preia înarmarea diviziilor române în cadrul creditelor de război şi să-şi asume dotarea trupelor în timpul luptelor. Generalul Iacobici, şeful Marelui Stat-Major român, dându-şi seama că nu va putea să-şi asume răspunderea pentru angajamentele luate de mareşalul Antonescu, şi-a înaintat demisia. I-a succedat în funcţie generalul Ilie Şteflea care, la invitaţia şefului Statului major german, a făcut la 28 martie 1942 o primă vizită în Germania.

A PATRA ÎNTÂLNIRE HITLER-ANTONESCU: 11 FEBRUARIE 1942

Cei doi conducători se leagănă cu iluzia că Rusia bolşevică a fost înfrântă. Antonescu cere din nou Transilvania.

La 11 februarie 1942, mareşalul Antonescu i-a făcut lui Hitler o vizită la cartierul său general Wolfsschanze (lângă Rastenburg). Această întâlnire a oferit lui Hitler şi mareşalului Antonescu posibilitatea unui schimb de păreri în problemele de bază. După ce a trecut în revistă greutăţile campaniei de iarnă, Hitler s-a referit la noile operaţii proiectate pentru anul 1942, fără însă a furniza date concrete cu privire la planurile sale. Antonescu, care

împărtăşea părerea lui Hitler că, după pierderile suferite în ultimul an, Uniunea Sovietică n-ar mai avea mari posibilităţi şi care, ca şi Hitler, se legăna în iluzia că Rusia era deja învinsă, a declarat că România este gata să asigure din nou în vară o mare contribuţie militară, cu condiţia – în afară de înlocuirea necesară a materialului de război – ca şi Ungaria şi Bulgaria să se implice total.

Această cerere a fost făcută de către Conducătorul Statului român dintr-un motiv deosebit. La 8 ianuarie 1942, ministrul de externe al Reichului, von Ribbentrop, ar fi spus într-o cuvântare ţinută la Budapesta, într-o formulare ce nu a putut fi stabilită exact, că problema graniţelor între Ungaria şi România ar fi fost definitiv soluţionată prin Arbitrajul de la Viena. Afirmaţia evident inabilă a lui Ribbentrop a fost folosită de presa ungară pentru a declanşa o campanie împotriva dorinţelor revizioniste ale României şi a servit părţii române pentru o contracampanie la fel de vehementă. Hitler, ca şi Ribbentrop, încerca acum să-l determine pe Conducătorul Statului român să treacă peste acea penibilă întâmplare. Se afirma că se aştepta o atitudine loială din partea Ungariei, iar în ce priveşte Bulgaria, aceasta nu putea să ia parte la război împotriva Uniunii Sovietice, deoarece ea trebuia să servească drept contrapondere împotriva Turciei.

Totuşi, Antonescu nu s-a declarat mulţumit cu asigurările date de Hitler, ci a declarat că este un nonsens să-i distrugi pe slavi în est şi să-i laşi să-şi întărească poziţiile în sud şi vest, lucru valabil şi în ce priveşte ungurii. România nu va renunţa niciodată la pretenţiile ei asupra întregii Transilvanii, însă le va amâna până la sfârşitul războiului. După terminarea războiului în est, el, Antonescu, este însă decis să impună pretenţiile României şi o va face, dacă va fi necesar, chiar şi prin forţa armelor. El trebuie deci să ceară ca Ungaria să trimită trupe împotriva Rusiei, pentru ca România şi Ungaria să poată participa cu şanse egale la lupta decisivă. Ţelul său este să înalţe din nou bastionul României Mari împotriva slavilor şi a ungurilor.

Hitler nu s-a pronunţat nici pentru şi nici împotriva tezelor lui Antonescu, dar a luat poziţie, într-o formă foarte prudentă, împotriva unei viitoare ciocniri armate între Ungaria şi România. A doua zi, Conducătorul Statului român a încercat din nou să abordeze, în convorbirea avută cu ministrul de externe al Reichului, problema cuvântării lui Ribbentrop la Budapesta. Cu această ocazie Antonescu a criticat ferm tendinţa Germaniei de a despăgubi România pentru pierderea unei părţi din Transilvania prin compensaţii în est. „Toţi soldaţii români de pe frontul de est pe care i-a vizitat l-au întrebat când vor putea, în sfârşit, să lupte pentru cucerirea Transilvaniei" . Încă în timpul călătoriei sale la Cartierul general al Fuhrerului, Antonescu i-a spus şefului protocolului, baronul Alexander von Dörnberg, că România nu s-a alăturat puterilor Axei pentru „a corecta Tratatul de la Versailles, ci cu scopul de a lupta împotriva slavilor" .

Rezultatul politic al acestei vizite a fost foarte puţin încurajator pentru Hitler. El a trebuit să constate că antagonismul românoungar, pe care el însuşi îl adâncise şi mai mult prin odiosul Arbitraj de la Viena, eclipsa în ambele ţări toate celelalte probleme. Pentru Hitler nu exista deci, în această situaţie complicată, decât o singură posibilitate – să lase totul în suspensie. Căci a lua o hotărâre în favoarea uneia dintre părţi ar fi făcut din cealaltă, prin forţa lucrurilor, un duşman fatiş al Reichului. Germania avea însă nevoie acum mai mult ca oricând de potenţialul militar şi economic al ambelor ţări şi deci nu-şi putea permite să renunţe la vreuna din ele. Într-adevăr, această politică a determinat Ungaria şi România să dea din nou, în vara anului 1942, o mare contribuţie militară pentru frontul de est, cu toate că tensiunea dintre ele se menţinuse în tot cursul anului.

Ca urmare, la 1 aprilie 1942, Hitler a ordonat să se manifeste prudenţă în convorbirile preliminare cu aliaţii şi, mai ales, să nu se indice precis obiectivele operaţiilor. El a sub-

liniat însă necesitatea ca ţările aliate să fie tratate în public cu maximum de menajamente. Pentru a întări prestigiul aliaţilor săi, Hitler a luat la 15 aprilie o hotărâre care s-a dovedit a fi fatală. Anume, el a hotărât ca trupele aliaţilor „ să fie amplasate pe cât posibil în dispozitivul armatelor germane sau în cadrul corpurilor de armată constituite."

A CINCEA ÎNTÂLNIRE HITLER-ANTONESCU: 26-28 FEBRUARIE 1944.

Puterile aliate îi cer Mareşalului să nu se mai întâlnească cu Hitler. Şi totuşi...

Încă de la sfârşitul anului 1943, Antonescu nu mai avea nici un dubiu că războiul era pierdut. Dacă armele nu mai puteau împiedica prăbuşirea, atunci îi devenise limpede că sosise vremea diplomaţiei.

Îi dăduse însă lui Hitler cuvântul de soldat că nu-l va trăda. Totul se prăbuşea în jurul său, dar, „ onoarea militarului" era pentru Antonescu mai importantă decât Ţara. El dăduse semnalul verde de a se intra în contact cu puterile occidentale, dar nu voia să-şi trădeze aliatul. Hitler se putea bizui pe „ cuvântul de soldat" al lui Antonescu. Scrie istoricul german A. Hillgruber:

„ La 31 ianuarie mareşalul Ion Antonescu i-a ordonat ataşatului militar român dintr-o ţară neutră să-i transmită ataşatului militar american de acolo că colaborarea României cu Aliaţii este condiţionată de garanţii politice. României nu i se poate propune să urmeze exemplul Italiei, deoarece aceasta ar atrage după sine ocuparea României de către trupe germane, cărora le-ar fi luat curând locul trupele sovietice. Dacă armatele britanice şi americane ar sosi la Dunăre, armata română ar lupta pe Nistru şi ar respinge atacurile armatei roşii.

Noua speranţă a guvernului român se baza pe înţelegerea încheiată la sfârşitul lunii decembrie cu grupul de opoziţie Maniu-Brătianu cu privire la linia politică ce trebuia urmată pentru a se evita o catastrofă pentru România. În cursul convorbirilor dintre guvern şi opoziţie, mareşalul Antonescu a cerut lui Iuliu Maniu – preşedintele Partidului Naţional-Ţărănesc – să încerce, la rândul său, să obţină din partea Aliaţilor garanţii acceptabile pentru libertatea şi securitatea României. Antonescu a declarat că nu are intenţia să se cramponeze de putere în cazul în care s-ar considera că este o piedică în calea binelui României ci, din contră, este gata să se retragă dacă Maniu va avea succes.

Aşa se face că s-a căzut de acord să fie trimis la Londra, pentru convorbiri secrete cu guvernul englez, fostul preşedinte al Consiliului de Miniştri, prinţul Barbu Ştirbei, care avea

Mareşalul Antonescu şi regele Mihai I după cucerirea Basarabiei.

Avion din Corpul aerian român, pe un aerodrom de campanie, lângă Stalingrad

excelente relaţii în Marea Britanie. La 1 februarie 1944 însă, din partea Marii Britanii i s-a comunicat lui Al. Cretzianu, ministrul plenipotenţiar român la Ankara, că la Cairo vor avea loc convorbiri între reprezentanţii celor trei mari puteri aliate.

În ciuda acestei importante schimbări, Ştirbei a părăsit România la 1 martie 1944, din însărcinarea lui Maniu şi Brătianu şi cu aprobarea mareşalului Antonescu, şi, trecând prin Turcia, s-a îndreptat spre Cairo, unde la 17 martie s-au deschis convorbirile secrete ale reprezentanţilor puterilor aliate, lordul Moyne (Marea Britanie), Mac Veagh (Statele Unite) şi Novikov (Uniunea Sovietică).

Prinţul Ştirbei a început tratativele cu precizarea că opoziţia din România şi-a coordonat eforturile cu cele ale guvernului Antonescu pentru a scoate România din război. Opoziţia este şi ea, ca şi guvernul împotriva unor măsuri pripite; ea este însă hotărâtă, în cazul în care va fi necesar să-şi asume singură răspunderea, să asigure în orice caz colaborarea cu Aliaţii, dacă mareşalul Antonescu ar ezita. Totuşi, opoziţia din România cere din partea Aliaţilor o garanţie în ceea ce priveşte libertatea naţiunii române, independenţa statului român şi recunoaşterea pretenţiilor României asupra Transilvaniei.

În timp ce la Bucureşti se făceau pregătiri pentru tratative secrete hotărâtoare cu Aliaţii, la castelul Klessheim a avut loc, la 25-28 februarie 1944, o convorbire între Hitler şi mareşalul Antonescu. Hitler s-a folosit de această convorbire în special pentru a sonda poziţia Conducătorului Statului român în cazul unei acţiuni germane împotriva Ungariei. Hitler se gândea încă şi acum la o participare militară a României, voia însă să-l determine pe Antonescu să renunţe deocamdată la toate pretenţiile teritoriale, deoarece scopul acţiunii germane nu era distrugerea Ungariei, ci întărirea capacităţii ei de luptă. Mareşalul Antonescu nu s-a lăsat însă convins de aceste argumente, aşa încât Hitler s-a hotărât să efectueze operaţia Margareta fără participarea României. Acest lucru i-a fost recomandat de altfel şi într-un memoriu al RSHA, care punea în evidenţă dezavantajele politice şi militare ale participării României la această operaţie. După intrarea trupelor germane în Ungaria, la 19 martie, Hitler a considerat necesară o nouă întâlnire cu mareşalul Antonescu.

Imediat după ce a sosit la Bucureşti invitaţia pentru această vizită, Mihai Antonescu i-

a telegrafiat, la 20 martie, lui Cretzianu, ministrul plenipotenţiar al României la Ankara, să comunice unui om de legătură britanic că guvernul român trebuie să ştie imediat în ce măsură poate conta pe sprijinul politic al puterilor occidentale, pentru ca mareşalul Antonescu să poată lua deciziile necesare la întâlnirea sa cu Hitler. Din partea română exista temerea ca mareşalul Antonescu să fie tratat la fel cum fusese tratat, cu puţin timp înainte, Horthy, împotriva căruia germanii folosiseră forţa şi ca Hitler să nu ordone trupelor germane ca, la nevoie, să ocupe România.

Aceste temeri erau provocate de faptul că la 14 martie Reuter comunicase ştirea despre sosirea prinţului Ştirbei la Ankara, ştire ce fusese difuzată de presa şi posturile de radio ale Aliaţilor. În mod paradoxal, această ştire a avut darul de a amâna măsurile de mobilizare în România convenite în primele convorbiri de la Klessheim dintre Hitler şi Antonescu, pentru a spulbera momentele de îndoială ale germanilor, legate de cele petrecute în Italia în august 1943.

Răspunsul dat la 22 martie de Aliaţi la telegrama lui Mihai Antonescu, a sosit la Bucureşti de-abia după ce Conducătorul Statului român plecase. În acest mesaj trimis mareşalului Antonescu personal şi semnat de generalul Henry Wilson, comandantul suprem al armatelor din Mediterana, i se cerea Conducătorului Statului român să nu-l viziteze „ în nici un caz“ pe Hitler. Dacă totuşi îl va vizita, faptul va fi interpretat ca o intenţie de a merge cu Germania până la capăt. El trebuie să predea România „ imediat celor trei mari puteri“ şi să ordone trupelor române încetarea luptei împotriva armatei roşii. Condiţiile de pace pentru România vor depinde considerabil de măsura participării ei la zdrobirea Germaniei.

Convorbirea dintre Hitler şi mareşalul Antonescu desfăşurată la 23-24 martie 1944 a

La cimitirul româno-german din Simferopol.

decurs cu totul altfel decât se aşteptase partea română. Conducătorul Statului român a cerut retragerea trupelor ungare din regiunile răsăritene ale Ungariei şi în special din intrândul secuiesc, pentru a pregăti o retrocedare a acestor regiuni către România. Aprobarea acestei cereri ar fi pus însă imediat sub semnul întrebării scopul operaţiei germane din Ungaria. S-a găsit un subterfugiu declarându-se că Ungaria de est este zonă germană de operaţii, iar trupele ungare din această regiune sunt subordonate comandantului german al zonei. Astfel Hitler, aflat, fără îndoială într-o situaţie dificilă, a lăsat totuşi să-i scape ultima posibilitate de a lega puternic România de cauza germană prin cedarea întregii Transilvanii şi de a lua în felul acesta părţii adverse cel mai important gaj pentru o schimbare de front a României. Precizarea confidenţială făcută de Hitler într-o convorbire cu Conducătorul Statului român, şi anume că „ pentru el Acordul de la Viena nu mai există" a rămas, nefiind cunoscută public, fără nici un fel de efect propagandistic.

Atitudinea sa a rămas fără urmări numai din cauză că al doilea mesaj adresat de generalul Wilson mareşalului Antonescu la 29 martie era conceput în aceiaşi termeni ca şi cel din 22 martie. În acest mesaj se spunea că guvernul sovietic, pe care guvernul Marii Britanii îl contactase între timp în legătură cu întrebarea pusă de Mihai Antonescu, cere în plus faţă de condiţiile generale arătate deja de Wilson ca mareşalul Antonescu să ia legătură direct cu comandamentul suprem al armatei sovietice printr-un general român căzut prizonier în Uniunea Sovietică. O dată cu aceasta urma să fie stabilită mărimea efectivelor române şi sovietice care în viitor ar lupta împotriva armatei germane.

La acest al doilea mesaj al comandamentului suprem al Aliaţilor occidentali, care ignora complet scopul principal al politicii duse de către Conducătorul Statului român, mareşalul Antonescu nu a dat nici un răspuns. Atunci Wilson s-a adresat la 2 aprilie 1944 lui Iuliu Maniu, căruia i-a trimis aceleaşi pretenţii. El i-a cerut să-l răstoarne pe mareşalul Antonescu, deoarece acesta refuză să rupă relaţiile cu Germania. Maniu a ezitat şi el, din aceleaşi motive ca şi mareşalul, deoarece toate propunerile Aliaţilor conţineau numai pretenţii, dar nici un fel de garanţii. În felul acesta situaţia din România a rămas încă luni de zile nedecisă.

ULTIMA ÎNTÂLNIRE DINTRE ANTONESCU ŞI HITLER, ULTIMA ILUZIE SFĂRÂMATĂ.

La 5 august, mareşalul Antonescu, ministrul afacerilor externe, Mihai Antonescu, şi şeful Marelui Stat-Major al armatei române, generalul Şteflea, s-au dus într-o ultimă vizită la Hitler la Cartierul General al acestuia, Wolfschanze lângă Rastenburg. La această reuniune, care a durat cinci ore, discuţiile dintre Hitler şi Conducătorul Statului român s-au învârtit în jurul atentatului săvârşit la 20 iulie împotriva lui Hitler, au fost discutate de asemenea situaţia militară de pe frontul de est, problema intrării în acţiune a unei noi arme germane despre care Hitler pretindea că va decide soarta războiului, şi mai ales problema poziţiei viitoare a României, care a şi devenit curând problema centrală a discuţiei. În legătură cu această problemă, Hitler a pus întrebarea directă dacă România şi, în primul rând, mareşalul Antonescu însuşi, este decis să meargă până la capăt alături de Germania.

Fără a ezita, Conducătorul Statului a declarat că el va putea lua o poziţie atunci când va cunoaşte răspunsurile lui Hitler la următoarele întrebări:

1. Ce obiective strategice urmăreşte Înaltul Comandament german în sectorul sudic al frontului de est? Dacă Grupul de armate Ucraina de Sud nu poate menţine în momentul de faţă linia de front germano-română, atunci România nu mai poate continua lupta,

căci aceasta ar putea duce la totala ei distrugere.

2. Este Germania în stare, mobilizând puternice forţe de apărare antiaeriană, să pună capăt într-un viitor previzibil ofensivei aeriene a Aliaţilor asupra regiunii petrolifere a României şi a căilor de comunicaţie? În caz că atacurile vor continua tot atât de intens, capacitatea de rezistenţă a României se apropie de sfârşit.

3. Ce măsuri crede de cuviinţă să ia conducerea Germaniei în cazul în care Turcia va deschide Strâmtorile pentru Aliaţii occidentali? În cazul acesta e de aşteptat debarcarea forţelor sovietice pe ţărmul românesc al Mării Negre, sub acoperirea fostelor nave de război italiene, pe care puterile occidentale le-au predat Uniunii Sovietice. În afară de aceasta atacurile aeriene se vor intensifica prin folosirea aerodromurilor turceşti. România s-ar afla în faţa unei inevitabile catastrofe.

Cu toate că Hitler n-a răspuns la cele trei întrebări într-un mod care să-l poată satisface pe Antonescu, convorbirea a alunecat spre probleme secundare, în aşa fel încât, după o discuţie de cinci ore şi jumătate mareşalul Antonescu şi-a luat rămas bun, fără a fi dat un răspuns clar la întrebarea lui Hitler dacă România este decisă să continue războiul până la capăt. Mareşalul evitase o decizie?

În convorbirile care au avut loc între şeful OKW şi generalul Şteflea, problema livrării de armament de război german s-a situat încă o dată pe primul plan. În această convorbire, şeful Marelui Stat-Major al Armatei române a cerut grăbirea livrării celor 3.400 autocamioane grele care fuseseră comandate şi a căror livrare nu se făcuse din cauza pierderii uzinelor Renault. Dată fiind propria situaţie precară nu se putea face nici un fel de promisiune. Ca întotdeauna, cererile germane priveau în primul rând restabilirea extracţiei petroliere, creşterea livrărilor de carburanţi la care se adaugă problema încă nesoluţionată a aprovizionării grupului de armate Ucraina de Sud.

Grupul de armate germano-român – al cărui comandant era de la 25 iulie 1944 generalul-colonel Friessner – se afla şi acum pe acelaşi aliniament ca la mijlocul lunii aprilie 1944. Încă de la numirea lui de către Hitler, la 24 iulie, Friessner şi-a exprimat convingerea că se va da un mare atac al armatei roşii împotriva flancului de nord al Grupului de armate, în regiunea Iaşi. De aceea, acolo trebuia organizat şi centrul de greutate al apărării, şi nu la flancul drept, aşa cum intenţiona Hitler, care sconta ca în felul acesta să împiedice pătrunderea armatei roşii prin Dobrogea spre Bulgaria. Cererea lui Friessner de a i se da mână liberă pentru retragerea, dacă se va dovedi necesar, frontului dincolo de Prut a fost respinsă de Hitler.

Grupului de armate îi erau subordonate, ca şi până atunci, două grupări de armate. Una dintre ele era comandată de generalul Dumitrescu (Armata a III-a română şi Armata 6 germană) şi apăra frontul de la gurile Nistrului, făcând un mare arc în jurul oraşului Chişinău, până la masivul Corneşti. cealaltă grupare comandată de Wöhler (Armata 8 germană şi Armata a IV-a română), apăra linia Iaşi-Carpaţi, inclusiv zona subcarpatică până la nord de Câmpulung Moldovenesc. Acest front, deosebit de întins, era apărat de 24 de divizii germane şi 27 de divizii şi brigăzi române, dintre care erau puse la dispoziţia unităţilor germane, ca rezervă, 2 divizii blindate (din care una total inutilizabilă), 1 divizie de grenadieri blindată, 1 divizie de infanterie şi 1 divizie de instruire în câmp.

După ruperea de către armata sovietică a părţii centrale a frontului de est, OKH a retras 6 divizii de tancuri şi 4 divizii de infanterie. Operaţiile Grupului de armate s-au desfăşurat satisfăcător atâta timp cât au existat rezerve suficiente, în special atâta timp cât în spatele frontului s-au aflat, ca unităţi

de intervenţie, divizii de tancuri. Însă imediat ce acestea au fost trimise în alte sectoare ale frontului, aşa cum s-a întâmplat acum, până la sosirea unor modeste forţe din alte sectoare, frontul, şi aşa întins, a rămas complet descoperit în câmp deschis.

Întregul potenţial uman al unităţilor germane şi române ce aparţineau Grupului de armate se ridica la aproximativ 900.000 de oameni. Relaţiile dintre conducerea germană şi cea română erau în aparenţă loiale, însă în cadrul convorbirilor pe care le-a avut la 17 iulie cu noul comandant al Armatei 6, generalul de artilerie Fretter-Pico, generalul Dumitrescu a subliniat din nou că România se va retrage din luptă în cazul când în continuare se va mai pierde din teritoriul românesc.

Cu toate că Antonescu s-a eschivat de la un răspuns în problema hotărâtoare, Hitler nutrea totuşi impresia, neîntemeiată, că România se afla atunci, ca şi în trecut, de partea germană. Această părere se sprijinea pe rapoartele generalului german de pe lângă Comandamentul Suprem al armatei române, generalul Hansen, şi ale ministrului plenipotenţiar Killinger care, ignorând semnele clare ale unei schimbări de poziţie, considerau situaţia ca perfect sigură. Şeful OKW, feldmareşalul Keitel, care fusese informat, încă de la sfârşitul lunii mai 1944, despre situaţia reală din România de către colonelul dr. Krull, nu a îndrăznit să-i spună lui Hitler adevărul în faţă. Despre situaţia încordată, politică şi militară, din România, Keitel a fost informat şi la 6 august de către locotenent-colonelul von Trotha din Marele Stat Major al grupului de armate Ucraina de Sud. Acesta s-a prezentat la Cartierul General al Führerului într-un moment care a coincis în timp, nu şi ca obiect, cu vizita mareşalului Antonescu. Trotha fusese trimis pentru a determina OKW să extindă autoritatea grupului de armate asupra întregului teritoriu al României, astfel încât toate forţele germane şi române să fie puse sub ordinele „ comandantului armatelor germane din România" , adică ale generalului-colonel Friessner, pentru a mări astfel capacitatea de luptă a frontului şi pentru a consolida spatele frontului. Iminenţa marelui atac sovietic în sectorul de front apărat de Grupul de armate, ca şi situaţia nesigură din interiorul ţării reclamau, după părerea comandamentului Grupului de armate luarea neîntârziată a acestor măsuri.

NICI O MĂSURĂ NU-I VA MAI SALVA ÎNSĂ PE HITLER ŞI ANTONESCU.

PESTE CÂTEVA ZILE RUŞII VOR RUPE FRONTUL, PREGĂTINDU-SE SĂ STRIVEASCĂ ROMÂNIA.

TIMPUL NU MAI AVEA RĂBDARE.

LA AFLAREA VEŞTII ARESTĂRII GENERALULUI ANTONESCU, HITLER VA FACE O CUMPLITĂ CRIZĂ DE NERVI.

–POATE FI SALVAT? –ŞI-A ÎNTREBAT HITLER GENERALII. APOI A DAT ORDIN SĂ FIE BOMBARDAT PALATUL REGAL.

„ROMANUL DRAGOSTEI ŞI URII" DINTRE HITLER ŞI ANTONESCU SE SFÂRŞISE...

Antonescu şi fenomenul „Baraşeum"

UN TEATRU EVREIESC UNIC ÎN EUROPA COTROPITĂ DE NAZIŞTI

(„Baraşeum" 1941-1944)

Cotropită de nazişti Europa sângera. „ Vânătoarea de evrei" era cruntă, dar la Bucureşti se juca teatru evreiesc. Fenomenul e uluitor şi pune pe gânduri. cercetătorul care încearcă să descifreze istoria vieţii evreieşti din anii lui Antonescu. Se ştie că imediat după cucerirea puterii, generalul Ion Antonescu prin decizia ministerială din 8 septembrie 1940, a epurat pe toţi artiştii evrei din teatrele româneşti. Paradoxal însă, tot generalul Antonescu a aprobat crearea unui teatru evreiesc cu numele „ Baraşeum" . Aşa a fost să fie ca între 1941-1944 când din toată Europa trenuri cu evrei se îndreptau spre Auschwitz, la Bucureşti se juca teatru evreiesc. „ Baraşeum-ul" devenise nu numai un lăcaş de cultură şi artă evreiască, ci şi un soi de citadelă de rezistenţă spirituală.

Ştia Ion Antonescu ce se întâmplă la „ Baraşeum" ? Desigur că ştia!

Marele scriitor român Liviu Rebreanu, pe acea vreme Directorul General al Teatrelor din Ministerul Artelor, nu a semnat decretul înfiinţării „ Teatrului Evreiesc Baraşeum" până ce nu avusese o lungă discuţie cu conducătorul statului. Antonescu le-a cerut evreilor un singur lucru: „ să joace într-o limbă română curată" .

Sub cupola „ Baraşeumului" s-au strâns artiştii: Beate Fredanov, N. Stroe, Moni Ghelerter,

Alexandru Finţi, Maria Sandu, Sandu Eliad, Agnia Bogoslava, Willy Ronea, surorile Gambertto, Jeny Şmilovici, muzicienii Alfred Mendelsohn, Henry Mălineanu, Dagobert Bucholz, Leopold Feldman, Edmond Deda, Teodor Cosma, Elly Roman, Haim Schwartzman, Giroveanu, pictorii Marcel Iancu, M. H. Maxy, N. Siegfried şi scriitorii Mihail Sebastian, Felix Aderca, Ury Benador, Ioan Massoff, Barbu Lăzăreanu, Iacob Gropper, Eugen Mirea, I. Ludo, etc.

Cu geamurile camuflate, sala de pe strada Iuliu Baraş unde se află şi astăzi „ Baraşeum-ul" Teatrul Evreiesc de Stat palpita de viaţă evreiască. Pe scenă se spunea cupletul dătător de speranţă „ şi se duc ca vântul" ... aluzie la nemţii care vor pierde războiul şi evreii aplaudau cu însufleţire.

Şi unde se petreceau toate acestea? În Bucureştii dictatorului Ion Antonescu, unde trona Gestapoul şi atotputernicul trimis plenipotenţiar al lui Hitler, baronul Manfred von Killinger...

Teşu Solomovici

Te-Deum la Patriarhie. Prima zi de domnie a Regelui Mihai I. Prima zi de guvernare a generalului Ion Antonescu. (În spatele generalului –colonelul D. Dămăceanu unul din viitorii conspiratori).

Istoria nu este o ştiinţă exactă, susţine rabinul Moshe Carmily- Weinberger. Punctul de vedere al istoricilor depinde foarte mult de educaţia, concepţia lor asupra lumii, orientarea politică. Afirmaţiile istoricilor nu pot fi supuse analizei de laborator, ca în cazul experimentelor fizico-chimice, repetabile. În istorie ne lovim, nu arareori, de „Damnatio memoriae" , atenuarea amintirii trecutului, sau, deseori, cu totala sa trecere sub tăcere.

Antonescu nu este scutit nici el de acest fenomen. Între 1940–1944, în România lui Antonescu au murit evrei, dar trebuie să recunoaştem că Mareşalul nu a cedat total pretenţiilor lui Hitler şi nu a permis deportarea sistematică a populaţiei sale evreieşti în lagărele de exterminare din Polonia. La Auschwitz au fost gazaţi evrei din toate ţările Europei. Cu o excepţie: România!

Mai mult, cu ştirea lui Antonescu, şi cu aprobarea sa, România devenise în anii războiului o oază de salvare a mii de refugiaţi unguri, germani, polonezi, cehi, francezi etc., hăituiţi de fiara germană.

ANTONESCU şi... DAMNATIO MEMORIAE

de Moshe Carmily-Weinberger

fost Şef-rabin al comunităţii evreieşti din Cluj; Profesor emerit la Yeshiva University din New-York

Paradoxal, pe tot parcursul anilor de război, între iunie 1939 şi august 1944, din porturile româneşti Constanţa, Brăila şi Galaţi, vapoare cu refugiaţi evrei evadau din lumea nazistă, spre Palestina.

Munca primejdioasă de salvare a evreilor nu ar fi putut fi dusă la bun sfârşit fără colaborarea intelectualilor, preoţilor şi ţăranilor români. Pe linia graniţei româno-ungare, de la Arad la Braşov, au apărut în multe locuri „ breşe" (La Arad, Beiuş, Oradea, Luduş, Sărmaş), iar pe Dealul Feleacului, zona Someşul Rece– Cluj– Aiton – Turda a oferit posibilitatea salvării mai multor mii de evrei.

În această activitate de salvare un rol central a avut prof. Raoul Şorban, care şi-a mobilizat prietenii, cunoscuţii, a găsit printre ţăranii români, care locuiau pe linia graniţei, oameni gata să ne fie de ajutor. El a fost cel care, cu pericolul vieţii, s-a întors la Cluj cu 1200 de legitimaţii necompletate de membru al

Partidului Naţional-Ţărănesc pe care le-a primit de la Iuliu Maniu pentru a fi împărţite evreilor de acolo. Din păcate, aceştia fuseseră între timp deportaţi. Profesorul Raoul Şorban a fost arestat de autorităţile ungare şi a petrecut patru ani şi jumătate în închisoare. „ Yad Vashem“ din Ierusalim l-a desemnat printre „ Drepţii popoarelor“ (Hassidei Umoth Haolam), iar Statul Israel l-a distins cu titlul de „ Cetăţean de onoare“ . Nu putem uita nici numele avocatului clujean Dr. Aurel Socol, care a desfăşurat o activitate eroică şi primejdioasă pentru trecerea în România a refugiaţilor evrei. Să citām din cartea sa („ Furtună deasupra Ardealului“ , p. 62:) „ Cum avusesem întotdeauna şi am şi azi prieteni din toate neamurile, deci şi evrei, m-a cutremurat gândul la ce îi aştepta şi mi-am zis că e o crimă să nu încerc tot ce pot pentru a-i ajuta“ . A ajutat într-adevăr şi a avut de suferit pentru aceasta. A fost arestat împreună cu 12 refugiaţi evrei din Polonia şi a fost dus la Budapesta,în închisoarea Gestapoului din Svábhegy. După terminarea războiului s-a întors în Transilvania, la Braşov, unde a murit de tânăr. Episcopul greco-catolic Iuliu Hossu a emis în 2 aprilie 1944 o pastorală cu titlul „ Către Preoţi şi Mireni chemare pentru ajutorarea Evreilor“ , în care scria următoarele:

„ Chemarea noastră se îndreaptă stăruitor către voi toţi, veneraţi Fraţi şi Prea Iubiţi Fii, să-i ajutaţi pe evrei nu numai cu gândul, dar şi cu jertfa voastră ştiind că azi nu putem face lucru mai bun decât această creştinească şi românească ajutorare, din caldă iubire omenească. Prima preocupare a ceasului de faţă să fie această acţiune de ajutorare“ .

Eu însumi, însoţit de Ernest Hátszegi, l-am vizitat pe ministrul prof. Emil Haţieganu. Cererea mea a fost să intervină la Antonescu în favoarea refugiaţilor care vor sosi acolo, nu cumva să fie trimişi înapoi.

Evreii părăseau Clujul noaptea, în grupuri, însoţiţi de ţărani români, spre graniţa de pe Feleac. (După o jumătate de veac, în 1990, cu prilejul uneia din vizitele mele la Cluj, m-am întâlnit cu membrii unei familii de ţărani din Aiton, care, primejduindu-şi viaţa, e drept, nu fără răsplată, treceau dincolo, la Aiton şi de acolo la Turda, refugiaţi evrei.) Această activitate de salvare era supravegheată şi urmărită nu numai de autorităţile ungare, ci şi de germani. Dr. Kauntz – consulul de la Cluj al Germaniei naziste – care locuia, de altfel, în apropierea templului comunităţii israelite clujene şi a locuinţei mele, a raportat ambasadorului Dr. Manfred Killinger de la Bucureşti despre activitatea de salvare din Transilvania de Nord. Pe baza informaţiilor doctorului Kauntz, Killinger a trimis un raport la Berlin asupra faptului că evreii se refugiază din Ungaria în România, unde guvernul român îi tratează ca refugiaţi politici şi le înlesneşte călătoria mai departe, spre Palestina.

Killinger avea dreptate. Douăsprezece volume de „ Documents concerning the Fate of Romanian Jewry during the Holocaust“ , selectate şi editate de Jean Ancel, cu sprijinul „ Fundaţiei Beate Klaerfeld“ , aruncă lumină nu numai asupra suferinţelor evreilor din România, ci şi asupra sprijinului important acordat de români refugiaţilor. La fel, cele 94 de documente publicate de Ministerul Afacerilor Externe al României în volumul intitulat „ Emigrarea populaţiei evreieşti din România în anii 1940– 1944“ (Culegere de documente, Bucureşti, 1993. Îngrijit de I. Calafeteanu (responsabil), N. Dinu şi T. Gheorghe) aruncă o lumină asupra atitudinii lui Antonescu şi a guvernului român de atunci, asupra acţiunilor şi deciziilor politice în privinţa problemei evreieşti în general din România şi îndeosebi, a sprijinirii emigraţiei şi a călătoriei mai departe a evreilor refugiaţi în această ţară. Ca să dăm doar câteva exemple, legaţia română din Budapesta a emis în acele vremuri peste 51 000 de vize de tranzit, iar Ministerul de Externe al României a dat instrucţiuni ambasadelor de la Budapesta, Berlin, Roma, Atena să protejeze evreii cu cetăţenie română. În anii 1941– 1944, conducătorii evreimii din România: Dr. W. Filderman, Şef-rabin Dr. Alexandru Şafran, Mişu Benvenisti au întins şi ei o mână de ajutor

fraţilor evrei din Ungaria, deşi ei înşişi erau preocupaţi de situaţia grea a evreilor din România. Prin intervenţia dr. W. Filderman, în 10 august 1944, a sosit de la Budapesta la Bucureşti un grup de 40 de evrei cu paşapoarte româneşti, deşi erau cetăţeni ungari._***Reiese din cele de mai sus ceea ce intuiam deja în acele vremuri, anume că România, în faţa eşecurilor militare germane, nu a cedat integral în faţa pretenţiilor naziste şi şi-a menţinut deschis porturile în faţa refugiaţilor, permiţând şi înlesnind evadarea evreilor din cercul morţii, spre Palestina. În adresa sa datată 12 martie 1943, Antonescu comunică germanilor că „pentru rezolvarea finală a problemei evreieşti din România există – după părerea noastră – o singură soluţie: emigrarea“ . Ion Antonescu şi-a dat seama, chiar dacă tardiv, că nu masacrele în masă din Transnistria sau Iaşi, constituie calea, „modalitatea“ pentru rezolvarea problemei evreieşti, ci exclusiv libertatea emigrării.*** Avea dreptate A.L. Zissu (1886– 1956), personalitate de frunte a sionismului românesc, pe care Jewish Agency l-a numit în mai 1944 responsabil pentru problemele emigraţiei evreieşti din România, atunci când constata: „ Nu Ion Antonescu s-a schimbat, ci situaţia politică mondială“ . Acest lucru a făcut posibil ca între 1939 şi 1944 vase mai mari sau mai mici (între care vase pentru transportul cărbunelui, bărci cu motor) să părăsească Galaţi, Brăila, Constanţa cu refugiaţi evrei. Să pomenim aici câteva:

1939 iunie, Sandu, 269 pasageri
1939 iunie, Colorado A, 370 pasageri
1939 iulie, Colorado B, 377 pasageri
1939 august, Colorado C, 377 pasageri
1939 august, Sabarith, 350 pasageri
1939 august, Dora, 480 pasageri
1939 august, Parita, 850 pasageri
1939 august, Pentoho, 729 pasageri
1941 martie, Dorian, 789 pasageri
1941 decembrie, Struma, 769 (scufundat la 24 februarie 1942 în Bosfor)
1942 mai, Mihai, 18 pasageri
1942 august, Dor de Val, 15 pasageri
1942 septembrie, Europa, 12 pasageri
1942 octombrie, Viitorul, 120
1944 martie, Milka A, 239 pasageri
1944 aprilie, Maritza A, 244 pasageri
1944 mai, Maritza B, 318 pasageri
1944 iunie, Belassita, 150 pasageri
1944 iulie, Kazbek, 735 pasageri
1944 august, Morina, 308 pasageri
1944 august, Mefkure, 416 sau 379 (scufundat de un submarin german)
1944 august, Bulbul, 410 pasageri

Deci, în acele luni ale anului 1944 (aprilie-iulie) când autorităţile ungare făceau pregătirile pentru deportarea la Auschwitz a evreilor din Ungaria, printre care şi a celor din Transilvania de Nord, din porturile româneşti plecau vase cu evrei spre libertate (Maritza A, Milka B, Maritza B, Kazbek). Pasagerii acestor vase, imediat ce ele ancorau în Bosfor, primeau de la Jewish Agency aprobarea de intrare în Palestina. Călătoria era plină de primejdii. Submarinele germane şi ruseşti împânzeau Marea Neagră şi Marea Mediterană, plantând mine şi scufundând vase (Struma şi Mefkure). Ura antievreiască a germanilor, politica engleză favorabilă arabilor, piedicile puse de turci (în probleme de viză şi altele), indiferenţa americanilor, lăcomia multor proprietari de vase, au constituit dificultăţi în plus pe calea refugiului plin oricum de primejdii.

Comitetul de Salvare din Nordul Transilvaniei, care-şi începuse activitatea la iniţiativa noastră încă în 1936, a încercat să-şi îndeplinească misiunea ce părea imposibilă, beneficiind de sprijinul unor forţe româneşti. Ne-am exprimat recunoştinţa faţă de episcopul Iuliu Hossu şi ministrul Emil Haţieganu atunci când în mai 1988 am depus coroane de flori la mormintele lor.

Şef rabin Moshe Carmily-Weinberger

Fănuş Neagu

NICI O LACRIMĂ!

Eram copil, dormeam în prepeleac la vie pe un braţ de lucernă. Mirosea frumos a struguri pârguindu-se şi a regina nopţii. Miros spre stingere, zic acum, miros din amurgul florilor. Şi din amurgul verii. Acrişor coboară în mine un înger şi văd Calea Laptelui despletindu-se şi Pleiadele aruncând în spaţii mici gheme de foc ce se prefac în virgule galbene, mult prelungite şi aud un cântec cântat de băieţii ieşiţi cu caii la păscut pe miriştele pline de mohor înspicat:

...mareşale, mareşale,
lasă războiul mai moale
că tot tineretul moare...

Altă amintire scăpărând pe un blid de argint: un unchi al meu, ţinea între două icoane, pe perete, înrămată de tatăl meu (era lemnar), fotografia mareşalului. „ Când a venit pe front mareşalul, am ieşit la raport şi i-am spus: domnule mareşal, sunt concentrat de cinci ani, acasă femeia nu mai dovedeşte cu muncile şi un băiat pe care-l am la liceu nu primeşte bursă. Peste o spătămână, băiatul era băgat în drepturi."

Fotografia cu pricina l-a dus pe bătrânul meu unchi la canalul Dunăre-Marea Neagră.

În 1946 mă aflam, ca elev, în gradul de fruntaş (mi se pare că aşa ceva nu se mai poartă, azi, prin armată) la licerul militar din Iaşi, refugiat la Câmpulung Muscel. Înaintea vacanţei mari, maiorul Ene, ofiţer însărcinat cu E.P. (edicaţia politică) a strâns batalionul în careu şi ne-a anunţat solemn: criminalul de război Ion Antonescu a fost executat. Din tot pieptul, de trei ori ura! pentru Uniunea Sovietică!

Copii de suflet ai spadei şi pistolului, am strigat. Iar în Valea Plângerii de la Jilava, căreia, nu ştiu de ce i se mai spune şi Valea Piersicilor, murise poate cel mai drept bărbat al războiului purtat de români pentru întregirea neamului. Din rană curge şi azi sânge şi lumină îndurerată.

Lucram, în deceniul şase, în presa literară. Şi iată că-ntr-o bună zi, Biroul executiv al Uniunii scriitorilor, a decis să fim trimişi, vreo zece poeţi şi prozatori, la ziarele de provincie, pe timp de şase luni, ca să cunoaştem viaţa. Am fost repartizat la (se putea altfel?!) „ Viaţa nouă" din Galaţi, împreună cu bunul meu prieten Nicolae Velea. El ţinea pe drumurile din podgorii: Jariştea,

Odobeşti, Panciu, eu pe decindea Dunării, la vale. Secretarul cu propaganda al regiunii, Ion Apostolescu (de mult trecut în lumea umbrelor), care fusese în război cu tatăl meu şi mă simpatiza, luase obiceiul să mă invite cu el „ pe teren" . Într-o seară de aprilie, când ne oprisem într-o livadă de pruni înfloriţi, mi-a spus: vreau să te duc să vezi pe cineva, dar jură-mi că n-ai să spui nimănui niciodată" . Jurământ floral, întărit de miresmele primăverii şi de sunetul inspirat al Dunării. Şi am fost dus în satul Rubla, situat între Viziru şi Însurăţei, unde locuiau, cu domiciliu obligatoriu, foşti deţinuţi politici. Eram acolo, dar nu i-am văzut şi Corneliu Coposu, N. Carandino şi Alexandru Ivasiuc. Am văzut-o doar pe Maria Mareşal Antonescu. Pentru această întâlnire făcusem jurământ în grădinile secrete. Era o bătrână scăzută, trecută prin umilinţi şi încovoieri pustiitoare. Nea Apostolescu i-a dat două sticle cu lapte. Am plecat, lăsând-o în pragul risipirii. Peste ani, când am scris romanul „ Scaunul singurătăţii" scena aceasta, mult lărgită şi acoperită de închipuiri, urgisire şi mânie, am trecut-o în ţesătura cărţii, împreună cu ultima scrisoare pe care mareşalul a scris-o soţiei. Nici azi nu înţeleg cum a izbutit Constantin Mitea (o prietenească strângere de mână!) să-i înduplece pe cei de la cenzură să convină la publicarea scrisorii, care începe astfel:

„ Dragă Rica,

Am stat cu faţa în sus şi fără teamă în faţa judecăţii, după cum stau şi în faţa instanţei supreme. Aşa să stai şi tu! Nimeni în această ţară nu a servit poporul de jos cu atâta dragoste, dezinteresare, cum l-am servit eu. I-am dat tot, de la suflet până la viaţa noastră, fără a-i cere nimic. Nu-i cerem nici azi,"

ca să sfârşească aşa:

... „ Coborând în mormânt, eu azi şi tu mâine, ne vom înălţa, sunt sigur.

Acolo va fi singură şi dreaptă răsplată. Te strâng în braţele mele cu căldură şi te îmbrăţişez cu dragoste.

Nici-o lacrimă!"

Ion

Peste ani, ducându-mă la Nicolae Velea, în strada Mozart din cartierul Floreasca, am întâlnit la el în casă un bătrân beţivan, puţin într-o dungă şi puţin tâmpit. Erau vecini de apartament şi din când în când se înfăţişa cu o sticlă de votcă, la taclale. În ziua cu pricina venise şi cu nevasta, o rusoaică vorbind stâlcit româneşte, buhăită de băutură şi care îngâna la nesfârşit câtece de stepă, de la genul „ galubaia rubaşka" . Ştii cine-i ticălosul ăsta? m-a întrebat Velea. Îl cheamă Dumitru Săracu şi a fost asesor al poporului în procesul mareşalul Antonescu. (răstit) De ce l-aţi împuşcat, mă, nemernicule!? Bătrânul râdea zgâlţâit şi o lăsa pe nevastă-sa să răspundă: El, bandit, Antonescu, atacat Basarabii..Potlogarul de asesor fusese cofetar de mâna a şaptea, în Franţa (partidului comunist francez i se mai spune, acolo, partidul cofetarilor). Nevastă-sa o spioană de doi lei – amândoi pradă uşoară în mâinile trupelor de ocupaţie sovietice şi în ale guvernanţilor impuşi de Kremlin.

De câte ori îi întâlneam îmi venea în minte seara de aprilie, jurământul din livada de pruni, soţia mareşalului.

N-AM VĂZUT VALEA PIERSICILOR. DAR ŞTIU CĂ PRIN IERBURILE EI ALEARGĂ MEREU UN GLONŢ SPRE INIMA TRAGICULUI ŞEF AL TRAGICII NOASTRE OŞTIRI, NEIZBUTIND VREODATĂ S-O ATINGĂ. CĂCI NEMURIREA EROILOR NU POATE FI ÎMPUŞCATĂ...

P.S.: Unde azi se află un magazin particular, intersecţia căii Dorobanţi cu Calea Floreasca, era o cârciumioară vizitată des de subsemnatul, Nicolae Velea, Dumitru Săracu şi Andruţa Ceauşescu, om în vârstă şi dezgustător minunat, care, cam la a patra votcă îşi înjura fiul (şeful statului) spre a ne face nouă plăcere. Întâlnirea se sfârşea totdeauna cu, următoarea întrebare pusă de nea Andruţă: „mă, Mitică (bineînţeles, se adresa lui Dumitru Săracu) de ce l-aţi împuşcat, mă? Mare comandant, află de la mine!"

Fănuş Neagu

Generalul Constantin Sănătescu a fost unul din militarii străluciţi ai armatei române. Comandant militar al Bucureştiului în timpul rebeliunii legionare, şef al Casei Militare regale şi mareşal la Palatului, şef al Marelui Stat Major şi de două ori prim-ministru, generalul Sănătescu a jucat un rol central în actul de la 23 august 1944.

Recent a fost dat publicităţii „Jurnalul" secret al generalului, după ce aproape jumătate de secol a fost ţinut ascuns.

Integritatea morală a acestui ofiţer de carieră conferă o autoritate absolută dezvăluirilor sale privind arestarea lui Antonescu şi a evenimentelor care au avut loc la 23 august 1944.

JURNALUL UNOR ZILE FIERBINŢI

februarie – august 1944

(fragmente)

Luna februarie 1944

Către sfârşitul lunii februarie, se naşte în capul nostru ideea unui armistiţiu. Ne adunăm la „ Casa Mică" – locuinţa Regelui din spatele Palatului din Calea Victoriei şi începem primele discuţii. La aceste discuţii iau parte: Regele, Niculescu-Buzeşti – ministrul de externe –, Stârcea – locţiitor de mareşal al Palatului –, Ioaniţiu – secretarul Regelui – şi cu mine. În aceste discuţii constat: Niculescu-Buzeşti e mai ponderat şi mai documentat, Stârcea – mai impulsiv, la care se adaugă şi ura personală ce o are faţă de Mareşalul Antonescu.

18 martie 1944. Ofensiva rusă este în plină desfăşurare. Au reuşit să ocupe centre importante între Bug şi Nistru.

21 martie 1944. Am fost la Sinaia pentru a pune pe Rege la curent cu situaţia şi a-l iniţia ce trebuie să vorbească cu Mihai Antonescu, care va fi primit în audienţă tot azi. Mareşalul cu Mihai Antonescu vor pleca la Hitler, care poate să ne ofere Ardealul. Nu trebuie acceptat aşa uşor, fiindcă nu avem siguranţa în a-l

păstra; nu trebuie făcut din unguri victime în ochii opiniei publice mondiale. Ardealul să ne revină printr-un plebicist şi să cădem de acord cu ungurii prin intermediul germanilor...

23 martie 1944. Regele a venit la Bucureşti. Mareşalul şi Mihai Antonescu au plecat în Germania.

Din cauză că ungurii nu prezentau destule garanţii, germanii au ocupat Ungaria luând administraţia în mână. Pentru a nu se întâmpla şi la noi la fel, s-au luat măsuri interne.

Dinu Brătianu îmi trimite în copie o scrisoare de protest pe care a trimis-o Mareşalului. După amiază am stat de vorbă cu G-al Mihail, care are legături cu oamenii politici, spre a afla ideile tuturor.

Seara, la Casa Mică, cu Regele, Buzeşti şi Stârcea discutăm până noaptea târziu cum am putea încheia armistiţiul.

25 martie 1944. Buna Vestire. Sperăm să avem şi noi vreo veste bună cu prilejul acestei sărbători. Realitatea este însă tristă. Inamicul înaintează peste tot. Capul de pod din Basarabia s-a lărgit; frontul dintre Bug şi Nistru s-a dat înapoi. Între Tarnopol şi Proskurov frontul e rupt şi ruşii au atins Nistrul la Zalesciki. Începe dezastrul, probabil. Exodul populaţiei din Moldova este impresionant.

Se aşteaptă înapoierea Mareşalului din Germania.

27 martie 1944. Ieri Mareşalul a fost în audienţă la Rege. Îmi face impresia că a venit de la Hitler fără vreun rezultat pozitiv şi că nici el nu mai crede în eficacitatea măsurilor ce se vor lua. Nici vorbă de o contraofensivă germană din regiunea Lemberg pe direcţia generală Tarnopol-Proskurov-Bugul mijlociu, singura ce o socotesc salvatoare. Dacă nu se reacţionează astfel, se va pierde o rară ocaziune de succes.

Regele a plecat la Sinaia. Se preconizează ideea unui consiliu de coroană; nu sunt de părere, pentru că se angajează persoana Regelui, care până acum n-a fost consultat în nimic şi acum se vrea să i se arunce în spinare toată răspunderea. Se pune apoi întrebarea cum vor privi germanii acest consiliu; oare nu ne vor ocupa complet, ca pe unguri, şi pierdem astfel orice libertate de acţiune?

Se merge cu paşi mari către dezastru. Cei ce vin din Moldova mă informează că armata se prezintă foarte prost din punctul de vedere al echipamentului şi disciplinei. La Galaţi s-au adunat mii de dezertori germani; foarte mulţi au început a-l blestema pe Hitler, de unde până acum îl venerau. Lumea este înnebunită, căci refugiaţii din Moldova propagă panica pe unde trec.

30 martie 1944. Dejun intim la Casa Mică: Regele, Mareşalul, Mihai Antonescu şi cu mine. După dejun examinăm situaţia. Oarecare divergenţe între Mareşal şi Mihai Antonescu. Se pare că acesta din urmă înclină în partea noastră, de a se cere armistiţiul. Mareşalul doreşte să se întărească pe poziţia Dealul Mare-Târgu Frumos-Strunga, unde crede că inamicul ar putea fi oprit. Ar fi un mare câştig să rezistăm aici până la terminarea războiului, pe care Mareşalul nu-l vede departe. Regele a cerut să nu fie golită de trupe regiunea Bucureşti şi Ploieşti. În acelaşi timp, s-a căzut de acord a se face tatonări la Ankara pentru un armistiţiu cu Rusia...

1 aprilie 1944. Întrucât Majestatea Sa Regele începe să activeze pe tărâmul politic, îmi propune a deveni mareşal titular al Palatului. Ca şef al Casei Militare, aş da de bănuit că primesc şi stau de vorbă cu persoane politice, pe când ca mareşal al Palatului îmi revine această legătură cu persoanele din afară chiar prin atribuţiile fireşti ale acestei funcţii. Ca mareşal al Palatului sunt primul demnitar al Palatului şi am mai multă libertate de acţiune. Chiar azi s-a întocmit decizia regală de numire a mea în această funcţie, care s-a tipărit în Monitorul Oficial.

Am fost la Tătărăscu acasă cu care am discutat situaţia nenorocită în care ne aflăm. Am

decis de a merge la Mihai Antonescu pentru a determina guvernul să ia o hotărâre.

15 aprilie 1944. La ora 11.30 se dă alarma. Aviaţia anglo-americană îsi face apariţia peste 20 de minute şi bombardează cumplit centrului oraşului, atingând clădirile din jurul Palatului Regal şi Palatului Telefoanelor. Incendiile mari la Universitate şi Casa Românească.

După-amiază, am ieşit cu Regele pe bulevardul Brătianu şi strada Academiei să vedem pagubele pricinuite. Lumea, înspăimântată, blestema în gura mare pe Mareşal, pe care-l făcea responsabil de nenorocirile ce s-au abătut asupra oraşului...

20 aprilie 1944. La Dinu Brătianu m-am întâlnit cu Maniu. S-a redactat telegrama ce va fi trimisă lui Ştirbey, prin care consimţim să discutăm armistiţiul pe textul trimis de Aliaţi şi pe cel trimis de opoziţie.

Am ajuns la convingerea că tot Mareşalul ar fi cel mai indicat să trateze armistiţiul. În orice caz, dacă nu vrea să-l facă, cel puţin să se demită, pentru ca noul guvern să aibă de furcă numai cu germanii, nu şi cu el. Mareşalul plecând, uşor am putea pune mâna pe trupe; altfel, ar asculta tot de el, şi în Bucureşti Mareşalul are un regiment de gardă la dispoziţia sa (Regele are numai un batalion de gardă); în plus, jandarmii ar asculta de G-ral Vasiliu, care este devotat Mareşalului...

Mareşalul Antonescu şi generalul german Hauffe pe frontul de răsărit

28 aprilie 1944. Am primit pe Cancicov, care are bune relaţii cu Mareşalul. Mi-a părut un om bine documentat şi m-a pus la curent cu toată evoluţia ideilor Mareşalului, care în mai multe rânduri a avut ideea să se despartă de germani. În momentul de faţă Mareşalul se gândeşte la rezistenţă. Şi Cancicov este de părere că armistiţiul nu poate fi facut decât de Mareşal; un guvern de militari nu are şansă să guverneze, căci va fi arestat imediat de nemţi, ba chiar va complica situaţia.

1 mai 1944. Sunt chemat dis-de-dimineaţă la Sinaia. În lipsa mea, Regele şi cu cei mai tineri din jurul său au hotărât să nu mai aştepte nimic şi să dea ei lovitura de stat. Planul constă în a trece frontul în nordul Moldovei, la Botoşani, unde vor lua legătura cu ruşii şi vor încheia armistiţiul. Au ales maşinile şi camioanele ce vor lua parte la această expediţie, au numit personalul ce-i va însoţi, încât tot Palatul este pus la curent. Natural că se contează pe mine pentru a-i însoţi, îşi dau seama că tot e bine să fie şi unul mai bătrân cu ei, pentru eventualitatea când s-ar ivi vreo complicaţie...

Le-am arătat că planul propus nu are şansă de reuşită. Mai întâi, n-au păstrat secretul; personalul destinat a-i însoţi trebuie să creadă că pleacă la una din proprietăţile Regelui; apoi, nu cunosc situaţia frontului şi deci nu ştiu pe unde vor trece – ar punea germanii mâna pe ei imediat.. şi, în fine, condiţiile armistiţiului trebuie discutate în prealabil şi apoi accentuate.

Ce vrei, tinereţea a fost dornică totdeauna de aventură!

3 mai 1944. În locuinţa lui Vişoianu ne-am adunat cu Maniu pentru a discuta plecarea lui Vişoianu la Cairo, unde puterile aliate au acceptat a trimite pe cineva să discute condiţiile armistiţiului.

Seara am primit la Palat cu multă precauţiune pe Dinu Brătianu şi Maniu ca să stea de vorbă cu Regele. Ei cereau un consiliu de coroană, dar le-am demonstrat că nu este de folos momentan, ar însemna să tragem clopotele. Am cerut din partea Regelui ca opoziţia să facă o scrisoare prin care să-şi ia toate riscurile schimbării de guvern şi deci de politică.

Peste noapte a fost un bombardament englez asupra Bucureştiului. Alarma a durat o oră şi jumătate; au fost stricăciuni mai ales în cartierul de sud al oraşului.

8 mai 1944. Bombardamentele de teroare s-au succedat fără milă şi ziua şi noaptea. Ele au avut ca obiectiv şi oraşe fără nici o industrie de război. La Bucureşti, cartierul Bonaparte este în flăcări. În grădina Palatului au căzut două bombe – de s-a cutremurat adăpostul în care ne găseam. Una din bombe a lovit pivniţa unde erau vinuri rare şi scumpe ce nu putuseră fi evacuate.

Seara am avut o întrevedere cu Pătrăşcanu – şeful Partidului Comunist –, care mi-a comunicat că este pe cale a realiza un bloc al opoziţiei. Socotesc că este bine ca toată opoziţia să fie unită, pentru ca efortul să fie mai puternic şi opinia publică în întregime cu noi. De altfel Regele a fost acela care a dorit această unire a întregii opoziţii. Pătrăşcanu îşi dă şi el seama de greutatea ieşirii noastre din Axă şi, dacă este nevoie, se oferă să plece la Moscova pentru a aranja clauzele armistiţiului. Pătrăşcanu pune mult suflet şi este un om dinamic, încât am toată încrederea că ne va fi de mare folos.

11 mai 1944. Întâlnire cu Dinu Brătianu şi Maniu, care mi-au remis o scrisoare prin care se angajează a susţine guvernul de militari ce va face armistiţiul, preluând apoi puterea.

15 mai 1944. Am fost pe front, unde la Bacău şi Roman am întâlnit diferiţi comandanţi. Frontul are cu totul altă părere asupra acţiunii ce trebuie întreprinsă în vederea armistiţiului. Onoarea de soldat nu le poate îngădui un act de felonie faţă de germani – a întoarce armele contra lor, cum au făcut italienii –, mai ales că germanii îsi dau toată silinţa să menţină frontul

actual. Ei luptă alături cu mult elan şi ne-au dat materialele de care aveam nevoie. Toată lumea este pentru armistiţiu, însă făcut cu demnitate şi cavalereşte. Să se profite de o situaţie grea şi pe faţă să le cerem germanilor autorizaţia de a ieşi din acţiune.

Va fi o mare consternare când voi aduce aceasta la cunoştinţa grupărilor politice, care au ca deviză: „ Scopul scuză mijloacele." Iar eu înţeleg prea bine pe camarazii mei de pe front şi regret că nu sunt în mijlocul lor tot timpul...

8 iunie 1944. Întrucât trecerea bruscă de partea Aliaţilor nu prezintă sorţi de izbândă în momentul de faţă, ne gândim a face o diversiune, a scoate pe Mareşal de la putere cu asentimentul germanilor şi a institui un guvern Gigurtu, care este simpatizat de germani. În acest scop am vizitat azi pe Gigurtu, căruia i-am expus planul.

Un guvern Gigurtu nu ne-ar împiedica în acţiunea noastră. Gigurtu a şi luat legătura cu Clodius, reprezentantul Germaniei în Balcani, să vadă dacă germanii ar accepta această schimbare.

19 iunie 1944. Cu toate străduinţele depuse, Gigurtu n-a reuşit. Era natural ca germanii să nu aprobe o schimbare de guvern acum; deşi îşi dau seama că Mareşalul nu mai are nici o popularitate în ţară, ei cred că tot Mareşalul are ascendent asupra armatei.

22 iunie 1944. Azi se împlinesc trei ani de război. Când am început războiul, cred că nimeni nu prevedea că va dura atât. Se face un Te Deum la Patriarhie, unde mă duc ca reprezentant al Regelui.

Mai în fiecare noapte ne întrunim discret în diferite case pentru a lucra în detaliu acţiunea internă în cazul când se va pune în aplicare planul de separare de germani. În mod permanent la aceste întruniri iau parte: generalii Mihai şi Vasiliu Răşcanu, Col. Dămăceanu, Buzeşti, Stârcea, Pătrăşcanu şi Bodnăraş. De aceşti doi din urmă e mare nevoie pentru ca să organizez muncitorii din fabrici, pe care contez să-mi suplinească lipsa de trupe.

Luna iulie 1944

În primele zile ale lui iulie suntem ocupaţi a pune la punct planul de acţiune, cu toate detaliile. Trebuie să lărgim cercul nostru cu persoane de care avem absolută nevoie. Astfel, cu G-al aviator Vasiliu pentru chestiunile de aviaţie şi artilerie antiaeriană, cu G-al Eftimiu C. pentru chestiunile referitoare la transmisiuni. Col. Dămăceanu lucrează la comandamentul Capitalei, unde are funcţie de şef de stat major, G-al Vasiliu Răşcanu în zona petroliferă, peste care este comandant, şi Bodnăraş îşi organizează masele de lucrători din fabrici şi mai ales din instituţiile de stat, cum ar fi Poşta, Telefoanele, Monitorul Oficial, Radio etc., fiindcă aceşti lucrători pot fi chemaţi să-şi apere singuri instituţiile, nedispunându-se de trupe suficiente...

Luna august 1944

Asupra formării guvernului nu cădem de acord. Oamenii politici doresc un guvern de militari. Eu mă opun la aceasta, pentru că un guvern de militari are aerul de dictatură a Regelui şi Regele rămâne prea descoperit. Apoi, eu ştiu bine că Aliaţii ar dori un guvern politic, din reprezentanţii tuturor partidelor, spre a fi reprezentată toată opinia publică.

După multe discuţii, Maniu este câştigat pentru această idee, dar pune condiţia ca în acest guvern să intre Dinu Brătianu şi Mihalache, în care caz el primeşte să fie preşedintele guvernului. Eu ştiu însă bine că atât Dinu Brătianu cât şi Mihalache nu vor să audă de guvern politic, ci sunt pentru un guvern de militari.

4 august 1944. M-a chemat G-al Şteflea pentru a-mi arăta, din ordinul Mareşalului, situaţia germanilor în ţară. În adevăr, sunt peste 650000 răspândiţi în toată ţara, deci va fi riscant a întreprinde ceva contra lor.

De altfel acesta a fost şi gândul Mareşalului când a hotărât ca şeful Marelui Stat Major să mă puna la curent; era un avertisment să ne vedem de treabă şi să renunţăm la ideea unei acţiuni.

20 august 1944. Toată această perioadă s-a scurs în discuţii cu oamenii politici. A fost primit şi Mihalache de Rege, care ne-a spus că ce vrem noi să facem este o aventură şi că numai Mareşalul poate încheia armistiţiul. În orice caz, este contra unui guvern politic, fiindcă oamenii politici nu pot semna un act prin care se cedează o parte din Bucovina şi Basarabia, pe când noi, militarii, putem semna! N-am înţeles logica lui Mihalache; dacă Mareşalul nu vrea să facă nimic, oare toată lumea trebuie să stea cu braţele încrucişate? Natural că sunt riscuri; fără riscuri ştie oricine să se înhame la o treabă...

23 august 1944. miercuri. Zi memorabilă, care va rămâne în istoria poporului român.

Mai toată noaptea m-am zbătut cu ştirile proaste ce soseau de pe front; este cert că la această oră frontul nostru este destrămat şi trupele în derută. Peste măsură de obosit, am aţipit înspre ziuă.

La ora 9 am intrat în biroul meu destul de abătut. Aflu că Mareşalul a venit de pe front şi a convocat un consiliu de miniştri la Snagov, unde probabil va lua o ultimă hotărâre; de-ar fi hotărârea cea bună, adică cererea armistiţiului şi încheierea ostilităţilor...

Dinu Brătianu îmi comunică prin telefon să trec imediat pe la el. La 9.30 am fost la el acasă unde-mi spune că a trimis pe George Brătianu la Antonescu pentru a se decide în favoarea armistiţiului; tot de la el aflu că şi Maniu a trimis pe Mihalache, în acelaşi scop. Vorbind cu Dinu Brătianu asupra unui guvern politic în cazul demisiei Mareşalului, se arată intransigent, fiind de părere ca numai un guvern de militari se poate alcătui în asemenea împrejurări. Prin urmare cade dezideratul ce am propus mereu – să se facă un guvern politic.

M-am întors la Palat, unde m-au înnebunit telefoanele, fiecare dorind a ştie dacă s-a luat vreo hotărâre. Sunt chemat cu insistenţă la telefon de şeful de stat major al Armatei a IV-a, Col. Dragomir, care-mi comunică situaţia jalnică a Armatei şi cere de la mine sugestii, ce să facă faţă de directivele operative date de germani ca să treacă pe Carpaţi cu toate forţele. În faţa acestei întrebări am rămas foarte nedumerit, întrucât nu am calitatea de a lua vreo dispoziţie, mai ales că şeful Marelui Stat Major (G-al Şteflea) este în zonă. I-am spus colonelului Dragomir să ia legătură imediată cu G-al Şteflea, care trebuie să aibă instrucţiuni de la Mareşal.

Pe la ora 11.30 sunt chemat la telefon de Preşedinţia de Consiliu şi vorbesc cu Mihai Antonescu, care mă întreabă dacă Regele este în Bucureşti. Îi comunic că este şi atunci Mihai Antonescu îmi spune ca la ora 15.30 va veni la Palat cu Mareşalul spre a vedea pe Rege. Am comunicat aceasta imediat Majestăţii Sale Regele, iar eu am plecat la Maniu spre a-i aduce la cunoştinţă acest fapt pe care-l socoteam important. Eram însoţit de Col. Dămăceanu. La Maniu acasă, i-am spus că dacă Antoneştii au cerut să vadă pe Rege înseamnă că au luat o hotărâre în urma consiliului de miniştri ţinut şi că această hotărâre nu poate fi decât: sau face Mareşalul armistiţiu, sau îşi depune demisia. În primul caz nu avem nimic de făcut, în al doilea caz însă trebuie să facem guvernul. Şi Maniu ezita asupra unui guvern politic. Văzând cum stau lucrurile, am plecat la Palat spre a raporta Regelui că, în cazul că trebuie să facem un guvern, apoi îl vom face din generali întrucât oamenii politici nu sunt dispuşi la riscuri.

La ora 13 am luat masa cu Majestatea Sa Regele într-o atmosferă de mare îngrijorare.

La ora 15.30 a sosit Mihai Antonescu singur; Mareşalul a întârziat cam vreun sfert de oră. După venirea lui am trecut la Casa Mică, unde ne aştepta Regele. Am intrat în salon: Regele, Mareşalul, Mihai Antonescu şi cu mine, luând loc în jurul unei mese rotunde. Alături, în biroul Regelui, aşteptau nerăbdători

Buzeştii, Stârcea, G-al Aldea, Col. Dămăceanu, G-al Anton şi Ioaniţiu.

Voi căuta să redau cât mai fidel această întrevedere dintre Rege şi Antoneşti, întrucât se vor găsi mulţi care să denatureze adevărul.

Trebuie să spun de la început că nu ne gândisem să-i arestăm, întrucât eram convinşi că vin să-şi prezinte demisia, ipoteză ce o socoteam mai probabilă, întrucât a face ei armistiţiul era o chestiune mai delicată, căci trebuiau luate măsuri contra germanilor.

După ce am luat loc în jurul mesei, Regele întreabă:

– Care este situaţia, domnule Mareşal?

– Disperată, Majestate. Frontul este străpuns şi în Moldova şi în Basarabia.

După obiceiul Mareşalului, în continuare începe tot el să atace, făcând răspunzătoare de acest dezastru armata care nu mai vrea să lupte, şi aceasta din cauza agitaţiei oamenilor politici, şi lăsând chiar să se înţeleagă că şi Regele cu mine avem parte de vină, căci am stat de vorbă cu oamenii politici, pe care i-am încurajat în acţiunea lor. Regele are răbdarea să-l lase să-şi verse focul şi, profitând de o pauză, pune întrebarea:

– Ce trebuie să facem? Nu credeţi că este momentul a încheia armistiţiul, fie dumneavoastră, fie un alt guvern?

Mareşalul răspunde categoric că nu trebuie să încheiem armistiţiul.

Acest răspuns produce asupra Regelui şi a mea o mare consternare, pe care probabil o sesizează Mihai Antonescu, care intervine:

– Se poate să cerem şi armistiţiul, însă să mai aşteptăm două zile, căci trebuie să vină nişte răspunsuri de la Ankara şi Madrid.

– Domnule vicepreşedinte, zic eu, nu credeţi că aşteptând două zile riscăm să ni se retragă condiţiile de armistiţiu şi să cădem în capitulare fără condiţii? Am impresia că evenimentele se precipită şi că e vorba de ore, nu de zile.

Majestatea Sa Regele se adreseaă Mareşalului:

– Ce intenţionati să faceţi?

– Vom încerca să rezistăm pe frontul fortificat Focşani-Oancea- Bolgrad, zice Mareşalul.

– Cu ce? – întreb eu – întrucât lucrările de fortificaţii nu sunt gata şi trupele germane şi române ce se retrag nu vor fi în stare să ocupe aceste poziţii, fiindcă se retrag în mare dezordine.

– Cu batalioanele de recruţi, zice Mareşalul, pe care le-am trimis acolo, şi cu alte trupe ce vor veni din interior. De altfel, dacă nu vom reuşi să oprim inamicul pe această linie, ne vom retrage în munţi şi vom încerca să mai rezistăm, nu putem părăsi pe germani.

Faţă de acest răspuns categoric, Regele s-a sculat în picioare şi, fără a rosti o vorbă, le-a întins mâna şi a ieşit afară. Antoneştii au rămas cu mine, în picioare, într-o tăcere chinuitoare.

Cei din biroul Regelui au auzit convorbirea şi au luat măsuri de arestare; îndată ce Regele a intrat la ei, a dat aprobare să trecem la arestarea Antoneştilor şi să facem lovitura de stat.

Prea puţin timp s-a scurs de la ieşirea Regelui, şi a intrat în salon maiorul Dumitrescu Anton, din Batalionul de Gardă al Palatului, cu patru soldaţi, care a procedat la arestarea Antoneştilor. Mareşalul s-a îngălbenit şi mi s-a adresat mie – cum putem să-i facem acestă ofensă? Nu i-am răspuns nimic, întrucât eram şi eu destul de emoţionat, fiindcă îmi dădeam seama de greutăţile şi răspunderile ce urmau acum.

Era ora 17. Dimpreună cu Regele, am trecut cu toţii în Palat, în biroul meu, pentru a porni la cele ce trebuia să facem.

(fragment din „Jurnalul" apărut la Ed. Humanitas)

UN SECRET PE CARE MAREŞALUL N-A VRUT SĂ-L PĂZEASCĂ: LOGODNA SA CU EVREICA RAŞELA MENDEL!

Sublocotenent în garnizoană la Tecuci, Ion Antonescu face cunoştinţă cu Raşela Mendel, o frumoasa şi bogată evreică.

Idila începe furtunos şi romantic. Îndrăgostit, tânărul sublocotenent Ion Antonescu se logodeşte cu Raşela. Logodnica flirtează şi cu un alt pretendent, evreu.

Cum s-ar fi derulat istoria României dacă viitorul mareşal se căsătorea cu o evreică?

În excelenta carte în trei volume „ Adevărul despre Mareşalul Antonescu (Editura Păunescu, 1991), colonelul George Magherescu relatează un moment inedit din biografia lui Ion Antonescu.

În august 1944, mareşalul şi suita sa se bucurau la Gioseni de ospitalitatea proverbială moldovenească a Georgetei Cancicov, soţia ministrului Mircea Cancicov, şef al spitalelor de campanie ale Patronajului din Moldova şi Basarabia. Conacul din Gioseni era o ruină, dar gazda o poleise cu multă căldură sufletească. Aici, la Gioseni, a locuit Mareşalul vreo patru luni, cele mai intense din viaţa sa de militar şi conducător al ţării.

Cine se afla în imediata apropiere a mareşalului?

„ In afară de col. Davidescu şi de mine, se mai aflau dr. Ziliştеanu – medicul mareşalului, nelipsit în orice deplasare, maiorul Anghel – secretarul particular al mareşalului şi câţiva ofiţeri din garda personală: maior Georgescu, cpt. Dimitriu şi lt. N. Popescu. Acesta era modestul şi restrânsul personal al suitei mareşalului, care-l urma pretutindeni. Simpli, fără strălucirea gradelor mari şi a decoraţiilor, modeşti ca nişte discipoli diligenţi, răspundeau cu promptitudine şi devotament admirativ exigenţelor acelui mare comandant. Firul principal care lega pe mareşal cu armata şi ţara trecea – prin col. Davidescu şi prin mine – direct la marile unităţi. Ceilalţi satisfăceau obligaţii legate de protocol şi persoana sa: reprezentare, corespondenţă particulară, pază.

Până aici îşi redusese şi simplificase aparatul său de comandă."

Situaţia era foarte gravă. În după amiaza zilei de 21 august, grupul de armate sovietice condus de mareşalul Malinovski şi grupul de armate ale mareşalului Tolbuhin declanşează atacul pe toată lungimea frontului în direcţia Iaşi-Vaslui şi Galaţi. Ruşii înaintaseră destul de rapid deşi aveau în faţa lor 21 de divizii germane plus două divizii blindate conduse de generalul Friessner şi 23 divizii româneşti printre care Armata a III-a română a generalului Petre Dumitrescu.

Rămânea ca linia de rezistenţă să se stabilească pe traseul Focşani-Galaţi şi totodată să fie grăbit procesul semnării unui armistiţiu.

Mareşalul era informat că în paralel cu contactele secrete, dar oficiale, cu Moscova şi ţările aliate, alte forţe militare şi politice complotează în spatele său. Avea însă certitudinea că nimeni altul în afara sa n-avea autoritatea şi nu se va bucura de sprijinul armatei să încheie armistiţiul.

Aşadar, la 22 august 1944, mareşalul lua masa în salonul conacului din Gioseni. Se aflau în jurul mesei, duduia Georgeta Cancicov, colonelul Davidescu, colonelul Magherescu, doctorul Zilişteanu, maiorul Anghel etc. Ludovic şi Carol, cei doi valeţi, serveau ceremonios masa.

Bucăţile sunt bune, lumea calmă, atmosfera pastorală; nici n-ai crede că la câţiva km. războiul e în toi şi că tăvălugul morţii e atât de aproape.

Mareşalul laudă bucatele moldoveneşti, duduia Gerogeta se scuză că masa nu e chiar atât de bogată.

„ Între feluri, relatează George Magherescu, duduia Georgeta, povesteşte cu graiul ei moldovenesc, atât de pitoresc, o întâmplare cu nişte evrei care au venit la ea să-i spună că „ norocul lor era mareşalul, care le-a salvat viaţa şi că în fiecare sâmbătă se roagă toţi la sinagogă pentru sănătatea lui şi că mareşalul este pentru evreii din România ca un al doilea Mesia" .

Auzind acestea, mareşalul izbucni în râs:

– Când mă gândesc, că eu, cel de azi, care sunt obligat să fac politică antisemită, eram cât pe ce să mă căsătoresc cu o evreică!

– ?!?

– Eram tânăr sublocotenent în garnizoană la Tecuci, reluă Antonescu.

„ Mergeam des la Galaţi unde am fost introdus într-o familie evreiască, Mendel, care avea două fete foarte frumoase. Erau şi foarte bogate şi bine educate. M-am îndrăgostit de una din ele şi nici mai mult, nici mai puţin, ne-am logodit. Consternare în familie şi între prieteni. Mama nici nu vroia să audă, dar cu mine nu se putea discuta. Intervine o mutare din garnizoană şi nu mai pot s-o văd aşa des. În acest timp, aflu printr-o indiscreţie că domnişoara mai primea curtea unui tânăr evreu. Asta m-a răcorit, altfel nu ştiu cum ar fi evoluat lucrurile. N-am mai ştiut nimic de această familie evreiască, probabil că au plecat din ţară.

Cei aflaţi în jurul său la masă, deşi ne dam seama că mărturisirea aceasta, atât de intimă şi cu totul neobişnuită, nu era de fapt decât o diversiune, o încercare de a crea o atmosferă destinsă, dinadins poate pentru a se uita tensiunea clipelor care se scurgeau atât de tragic pe frontul de la 30-40 km. depărtare, ne lăsarăm în voia acestei amăgiri şi ni se luminară chipurile sub o înseninare trecătoare, gândind la favoarea ce ne-o daseră împrejurările de a putea privi de aproape şi în adâncul sufletului acestui om. În zâmbetul nostru era respectul la un loc cu recunoştinţa...

– Este o fatalitate, dragă Ionel, în chestia asta cu căsătoria, reluă discuţia amfitrioana. Când e să se facă, se face, când nu, nu. Să vă povestesc şi eu cum l-am cunoscut pe Mircea. Mama, care era o mare artistă, pe cât era de cheltuitoare, îşi ipotecase moşiile şi nu mai ştia cum să se descurce de creditori. Atunci cineva îi recomandă pe Mircea Cancicov, un tânăr avocat la baroul din Bacău şi care-şi crease o oarecare faimă.".

Era târziu, dar mareşalul, continua să asculte pălăvrăgeala gazdei. Avea, desigur nevoie, de o relaxare după inspecţia ce o făcuse pe front.

De ce oare însă mărturisise o întâmplare atât de intimă ca logodna sa cu frumoasa evreică?

Şi dacă s-a vorbit de fatalitate, într-adevăr, ce s-ar fi întâmplat oare cu viitorul conducător al ţării româneşti dacă s-ar fi căsătorit cu Raşela Mendel?

(fostul responsabil cu problemele evreieşti în guvernul lui Antonescu)

ANTONESCU A FOST PRIMUL GENERAL STRĂIN CARE A COMANDAT TRUPE GERMANE

- **Hitler nu i-a cerut Generalului român participarea la război.**
- **Antonescu a crezut că Germania va fi biruitoare.**
- **Primul general străin de la Napoleon încoace care a avut sub comanda sa trupe germane a fost Antonescu.**
- **Sânge românesc pentru cauza germană.**

La Legaţia Germană din Bucureşti, în luna mai 1941 nimeni nu bănuia că în iunie România va intra în război contra Rusiei Sovietice. Intrarea în război a României a fost hotărâtă în principiu de generalul Antonescu, direct cu Hitler. Hitler nu a cerut lui Antonescu participarea la război. Antonescu s-a oferit să participe. Killinger mi-a repetat de mai multe ori acest fapt. Ce l-a determinat pe generalul Antonescu să intre în război alături de puterea care îi ciuntise ţara? El credea că Germania va fi biruitoare, iar el va trece în istorie ca omul care a condus armatele române victorioase. El era atât de ambiţios şi dornic de glorie personală (cum am putut constata la Jilava în 1946, în nenumărate convorbiri cu el), încât nu dorea să ţină seama de faptul că putea obţine Basarabia fără război, dacă nemţii erau victorioşi. El simţea că acest punct este foarte slab şi din cauza asta a pus în circulaţie fabula că Hitler îi va restitui Ardealul şi că drumul la Cluj trece prin Caucaz. Megalomania mergea până acolo încât spunea că el este primul general străin de la Napoleon I încoace, care a avut sub comanda sa trupe germane, glorie care cade şi asupra ţării.

Tot pentru a masca sărăcia argumentelor, care ar fi putut exista pentru intrarea României în război, s-a pus în circulaţie versiunea că Germania ar fi obligat pe Antonescu să intre în război. Această versiune este absolut din domeniul fanteziei. Cum putea Hitler şi generalii nemţi să aibă încredere în armata Ţării Româneşti, după ce această ţară suferise dictatul de la Viena? De altfel, când

Hitler şi Antonescu aclamaţi la Berlin.

Antonescu s-a oferit să intre în război a cerut arme, iar Hitler, de teamă ca aceste arme să nu se întoarcă contra lui, a răspuns că nu poate da arme decât soldaţilor pe front, iar nu în spatele frontului (în România).

În 1945, fiind la Moscova, am vorbit cu amiralul Guse fost comandant al flotei germane din Marea Baltică. El făcea parte dintr-un consiliu superior al războiului care era convocat din când în când de Hitler. Îmi spunea că nimeni din şefii armatei germane, în special feldmareşalul Erich von Manstein, nu înţelegea ce caută România în acest Război.

S-a mai spus că Antonescu a intrat în război de frica legionarilor, care, desigur, s-ar fi oferit să intre ei în război dacă Antonescu ar fi rămas neutru. În acest caz nemţii ar fi înlocuit guvernul Antonescu cu un guvern Sima. Acest argument are un mic sâmbure de adevăr şi a ajutat pe Antonescu în goana lui după glorie personală.

Antonescu, înţelegându-se cu Hitler cu câteva zile înainte de 22 iunie 1941 asupra intrării României în război, întorcându-se în ţară a cerut avizul lui Maniu şi lui Brătianu, despre cele hotărâte. Care sunt cauzele care au putut determina pe aceşti doi şefi de partid să-şi dea consimţământul la intrarea României în război alături de Germania? Sigur că ei nu goneau după glorie militară şi nu erau nici atât de naivi să creadă că pe această cale se va recâştiga Ardealul, iar ei ştiau bine că intrarea în război pentru Basarabia era absurdă pentru motivele arătate mai sus. Ei şi-au dat consimţământul nu cu gândul la ţară, ci numai la persoana lor, judecând că refuzul de a-şi da consimţământul la o chestie care, în fond, era deja hotărâtă, îi punea în conflict personal cu Germania. Se gândeau poate la soarta pe care o avusese Leon Blum în Franţa şi nu doreau să calce pe urmele lui. Totuşi, eu personal sunt convins că refuzul lui Maniu şi Brătianu de a-l urma pe Antonescu în războiul absurd şi criminal, pe care urma să-l

Mareşalul Ion Antonescu şi feldmareşalul Wilhem von Keitel la parada militară din Bucureşti din 8 noiembrie 1941.

facă alături de Hitler, contra Rusiei, ar fi determinat pe nemţi să renunţe la un aliat militar atât de dubios, care promitea să fie mai mult o povară decât un ajutor pentru armata hitleristă. Foarte mulţi generali, ofiţeri şi diplomaţi nemţi mi-au spus, după 22 iunie 1941, că pentru ei a fost o surpriză cu totul neaşteptată şi agreabilă că armata română a înţeles să-şi verse sângele, fără economie, pe câmpiile Rusiei pentru cauza germană.

Lucreţiu Pătrăşcanu

CINE POARTĂ RĂSPUNDEREA CRIMELOR ŞI BESTIALITĂŢILOR ANTISEMITE?

Una dintre cele mai odioase amintiri pe care ţarismul le-a lăsat în istorie este, fără îndoială, sângeroasa persecuţie a evreilor. Distrus sub regimul sovietic până la ultimele sale rădăcini, în toate ţinuturile fostei Rusii, antisemitismul a reapărut în inima Europei sub forme şi mai crude şi mai bestiale. Progromurile, crimele şi jafurile „ sotniile negre" par neînsemnate în comparaţie cu masacrele şi barbariile comise, oficial, de regimul nazist în Germania şi în ţările ocupate sau de oamenii regimurilor totalitare, în toate ţările căzute sub influenţa celui de al III-lea Reich. România ocupă, din nenorocire, un ruşinos loc printre acestea din urmă.

Ani întregi opinia publică românească a fost otrăvită printr-o infamă companie de presă antisemită. Minciuna, calomnia, falsul şi cea mai neruşinată demagogie – totul şi-a găsit o egală întrebuinţare. Şi nu doar scribii unor ziare quasi-pornografice s-au făcut vinovaţi de o asemenea atitudine. Iată ce scria însăşi „ Conducătorul Statului" , într-o scrisoare adresată d-lui Dr. Fildermann, şi dată publicităţii în anul 1942:

„ Înainte chiar de apariţia trupelor sovietice Evreii din Basarabia şi Bucovina au scuipat ofiţerii noştri, le-au smuls epoleţii, le-au rupt uniformele şi când au putut au omorât mişeleşte soldaţii cu bâtele. Am dovezi" .

Aceste „ dovezi" n-au fost niciodată făcute cunoscute publicului, care era, în schimb, împins prin asemenea afirmaţii la cele mai sângeroase acte de răzbinare.

Mai mult. „ V-aţi întrebat d-voastră de ce şi-au incendiat Evreii din Basarabia casele înainte de a se retrage? Vă puteţi explica de ce înaintea noastră au găsit copiii de evrei de 14-15 ani cu buzunarele pline de grenade? Sunt acte de ură împinsă până la nebunie pe care Evreii d-voastră au afişat-o împotriva poporului nostru tolerant, dar astăzi demn şi conştient de drepturile lui" .

Aceasta era un direct îndemn la pogrom.

Dar pentru ca infamia să fie dublată şi de ridicol, iar toate susţinerile să se năruie sub greutatea unor evidente inepţii, în aceeaşi scrisoare stă scris negru pe alb că „ drept răspuns la mărinimia cu care aţi fost primiţi în mijlocul nostru şi toleraţi, evreii d-voastră ajunşi comisari sovietici, împing trupele sovietice din regiunea Odesei, printr-o teroare fără seamăn, mărturisită de prizonierii ruşi, la un masacru inutil numai pentru a ne provoca nouă pierderi" .

Cu alte cuvinte întreaga rezistenţă a trupelor sovietice era opera exclusivă a Evreilor, iar scopul precis era răzbunarea, pe temeiu de rasă, împotriva Românilor...

Violentele campanii antisemite, precum şi manifestările asemănătoare celor de mai sus caracterizează, de fapt, o bine cunoscută şi obişnuită tactică, utilizată de toate minorităţile asupritoare. Justificarea propriilor fără de legi, ele încearcă s-o găsească prin copleşirea victimelor de toate ticăloşiile şi crimele posibile şi imposibile, mai ales de ticăloşiile şi crimele pe care le comit, în primul rând.

Şirul lung şi oribil de cruzimi antisemite din ultimii ani va rămâne o veşnică şi puternică acuzare împotriva regimului care le-a patronat, dela asasinatele individuale şi colective, comise de legionari, s-a trecut la exterminarea sistematică şi metodică, în masă, a populaţiei evreeşti. S-au organizat pogromuri oficiale, soldaţii şi organele Statului fiind puse să le execute. S-au condamnat la moarte – prin foame şi îngheţ – mii şi zeci de mii de oameni, bărbaţi, femei, copii, bătrâni, prin deportările în plină iarnă, peste Nistru, în ţinuturi complect pustiite. Când se vor cunoaşte toate cele făptuite, după Iunie 1941, în Moldova şi peste Prut, când vor fi date în vileag miile de execuţii, fără judecată şi fără altă vină a celor astfel suprimaţi decât faptul de a se fi născut Evrei, când se va face procesul tuturor acestor crime, atunci nu doar oamenii dictaturii care le-au ordonat, nu numai acei care le-au făptuit, dar însăşi regimul în numele căruia au lucrat toţi aceştia, va trebui să răspundă.

„ Nu permit să se excite simţul de bestialitate al naţiei pentrucă poate duce la o situaţie tragică neamul românesc" – declara mareşalul Antonescu în şedinţa Consiliului de miniştri din 27 Septembrie 1940, după primele excese legionare.

Valul de sânge şi masacru abătut asupra ţării în ultimii doi ani, rezultat al „ excitării simţului de bestialitate a naţiei" a transformat mii şi mii de soldaţi, jandarmi şi de funcţionari civili în simpli şi vulgari asasini, în incendiatori şi jefuitori calificaţi, asmuţiţi asupra unei populaţii în neputinţă să se apere. Toate actele de cruzime şi sălbăticie nu-şi pot găsi justificarea în necesităţile războiului sau în uzanţele lui. Dar toate acestea vor avea urmări sigure, într-un viitor nu prea îndepărtat. Dar nu „ neamul românesc" va fi dus „ la o situaţie tragică" , ci doar acei care, individual şi ca guvernanţi, poartă întreaga răspundere. Aceştia vor simţi, în propria lor soartă, acest tragism.

(Lucreţiu Pătrăşcanu
„ Problemele de bază ale României"
ediţia a doua, 1945 – pag. 209-212)

UN PUNCT DE VEDERE LEGIONAR

- **HORIA SIMA, comandantul legionarilor îl acuză pe Antonescu că ar fi fost un om orgolios şi crud**
- **Din cauza firii lui orgolioase, Antonescu era „capabil de toate crimele şi trădările“ .**
- **Vinovată de otrăvirea relaţiilor dintre legionari şi conducător a fost... camarila infamă însetată de bani şi putere.**
- **După ce în urma ultimatumului lui Hitler, legionarii au încetat rezistenţa, Antonescu a dat ordin să se tragă în mulţime. 800 de vieţi omeneşti au fost secerate de mitralieră. Printre ei, doar 20 de legionari!**
- **Horia Sima îi reproşează lui Antonescu un „lanţ lung de ticăloşii“ .**
- **Comandantul legionarilor insinuează că generalul Antonescu s-ar fi aliat cu evreii în scopul lichidării Mişcării Legionare.**
- **O culme a răstâmăcirii istoriei: nu legionarii ar fi autorii progromului de la Bucureşti, din zilele rebeliunii legionare, ci... Antonescu!**
- **Horia Sima considera că „istoria nu-l va ierta niciodată“ pe Antonescu!**

Bun cunoscător al culiselor politice din România deceniului al patrulea, Horia Sima, el însuşi un personaj controversat, insondabil şi imprevizibil, dezvăluie fără complexe, caracterul Generalului: orgolios, crud, influenţabil, nestatornic.

Dintotdeauna, lupul şi hiena s-au urât, s-au pândit, uneori chiar s-au coalizat. Încă o dată, viaţa politică confirmă legile junglei: Antonescu şi Sima, cruzimea lupului şi laşitatea hienei sau prudenţa ei, căci ea se hrăneşte întotdeauna numai cu hoituri. Mulţi ani după ce mişcarea legionară a fost zdrobită de Antonescu, în exil, unde fusese silit să fugă, Horia Sima cu o ură animalică avea să-l caracterizeze astfel pe Mareşal:

1. **Firea lui orgolioasă.** Nu putea suporta pe nimeni lângă el care să-i îngrădească exerciţiul puterii lui. Nu era capabil de o colaborare loială, de o împărţire a răspunderilor, căci odată ajuns la un rang în Stat, ţintea la o poziţie mai înaltă. Pentru a-şi atinge ţelul, n-avea nici un scrupul. Era capabil de toate crimele şi trădările. Pactul cu Mişcarea era o soluţie provizorie, impusă de necesitatea de a-şi consolida puterea, dar, din primul moment, s-a gândit să depăşească această fază, fie aservind Mişcarea, fie înlăturând-o.

2. **O cruzime înăscută.** Nu iubea poporul şi vărsa sângele lui cu uşurinţă. El credea numai în stat, iar poporul nu era altceva decât un fel de materie primă, destinată să întreţină Statul cu sacrificiile lui. Era un patriot sui-generis, înţelegând prin patriotism supunerea celorlalţi propriei lui persoane.

3. **Bun militar, dar nu om politic.** Nu era capabil să se orienteze în timp, să vadă dincolo de interesele imediate, care se confundau cu propriile lui interese de dominaţie personală. A mers în 1940 cu Axa, penru că numai cu sprijinul german putea să ajungă la putere şi să se menţină. Dar când frontul din răsărit a început să se clatine, şi-a uitat de vechile lui declaraţii de loialitate faţă de Hitler şi a

început să sondeze partea cealaltă, pentru a se desprinde de Axă la momentul oportun.

4. **O nouă camarilă**. În jurul Generalului Antonescu s-a constituit un alt anturaj, de aceeaşi extracţie infamă ca şi a Regelui Carol II. Camarila îl împingea la o ruptură cu Mişcarea. Setea de putere, banii şi alte interese s-a întreţesut, formând platforma politică a noii camarile. Între anturajul antonescian şi Mişcare s-a produs o rivalitate crescândă, care nu putea duce decât la otrăvirea relaţiilor noastre cu Conducătorul.

5. **O camarilă înstrăinată de neam**. Anturajul Generalului Antonescu nu era animat de sentimente naţionale ca să-şi dea seama de răul ce-l poate face ţării. Era o camarilă deschisă infiltraţiilor străine, din care n-au lipsit nici agenţii puterilor ostile Axei: englezi, americani, bolşevici. Obiectivul acestor infiltraţii din imediata apropiere a Generalului era să provoace ruptura Generalului de Mişcare, căci odată rămas singur în fruntea Statului, uşor putea fi manevrat."

Horia Sima nu-i putea ierta Mareşalului baia de sânge în care acesta zdrobise insurecţia legionară. Ion Antonescu a cumpănit îndelung până ce a ordonat armatei să-i lichideze pe legionari, dar în clipa în care a decis, a făcut-o cu o fermitate exemplară. Horia Sima relatează evenimentele desigur, subiectiv. Merită însă să cunoaştem sfârşitul „romanului de dragoste" dintre Ion Antonescu şi legionari, şi din punctul de vedere al lui Horia Sima, cel care se afla în fruntea Mişcării Legionare în ianuarie 1941...

Hitler şi Musolini

Care este explicaţia acestei ieşiri sangvinare, prin nimic justificate în acele împrejurări?

A fost un act de răzbunare bestială al Generalului Antonescu, furios pentru rezistenţa ce-a întâmpinat-o. Era cătrănit până în adâncul sufletului că n-a izbutit să facă „ ordine" în ţară, aşa cum îşi imaginase el în suferea. Ţara trebuia să ştie că el a zdrobit „ rebeliunea" , în timp ce ordinul Führerului era necunoscut marelui public. Şi atunci a semănat moarte pe străzile Capitalei, pentru a arăta, prin mormanele de cadavre, cine e biruitorul. Ce Hitler, ce armată geramnă! El şi numai el, cu bravii lui ostaşi, a culcat la pământ insurecţia legionară şi a restabilit liniştea în

Horia Sima ar fi vrut să i se uite aceste crime bestiale comise în timpul rebeliunii din 21-23 ianuarie 1941. Zeci de români au fost ucişi în închisoarea Jilava şi în pădurea Jilava şi foarte mulţi evrei au fost omorâţi în abatorul din Bucureşti.

prima zi, după reţeta din timpul dictaturii carliste, al cărui adept a fost, adică armata să ocupe instituţiile publice fără împotrivire, trecând peste ordinea constituţională în vigoare. După rezistenţa ce-a întâmpinat-o, după eşecul suferit chiar din partea armatei, care în multe puncte ale ţării refuzase să-i urmeze ordinele secelerate, îşi pusese în gând să-şi ia revanşa. Finalul „ rebeliunii" nu va fi cum cred legionarii, ci se va sfârşi printr-o baie de sânge, pe care o s-o ţină minte. Nebunia lui Antonescu au plătit-o cu viaţa 800 de românaşi de-ai noştri.

Dar ordinul dat de Antonescu să cureţe strada de „ rebeli" mai avea şi un dedesupt politic. Lui nu-i convenea să se spună că ne-am supus lui în urma ultimatumului lui Hitler. A profitat de acest ultimatum, dar orgoliul lui ţară. O concepţie de guvernare fioroasă, pe care a trebuit să o suporte poporul român patru ani, sub scutul „ umbrei ocrotitoare a marelui Führer" .

Lanţul ticăloşiilor antonesciene nu se opreşte aici. Conform angajamentelor luate de Antonescu faţă de guvernul german, confirmate de Neubacher şi de toţi şefii de unităţi germani care au intervenit contra legionarilor, în caz de încetare imediată a rezistenţei, aceştia nu vor avea nimic de suferit, iar Mişcarea nu va fi trasă la răspundere. Dar abia încetase focul spre seară, şi grupe de soldaţi, conduse de ofiţeri, după listele primite, au început să facă descinderi pe la casele legionarilor şi să-i aresteze, conducându-i la Malmaiçon. Între alţii au fost deţinuţi, Sturdza, Zăvoianu, Constant, Protopopescu, Brăileanu,

Victime ale legionarilor: N. Iorga, Armand Călinescu şi Virgil Madgearu

Cosmovici, Biriş şi alţii. Fireşte că dacă ar fi ştiut ce li se întâmplă, s-ar fi ascuns sau s-ar fi refugiat şi ei la sediul SD. Dar ei s-au încredinţat garanţiei dată de guvernul german că nu vor fi urmăriţi.

Cercurile evreieşti naţionale şi internaţionale fac o clamoare până la cer pentru cei 124 coreligionari ai lor căzuţi în aceste zile, dar nu varsă o lacrimă pentru cei 800 de oameni asasinaţi din ordinul lui Antonescu. Aceştia nu erau decât români creştini şi nu aparţineau poporului ales. Ei nu merită nici o consideraţie. Lamentariile evreieşti n-au încetat nici până astăzi.

E regretabil ce s-a întâmplat cu aceşti bieţi evrei anonimi, luaţi la întâmplare şi ucişi, dar originea acestor crime trebuie fixată în ansamblul situaţiei de atunci. Trebuie culese toate informatiile, din toate locurile, şi în lumina lor analizate aceste fapte, dacă vrem să ajungem la o judecată obiectivă.

1. Când au fost ucişi aceşti evrei? În care timp, în care perioadă? Nu în cursul guvernării legionare, ci după dezlănţuirea loviturii de Stat a Generalului Antonescu, între 21-23 Ianuarie 1941. Atunci nu pot fi imputate aceste ucideri unei acţiuni de guvern sau conducerii legionare. E un lucru foarte important care trebuie reţinut de un spirit obiectiv. Aceşti evrei au căzut victimă, când autorităţile erau baricadate, înfruntându-se, iar Capitala fără nici o protecţie.

2. Nefiind o autoritate constituită a Statului responsabilă de aceste crime, cine le-a săvârşit? Elemente iresponsabile de la periferia Capitalei, care apar întotdeauna în situaţii revoluţionare, spărgând casele oamenilor, jefuind şi asasinând. Fenomenul nu e nou. Se întâmplă în toate revoluţiile din lume. E un fapt consemnat istoriceşte. Nici revoluţia franceză şi nici cea rusă nu s-au distins prin respectul averii şi vieţii altora.

3. Dacă e vorba să tragem pe cineva la răspundere, apoi acesta nu poate fi decât Generalul Antonescu, creatorul acestei stări de dezordine din ţară. El a pregătit lovitura de Stat cu toată minuţiozitatea, fără să-şi dea seama probabil de consecinţe. Evreii ucişi sunt în primul rând victimele rebeliunii lui Antonescu contra formelor constitutive ale Statului.

4. În al doilea rând conducerea evreiască de pe atunci nu poate fi scutită de răspunderi. Ei au intrigat pe lângă Antonescu, alături de alte forţe, să ne lovească pe la spate. Evreii au fost beligeranţi în această ciocnire. Pe Filderman, preşedintele evreilor din România, l-am văzut adeseori urcând sau coborând scările Preşedinţiei, mergând sau venind de la o consfătuire cu Antonescu. El n-a fost străin de lovitura de Stat a Generalului.

Aşadar în optica deformată a lui Horia Sima nu el, comandantul legionarilor e vinovatul de abominabilele crime comise, ci ... generalul Ion Antonescu şi evreii.

Iată cum poate fi răstălmăcită istoria. Niciodată însă Istoria nu-l va ierta pe Horia Sima!

GREŞEALA

Iar cu noi, românii, ce s-a întâmplat? Cred că nu se poate imagina o ţară mai fericită ca România în 1921. Pentru prima oară, România Mare este o nesperată realitate, iar chestiunea ţărănească pare în fine pusă în termeni convenabili, prin marea reformă agrară. Cu concursul unor Brătianu, Ferdinand, Marghiloman, fiecare din poziţia şi cu aportul său specific, norocul României este uriaş şi, nu ştiu cum să spun, oarecum neverosimil. Nu ne lipsea decâ o lungă pace prosperă pentru ca totul să fie perfect. N-a fost să fie. Norocul românilor pare să fi apus în 1940. Din 1940, nimic din ce s-a întâmplat cu noi nu a mai fost norocos, fericit sau cu adevărat bun. Timpul a încetat să mai aibă răbdare cu românii, iar Dumnezeu pare a-şi fi întors faţa de la noi, plictisit de coneriile şi cecitatea noastră. Fundătura contraistorică în care am trăit de atunci ar fi trebuit să ne facă să ne gândim ce anume a fost greşit sau prostesc în faptele noastre. Cu ce am greşit, de ne-am pierdut atât de radical norocul?

Tema de reflecţie pe care o propun cititorilor este următoarea: Ce ar fi trebuit să facem şi nu am făcut? Care este calea cea mai bună de a ne relua destinul în mâini şi a-l convinge pe Dumnezeu că merităm să îşi întoarcă din nou faţa spre noi? Aceste întrebări sunt, după părerea mea, esenţiale. Trebuie să găsim un răspuns lucid la întrebarea privitoare la norocul şi nenorocul nostru în istorie. Am să închei citând câteva din cuvintele pe care Ion Negoiţescu le-a rostit, aproape in articulo mortis, referitoare la acest subiect delicat: „ România Mare se dusese de râpă. Dacă astfel de treburi s-ar fi petrecut în urma unui război pierdut, situaţia n-ar fi fost atât de groaznică. Umilinţa suferită [în 1940] avea să aibă consecinţe fatale pentru sufletul naţiei. A nu fi luptat nici în Răsărit, nici în Apus, la momentul în care ceea ce este eroic şi tragic trebuie neapărat să-şi spună cuvântul, aveam s-o plătim scump, în straturile morale, vreme de generaţii" (Straja Dragonilor, pp. 194– 195).

Poate că ne-am pierdut norocul pentru că nu am luptat atunci când trebuia să luptăm şi am spus mereu da atunci când ar fi trebuit să spunem, cu repulsie şi categoric, Nu.

„ Despre noroc şi memorie în istorie" ,
22, nr. 29/1995

Emil Cioran

ORICE EROARE ESTE UN FOST ADEVĂR...

Destin înseamnă a lupta deasupra sau alături de viaţă, a-i face concurenţă în pasiune, răzvrătire şi suferinţă.

(E. Cioran: „ Amurgul gândurilor“)

Omul nu poate crea nimic fără o pornire tainică de a se distruge. A trăi, a te afla înlăuntrul existenţei înseamnă a nu putea adăuga nimic vieţii. Când însă eşti în afară de ea, apucat pe o cale primejdioasă, urmărit de scandalul neîntrerupt al fatalităţii, ros de mândria disperată a implacabilei ursite, deschis primăvăratic prăbuşirii, cu ochii ţintuiţi în crimă şi în nebunie sau învineţiţi de povara măreţiei – atunci încarci viaţa de tot ce-n tine n-a fost ea.

Din chin se naşte tot ce nu-i evidenţă.

N-ai soartă decât în furia irezistibilă de-a-ţi măcina rezervele fiinţei, atras voluptuos de chemarea propriei ruini.

Alfred Moses

ambasadorul SUA în România

„A-L GLORIFICA AZI PE ANTONESCU ÎNSEAMNĂ A RECUNOAŞTE CĂ GERMANIA NAZISTĂ AVEA DREPTATE“ ...

Alfred Moses, ambasadorul SUA la Bucureşti, a declarat, joi, 23 februarie 1996 la Cluj, într-o conferinţă de presă, că ridicarea statuii mareşalului Ion Antonescu la Cluj ar fi „ o iniţiativă greşită“ . Primarul Clujului, Gheorghe Funar, a intenţionat să ridice în municipiu statuia lui Antonescu, dar iniţiativa a fost respinsă de Consiliul local. Cu toate acestea, Gheorghe Funar a declarat că este hotărât să introducă pe ordinea de zi a fiecărei şedinţe a Consiliului local aprobarea ridicării statuii. Ambasadorul Alfred Moses a afirmat că mareşalul Antonescu a dus România, la un moment dat, în timpul războiului, într-o direcţie greşită, alături de Germania nazistă. „ A-l glorifica azi pe Antonescu, înseamnă a recunoaşte că Germania nazistă avea dreptate şi că statele aliate contra hitleriştilor au greşit“ , a mai declarat dl. Moses. (Mediafax)

COMUNIŞTII N-AU VRUT SĂ-I SALVEZE VIAŢA LUI ANTONESCU, DAR MAREŞALUL A SALVAT VIAŢA UNOR COMUNIŞTI

Belu Zilber, unul din intelectualii cei mai de seamă ai României antebelice, care deşi comunist devotat a zăcut 17 ani în închisorile comuniste, relatează în memoriile sale o poveste incredibilă.

Pentru că socialismul în România trebuia să poarte pecetea lui Iosif Visarionovici Stalin şi pe cea a lui... Ion Luca Caragiale, cruzimea criminală s-a împletit pe deplin cu ridicolul. Exclus din Partid şi ameninţat să fie asasinat legal din pricina prieteniei cu Lucreţiu Pătrăşcanu, Belu Zilber se adresează Comisiei Centrale de Control. El cere dreptate şi vrea să dovedească că este victimă a unei înscenări.

Inchizitoarea, Liuba Chişinevski (soţia ideologului Iosif Chişinevski) răsfoieşte în silă dosarul lui Belu Zilber şi-l somează să răspundă de ce s-a adresat lui Antonescu.

Belu Zilber recunoaşte că a intervenit pe lângă Antonescu să readucă în ţară comuniştii evrei deportaţi la Vapniarka, în Transnistria, înainte ca trupele SS în retragere să-i fi masacrat (cum au făcut cu cei aflaţi în lagărul de la Râbniţa).

Scârbită, Liuba Chişinevski îl întreabă:

– Aşa procedează un comunist?

Belu Zilber îi răspunde:

– Dacă în România ar fi existat partizani, poate m-aş fi gândit să iau lagărul cu asalt. Dacă aş fi reflectat mai mult, probabil că aş fi renunţat însă la acest plan, fiindcă s-ar fi soldat cu un masacru general. Cum n-au existat partizani, nici nu mi-a trecut prin minte altceva decât să rog pe prinţul Ştirbei şi alţii să vorbească cu Mareşalul Antonescu, ceea ce a avut ca rezultat că 725 de oameni au rămas în viaţă" .

Liuba Chişinevski i-a ascultat cu dezgust explicaţia, a privit semnificativ la ceilalţi judecători, şi ... Belu Zilber a fost definitiv exclus din partid. Apoi au urmat chinurile, procesul şi 17 ani de temniţă grea.

S. Schafermann
(istoric, Israel)

ROMÂNII, ANTONESCU ŞI EVREII

Pagini necunoscute din viaţa Mareşalului

✡ Cine a fost dr. Willy Filderman? Avocat de profesie, Filderman era fiul unui tipograf care reuşise să strângă o frumoasă avere şi să se bucure de reputaţie în lumea evreiască. Bogat, cu strălucite calităţi intelectuale, dr. Willy Filderman pleda pentru asimilarea evreilor în lumea românească. Când generalul Ion Antonescu cucerise puterea, dr. Willy Filderman era preşedintele Uniunii Comunităţilor de evrei din România.

✡ Printr-un ciudat joc de contrarii, istoria născuse concomitent un om providenţial pentru soarta românilor, şi un om providenţial pentru soarta evreilor. Se prea poate ca balanţa istoriei să fi avut nevoie de un anume echilibru.

✡ Ion Antonescu nu-l uitase pe elevul evreu cu care se întrecuse pentru titlul de „ Premiant al clasei" şi avea pentru Willy Filderman sentimente de preţuire şi amiciţie.

✡ Generalul moştenise o României în dezordine, aflată în orbita Germaniei hitleriste, cu destule legi rasiste şi un comandament S.S. implantat la Bucureşti cu ordine precise privind lichidarea evreilor.

✡ Cum va reacţiona Ion Antonescu la presiunile Berlinului?

✡ Şi care va fi reacţia lui Filderman la instalarea guvernului care-l avea în frunte pe fostul său coleg de şcoală ajuns generalul Ion Antonescu?

✡ Ce dezvăluie Memoriile lui Wily Filderman aflate la „ Yad Vashem" , Ierusalim.

✡ „ Cuvântul generalului Antonescu este ca şi un angajament... Evreii nu vor avea nimic de suferit dacă..."

✡ Ce i-a promis Generalul lui Filderman.

✡ Memorii, memorii, sute de memorii, scrisori, jalbe adresate aproape zilnic lui Ion Antonescu. Înnebunit, generalul îi trimite lui Filderman o scrisoare de răspuns îngrozitoare.

✡ Antonescu continuă să se întâlnească cu Filderman.

– „ Voi accepta dispoziţia dvoastră şi am să port cu mândrie semnul galben al lui David, pentru că nu mi-e ruşine că fac parte din poporul care a dat pe Dumnezeu, Biblia şi pe Iisus" – îi spune Filderman.

✡ Generalul îl cheamă pe dr. Lupu, aghiotantul său, şi ordonă:

– „ Să se suprime în toată ţara dispoziţia cu semnul galben" !

✡ Sătul, Antonescu îl arestează pe Filderman şi-l deportează într-un lagăr în Transnistria.

✡ Frontul se prăbuşeşte. Antonescu apelează la Filderman...

✡ În anul 1940, an de cumpănă în istoria românilor şi în soarta evreilor care trăiau în România, Destinul îi aduce faţă în faţă pe aprigul general Ion Antonescu şi pe evreul prigonit Willy Filderman.

✡ Începea să se deruleze una din poveştile cele mai bizare pe care le-a înregistrat istoria Holocaustului european.

Teşu Solomovici

BIZARA „PRIETENIE“ A DICTATORULUI CU EVREUL PRIGONIT

Filderman l-a studiat pe generalul Antonescu sub aspect psihologic şi a ştiut să exploateze orgoliul lui naţional, de altfel foarte sincer. A intuit că alianţa dintre Antonescu şi Hitler era un mariaj de interes şi nu unul întemeiat pe afecţiuni sentimentale. De aceea a reuşit să fie singurul conducător evreu primit de dictatorul unui stat nazist şi să discute cu el problemele evreieşti – dacă nu pe picior de egalitate, în orice caz să fie recunoscut şi tratat drept conducător al populaţiei evreieşti. Indirect, prin diferite manevre de persuasiune, şi direct când a stat de vorbă cu Antonescu, a reuşit să-l sensibilizeze în ce priveşte soarta războiului. Filderman a îndrăznit să-i spună că nemţii vor pierde partida şi la masa tratativelor de pace România va fi obligată să răspundă de toate atrocităţile antisemite. Admirator al lui Filderman, a cărui inteligenţă o admirase pe când erau amândoi elevii aceluiaşi liceu şi de a cărui activitate politică luase cunoştinţă în momentul când a venit la putere – nu este exclus ca Antonescu să fi rămas impresionat de previziunile acestui strălucit jurist evreu, în care a recunoscut un mare cap politic, şi chiar să fi trăit sub „ teroarea“ lor. Consideraţia pentru Filderman şi teama de consecinţele anunţate de el, au cântărit mult în atitudinea mareşalului. Cu toate presiunile Berlinului, s-a pretat la unele concesiuni surprinzătoare. Suprimarea semnului galben a făcut parte din aceste concesiuni, dar a fost în acelaşi timp şi un orgolios act de bravadă faţă de ingerenţele naziste. Împotriva indicaţiilor de la Berlin, a recunoscut în Filderman pe principalul exponent al evreilor. În timp ce-l primea în cabinetul lui de lucru şi-i asculta doleanţele, dr. Ghingold, preşedintele Centralei Evreilor, instalat în această funcţie ca reprezentant al intereselor naziste, n-a putut ajunge mai departe de Radu Lecca, împuternicitul pentru chestiunile evreieşti numit de la Berlin generalul Ion Antonescu. Unii istorici pretind că Antonescu ar fi văzut în Filderman un viitor aliat în cazul când va trebui să se rupă de nemţi, în speranţa că evreii vor fi alături de el, ceea ce trebuie primit cu toată rezerva. „ Declaraţiile lui Antonescu şi felul cum se comporta, nu lăsau nici o îndoială că era executorul unor angajamente contractate faţă de Berlin, dar Filderman a reţinut faptul că orgolios cum era, nu suporta să fie excedat de presiuni şi controlat de agenţii nazişti. Şi-a dat seama că alianţa germano-română este viciată de suspiciuni reciproce care fermentau latent şi nu se putea să nu ducă la divergenţe. Antonescu avea ambiţia de a rezolva problema evreiască singur şi nu dirijat de alţii. Era conştient că Antonescu se bucura de aprecierea personală a lui Hitler, şi cunoştea rolul important pe care acesta i-l rezervase în războiul anti-sovietic. Faptul că a reuşit să se derogheze de la unele cereri ale naziştilor, se datoreşte admiraţiei lui Hitler pentru calităţile lui militare. Nimeni, şi nici măcar Mussolini, nu s-a bucurat în ochii Fuhrerului de atâta consideraţie. El era singurul aliat căruia în situaţii critice îi cerea sfatul“ . (Paul Schmidt, Statist auf diplomatichen Buhne, Athenaum Verlag, Frankfurt/M, 1964).

Foşti colaboratori ai lui Antonescu susţin că de la o anumită perioadă generalul începuse să fie obsedat de ideea că Hitler va pierde războiul şi prevăzuse chiar că va trebui să se despartă de el. Desfiinţase partidele politice dar rămăsese în legătură cu unii din vechii oameni politici şi unora din ei le-a mărturisit aprehensiunile sale. După ce recucerise Basarabia, fusese sfătuit de Maniu şi Dinu Brătianu să nu mai continue războiul şi dacă nu i-a ascultat pentru motive de „ onoare militară“ , a înţeles totuşi că cei doi fruntaşi politici exprimau un consens naţional. Această stare de spirit a Conducătorului a fost confirmată de unul din colaboratorii săi, economistul Mircea Vulcănescu, fost subsec-

retar de stat în guvernul Antonescu, în procesul ce i s-a intentat de comunişti. Mircea Vulcănescu s-a referit la neînţelegerile survenite între germani şi români în legătură cu cererile de arme ale acestora. Citâm din apărarea acuzatului: „ Reichul temându-se însă că armamentul livrat României să nu fie folosit eventual împotriva trupelor germane, s-a opus dintr-un început ideii de a livra material de război trupelor române aflate în ţară, socotind că livrările trebuie limitate la trupele de pe frontul de Est" . Mircea Vulcănescu arată că „ întreaga conducere a statului român căuta mijloacele de a ieşi din război şi că era nevoie pentru aceasta de o armată puternică şi bine înzestrată" . Totdeauna bine informat graţie legăturilor păstrate cu vechea lume politică şi uneori chiar cu cadrele moderate din anturajul lui Antonescu, Filderman a cunoscut reticenţele acestuia, pe care însuşi Antonescu i le mărturisise în cursul primei audienţe ce i-a acordat când i-a spus că nu e dispus să cedeze la toate imixtiunile Reichului şi făcea din această rezistenţă o chestiune de orgoliu naţional.

Studiind psihologia lui Antonescu, Filderman a ajuns la convingerea că şeful statului totalitar şi antisemit era permeabil la intervenţii şi se va putea sta de vorbă cu el. Tentaţia era mare dar îndrăzneala şi mai mare.

Dr. Nandor Ghingold, instalat de nemţi la conducerea Centralei Evreilor, n-a ajuns în raporturile sale cu organele statului mai departe de Radu Lecca, împuternicitul guvernului pentru problemele evreieşti, de fapt interpusul naziştilor germani. Spre deosebire de alţi conducători ai evreilor din Europa, Filderman a înţeles în ce lume trăieşte şi cum trebuie să se comporte ca s-o poată aborda. Filderman mai aflase că persoana lui nu era necunoscută lui Antonescu. Acesta declarase unui om politic român că îşi aducea aminte de el, de când erau amândoi elevi ai unui liceu din Bucureşti şi când Filderman se relevase ca un element excepţional. Mai era de reţinut şi faptul că Antonescu funcţionase ca ataşat militar în Franţa şi Marea Britanie, de unde revenise oarecum influenţat de tradiţiile şi cultura acestor ţări. Pe acest fundal psihologic, Filderman avea să-şi traseze planul lui de bătaie. La constituirea guvernului Antonescu, Filderman şi-a făcut un profund examen de conştiinţă „ Ne găsim în faţa unei prăpăstii. Dacă România cade în mâinile lui Hitler şi acoliţilor săi, ea va deveni o colonie cu regim înfiorător. Era moartea sigură pentru toată populaţia evreiască. Cine putea să reacţioneze? De două mii de ani poporul evreu lupta pentru existenţa sa, fără arme, hotărât să piară decât să cedeze opresiunii şi persecuţiei. Totdeauna susţinut de credinţa sa în Dumnezeu, având drept arme cărţile sfinte, Thora, tăria sufletului său, preferând moartea decât să cedeze nedreptăţii. Mi-am dat seama de aceste pericole, care sporeau în fiecare zi, pe măsură ce se înmulţeau victoriile lui Hitler. Ţara se afla sub conducerea unui guvern gardist şi sub ocupaţie nazistă. Ambele însemnau exterminarea noastră. În asemenea momente nu se poate prevedea, nici spera salvarea întregii comunităţi. Dar ea putea fi încurajată şi să i se arate că cei de la conducerea ei se află la locurile lor, pentru a suferi alăturea de ea, apărând-o contra atacurilor antisemite. Zi şi noapte. Fără odihnă. Să luptăm, fie, dar împotriva cui? Contra imposibilului? Nu vedeam decât un singur mijloc: să iau contact direct cu generalul Antonescu, să-i pun în mod brutal problema, cu toate riscurile. N-am avut niciodată raporturi cu generalul, n-am ştiut măcar că fusese ministru de război în cabinetul Goga-Cuza.

M-am gândit la atitudinea ce trebuie să iau. Nu puteam să am în vedere nici o acţiune violentă. Eram condus numai de spiritul meu şi prin el simţeam că trebuie să înving. Aşadar, să nu mă înclin, să nu implor mila, ci să duc o activitate legală, care singura putea să ne fie de folos. Puteam să refuz guvernului orice ajutor, cu propriul meu risc, dacă nu mi s-ar fi

dat toate garanţiile pentru salvarea vieţii şi avutul coreligionarilor mei. Eliminarea evreilor din viaţa economică va avea drept consecinţă înlocuirea lor cu germani, dat fiind că românii preferau totdeauna politica şi funcţionarismul în locul comerţului şi industriei. Deci nici o teamă, nici o sfidare insolentă, nici curaj exagerat, ci numai raţiunea justiţiei va reuşi să pună la adăpost viaţa evreilor.

> Pericolul era total. El nu ameninţa numai o clasă sau o religie şi nici măcar o rasă. Era ameninţată în mod direct independenţa şi existenţa poporului român.

Aceasta era de fapt semnificaţia ocupaţiei naziste, acesta era scopul urmărit de Hitler: dominaţia lumii, ceea ce a şi spus şi scris. Hitler urmărea distrugerea evreilor ca să ajungă apoi la distrugerea tuturor ţărilor spre folosul Germaniei. El urmărea distrugerea iudaismului spre a înlocui pe evrei cu germani. Ce era de făcut în faţa acestei catastrofe? Să aşteptăm agresiunea Gărzii de Fier, încercând să obţinem de la general represiunea ei, pentru ca între timp, să ne putem pune la adăpost? Nu întrevedeam nici o altă soluţie decât aceea de mă întâlni cu generalul Antonescu. De altfel atacul a început să se simtă pe cale legală: cultul mozaic a fost exclus de la drepturile acordate celorlalte culte. Alte atacuri erau în pregătire şi trebuia făcut tot posibilul spre a le împiedica" (Memorii, Yad Vashem).

PRIMUL CONTACT CU ANTONESCU

Întrebarea era cum să ajungă la general? Tentativa era îndrăzneaţă, având în vedere că până la el nici un conducător de obşte evreiască n-a stat de vorbă cu un conducător nazist din Germania sau din statele cotropite cu nazişti. Filderman rămâne singurul exemplu în istoria celor 12 ani de prigoană rasistă în Europa. Trebuia găsită o legătură care să-i deschidă drumul. Deşi Antonescu aplica un regim de dictatură, se înconjurase de personalităţi şi sfetnici care nu totdeauna împărtăşeau antisemitismul lui şi nici concesiunile făcute Berlinului. Atunci, povesteşte Filderman, i-a venit ideea să-l întâlnească pe Eftimie Antonescu, fost preşedinte al Curţii de Casaţie sau pe fratele acestuia, avocat şi profesor la Facultatea de drept, cu care relaţiuni excelente. S-a oprit la cel dintâi, care l-a primit cu multă amabilitate. I-a expus intenţia sa şi acesta s-a oferit să-i obţină o audienţă. De la el aflase că generalul e dispus să-l primească dar i-a atras atenţia să fie cât se poate de precaut. Pe când fusese ministru de război în cabinetul Goga-Cuza, Ion Antonescu aflase de călătoria lui Filderman la Paris în 1938, de activitatea ce a desfăşurat la Liga Naţiunilor şi mai ales de cuvântul de ordine ce dăduse evreilor de a se abţine de la tranzacţii de cumpărări şi vânzări, contribuind prin această activitate la doborârea primului guvern antisemit. Informaţiile comunicate de Eftimie Antonescu nu l-au derutat. Nu intenţiona să fugă de răspundere şi să-şi renege o activitate pe care o considerase perfect întemeiată. Credea că acest amănunt este în favoarea lui, căci dovedea că populaţia evreiască, aflată în spatele lui, este capabilă de o reacţie şi se poate întemeia pe sprijinul ei. A făcut deci cerere de audienţă şi chiar în ziua următoare a primit convocarea să se prezinte în ziua de 17 septembrie. Iată cum descrie Filderman acest moment istoric:

„A doua zi, la 7 seara, m-am prezentat colonelului Elefterescu (aghiotantul şi şeful de cabinet al primului ministru) şi am luat loc pe canapeaua din fundul anticamerei, de unde puteam să observ persoanele care intrau şi ieşeau din cabinetul generalului. După câteva minute am văzut intrând în sala de aşteptare pe profesorul A.C. Cuza. Spre marea mea stupefacţie, mi-a întins mâna, prezentându-se scut: Profesor Cuza. Evident, i-am întins şi eu mâna, prezentându-mă la rândul meu: Doctor Filderman. Cuza a rămas uluit. Plin de indignare s-a retras la celălalt capăt al

canapelei iar după câteva clipe s-a ridicat şi s-a instalat într-un alt colţ al sălii" .

Puţin mai târziu a intrat profesorul Lupu, preşedintele Curţii de casaţie, care zărindu-l pe Filderman, a venit să se aşeze lângă el. La un moment dat uşa de la cabinetul primului ministru s-a deschis şi colonelul Elefterescu l-a anunţat cu glas tare pe Cuza. „ Încă nu" , s-a auzit dę dincolo, vocea lui Antonescu, „ să vie mai întâi domnul preşedinte al Casaţiei" .

După zece minute, acesta a ieşit şi aghiotantul l-a anunţat din nou pe Cuza. „ Încă nu" , s-a auzit din nou vocea lui Antonescu: „ Să vie domnul Filderman" „ ceea ce, – spune Filderman, – am primit nu numai cu satisfacţie, dar şi cu mare surprindere" .

A intrat, şi generalul, după ce l-a poftit să ia loc, a început să depene amintiri din liceul unde au învăţat amândoi, evocând cu simpatie şi bine dispus, activitatea lui Filderman ca elev fruntaş al şcolii. Deodată s-a întrerupt şi i-a spus:

– Domnule Filderman, ştiu că în timpul guvernului Goga-Cuza ai dat ordin populaţiei evreieşti să nu cumpere şi să nu vândă nimic şi populaţia a executat cu încredere ordinul d-tale. Ei bine, de data aceasta, te rog să dai ordin coreligionarilor d-tale să nu mai saboteze guvernul.

– Regret, domnule preşedinte, dar nu pot să dau un asemenea ordin şi chiar l-aş da, sunt sigur că populaţia nu-l va urma.

*

Profitând de audienţa la Antonescu, Filderman a socotit că era un prilej binevenit să-i supună toate problemele care frământau în acele zile populaţia condusă de el, depunând pe masa generalului Antonescu copiile diferitelor memorii adresate ministerelor respective. În chestiunea învăţământului încă nu fusese clarificată poziţia noului regim. De aceea ceruse ca toate comunităţile evreieşti să fie autorizate să-şi menţină şcolile proprii de toate gradele şi de toate categoriile; acolo unde nu este posibilă funcţionarea unor astfel de şcoli, elevii evrei să fie primiţi în şcolile de stat. Pentru studenţii evrei cerea ca Facultăţile şi şcolile superioare să-i înscrie şi să le permită să-şi treacă examenele. Cererile acestea n-au fost primite dar s-a obţinut organizarea de şcoli evreieşti pentru învăţământul secundar şi cel superior.

În problema cultului cerea dreptul evreilor de a-şi respecta tradiţiile permiţându-li-se să-şi ţină magazinele în zilele de sărbători. În chestiunea profesiunilor libere, a insistat să se precizeze situaţia medicilor. Colegiul medical pregătea o dispoziţie spre a se retrage medicilor evrei libera practică. A cerut ca această măsură să nu fie aplicată, căci ea vine în contradicţie chiar cu Statutul promulgat de guvern. Pentru avocaţii excluşi din barouri propunea să li se permită introducerea unor acţiuni spre a se stabili din ce categorie fac parte, cu dreptul de a profesa pentru avocaţii evrei din categoria întâia; în orice caz să se acorde tuturor un termen de şase luni pentru a-şi lichida dosarele. A mai solicitat retractarea deciziilor de excludere a salariaţilor evrei din întreprinderi; să se anuleze decizia care interzicea elevilor să-şi cumpere manualele didactice şi rechizitele şcolare de la librari evrei; să se revină asupra rezilierii contractelor de furnituri ale industraşilor şi comercianţilor evrei. Precum şi alte cereri privind alte categorii de evrei.

*

Prima întâlnire între Filderman şi Antonescu n-a putut să însemne, în condiţiunile de atunci, un succes pe toată linia dar ameliorările obţinute şi însuşi faptul că conducătorul regimului a primit să stea de vorbă cu el, au mărit puterea de rezistenţă a populaţiei evreieşti cu speranţa unei posibile uşurări a situaţiei.

Este cert că Filderman a inspirat lui Antonescu convingerea că o comportare omenoasă faţă de evrei nu poate fi decât în

folosul statului şi al guvernului. Primirea lui Filderman de către şeful statului n-a fost bine văzută de colaboratorii săi extremişti. Ei au considerat-o ca o deviere de la normele statului legionar. Promisiunile făcute de Antonescu lui Filderman, precum şi faptul că s-a opus vandalismelor, au fost primele motive de discordie cu conducătorii Gărzii de fier. În schimbul de scrisori dintre Antonescu şi Horia Sima, în perioada când au început disputele dintre ei, acesta din urmă se plângea de „ uşurinţa cu care (Antonescu) ia în consideraţie toate reclamaţiunile ce ajung la el, fără să dea suficientă atenţiune izvorului de unde vin şi de intenţiile cu care este bombardat zi de zi cu aceste reclamaţii. Constat că toţi oamenii aceştia găsesc o largă înţelegere în sufletul d-voastră pe care-l speculează aceşti nemernici în detrimentul regimului" . (Horia Sima, Era libertăţii, Statul naţional legionar, vol. I, edit. Mişcării legionare, Madrid, 1982).

În aceleaşi evocări Horia Sima se apără de a fi patronat jafurile legionarilor şi-l acuză pe Filderman că îi supunea lui Antonescu reclamaţii nejustificate. „ Nu se poate contesta, spune el, că s-au petrecut şi ilegalităţi, că au fost şi cazuri de prăvălii luate sub ameninţare, abuzuri săvârşite de elemente care nu s-au integrat în mentalitatea de stat" . În altă parte recunoaşte că „ pierderile suferite de evrei în cursul ciocnirilor din ianuarie, sunt un fapt netăgăduit. (...) În timpul rebeliunii o mulţime de magazine evreieşti au fost sparte şi jefuite" . Cât despre rebeliunea în sine, afirmă că a fost provocată nu de legionari ci „ de Antonescu la instigaţia cercurilor evreieşti" (Horia Sima, op. cit.).

„Prioritatea sângelui"

Rupând legăturile cu legionarii, Antonescu va aplica singur şi pe cont propriu legislaţia antisemită. Fuhrerul român îşi ţinea cuvântul dat lui Filderman în scris că evreii nu vor avea nimic de suferit dacă... Şi acest „ dacă" nu era decât o portiţă deschisă, pe unde să introducă legislaţia abominabilă în baza căreia fusese adus la putere. La 5 octombrie, după o lună de la promisiunile făcute lui Filderman, se publică o serie de decrete-legi cu excepţiuni discriminatorii. De fapt nu era decât o completare şi o lărgire a decretului dat de Carol al II-lea prin care se statua „ prioritatea sângelui" şi se proclama principiului că „ naţiunea română este creatoare de stat, cu promovarea categoriilor funcţionale naţionale ca realităţi politice de bază şi distincţia juridică şi politică între români de sânge şi cetăţeni români" (Monitorul Oficial, Nr. 183, 9. 8. 1940). Aceste principii guvernul Antonescu începe să le traducă în fapt, după ce evreii au fost deposedaţi de orice drept de cetăţenie. Concomitent apăruse şi legea pentru înfiinţarea comisarilor de românizare pe lângă întreprinderile evreieşti, „ sarcinile acestora fiind să supraveghieze toate actele de administraţie ale întreprinderilor" .

De câte ori lua cunoştinţă de abuzuri, Filderman se adresa de cele mai multe ori direct lui Antonescu şi mai de fiecare dată îi amintea promisiunile făcute. Îl asigura că evreii au rămas „ încrezători în cuvântul domnului general Antonescu că populaţia evreiască nu va avea de suferit" .

Când află că se pregăteşte exproprierea cimitirelor evreieşti îi scrie că „ religia noastră ne interzice de a ne deshuma morţii şi este cu neputinţă ca organe de cult să calce poruncile religiei" .

Arată că şcolile, spitalele, orfelinatele, azilurile de bătrâni nu mai primesc contribuţii de la stat „ deşi plătim impozite pentru cult şi şcoală, dar întreţinerea lor nu poate fi asigurată decât din veniturile cimitirelor (...) Nu poate fi suferinţă mai crudă decât inegalitatea între morţi, suprimarea cultului morţilor, degradarea religiei noastre şi a noastră ca oameni şi credincioşi, decât a ne vedea

împiedicaţi să ne îngropăm morţii potrivit poruncilor Bibliei noastre, atunci când cimitirele tuturor cultelor sunt lăsate să funcţioneze, atât în centrul oraşului cât şi în afară de oraş" .

Proiectul ministerului cultelor de a expropria unele cimitire evreieşti a început la Bucureşti cu exproprierea vechiului cimitir din str. Sevastopol şi în provincie cu exproprieri similare, sub pretextul unei „ urbanizări moderne" . De obicei când se adresa lui Antonescu, Filderman specula nu numai obsesia acestuia că situaţia economică a ţării se va degrada, dar se adresa şi fondului emoţional al generalului şi sentimentelor sale de bun creştin. Intervenţia şi-a produs efectul. Antonescu ordonă încetarea dezgropării morţilor din cimitirul Sevastopol şi autoriză funcţionarea tuturor cimitirelor evreieşti. Ministrul legionar al cultelor, Radu Budişteanu, dă o decizie „ din ordinul d-lui general Ion Antonescu ... nu este îngăduit nimănui nici un act de silnicie contra cultelor străine, persoane sau bunuri" .

În aceeaşi perioadă Filderman va obţine revenirea asupra unor evacuări din unele orăşele, ridicarea interdicţiei pentru tăieri rituale, suprimarea inscripţiilor instigatoare puse de legionari pe magazinele evreieşti, uşoare ameliorări în interpretarea unor prevederi din Statutul Evreilor, readucerea unor grupe de evacuaţi la locurile lor de origine, permisiunea unor artişti evrei de a-şi organiza propriul lor teatru ş.a.

La 30 septembrie face o nouă intervenţie în chestiunea emigrărilor. El prezintă copia memoriului ce adresase fostului rege Carol, intervenţie făcută cu colaborarea sioniştilor şi a tuturor organizaţiilor evreieşti. Din cauza evenimentelor – detronarea suveranului – memoriul a rămas în suspensie şi Filderman îl informează pe generalul Antonescu că organizaţiunile evreieşti cer reactualizarea problemei, cu atât mai mult cu cât „ zeci de mii de evrei sunt ameninţaţi să moară de foame, singura soluţie fiind să li se permită plecarea din ţară" .

În aceeaşi chestiune Filderman luase mai de mult contact cu Reginald Hoare, ministrul Angliei la Bucureşti, căruia îi prezentase toate datele problemei. Într-o adresă oficială ceruse diplomatului britanic să transmită guvernului său din Londra că în România se găsesc grupe de refugiaţi germani, polonezi, unguri etc. care dacă nu vo pleca la timp, riscă să fie izolaţi într-un lagăr, ceea ce ar însemna „ o grea povară pentru populaţia evreiască, aflată astăzi într-o situaţie extrem de precară" . Îl informează că guvernul român ar fi dispus să permită plecarea evreilor ca un vapor românesc, numai dacă guvernul Marei Britanii nu va împiedica libera lui circulaţie. În caz contrariu, va fi nevoie să se afecteze un vas sub pavilion străin, cu destinaţia Turcia.

*

Intervenţiile necontenite ale lui Filderman au ajuns să enerveze pe unii miniştri.

Trecând peste ameninţări, Filderman a făcut sute, poate chiar mii de intervenţii, dacă ţinem seama că în afară de chestiuni obşteşti, a intervenit şi în elucidarea unor cazuri în care evreii erau victimele personale ale unor abuzuri şi proceduri ilegale.

RĂZBOIUL ANTI-SOVIETIC

La 22 iunie Antonescu lansează faimosul ordin către armata română: „ Treceţi Prutul!" cu care a început războiul contra Uniunii Sovietice alături de trupele hitleriste. În această perioadă necesităţile de propagandă spre a crea în populaţia românească o „ psihoză patriotică" se axează pe o înverşunată campanie antisemită. Ziarele sunt pline de reportaje şi comunicate de pe front în care evreii sunt identificaţi cu „ inamicul Patriei" . Măsurile antievreieşti devin şi mai

aspre şi se agravează în zilele când trupele române încep să întâmpine o rezistenţă mai serioasă din partea armatei sovietice.

Măsurile antisemite produceau îngrijorare printre fruntaşii vechilor partide care – unii de la început, alţii mai târziu – s-au îndoit de victoria lui Hitler. Când războiul a izbucnit, ceruseră lui Antonescu să se limiteze la cucerirea Basarabiei şi să nu depăşească acest obiectiv. Totodată au dezaprobat antisemitismul lui excesiv, atrăgându-i atenţia că se va întoarce împotriva ţării. Dinu Brătianu

Pe frontul Odesei

i-a scris din primele zile ale guvernării antonesciene dezamăgirea lui că nu este, aşa cum ar fi fost de aşteptat, „ o garanţie pentru ordinea publică, pentru averea particulară şi pentru siguranţa individuală" . În acelaşi sens i-a scris şi Iuliu Maniu în timp ce Filderman îi amintea regulat în memoriile sale de promisiunea ce a făcut că va prezida un regim de „ omenie" şi de „ dreptate" .

În faţa acestor asalturi Antonescu a simţit nevoia să se explice şi să încerce o justificare. Îi adresează lui Filderman o scrisoare cu un cert caracter propagandistic, într-un moment când armata comandată de el suferea pierderi grele pe front. Documentul este unic în istoria Holocaustului. Nici un şef de stat nazist nu s-a adresat vreodată unui conducător al populaţiei evreieşti spre a legitima prigoana. Iată scrisoarea:

„Domnule Filderman,

În două petiţii succesive îmi scriţi „de tragedia zguduitoare" şi mă „imploraţi" în cuvinte impresionante, reamintind de „conştiinţă" şi de „omenie" şi subliniind că sunteţi „dator" să apelaţi „la mine" şi „numai" la mine pentru evreii din România care sunt trecuţi în ghettouri pregătite pentru ei pe Bug. Pentru a amesteca şi tragicul în intervenţia d-voastră, subliniaţi că această măsură „este moartea, moartea fără vină, fără altă vină decât aceea de a fi evrei" .

Domnule Filderman, nimeni nu poate să fie mai sensibil ca mine la suferinţele celor umili şi fără apărare. Înţeleg durerea d-voastră dar trebuie, dar mai ales trebuie să înţelegeţi şi d-voastră toţi, la timp, pe a mea care era aceea a unui neam întreg. Vă gândiţi, v-aţi gândit ce s-a petrecut în sufletele noastre, anul trecut la evacuarea Basarabiei, şi ce se petrece astăzi, când zi cu zi, ceas cu ceas, plătim cu mărinimie şi cu sânge, cu foarte mult sânge, ura cu care coreligionarii d-voastră din Basarabia ne-au tratat la retragerea din Basarabia şi ne-au tratat de la Nistru până la Odessa şi pe meleagurile Mării de Azov?

Dar potrivit unei tradiţii, voiţi să vă transformaţi şi de astădată, din acuzaţi în acuzatori, făcându-vă că uitaţi pricinile care au determinat situaţiile pe care le

plângeţi. Să-mi daţi voie să vă întreb şi prin d-voastră să întreb pe toţi coreligionarii d-voastră care au aplaudat cu atât mai frenetic, cu cât suferinţele şi loviturile primite de noi erau mai mari. Ce aţi făcut D-voastră anul trecut, când aţi auzit cum s-au purtat evreii din Basarabia şi Bucovina, faţă de trupele româneşti care se retrăgeau şi care până atunci apăraseră liniştea şi belşugul acelor evrei? Vă reamintesc eu:

Înainte chiar de apariţia trupelor sovietice, evreii ce apăraţi, din Basarabia şi Bucovina, au scuipat ofiţerii noştri, le-au smuls epoleţii, le-au rupt uniformele şi când au putut au omorât mişeleşte soldaţii cu bâtele. Avem dovezi. Aceiaşi ticăloşi au întâmpinat venirea trupelor sovietice cu flori şi au sărbătorit-o cu exces de bucurie. Avem fotografii doveditoare.

Drept răspuns la mărinimia cu care aţi fost primiţi în mijlocul nostru şi trataţi, evreii D-voastră, ajunşi comisari sovietici, împing trupele sovietice din regiunea Odessei, printr-o teroare fără seamăn, mărturisită de prizonierii ruşi, la un masacru inutil, numai pentru a ne provoca nouă pierderi. În regiunea Mării de Azov, trupele noastre, retrăgându-se temporar, şi-au lăsat câţiva ofiţeri şi soldaţi răniţi pe loc. Când au reluat înaintarea şi-au găsit răniţii mutilaţi îngrozitor. Oameni care puteau fi salvaţi şi-au dat ultimul suspin în chinuri groaznice. Li s-au scos ochii, li s-a tăiat limba, nasul şi urechile. (Aici Antonescu a adăugat cu mâna lui sub textul dactilografiat cazul unui soldat din Piatra Neamţ, pe care „criminalii sovietici jidani" l-ar fi îngropat de viu).

În timpul ocupaţiei bolşevice, aceia pentru care vă înduioşaţi astăzi au trădat pe bunii români, i-au denunţat urgiei comuniste şi au adus jalea şi doliul în multe familii româneşti. Din pivniţele Chişinăului se scot zilnic, oribil mutilate, cadavrele martirilor noştri, care au fost astfel răsplătit fiindcă 20 de ani au întins o mână prietenească acestor fiare ingrate... Sunt fapte ce se cunosc, pe care le cunoaşteţi desigur şi D-voastră şi pe care le puteţi afla oricând în amănunt. V-aţi întrebat D-voastră de ce şi-au incendiat evreii din Basarabia casele, înainte de a se retrage. Vă puteţi explica de ce în înaintarea noastră am găsit copii evrei de 14-15 ani, cu buzunarele pline de genade? V-aţi întrebat câţi din ai noştri au căzut omorâţi mişeleşte de coreligionarii D-voastră, câţi din ei au fost îngropaţi înainte de a fi omorâţi? Voiţi şi în această privinţă dovezi, le veţi avea.

Sunt note de ură, împinsă până la nebunie, pe care evreii D-voastră au afişat-o împotriva poporului nostru tolerant şi ospitalier dar acum şi conştient de drepturile sale.

Îţi dai, Domnule Filderman, seama de spectacol? Te îngrozeşti? Te înduioşezi? Te întrebi de ce atâta ură, din partea unor evrei ruşi cu care nu am avut niciodată nimic de împărţit? Dar ura lor este a tuturor, este ura D-voastră. Nu vă înduioşaţi, dacă aveţi cu adevărat suflet, de ceea ce nu merită, înduioşaţi-vă de ceea ce merită. Plângeţi cu mamele care şi-au pierdut în astfel de chinuri copiii, nu cu aceia care şi-au făcut şi lor şi vă fac şi D-voastră atâta rău."

Filderman nu putea să intre într-o polemică imposibilă cu Conducătorul statului, care, influenţat de starea de spirit creată de propaganda antisemită, lua de bune toate informaţiile colportate în presă sau furnizate de serviciile secrete. Totuşi nu i-a rămas dator cu răspunsul.

Era un prilej să repete ceea ce mai spusese mareşalului verbal şi prin memoriile sale: că atrocităţile din Basarabia n-au fost comise de evrei, ci de ruşi, ukrainieni, comunişti şi

delicvenţi eliberaţi de către autorităţile sovietice din închisori.

Cu toate acestea, Antonescu a continuat să primească memoriile lui Filderman şi, răspunzând la intervenţiile sale, a revenit uneori asupra măsurilor regimului său, aducând mici uşurări.

Antonescu refuza categoric să sprijine cultul mozaic cu subvenţii de stat, dar era dispus să-i recunoască libertatea de funcţionare.

LUPTA CONTRA SEMNULUI GALBEN

O altă întâlnire între Filderman şi Antonescu a fost cauzată de hotărârea guvernului de a impune evreilor portul stelei lui David. Măsura a început să se aplice din ordinul unor prefecturi şi al unor comandamente militare teritoriale, fără să fi existat o dispoziţie centrală. Treptat, semnul fusese introdus la Bacău, Iaşi, Rădăuţi, Piatra Neamţ, Ploieşti, Huşi, Botoşani, Fălticeni, Baia Roman, Bălţi, Soroca. Era efectul campaniilor isterice întreţinute de presa antisemită care a început să dea o atenţie deosebită problemei semnului distinctiv.

În Memoriile sale, Filderman notează că a considerat problema cu toată gravitatea cuvenită. A adresat un memoriu ministrului de interne, aducându-i la cunoştinţă că în unele localităţi se aplică semnul galben şi că mii de evrei au fost arestaţi findcă nu s-au conformat acestei dispoziţiuni, „ una din cele mai grave care se punea evreilor" . Neprimind răspuns, s-a adresat şi vicepremierului Mihai Antonescu, protestând împotriva unei măsuri „ pe care nici o lege n-o autoriză. Semnul galben împiedică pe evrei să circule, să muncească, să se aprovizioneze, să răspundă la chemările autorităţilor, de teamă să nu fie molestaţi pe stradă.

Plecând de la Prefectura de poliţie a redactat un lung memoriu destinat personal lui Antonescu. Documentul este relevant atât prin argumentele invocate, cât şi prin tonul cu care se adresează şefului statului antisemit.

Îi cere să retragă ordinul care este o insultă nemeritată de evrei. Semnul distinctiv nu se aplică nici în Germania, nici în Italia, ci numai în ţările ocupate. Ori România nu este o ţară ocupată. Dezordinile vor deveni o stare permanentă, mai ales că presa acuză zi de zi pe evrei de asasinate, de trădare, sabotaj, speculă şi altele, cu toate că din datele ce i-a prezentat rezultă contrariul. În Polonia măsura poate fi aplicată, căci armata de ocupaţie face legea, dar într-o ţară liberă cum este România, n-are nici o bază legală. Administraţia nu poate să introducă discriminări printre locuitorii ţării, ea fiind obligată să aplice legile. Nici o lege nu-i dă dreptul să recurgă la astfel de măsuri discriminatorii. „ Timp de un an de zile, de la venirea guvernului d-voastră, am executat cu scupulozitate angajamentele ce mi-am luat, nu numai împiedicând acte de sabotaj, ci dimpotrivă, stimulând pe evrei să-şi continue activitatea în mod normal. Am transmis populaţiei asigurările date de d-voastră la 3 august, când d. ministru de finanţe m-a convocat în chestiunea împrumutului de stat, cu care prilej d-sa mi-a transmis că d-voastră garantaţi viaţa evreilor. Şi astăzi, contrar tuturor asigurărilor d-voastră că legea va fi respectată şi dreptatea va fi dată celor ce o au şi o cer, contrar asigurărilor că evreii, deşi nu vor mai putea beneficia de avuturile lor, vor putea trăi totuşi în pace, (...) ei se văd stigmatizaţi şi insultaţi, iar existenţa lor morală nu mai este garantată, ci dimpotrivă, ameninţată. Am pus la punct aparatul necesar pentru a răspunde la cerinţele d-voastră în ceea ce priveşte împrumutul, ajutoare pentru armată, ajutorarea refugiaţilor evrei evacuaţi, dar mai mult nu mai pot. Sunt dezamăgit de toate aceste măsuri. Nu mai pot transmite populaţiei executarea unui ordin lipsit de bază legală. Dacă ordinul e menţinut, nu-mi mai rămâne decât să trag consecinţele şi să mă retrag de la conducerea colectivităţii

evreieşti, lăsând altora sarcini pe care eu nu le mai pot îndeplini" .

*

În istoria anilor de prigoană nu există un exemplu similar de curaj şi demnitate din partea unui conducător evreu adresându-se şefului suprem al statului. Memoriul în sine i s-a părut însă lui Filderman insuficient. Trebuia să ajungă din nou în faţa lui Antonescu, spre a-i comunica răspicat şi prin viu grai ceea ce îi comunicase în scris şi risca să rămână literă moartă pe masa Conducătorului. Luă deci hotărârea să-i ceară mareşalului o nouă audienţă. S-a adresat vechiului său prieten, dr. N. Lupu, fost ministru, care era şi amicul mareşalului. A cerut şi concursul arhitectului Clejan, o veche cunoştinţă a lui Antonescu, căruia i-a construit o vilă la Predeal, rugându-l să-l însoţească în această audienţă. Clejan a primit să semneze alături de el cererea de audienţă, transmisă prin dr. Lupu. Filderman s-a servit şi de bunele oficii ale unuia din fraţii Karmitz, proprietarii unui mare depozit de produse farmaceutice care făcuseră importante donaţii de medicamente Societăţii de patronaj condusă de Maria Ion Antonescu.

În ziua de 8 august Filderman fusese convocat din nou la Prefectura de poliţie, unde un comisar de serviciu îi predă textul ordinului pentru introducerea semnului distinctiv. Semnează de primire dar repetă că nu este rolul lui să facă difuzarea în populaţie şi nu-şi ia nici o răspundere în această privinţă. În aceeaşi dimineaţă i se comunică de la Preşedinţia Consiliului de miniştri că este invitat de mareşalul Antonescu şi acesta îl aşteaptă împreună cu arhitectul Clejan, la ora 6 seara. Va trebui să plece la ora 5 din Bucureşti, spre a ajunge la ora fixată în comuna Butimanu (între Periş şi Buftea) unde era vila familiei Antonescu. A obiectat că deoarece nu mai are maşină, care i-a fost rechiziţionată, şi fiind zi de duminică, e problematic că va găsi un taxi disponibil. I s-a răspuns că i se va trimite o maşină. Într-adevăr, către orele 5 a sosit o maşină însoţită de un gardian public.

Antonescu îi dă satisfacţie lui Filderman

Iată cum a decurs această audienţă, după notele lui Filderman: La 6,45 a sosit însoţit de Clejan la vila din Butimanu. Peste puţin şi-a făcut apariţia şi Maria Antonescu, cu care a schimbat câteva cuvinte. Apoi Mihai Antonescu, care era şi el de faţă, i-a comunicat că mareşalul este pentru moment reţinut. S-au retras toţi trei într-un pavilion din parcul vilei. Aici Mihai Antonescu a încercat să explice şi să justifice convingerile sale, citând dintr-un dosar adus cu el fragmente din procese verbale ale Consiliului de miniştri în care s-au discutat legile de expropriere urbană şi cea privitoare la munca obligatorie. În ce priveşte semnul distinctiv, a declarat că a citit memoriul lui Filderman şi a fost neplăcut impresionat de afirmaţia că semnul galben este o întoarcere la Evul Mediu şi găseşte că expresia este deplasată. Apoi a citit alte fragmente din expunerile sale la şedinţele Consiliului de miniştri, omiţând anumite pasagii. Terminând lectura dosarului, a declarat că nu este antisemit, ci naţionalist şi că nu înţelege să comită nedreptăţi numai din motive de ură.

În cele din urmă Filderman şi Clejan au fost invitaţi pe terasă unde îi aştepta Antonescu şi dr. Lupu.

Mareşalul părea şi de data aceasta în bună dispoziţie. După câteva formule de politeţe, Filderman ceru voie să treacă la obiect. La care Antonescu i-a replicat:

– Iar mi-ai venit cu o bibliotecă de memorii, după care adresându-se d-rului Lupu, îi zise: „ Totdeauna vine aşa şi aduce o întreagă bibliotecă de memorii" . Pe tonul cel mai

degajat, Filderman îi răspunde că de data aceasta a venit numai pentru o singură problemă, despre care, de altfel, i-a şi remis un memoriu scris. Discuţia intră în fond. La un moment dat mareşalul îl întrerupe şi se adresează adjunctului său:

– Te rog să dai ordin să se suprime în toată ţara dispoziţia cu semnul galben. Filderman adusese cu el un alt memoriu – purta numărul 1065 – pregătit în cursul zilei, în care introdusese un argument în eventualitatea că Antonescu se va referi la ştirea apărută în ziare că în Germania a început să se aplice semnul, deoarece în memoriul anterior afirmase că nu se aplică, ceea ce era real în momentul în care îl întocmise. În ziua aceea ziarele au reprodus o telegramă din Berlin, anunţând că la 1 septembrie, guvernul german a dat o ordonanţă interzicând tuturor evreilor, de la vârsta de 6 ani, să apară în public fără steaua galbenă (Universul, 8.9.1941).

Răspunsul favorabil a lui Antonescu trebuia să încheie audienţa, dar Filderman a vrut să folosească prilejul spre a expune din nou alte doleanţe, despre care mareşalul fusese sesizat prin memorii separate, depuse anterior. A început prin a cere scutire de la munca obligatorie a funcţionarilor comunităţilor. Aceştia aveau de îndeplinit diferite sarcini trasate de stat şi fără un personal liber Comunităţile nu se puteau achita de misiunile lor. Din nou mareşalul se adresează vicepreşedintelui invitându-l să fixeze lui Filderman o audienţă de lucru spre a examina problema. A fost abordată apoi chestiunea muncii obligatorii. Dacă e adevărat că evreii nu sunt mobilizaţi pe frontul de război şi că trebuie să compenseze această absenţă, îl întreba pe Ion Antonescu dacă un comerciant sau un meseriaş nu sunt mai utili în cadrul profesiunii lor, decât să fie trimişi la munci pentru care n-au nici o pregătire şi deci nu pot da nici un randament, în care caz cheltuielile pentru întreţinerea detaşamentelor de muncă devin o risipă. Mareşalul i-a făcut semn să se oprească şi a cerut lui M. Antonescu să-şi noteze şi această chestiune, urmând ca la şedinţa de lucru ce se va fixa, să se studieze propunerile lui Filderman.

A mai adus vorba de voiajorii evrei, împiedicaţi să călătorească, ceea ce face imposibilă circulaţia mărfurilor. Mareşalul a rămas pe poziţia lui: interdicţia de călătorie pentru voiajori nu se poate ridica. S-a constatat că printre evrei se află mulţi spioni şi datorită acestora, avioanele inamice au putut ataca trenuri militare. Discuţia s-a încheiat cu înţelegerea ca chestiunea să fie tratată într-o audienţă la vicepreşedintele guvernului. Altă chestiune ridicată a fost cazul a 50.000 evrei evacuaţi din târguri comune rurale. Aceşti oameni sunt inactivi şi nu pot aduce nici o contribuţie pentru economia ţării. Mareşalul răspunde că în actuala situaţie nu se poat reveni asupra acestei măsuri. Speră ca în 2-3 zile Odessa să fie ocupată de trupele române şi atunci se va crea altă atmosferă în ţară şi se va putea găsi o soluţie. Filderman a insistat. Antonescu l-a întrerupt:

– Dumneata vrei să-ţi admit tot ce-mi ceri...

Filderman n-a vrut să cedeze; a continuat să insiste, cerând ca măcar anumite categorii din cei evacuaţi să poată reveni la casele lor. Antonescu nu s-a lăsat convins. A fost nevoie de intervenţia d-rului Lupu pentru ca Filderman să admită ca discuţia să fie reluată cu alt prilej.

Ultima chestiune ridicată a fost cea a emigrării, problemă asupra căreia şeful statului a fost sesizat şi de memoriile conducătorilor sionişti. L-a informat pe Antonescu că mulţi evrei vor să plece dar nu li se eliberează viza de tranzit prin Germania, în timp ce evreii unguri, la intervenţia guvernului din Budapesta, obţin asemenea vize. Mareşalul se miră; el a aprobat cererea în acest sens dar Filderman îl informează că ministerul de externe pretinde că problema nu va putea fi rezolvată decât după ce se va termina războiul. Aici Antonescu ridică tonul: dacă Germania a aprobat tranzitul evreilor din

Ungaria, va interveni ca şi evreii din România să poată beneficia de această viză. Ar dori însă să ştie de ce nu pleacă evreii prin Turcia şi Filderman îl informează că pentru Turcia nu se găsesc vapoare.

La plecare, Conducătorul i-a reamintit lui Filderman ceea ce spus şi în alte rânduri: că face distincţie între evreii regăţeni şi cei din noile provincii, având intenţia de a acorda celor dintâi oarecari „ privilegii" . Audienţa a durat trei sferturi de oră. Scopul primordial a fost atins: semnul galben nu va mai fi introdus

Filderman mai notează că atunci când i-a spus mareşalului că steaua lui David nu se aplică în Germania şi Italia, ci numai în ţările ocupate, acesta a schiţat un gest de nemulţumire şi a spus că nu înţelege de ce germanii cer României să facă evreilor ceea ce ei înşişi nu fac evreilor lor...

De la stânga: Corneliu Zelea Codreanu, Carol al II-lea, Armand Călinescu, Ion Antonescu.

* |

Două zile după audienţă Filderman e înştiinţat în mod oficial că semnul galben nu se mai aplică. La 13 septembrie primeşte o adresă din partea Marelui stat major al armatei în acelaşi sens. În plus i se face cunoscut că pe memoriul său M. Antonescu a pus următoarea rezoluţie şi a cerut să-i fie comunicat oficial: „ D. Filderman n-ar trebui să se mai adreseze într-un limbaj atât de provocător dacă ţine să-l primesc spre a discuta doleanţele d-sale. Am luat – fără să fi fost solicitat – o serie de măsuri foarte înţelegătoare faţa de evrei dar nu voi tolera un limbaj provocător. Oare d. Filderman n-a învăţat nimic? Să se ia măsuri de executare imediată.

SUB OCHII GESTAPOULUI

Unul din primele obiective ale agenturii naziste instalată în România a fost să se debaraseze de persoana lui Filderman. În ochii naziştilor era iremediabil compromis. În 1933, când Hitler a venit la putere, Filderman luase atitudine combativă împotriva nazismului. În mod demonstrativ va veni în ajutorul refugiaţilor evrei din Germania, creând un fond special dintr-o taxă de 10 la sută percepută la toate încasările comunităţilor. În 1939 ia iniţiativa de a se trimite evreilor germani 4 vagoane cu azime de Paşti. A susţinut cu energie campania de boicot contra produselor germane. S-a prezentat personal la legaţia germană, protestând contra ororilor antisemite din Germania.

Aceste acţiuni fuseseră înregistrate în dosarul lui întreţinut de serviciile de spionaj de la Berlin. Când reprezentanţii Gestapoului s-au instalat în România, îl aveau înscris pe „ lista neagră" . De-a lungul carierei sale politice a stat în permanenţă sub ameninţările antisemiţilor, iar la instalarea agenţilor nazişti

în România viaţa lui a fost şi mai mult ameninţată.

I-a trimis vorbă lui Ghingold: „ Nu voi pleca decât dacă mi-o va cere mareşalul Antonescu şi numai însoţit de o ordonanţă a acestuia, până la frontiera unei ţări neutre" . (Dar generalul Ion Antonescu îl voia pe Willy Filderman în viaţă, la Bucureşti.)

Faptul că Antonescu n-a cedat la toate cererile lui Hitler se datoreşte, în mare parte, dacă nu chiar total, petiţiilor cu care Filderman îl bombarda aproape zi de zi. Cel mai mare succes a fost că l-a determinat să nu deporteze pe evrei în masă. Antonescu oprise jafurile legionarilor, în schimb a adoptat un sistem de estorcare sub formă de rechiziţii, exproprieri, confiscări, taxe excepţionale, impuneri fiscale excesive, colecte forţate de efecte, toate impuse sub ameninţarea deportării.

Nemţii au exercitat necontenit presiuni asupra lui Antonescu să grăbească lichidarea evreilor. În acest sens acţiona cu mult zel Manfred von Killinger, numit în ianuarie 1941 ambasadorul Reichului la Bucureşti. La una din întrevederile sale cu Antonescu, îi ceruse „ să ducă până la capăt politica antisemită preconizată de legionari" . Killinger şi Gustav Richter, reprezentant al Gestapoului, camuflat sub titlul de împuternicit al Reichului pentru probleme evreieşti, fuseseră trimişi la Bucureşti cu misiunea de a acţiona pentru deportarea evreilor din România în lagărele din Polonia, unde maşina de exterminare era în plină activitate.

Dintr-un proces verbal al unei conferinţe ţinută de funcţionari nazişti superiori, reiese că deportările din România trebuiau să înceapă din septembrie 1942. Conform planului întocmit la acea conferinţă, în decurs de câteva zile urmau să fie deportaţi 280.000 evrei români cu destinaţia Treblinka, Belzek şi Sobibor. La conferinţă fusese invitat şi un delegat al guvernului român. Acesta, având probabil instrucţiunile lui Antonescu, a cerut amânarea operaţiei, invocând dificultăţi de ordin tehnic, între altele şi prioritatea ce trebuia acordată transporturilor pe calea ferată pentru susţinerea frontului din Răsărit. Obiecţiunea delegatului român n-a fost bine primită de nemţi, dar datorită interesului lui Hitler de a-l menaja pe Antonescu, care dădea asigurări că va rezolva problema la timpul oportun şi cu mijloace proprii, a fost volens-nolens acceptată.

Antonescu a considerat tot timpul problema evreiască drept un domeniu aflat la discreţia lui şi înţelegea să activeze numai după inspiraţia lui. După părerea multor storici, Antonescu a fost incontestabil antisemit, în orice caz s-a comportat ca atare. În faţa istoriei el rămâne responsabil de suferinţele îndurate de evrei sub guvernarea sa. Rezistenţa faţă de presiunea germană a fost sinceră; ea însă nu s-a datorat repulsiei faţă de barbaria nazistă, ci orgoliului său. Acceptarea integrală a normativelor de la Berlin ar fi fost dovada unei capitulări, la care nu putea conveni din orgoliu naţional. Accepta antisemitismul, dar numai cel iniţiat de el.

Alţi istorici cred că Antonescu a vrut să păstreze măcar o parte a populaţiei evreieşti – pe regăţeni – ca o rezervă în cazul unei situaţii critice, când i-ar fi oferit spre a obţine de la Hitler anumite concesiuni majore. Într-o anumită fază a războiului, Antonescu începuse să se îndoiască de şansele lui Hitler. Din ianuarie 1943 a înţeles că Germania a pierdut războiul. A încercat să convingă pe Hitler să încheie o pace separată. Neputând să-l convingă, s-a gândit încă din ianuarie 1943 la ieşirea colectivă din război a Italiei şi sateliţilor axei (România, Ungaria, Bulgaria şi Slovacia). Dar Mussolini a tergiversat.

Prevăzând eşecul războiului, Antonescu s-a gândit şi la momentul când situaţia l-ar fi obligat să rupă alianţa cu Germania şi credea că se va putea bizui pe „ fidelitatea" populaţiei evreieşti.

Toate aceste ipoteze au rămas un secret al istoriei, în jurul căruia se pot face speculaţiuni, dar fără nici o bază controlabilă.

ANTONESCU ŞI TRANSNISTRIA

Antonescu a refuzat să predea pe evrei în mâinile naziştilor, dar a creat el însuşi un lagăr de deportare care din punct de vedere al metodelor de exterminare nu era mai prejos decât lagărele conduse de naziştii germani. După cucerirea Basarabiei de către trupele române, a fost înfiinţat aşa zisul guvernământ al Transnistriei, cu un statut administrativ specific, organizat pe raioane şi prefecturi, după modelul administraţiei din România, condus de funcţionari români asistaţi de ofiţeri germani. „Transnistria n-a figurat niciodată în vreun atlas geografic sau manual de istorie, ci s-a născut în urma unei convenţii germano-română. După ce Antonescu luase contact personal cu Hitler la 12 iunie 1941, acesta a ridicat problema evreilor români şi regimul care trebuia să li se aplice. La o nouă întrevedere, Hitler îi comunică planul de a ataca Uniunea Sovietică. Cerându-i să participe la război alături de Germania, îi arată că acesta este singurul mijloc pentru România de a recăpăta Basarabia şi Bucovina de nord şi deschidea totodată perspectiva de a putea ocupa şi administra o parte a teritoriului sovietic de la răsărit de Nistru. De asemenea îl lasă să întrevadă că decizia de la Viena este revizuibilă. Astfel s-a născut problema Transnistriei – cum a fost denumit ulterior ţinutul dintre fluviile Nistru şi Bug" (Dora Litani, Transnistria, Tel Aviv, 1981).

Transnistria fusese aleasă ca o variantă a lagărelor de internare din Polonia, urmând să fie locul de concentrare şi izolare a evreilor din România. Timp de patru ani cât a durat guvernarea lui Antonescu, Transnistria a constituit un spectru al morţii pentru populaţia evreiască. Începând din 1941, evreii au început să fie deportaţi în această rezervaţie pentru cea mai mică abatere, pentru pretexte inventate sau din „motive strategice", când deportarea se făcea în masă. Planul a început să fie aplicat printr-o primă deportare a câtorva zeci de mii de evrei bucovineni, după care au urmat şi evacuări din diferite centre din nordul Moldovei. Apoi s-a procedat la deportări individuale, sau cu familia, a unor evrei din Regat: cei ce nu erau în măsură să facă faţă asprelor obligaţii fiscale, cei cărora li se înscenau delicte de speculă, cei suspectaţi de propagandă subversivă sau acuzaţi de pretinse acte de sabotaj, cei ce absentau de la munca obligatorie, etc.

Din octombrie 1941 până în decembrie 1943, au fost deportaţi circa 140.000 evrei. Deplasarea lor s-a făcut în condiţiuni neumane, în convoaie pe jos, pe distanţe de sute de kilometri, sub arşiţa soarelui sau sub ploile reci de toamnă, spre a fi abandonaţi în satele din Transnistria, distruse şi părăsite de locuitori din cauza războiului. Locurile de cazare erau alese intenţionat acolo unde nu mai existau posibilităţi de adăpost şi nici de aprovizionare, deportaţilor fiindu-le interzis să circule dincolo de raza satelor, care au devenit şi chiar au căpătat denumirea de „gheto". Trăind în case şi grajduri ruinate, într-o nemaipomenită promiscuitate, neavând nici o îngrijire medicală, neputând să-şi asigure medicamente, deportaţii au pierit cu zecile de mii, degeraţi în timpul gerurilor specifice regiunii, seceraţi de boli infecţioase, morţi de foame, împuşcaţi de jandarmi sau soldaţi hitlerişti din faimoasele grupe de comando şi de poliţia ucraineană din serviciul armatei germane; alţii şi-au pus capăt zilelor spre a scăpa de aceste suferinţe infernale.

*

În măsura în care faptele au ajuns şi la cunoştinţa opiniei publice româneşti neangajată în politica antisemită, a început să se observe şi din partea ei – în special din partea vechii elite politice – o atitudine de

reprobare. Chiar şi unele cercuri naţionaliste care au sprijinit alăturarea României la ţările Axei, şi-au dat seama de greşeala acestei orientări şi au încercat să avertizeze factorii de răspundere asupra consecinţelor nefaste ale barbariei antisemite. În această epocă, la intervenţia lui A.L. Zissu, are loc un schimb de scrisori între ziaristul Pamfil Şeicaru, directorul cotidianului „ Curentul" , şi Mihai Antonescu, căruia îi atrage antenţiunea că la viitoarea conferinţă de pace România va avea de dat socoteală de regimul inchizitorial aplicat evreilor (Dosarul Pamfil Şeicaru, „ Toladot" , Ierusalim, mai-iulie, 1972).

Guvernul începe să răspundă cu oarecare docilitate la demersurile conducătorilor evrei. Se fac intervenţii în favoarea deportaţilor şi în cele din urmă se obţine, în octombrie 1943, readucerea din Transnistria a evreilor regăţeni internaţi ca infractori la legea muncii obligatorii.

În decembrie sunt readuşi evreii din Dorohoi deportaţi la izbucnirea războiului antisovietic, apoi cei deportaţi sub pretextul că sunt comunişti sau cei ce au cerut viza de plecare în Uniunea Sovietică. În martie 1944 se aprobă repatrierea a 1.884 de orfani minori – ai căror părinţi au pierit în anii deportării – şi emigrarea lor în Israel. Restul evreilor a putut reveni după ce regiunea a fost evacuată de trupele germano-române şi în timp ce la Bucureşti se pregătea actul istoric de la 23 August.

SĂTUL DE ATÂTEA PETIŢII, ANTONESCU ORDONĂ DEPORTAREA LUI FILDERMAN ÎN TRANSNISTRIA

Un moment de tensiune între Antonescu şi Filderman a fost decretarea unui împrumut forţat de patru miliarde lei. Filderman protestează, fără să ţină seama de riscurile personale la care se expunea. Episodul este relatat de el într-un interviu acordat unui ziar din Tel Aviv: „ Antonescu avea nevoie de fonduri pentru a duce războiul contra ruşilor şi trebuia să paralizeze străduinţele germanilor la deportarea generală şi să câştige timp. Am fost convocat la Centrală împreună cu foştii mei colaboratori. Mi s-a adus la cunoştinţă că generalul Antonescu cerea patru miliarde de la evrei ca să poată face faţă războiului şi mi se cerea ca eu şi foştii mei colaboratori să formăm comitetele de strângere a fondurilor iar cei dintre noi care nu-şi vor face „ datoria" vor fi deportaţi.

Întrebat de preşedintele Centralei, dr. Ghingold, am raspuns: „ Ce mai pierdem timpul? Să plecăm de pe acum cu toţii în Transnistria." Foarte surprins, d-rul Ghingold m-a întrebat: „ De ce? I-am răspuns: „ Pentru că maximum ce se va putea realiza de la evrei este de 750 milioane, adică mai puţin de 25 la sută din suma cerută de Antonescu." „ De ce?" a întrebat iar Ghingold. „ Pentru că li s-au luat evreilor aproape toate averile, au fost alungaţi din toate profesiunile." Atunci dr. Ghingold mi-a cerut să-i trimit un memoriu explicativ, ceea ce am făcut. Dr. Ghingold a predat memoriul meu lui Radu Lecca, iar acesta ar fi spus mareşalului că dată fiind declaraţia mea, numai o ameninţare cu deportarea ar putea să mă silească să caut a încasa mai mult."

Urmarea la refuzul lui Filderman a fost deportarea în Transnistria. A plecat însoţit de soţia sa de bună voie, aceasta nevoind să-l lase singur, ştiind că viaţa lui era în permanenţă ameninţată. Ceea ce Richter a fost împiedicat să comită cu mijloacele specifice ale Gestapoului, devenea posibil în această împrejurare. Se pare însă că Antonescu a luat anumite măsuri discrete să împiedice orice atingere a persoanei prizonierului său. Ajuns la locul surghiunului, Filderman s-a pomenit în mijlocul unui infern mult mai fioros decât îşi imaginase.

Deportarea lui Filderman a provocat mare emoţie în unele cercuri ale publicului românesc. Oamenii politici cu care Antonescu mai întreţinea relaţii i-au atras atenţia asupra acestei erori care nu făcea decât să confirme totala înfeudare a României la ţelurile Reichului nazist. Vestea a ajuns şi în străinătate, unde s-a produs o reacţie puternică oglindită în presa occidentală. La Bucureşti au început să curgă protestele din toată lumea. Printre intervenţiile în favoarea lui a fost şi cea a Papei Pius al XII-lea. El a telegrafiat lui Antonescu cerând eliberarea deportatului. După două luni, Filderman a fost readus în Bucureşti.

PRĂBUŞIREA REGIMULUI ANTONESCIAN

Ultimul capitol înscris de dr. W. Filderman în istoria anilor de prigoană a fost participarea lui la prăbuşirea regimului nazist şi pregătirea actului de la 23 August. Războiul antisovietic era virtual pierdut şi factorii politici au început să examineze modalitatea cea mai bună de a salva ceea ce se mai putea salva. În ianuarie 1943 Mihai Antonescu a plecat la Roma să propună lui Mussolini să ia contact cu reprezentanţii marilor aliaţi în vederea unei păci separate. În iulie el face o nouă vizită la Roma în acelaşi scop. Demersul rămâne fără rezultat din cauza evenimentelor care s-au precipitat în Italia. Era, de altfel, şi prea târziu. Trupele marilor aliaţi erau în ofensivă pe toate fronturile.

Discuţiile se duceau concomitent, de-o parte prin delegaţii regelui şi ai partidelor politice, de cealaltă prin mesagerii lui Antonescu, care în cele din urmă au angajat tratative cu d-na Kolontay, ambasadoarea Uniunii Sovietice în Suedia. Unul din memorialiştii români, ocupându-se de această fază a tratativelor de la Cairo, scrie următoarele: „ Voi semnala că la această dată (aprilie 1944, n.a.) autorităţile engleze erau în posesia unei importante scrisori adresată de avocatul Filderman, şeful Comunităţii israelite din România, către principele Ştirbey. Scrisoarea era destinată, evident, să întărească mâna principelui în negocierile sale. De altfel, mareşalul s-a gândit el însuşi, văzând că negocierile de la Cairo nu înaintează, să trimită pe avocatul Filderman ca pe un al treilea emisar“ (Nicolae Baciu, Yalta şi crucificarea României, Edit. Dumitru, Munchen, 1983).

Timpul însă nu mai avea răbdare.

Filderman n-a mai apucat să acţioneze în favoarea Mareşalului. Regele Mihai I şi generalii Palatului (Sănătescu, Aldea etc.), l-au arestat pe Mareşal şi au anunţat armistiţiul.

Se spune că la procesul lui Ion Antonescu, avocatul Willy Filderman a fost împiedicat să pledeze în favoarea mareşalului. Totuşi el nu s-a putut abţine să amintească de „ favorurile“ Mareşalului.

Povestea aceasta bizară se va încheia cu împuşcarea lui Ion Antonescu şi fuga peste hotare a lui Willy Filderman. Departe din străinătate, Willy Filderman nu va înceta să amintească celor care voiau să-l asculte că Antonescu a fost prigoana şi salvarea evreilor din România.

Vreau să cred că Willy îi păstra într-un colţ al inimii recunoştiinţa lui Ion Antonescu...

Istoria – acest mare tribunal al lumii este nepărtinitoare, chiar dacă, aşa cum spunea Heine „ nu e cu putinţă să zugrăveşti trecutul fără a-i da conturul propriilor tale sentimente“ ...

Teşu Solomovici

Din amintirile unui martor ocular

Mircea Ionnițiu

(secretar al Regelui Mihai I)

Mihai I

AŞA A FOST ARESTAT MAREŞALUL ION ANTONESCU

Ion Antonescu

Înainte de a începe să descriu cele ce ştiu despre evenimentele ce au dus la actul de la 23 august 1944, trebuie să fac anumite precizări. În ciuda celor ce s-au scris, Partidul Comunist român nu a iniţiat şi nu a condus acţiunea care a cauzat ieşirea României din război. De asemenea, în toate publicaţiile apărute sub control comunist se vorbeşte de „insurecţia armată română“ . Nu a existat o insurecţie, armată sau dezarmată. A existat un ordin regal transmis prin organele militare competente de către şeful noului guvern, generalul Constantin Sănătescu. Demiterea Mareşalului Antonescu s-a făcut la cererea regelui Mihai, când acesta a constatat că măsurile pe care Ion Antonescu intenţiona să le ia, nu corespundeau cu situaţia gravă în care se afla ţara. Pot să declar fără nici o şovăire că: Şefii partidelor politice majoritare au sprijinit fără rezerve pe regele Mihai, iar ordinele sale au fost urmate fără ezitare sau defecţiuni de toţi comandanţii de mari unităţi militare de pe front şi din interior.

Deci nu poate fi vorba de o „insurecţie armată“ , fără a schimba înţelesul cuvântului „insurecţie“ aşa cum este definit în dicţionar. Numirea generalului Sănătescu a fost făcută prin decret regal, întocmai cum fusese numit şi Ion Antonescu, prim-ministru de către Carol II cu câţiva ani înainte. Aceeaşi procedură legală a fost folosită în cele două ocazii pentru numirea şefului guvernului român. Armata română nu a fost „insurecţionistă“ căci nu s-a răzvrătit împotriva unei autorităţi, ci dimpotrivă a executat ordinul regal şi cele ale căpeteniilor militare. Deci cuvântul „insurecţie“ este folosit intenţionat în mod greşit pentru a falsifica adevărul istoric. Actul de la 23 August a fost sprijinit şi aprobat de poporul român, armata şi reprezentanţii politici susţinând fără şovăire această acţiune. Deci nu poate fi vorba de „insurecţie“ . După aceste rânduri, propun să examinăm evenimentele de atunci cu obiectivitatea pe care trecerea anilor ar trebui să ne-o dea.

Am căutat să reţin cu cât mai mare fidelitate amintirile de la 23 August şi de fapt ale întregii săptămânii (20-26 august), dându-mi seama că aveam de a face cu momente ce vor intra în istorie. Mi-am dat osteneala să înregistrez cât mai multe detalii care să ajute mai târziu la reconstrucţia evenimentelor. Nu credeam însă că vor trece atâţia ani.

Am citit cu mare răbdare cele scrise de unii care într-un fel sau altul, au asistat la unele aspecte din acea zi. În general, relatările lor conţin câte unul sau mai multe grăunţe de adevăr, dar fiind scrise urmărind fie interesul personal sau cel al unui grup, îşi pierd din autenticitate. Unele au fost scrise la îndemnul unui agent al regimului comunist (securitatea, istoricii partidului) de către persoane în stare de arest, altele pentru a satisface dorinţe ale personagiilor simandicoase ale regimului sau pentru a scoate în evidenţă merite personale născocite pentru a justifica privilegiile. Sunt puţini cei care nu au căutat recompense pentru participarea lor la acţiunea care a dus la ieşirea ţării din alianţa cu Germania. Mă pot număra şi eu printre ei, fiind mulţumit că am fost şi eu „ acolo" .

Într-adevăr, cea mai mare mulţumire a fost să văd în seara de 23 august 1944 pe regele Mihai în balconul central al Palatului Regal din Calea Victoriei, în lumina reflectoarelor care nu fuseseră aprinse de la începutul războiului. După ce s-a anunţat la Radio Bucureşti încetarea ostilitătilor cu Puterile Aliate, o mulţime s-a adunat în piaţă cântând imnul regal şi cerând să apară Suveranul. Tipic, el a dovedit din nou curajul personal, apărând singur în balcon în lumina orbitoare a reflectoarelor şi a fost aclamat îndelungat de mulţimea entuziastă. Nu mulţi conducători, în situaţii tulburi, cu inamici înarmaţi în libertate, iau riscul de a se pune în mijlocul ţintei.

Nu am dorit să scriu despre acele zile, convins fiind că nu-mi aparţinea această sarcină. Dar cum au trecut atâţia ani şi am intrat în amurgul vieţii, şi constatând că există atâta confuzie cu privire la evenimente, am socotit că a sosit momentul de a consemna impresiile şi reflexiile din acele zile pentru ca cei, care, nu din vina lor, nu au avut prilejul, să cunoască o parte a istoriei neamului.

Aşadar, fără a fi specialist în afacerile militare, dar discutând cu ofiţerii superiori din Casa Militară a Regelui şi din Comandamentul Militar al Capitalei în vara anului 1944, ajunsesem la concluzia împărtăşită de majoritate că situaţia era catastrofală.

REGELE VREA CA IEŞIREA DIN RĂZBOI S-O PROCLAME ANTONESCU

Dimineaţa, cred că pe la nouă, am fost trezit de telefonul care suna în biroul Regelui. Telefonistul îmi spune că Mihai Antonescu este pe fir. Uitându-mă pe fereastră, cer legătura cu vicepreşedintele. Regele încă dormea. Cerul era senin anunţând o altă zi călduroasă de vară. Afară, lucrurile se desfăşurau după rutina obişnuită. Grădinarii erau ocupaţi cu stropitul şi greblatul printre copacii verzi ce aruncau umbre întunecate pe rozele din răsaduri.

Stătusem târziu în seara dinainte ca să discutăm alternativele planului original. Regele împreună cu sfătuitorii săi erau de acord că ieşirea României din război nu putea să aibă loc fără ca Antonescu să nu fie consultat. Din pricina situaţiei grave pe front, Mareşalul trebuia să aibă prilejul să facă acest pas fără întârziere. Doar aşa se clarifica poziţia lui Antonescu faţă de condiţiile enunţate la Cairo, care de fapt nu erau diferite de cele de la Stockholm. Întrevederea era necesară pentru a determina dacă Antonescu refuză să încheie armistiţiu. Un refuz acum îi asigura reţinerea la Palat, împiedicându-l să ia legătura cu autorităţile germane. De asemenea, persoana sa nu mai putea fi folosită ca un focar în jurul căruia să se strângă elementele progermane, semănând confuzie în rândul populaţiei civile şi mai ales în armată. Noul guvern numit de Rege va decide mai târziu soarta lui

Antonescu în acord cu legile în vigoare. Dar lipsa Mareşalului din Bucureşti punea ieşirea din război într-o altă lumină în care şansele de reuşită erau aproape anulate.

Nu era vorba de a-l atrage în cursă, cum au indicat unii apologeţi ai lui Antonescu. Era o chestiune de răspundere. Când mareşalul Antonescu s-a instalat la putere în calitate de „ Conducător" , el şi-a asumat răspunderea continuării existenţei statului. Acum din pricina campaniei din Rusia, naţiunea se afla la marginea abisului. Regele avea obligaţia să discute, împreună cu primul său ministru, măsurile pe care le va lua pentru a minimaliza şi circumscrie efectele dezastrului. Dacă nu era convins de eficacitatea lor şi le considera nesatisfăcătoare, era datoria lui să găsească o altă soluţie. Discuţiile duse în seara din ajun, chiar şi după ce aflasem că Ion Mihalache, vicepreşedintele Partidului Naţional-Ţărănesc, se va duce la Snagov pentru a vedea pe Mareşal cu intenţia de a-l convinge să întârzie plecarea pe front pentru a se prezenta la Palat, au continuat pentru mai multe ore.

S-au examinat mai multe alternative. Dar acum îmi vorbeşte Mihai Antonescu în aparat. El îmi spune că ar dori să vină la Palat în audienţă şi că Mareşalul va veni mai târziu. Îl asigur că voi trimite mesajul său Regelui şi că va avea un răspuns neîntârziat. Dacă îmi amintesc bine, este una din rarele ocazii când m-am dus să-l trezesc pe Rege.

Odată trezit, regele este de acord ca ambii Antoneşti să vină în audienţă după masă la ora trei. Îi comunic comandorului Arpad Gheorghel, adjutantul de serviciu, ordinul Suveranului, şi el ia legătura cu Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Regele îşi urmează programul stabilit înainte, adică va pilota unul din avioanele la dispoziţie la aeroportul militar de la Străuleşti. Din această cauză speram ca spionii din palat să nu raporteze nimic anormal.

Când se reîntoarce, Regele doreşte să se confrunte cu sfătuitorii săi. Aşa că pe rând apar generalii Aldea şi Sănătescu, Buzeşti şi cu Stârcea. În biroul Regelui din Casa Nouă, sunt împărtăşite ultimele informaţii primite de pe front şi din ţară. Situaţia nu s-a îmbunătăţit. Pe front nu se putuse organiza o linie de apărare coerentă, ci doar puncte de rezistenţă izolate care erau expuse la învăluiri din partea blindatelor sovietice. În regiunea Chişinău, un mare număr de unităţi române şi germane fuseseră încercuite, iar vârfurile unităţilor de tancuri ruseşti se aflau acum în apropiere de Câmpulung Moldovenesc în Nord. O breşă mare deschisă în regiunea Bacău şi alta în regiunea Bârlad permiteau pătrunderea Armatei Roşii în Câmpia Moldovei de Sud şi ameninţau restul ţării.

Auzind înşiruirea de insuccese, mici şi mari, mi se strânge inima. Ştiam că fiecare din ele însemna un nou doliu pentru o familie din ţară.

Raidurile aeriene masive continuau cu intensitate. Ploieştiul, instalaţiile petrolifere şi feroviare din împrejurimi, fuseseră atacate fără întrerupere în zilele şi nopţile de 17, 18, 19 august cu pierderi în rândul populaţiei şi distrugeri serioase ale instalaţiilor industriale. La sunetul sirenelor înceta orice activitate, şi cei care nu fuseseră dispersaţi cu serviciile lor, se refugiau în satele din vecinătate. Raidurile de noapte erau executate de aviaţia engleză şi însemnau terminarea abruptă a şedinţelor secrete cu factorii politici care trebuiau duşi în taină la casele lor. Ei nu puteau să apară în adăpostul de la Palat fără a dezvălui prezenţa lor spionilor care ne înconjurau.

În dimineaţa zilei de 23 august, după ce Regele hotărâse ca acţiunea de scoatere a României din război să aibă loc chiar în acea zi, nu mai exista posibilitatea de a primi avizul şefilor partidelor politice. Cei de la Palat nu ştiau unde s-au dispersat conducătorii partidelor, întrucât nu ne gândisem că va fi nevoie de a lua legătura cu dânşii înainte de 26 august. Prin urmare, Regele de unul singur îşi ia răspunderea acţiunii. După ce a ascultat pe fiecare din cei prezenţi, el decide să ridice problema armistiţiului în timpul audienţei cu Antonescu, iar dacă acesta refuză deschiderea

imediată a negocierilor, să-l demită şi să-l reţină la Palat. După ce a aflat că Antoneştii vor veni la Palat, şi în urma hotărârii de a-i confrunta cu chestiunea armistiţiului, s-a decis ca reprezentanţii partidelor să fie avizaţi de noile circumstanţe şi de avansarea acţiunii militare cu trei zile. Buzeşti şi Stârcea vor încerca să ia legătura cu Maniu şi Pătrăşcanu, respectiv, pentru a-i informa de cele hotărâte.

Eu am primit însărcinarea de a comunica colonelului Dămăceanu decizia Regelui şi ordinul de a iniţia faza finală a operaţiilor militare în Capitală imediat şi nu la 26 august, cum fusese plănuit.

Aşteptând sosirea colonelului Dămăceanu, am putut observa de la ferestrele Palatului că forfota pietonilor de pe Calea Victoriei era neschimbată în ciuda evenimentelor de pe front. Desigur că multă lume părăsise oraşul pentru a nu se expune raidurilor aeriene, dar afluenţa pedeştrilor pe Calea Victoriei nu părea să fie influenţată de situaţie. Era obiceiul atunci, ca şi în zilele dinainte de război, ca orăşenii de toate vârstele să se plimbe pe acest Corso bucureştean. Acolo se întâlneau tinerii, artiştii, scriitorii, jurnaliştii şi politicienii ca să fie văzuţi, să afle ultimele zvonuri şi să audă ultimele bancuri. Circulaţia era mai activă în timpul prânzului şi seara, înainte de cină, între Ateneu şi Capşa.

Reveniţi din oraş, Buzeşti şi Stârcea raportează Suveranului rezultatul misiunilor lor. Buzeşti nu izbutise să-l vadă pe Maniu, dar i se promisese că îl va putea întâlni mai târziu. Stârcea găsise pe omul de legătură al lui Pătrăşcanu, care îi făgăduise că Pătrăşcanu şi Titel Petrescu vor veni la Palat, însă nu înainte ca să se întunece. Deci, în momentele hotărâtoare, elementele reprezentative politice nu se aflau în preajma Suveranului. Absenţa lor, justificată sau nu, a lăsat întreaga povară a deciziilor ce trebuia să fie luate în ceasurile următoarele, pe umerii Regelui.

În aşteptare, revizuiam din nou toate detaliile planului pentru a ne convinge că am prevăzut problemele dificile şi că au fost luate contramăsurile necesare. Regele pune la curent pe colonelul Emilian Ionescu şi pe maiorul Anton Dumitrescu, comandantul adjunct al Batalionului de Gardă, pentru a face preparaţiile de apărare suplimentare ale Palatului, cu mâna de soldaţi ce erau la îndemână. Mai târziu am aflat că nu aveau la dispoziţie decât 80 ostaşi din batalion, restul fiind la Sinaia, unde fuseseră transportaţi ca să formeze apărarea în conformitate cu planul original. Colonelul Şerban Negulescu este trimis la Sinaia ca să pună la curent pe regina Elena cu ultima decizie a Regelui şi ca să pregătească un convoi de maşini cu care dânsa, împreună cu anturajul de la Sinaia, să călă-

Câteva zile înainte de 23 august, mareşalul Ion Antonescu îl decorează pe generalul german Schobert cu ordinul „Mihai Viteazul" .

torească la Craiova, pentru a evita să devină ostatică în mâna nemţilor. Regele vorbeşte cu regina Elena la telefon dându-i de înţeles, pe ocolite, de cele hotărâte.

Pe la ora unu ne reunim în jurul mesei din sufrageria de la Casa Nouă. Afară căldura crescuse şi ne aflam în mijlocul unei adevărate zi de vară bucureşteană.

În timpul mesei de prânz eram cu toţii preocupaţi, căutând să găsim un detaliu ce fusese neglijat în planurile ce urmau să fie puse în aplicare în viitoarele ore. Dacă Mareşalul va trebui reţinut, escorta care-l însoţise, trebuia să fie şi ea arestată, iar maşinile duse din Calea Victoriei, unde erau în văzul trecătorilor, la garajul Palatului. Eu urma să intru în legătură cu un prieten ce lucra la societatea de telefoane, inginerul Andrei (Dodo) Chrissoghelos, să-i comunic că a sosit momentul ca să taie legăturile telefonice ale comandamentelor şi centrelor germane, care, în mare parte, treceau prin centrala din Calea Victoriei. El împreună cu inginerul Dan Brătianu, identificaseră circuitele acum câteva săptămâni, şi promisese că le va face inoperante, executând ordinul Suveranului, fără a cere o altă autorizare. Momentul se apropiase.

Pentru a micşora efectele unei reacţiuni militare, se decisese că vor trebui să fie neutralizaţi şi câţiva din colaboratorii apropiaţi ai mareşalului. Aceştia erau generalii Constantin Pantazi, ministrul de Război, Constantin (Piky) Vasiliu, secretar de stat la Ministerul de Interne, Gheorghe Tobescu, comandantul Jandarmeriei, colonelul Mircea Elefterescu, prefectul Capitalei şi şeful Siguranţei, Eugen Cristescu. În funcţiile pe care le îndeplineau, fiecare dintre ei putea să creeze incidente în rândul unităţilor româneşti, reducând şi mai mult şansele de succes, care erau deja scăzute considerabil.

SOARTA NAŢIUNII DEPINDEA DE O AUDIENŢĂ...

Timpul trecea încet, dar ora audienţei, o clipă în care soarta ţării va depinde de convingerile şi cuvintele a doi oameni, nu întârzia. Uitându-mă la cei prezenţi, mi-am dat seama că Regele purta aceleaşi haine sport cu care plecase din Sinaia. Desigur că nu se pregătise o şedere atât de îndelungată în Capitală. Ciudat este că în momente de tensiune, detalii neimportante sunt reţinute în memorie. Regele era îmbrăcat cu o bluză de sport şi pantaloni de flanelă gri.

Biroul Regelui din Casa Nouă, care noaptea devenea camera mea improvizată de dormit în timpul acestei vizite la Bucureşti, era acum plină de fumul ţigaretelor, care indică seriozitatea consfătuirii. Sosise ora trei, dar nu vizitatorii. Avusese loc o nouă schimbare de planuri? Dar după câteva momente de aşteptare, iată că apare pe aleea ce lega clădirea Palatului cu Casa Nouă, mica vilă în care locuia Regele, Mihai Antonescu însoţit de colonelul Emilian Ionescu. Regele îl primeşte în salon împreună cu generalul Sănătescu. Acesta era un bărbat firav, cu faţa uscată, dar cu talia şi portul unui tânăr ofiţer. Vorbea cu glas molcom de moldovean, fără să-l fi auzit să ridice glasul în prezenţa mea. Era devotat Regelui şi principiilor democratice. Cu toate că fusese camarad cu mareşalul Antonescu, amândoi fiind ofiţeri de cavalerie (se tutuiau – Ionel şi Matache), el nu împărtăşea vederile acestuia. Fusese decorat pentru eroism în timpul Războiului şi purta cu mândrie ordinul „Mihai Viteazul" . S-a dovedit a fi un element împăciuitor în timpul discuţiilor ce aveau loc la Palat, care câteodată deveneau cam încinse.

În audienţa cu Mihai Antonescu, Regele discută evenimentele de pe front şi se interesează de cauza întârzierii Mareşalului. După vreo jumătate de oră de conversaţie, Regele se întoarce în biroul său, iar Mihai Antonescu împreună cu Sănătescu se întorc în Palat pen-

tru ca să aştepte pe Mareşal. În jurul orei patru apar din nou, de data asta întovărăşit de Ion Antonescu în uniformă de ofiţer de cavalerie. Mihai Antonescu în ţinută protocolară cu haină neagră şi pantaloni reiaţi. Mai târziu, colonelul Ionescu mi-a spus că Mareşalul, intrând în Palat, s-a împiedicat pe trepte şi era gata să cadă. El era de părere că este un semn bun.

Cu excepţia lui Emilian Ionescu, ceilalţi intră în salonul „galben" din Casa Nouă, unde după câteva clipe apare şi Regele. Cum n-am fost prezent la audienţă, nu pot decât să repet ce am aflat mai târziu de la Rege şi de la Sănătescu. Am aşteptat împreună cu Aldea, Stârcea şi Buzeşti în biroul Regelui.

Discuţia se pare că a fost destul de aprinsă, Regele fiind iritat de întârzierea Mareşalului. Ion Antonescu nu a ascuns Suveranului gravitatea situaţiei de pe front. Când Regele îl întreabă dacă nu ar fi prudent să înceapă negocieri de pace, Mareşalul declară că s-au luat anumite contacte. Dar el nu poate intra în discuţii pentru încheierea armistiţiului fără a avertiza pe nemţi şi fără a primi asigurări că ţara nu va fi ocupată, graniţele statului urmând a fi stabilite doar în cadrul discuţiilor pentru tratatul de pace. Regele şi Sănătescu menţionează urgenţa începerii negocierilor, însă Antonescu declina să urmeze această alternativă dacă nu primeşte în prealabil asentimentul german. Regele şi generalul Sănătescu ştiau că el era la curent cu condiţiile transmise de la Cairo lui Maniu, căci mesajele îi erau adresate şi lui. Suveranul a ajuns la concluzia că Antonescu nu dorea sau nu socotea că era momentul de a începe negocieri, cu toate că frontul fusese străpuns şi că o parte din ţară era sub controlul armatei sovietice. Antonescu menţionează că va continua ostilitătile pe linia Focşani-Nămoloasa-Galaţi şi dacă va fi nevoie chiar pe crestele Carpaţilor. Şi apoi anunţă că fără agrementul german nu va începe nici o negociere.

În aceste condiţii, Regele cu calmul său obişnuit, cu vocea domoală, declară că Mareşalul nu se mai bucură de încrederea sa şi că Antonescu trebuie să se considere demis. Mareşalul este surprins de vorbele Regelui, care spune în continuare că Mareşalul adoptând această atitudine, nu-i mai lăsa nimic de discutat şi părăseşte salonul. La un semn al Regelui, maiorul Dumitrescu intră în odaie însoţit de trei subofiţeri, aleşi mai dinainte. Colonelul Ionescu se opreşte în prag. Există

Coloană de prizonieri germani în Bucureşti, păziţi de soldaţi români.

un moment de ezitare întrucât nici unul din personajele dramei în desfăşurare nu-şi cunoştea rolul. Mareşalul se uita la Sănătescu, care ridica din umeri. Subofiţerii ştiind că trebuie să-i escorteze pe cei doi Antoneşti la etaj în camera destinată reţinerilor, au rămas totuşi înlemniţi. Există astăzi diferite variante cu privire la cuvintele lui Antonescu în aceste clipe. Nu pot să verific nici una din ele. Am auzit însă pe colonelul Ionescu strigând: „ Executarea" şi dânsul mi-a explicat mai târziu că văzând ezitarea subofiţerilor a reînnoit ordinul de execuţie a arestării. În încordarea momentului, bănuiesc că Mareşalul a înţeles că este vorba de execuţia lui şi se adresează lui Sănătescu spunând că Mareşalul Antonescu nu poate fi tratat ca un bandit. Apoi urmează pe ostaşi. O clipă mai târziu îl văd îndreptându-se către scări urmat de Mihai Antonescu, livid la faţă. Mareşalul privind înapoi striga: „ Mâine veţi fi spânzuraţi cu toţii în Piaţa Palatului" . Gândul meu imediat a fost că aveam atâtea alte lucruri programate pentru zilele următoare cu urmări mai atractive şi că spânzurătoarea nu era una din ele, oricât de „ înălţătoare" ar fi fost operaţia.

Ne aflam din nou în biroul Regelui, Aldea, Sănătescu, Stârcea, Buzeşti şi cu mine, aşteptând pe Suveran, care bea un pahar de apă. El va da dispoziţii lui Emilian Ionescu şi lui Anton Dumitrescu să aresteze în mod discret escorta Mareşalului şi să gareze maşinile în incinta Palatului, unde nu pot fi observate de trecători. Nu era nevoie ca să fie alarmaţi nici ei, nici autorităţile germane de ce se petrece la Palat.

Apoi recapitulăm alte măsuri ce trebuiesc luate fară întârziere. Reprezentanţii partidelor politice fiind absenţi, urmau să fie avizaţi de noua situaţie. Trebuie numit noul guvern. Unii din colaboratorii apropiaţi ai Mareşalului trebuie arestaţi. Trupele sub controlul Comandamentului Militar al Capitalei trebuie să înceapă ocuparea poziţiilor predeterminate în oraş. Marele Stat Major trebuie să ordone unităţilor româneşti de pe front să se replieze. Trebuiau înştiinţaţi de cele petrecute emisarii de la Cairo şi Alexandru Cretzianu la Ankara.

Dar, în primul rând trebuia numit un prim-ministru. În absenţa „ factorilor politici" , Regele, cu avizul celor prezenţi, se hotărăşte să încredinţeze conducerea noului guvern generalului Sănătescu. Originalul şi copia pe care am făcut-o nu cred că au supravieţuit evenimentelor ce au urmat, dar ulterior s-au făcut noi decrete pe formularele oficiale.

Cum am terminat de bătut la maşină decretul şi după ce Regele l-a semnat, Sănătescu ia originalul pe care îl împătureşte cu grijă, îl pune în buzunar şi cere un automobil care să-l ducă la clădirea Marelui Stat Major, aflat atunci pe strada Ştirbei-Vodă. Câteva luni mai târziu, Sănătescu mi-a descris momentele prin care a trecut când s-a prezentat la Statul Major. „ Puteau să mă aresteze pe loc, măi băiete" , îmi spuse el, „ căci eram fără escortă şi îmbrăcat civil, cum ştii" . Eu nu i-am spus că şi noi la Palat eram îngrijoraţi de cum va fi primit, căci singura lui protecţie era o bucată de hârtie. Pentru o vreme ne întrebam dacă mai aveam un prim-ministru în libertate.

Deoarece generalul Ilie Şteflea, şeful Marelui Stat Major se afla pe front, Sănătescu intră la subşef, generalul Socrate Mardare, scoate din buzunar decretul regal, îl despătureşte cu atenţie şi-l prezintă. Acesta, după ce-l citeşte, se ridică de pe scaun, îl salută şi se pune imediat la dispoziţia lui. Peste vreo oră, după ce unele din ordinele indicate au fost transmise comandanţilor de mari unităţi de pe front, Constantin Sănătescu se întoarce la Palat nevătămat.

Aici atmosfera se schimbase. De unde lăsase cinci oameni în modestul birou din Casa Nouă discutând, acum găseşte că centrul de activitate se mutase în birourile din Palatul cel Mare unde un grup de militari şi funcţionari civili lucrau de zor. Între timp, vorbisem la telefon cu Dămăceanu şi prin cod i-am amintit de întrevederea ce am avut-o la prânz, confirmând că Mareşalul fusese demis şi insistând să urgenteze măsurile plănuite. Dămăceanu a cerut să menţinem secretul arestării pentru cât mai multă vreme pentru a

da timp unităţilor din Bucureşti să intre în dispozitivul predeterminat. Am chemat la telefon pe inginerul Chrissoghelos şi-i spun că a sosit momentul când trebuiesc tăiate circuitele telefonice germane...

„PATRIOŢII INGINERULUI CEAUŞU" (BODNĂRAŞ) PREIAU PAZA MAREŞALULUI

După ce Regele părăsise Capitala, a avut loc transferul pazei Mareşalului şi al lui Mihai Antonescu de sub răspunderea Batalionului de Gardă în grija echipei civile organizate de Partidul Comunist sub supraveghereа „ inginerului Ceauşu" . S-a pus de multe ori întrebarea de ce s-a făcut acest pas. Unii au folosit acest incident ca o nouă dovadă de trădare. Ei vedeau în aceasta intenţia de a vătăma integritatea şi moralul armatei române de către o conspiraţie internaţională sau pentru a deschide hoardelor bolşevice zăgazul, cu scopul de a distruge naţiunea română.

Mihai Antonescu

Lucreţiu Pătrăşcanu

Adevărul este că, hotărârea cu privire la paza lui Ion Antonescu, de va trebui să fie arestat, a fost luată cu câteva luni înainte de şefii partidelor politice împreună cu Regele la una din şedinţele ţinute la Palat. La nici un moment nu s-a propus executarea lui. Toţi participanţii au fost de acord ca soarta lui să fie decisă de noul guvern pe baza legilor existente. Cu toate că în emisiunile posturilor de radio aliate se vorbea fără încetare de cei în posturi de răspundere care erau pe lista criminalilor de război, niciodată în discuţiile de la Cairo nu s-a menţionat dacă, cei ce erau răspunzători de operaţiile militare din Rusia, se aflau pe această listă. Se poate că aceasta se datora englezilor care nu uitaseră că Ion Antonescu fusese ataşat militar la Londra şi care bănuiau ei că, o dată ce va înţelege că războiul este pierdut, se va detaşa de Hitler. Li se părea logic că realinierea politicii României alături de aliaţii tradiţionali este mai uşor de înfăptuit cu Antonescu la postul de comandă întrucât avea sub controlul său armata şi întreg aparatul de stat.

Când s-a ridicat problema arestării lui Ion Antonescu s-a discutat şi chestiunea deţinerii sale pentru o vreme mai îndelungată până când va putea fi judecat de către instanţele româneşti după legile în vigoare. În nici un caz, el nu trebuia să ajungă în rândurile unităţilor germane, unde ar fi putut să organizeze un guvern rebel creind disensiuni în rândurile populaţiei şi ale armatei. Comandanţii de mari unităţi pe care Regele îi sondase în această privinţă, au fost unanimi în a declara că misiunea armatei este de a lupta pentru apărarea ţării şi nu de a păzi prizonierii politici. Regele era de acord cu această poziţie a armatei.

În această privinţă, Regele şi factorii politici aveau o problemă dificilă de rezolvat, cauza-

UNIVERSUL

ROMÂNIA STĂPÂNĂ PE SOARTA EI

PROCLAMAŢIA M. S. REGELUI MIHAI I

ROMÂNIA A ACCEPTAT CONDIŢIILE ARMISTIŢIULUI

FORMAREA NOULUI GUVERN. — PROCLAMAŢIA GUVERNULUI. PRIMELE MĂSURI

„Universul“ din 24 august 1944, „România stăpână pe soarta ei“

tă de lipsa de încredere în poliţie şi în jandarmerie, organele statului pentru păstrarea ordinei. Ele fuseseră transformate în ultimii ani în organizaţii de persecuţie a oponenţilor regimului antonescian, şi deci Antonescu nu putea fi încredinţat nici poliţiei, nici jandarmeriei. Lucreţiu Pătrăşcanu a propus ca să se organizeze în mod provizoriu un grup de civili, oameni de încredere din cele patru partide politice care să preia temporar paza Mareşalului, până când poliţia şi jandarmeria vor fi reorganizate. El era gata să ofere voluntari din rândul Partidului Comunist şi sugera ca şi celelalte partide să facă acelaşi lucru. Atât Maniu cât şi Brătianu au declarat că vor studia problema şi că vor da un răspuns la viitoarea şedinţă. Regele a fost de acord cu aceasta, fiind de părere că se discuta o problemă ce cădea în atribuţiile partidelor.

În şedinţa următoare la Palat (cred că era la 17 august), Maniu a fost singurul care a anunţat că are o echipă de naţional-ţărănişti sub ordinele lui Ilie Lazăr disponibilă pentru această misiune. Atunci s-a hotărât ca aceşti prizonieri speciali vor fi păziţi de civili, care nu vor fi intimidaţi de uniformă, nici de rangul celor aflaţi în grija lor. Dar după 23 august, Maniu a comunicat că Ilie Lazăr şi cu echipa lui era în Transilvania, participând la lupte, şi deci nu era liber pentru misiunea de la Bucureşti. În urma acestei declaraţii, paza Mareşalului a rămas în sarcina Partidului Comunist, din pricina carenţei celorlalte partide. În şedinţa menţionată mai sus, îmi amintesc că la cererea Regelui şi a generalului Sănătescu şi în prezenţa lui Maniu şi a lui Brătianu, Lucreţiu Pătrăşcanu a dat asigurări formale şi categorice în numele său personal şi al Partidului Comunist cu privire la tratamentul arestaţilor. El a garantat că aceştia vor fi trataţi cu demnitate şi omenie şi că nimeni nu se va atinge de un fir de păr din capul lor. Din câte ştiu, nimeni nu s-a plâns de felul cum au fost trataţi arestaţii până când au fost preluaţi de către armata sovietică.

Universităţile trebuie să fie pentru noi zidurile nevăzute ale veşniciei româneşti, iar pentru cei din afară, cetăţile adevărului, ale drepturilor şi mândriei naţionale. Toate popoarele, din toate vremurile, s-au înălţat, au devenit mari, când au ştiut să-şi întemeieze şcoli mari.

Ion Antonescu
(Sibiu. Deschiderea Universităţii, 10 noiembrie 1940)

Poporul Românesc trebuie să aibă tot mai adânc sentimentul mândriei şi al rostului său în această regiune europeană. Pentru aceasta însă, Universitatea şi Şcoala Românească trebuie să fie un adevărat for de îndrumare şi un amvon de credinţă şi mândrie românească.

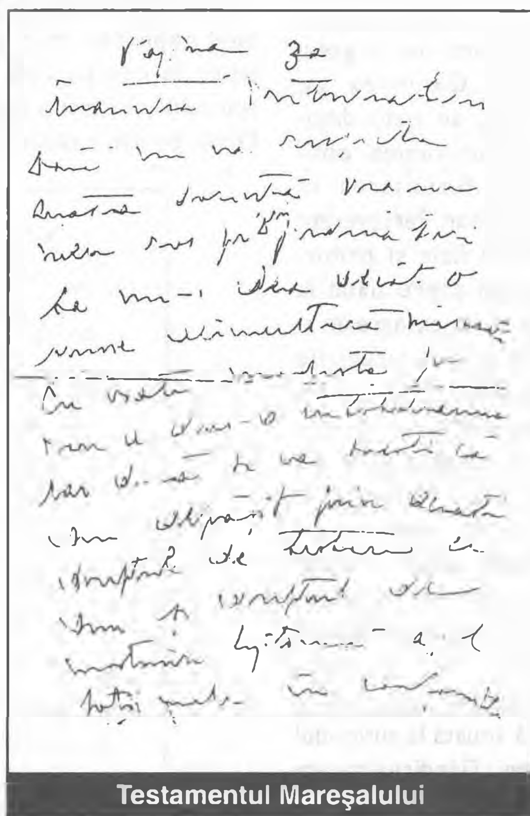
Ion Antonescu
(Pentru învăţământul naţional, 14 septembrie 1940)

Ion Ruş
(expert grafolog)

Scrisul lui Antonescu – al unui om impetuos, susceptibil, neîncrezător...

Test grafologic

Ion Antonescu a fost o personalitate puternică, predestinată să conducă, posesor al unui complex de superioritate, în care nevoia de putere făcea parte integrantă din structura sa caracteriologică. Ambiţios, împingând acest atribut până în sfera idealului, înzestrat cu spirit de observaţie critic care nu suporta jumătăţile de măsură şi nici falsitatea în atitudine sau comportament. În astfel de situaţii devenea nervos, de nestăpânit, se irita uşor, pierzând raportul normal cu realitatea. Dinamic prin excelenţă, refuza cu obstinaţie perspectiva de a se complace în pasivitate, de a pierde timpul fără să facă nimic şi acelaşi lucru îl pretindea şi subordonaţilor săi. Spontan, precis în acţiunile sale, ordonat,

Testamentul Mareşalului

viaţa sa se scurgea ca un fluid, datorită unei capacităţi de mobilizare instantanee, pe un fond de hotărâre fără echivoc. Prin aceste disponibilităţi ale personalităţii sale pe care le deţinea, era relevantă tendinţa de a-i obosi

pe cei din preajma sa, care, având temperamente diferite nu puteau reacţiona în aceeaşi măsură, pe aceeaşi lungime de undă, cu aceeaşi promptitudine. Inteligent şi autoritar, marcat de o tenacitate ieşită din comun, pe care o împingea până la îndărătnicie, nu admitea eşecul, nici al său dar nici al celor cu care lucra. Conservator în obiceiuri şi judecător lucid al situaţiilor, era ataşat principiilor şi obiceiurilor sale de viaţă, admiţând cu greutate opiniile contrare de cele mai multe ori dintr-un orgoliu exacerbat. Gândirea sa, peste medie, se alinia disciplinată cu autoritatea, optimismul şi fermitatea în luarea deciziilor. Perseverent şi rezistent fizic şi psihic, înflăcărat şi aspru până la duritate, devenea agresiv şi uşor iritabil în situaţiile ambigui pe care nu le tolera şi a căror eradicare o încerca uneori mizând chiar pe violenţă. Datorită principiilor sale de viaţă, care oscilau între auster şi sever, putea fi considerat dificil, posesiv şi cu manifestări despotice; nu suporta servilismul dar nici replica obraznică situată la antipodul inteligenţei. Gândirea sa era orientată spre esenţa valorilor morale şi estetice, mai mult decât spre valoarea utilitară imediată. Contabilizându-şi cu meticulozitate în memorie experienţele sale anterioare, extrăgea esenţa care să-l conducă spre acel numitor comun favorabil, caracteristică de altfel generală persoanelor foarte active. Spirit raţional, cu diplomaţie înăscută, onest fără disimulări, deţinea acea forţă interioară care-l ajuta să respingă cu aplomb şi siguranţă orice imixtiune în problemele de care era răspunzător, indiferent din partea cui ar fi venit aceasta. Era deschis şi generos dar fire ciclotimică, trecea cu uşurinţă în extremă devenind explozibil atunci când intuia că i se pun obstacole spiritului său întreprinzător. Dotat cu mare capacitate de muncă, plin de fantezie şi imaginativ, uita de el însuşi atunci când o problemă arzătoare îl absorbea şi nu renunţa până la rezolvarea ei. Excesiv în toate, agresiv, nerăbdător, impetuos, susceptibil, devenea repede neîncrezător atunci când simţea apariţia unei fisuri într-un ansamblu de măsuri, mai ales când se încerca camuflarea realităţii. Asemenea procedee îi generau veritabile crize de furie care se soldau cu descărcări violente. Vanitos, ţintea spre idealuri înalte, aşa cum se întâmplă de cele mai multe ori cu personalităţile autentice.

A ÎNCERCAT ANTONESCU, ÎN CAPTIVITATEA RUSEASCĂ SĂ SE SINUCIDĂ

În august 1944, întreţinându-se cu generalul german Guderian, discuţia ajunge şi la atentatul eşuat al generalilor germani asupra lui Hitler. Parafrazându-l pe regele Gustav-Adolf al Suediei, Mareşalul Antonescu îi spune lui Guderian:

„La noi în armată ar fi de neconceput o asemenea acţiune infamă. Eu pot dormi liniştit cu capul pe genunchii generalilor mei" .

Antonescu însă se înşela. În Palatul Regal, un mare număr de generali români complotau împotriva sa. Şi nu generali oarecare, ci câţiva dintre cei mai străluciţi militari ai armatei române.

Erau acolo un grup de ofiţeri superiori şi colaboratorii apropiaţi ai Regelui: colonelul Emilian Ionescu, colonelul Dămăceanu, maiorul Anton Dumitrescu, Mircea Ioaniţiu, Ionel Stârcea, Niculescu, Buzeşti şi în fruntea lor, generalul Constantin Sănătescu, pe care însuşi Antonescu îl numise Mareşal al Palatului Regal.

Colonelul Magherescu povesteşte:

„La începutul verii 1944, serviciul secret raportase mişcări suspecte de persoane, ziua şi noaptea, la Palat. Mareşalul a dat dispoziţiuni să se urmărească şi să i se raporteze despre ce se întâmplă. După un timp, şeful serviciului secret se prezintă cu informaţia că la Palat se punea la cale o acţiune suspectă. Mareşalul a ascultat atent şi, la sfârşit, a spus:

– Bine, bine, dar în capul lor cine este?

– Domnul general Sănătescu, a fost răspunsul.

La auzul acestui nume Mareşalul a izbucnit într-un râs spontan:

Ţin să afirm şi să subliniez că, de pierderea graniţelor, nu este şi nu trebuie făcută vinovată Armata.

Cunosc Armata.

Cunosc pe soldaţii şi pe ofiţerii ei.

Oricare ar fi fost starea materială a Armatei, ofiţerii şi soldaţii s-ar fi bătut.

Pentru salvarea Ţării, pentru păstrarea onoarei, pentru mândria tradiţiilor ei şi pentru respectul morţilor ei, Armata s-ar fi luptat.

Ion Antonescu
(Pentru judecarea opiniei publice.
1 octombrie 1940)

– Dacă el este în capul lor, nu poate fi nimic serios. În orice caz, urmăriţi şi ţineţi-mă la curent.

De urmărit au fost urmăriţi, dar Mareşalului nu i s-a mai adus la cunoştinţă nimic şi, astfel, complotiştii, nestingheriţi de nimeni, au putut pregăti cursa în care a căzut victimă a încrederii lui în cinste şi prietenie.

Deznodământul din după-amiaza zilei de „ 23 August" îşi află dezlegarea tot în înclinaţia Mareşalului de a avea încredere totală în cei cu care conlucra într-o cauză atât de gravă cum era viitorul şi destinul Neamului, în care era angajat şi viitorul Coroanei.

Astfel că atunci, în momentul în care Mareşalul urma să se urce în maşina care trebuia să-l ducă la Palat, colonelul Davidescu îl ajunge şi-i spune cu glas tare să fie auzit şi de puţinii care eram de faţă:

– Domnule Mareşal, nu găsiţi că garda care vă însoţeşte (2 ofiţeri de jandarmi şi 6 subofiţeri în două turisme – n.a.) este insuficientă? Vă rog să ordonaţi să trimit întăriri...

– Nu e nevoie, Davidescu, a răspuns cu un aer plistisit Mareşalul. E de ajuns şi asta, doar merg în casa Regelui.

În acest răspuns se poate citi grandoarea conceptului său despre un rege. Nici nu-i putea trece prin minte că acela poate cădea atât de jos, încât să comită un act care să-l înfiereze pe viaţă în Istorie.

Prin acele cuvinte Mareşalul îşi semnase propria sentinţă.

Cele ce au urmat au fost consecinţa logică a încrederii sale nelimitate în oamenii cu care venea în contact.

Deci Mareşalul preferase să se arunce în vâltoare, decât să blameze Coroana, arătându-şi neîncrederea sa în Rege în faţa asistenţei, prin luarea unor măsuri de pază care ar fi dovedit lipsă de încredere în Suveran şi atribuirea de gânduri ascunse.

În această postură, Mareşalul se înalţă pe cea mai de sus treaptă a cavalerismului şi a onoarei militare: un monarh nu trebuie bănuit.

Cele ce s-au petrecut la Palat nu fac alta decât să ilustreze în cel mai înalt grad principialitatea sa.

– Fac armistiţiu în condiţiile fixate de mine, după ce voi anunţa pe Hitler (motiv invocat de rege pentru a justifica actul arestării) degajă pe Mareşal de orice problemă de conştiinţă, prezentându-l ca un adevărat om de caracter şi onoare" .

Arestat şi apoi predat ruşilor, mareşalul Ion Antonescu va fi aruncat într-o celulă.

Cum a trăit în captivitate? Unde sunt însemnările sale scrise în celula închisorii ruseşti?

Arhivele secrete ale Rusiei ascund încă aceste documente de-o importanţă primordială pentru noi.

Se ştie că în captivitatea rusească a încercat să se sinucidă. Poliţia secretă bolşevică n-a reuşit însă să-l înconvoaie. Când a fost adus în România, ca să fie judecat, Ion Antonescu avea o ţinută dreaptă, de soldat...

Eduard Mezincescu

În publicistică, sporadic din 1929. În literatură, aşişjderi, din 1932, sub diferite pseudonime. În mişcarea antifascistă, tot din 1932. În 1944, sub îndrumarea lui Lucreţiu Pătrăşcanu şi în colaborare cu Bellu Zilber şi Mihal Neculce, redactează şi strânge semnături pe memoriul înaintat de floarea intelectualităţii române lui Ion Antonescu, în care se cerea ieşirea României din războiul împotriva Naţiunilor Unite.
După 1944, conduce acţiunea de ajutorare a regiunilor devastate de război şi lovite de secetă din Moldova.În 1947, director politic şi apoi secretar general la Ministerul Afacerilor Externe, de unde va fi înlăturat în 1948, pentru a reveni abia în 1956, ca adjunct al ministrului şi, în final, ambasador în Suedia. În interval, Ministru al Artelor şi Preşedinte al Comitetului pentru Cultură şi Artă, vice-preşedinte al Societăţii pentru răspândirea ştiinţei şi culturii. Din mini-romanul „Directorul Nostru" (1954), extrage un scenariu pentru filmul cu acelaşi nume, realizat de regizorul Jean Georgescu, o satiră muşcătoare împotriva birocraţiei socialiste. Din 1960, refuză sistematic colaborarea cenzurată la presa cotidiană, iar din 1962 nu i se mai publică nici o lucrare literară. Revine în publicistică după Revoluţia din decembrie 1989 cu articole politice şi comentarii sau cu extrase din însemnările zilnice, cu caracter istoric şi politic, consemnate de-a lungul a mai bine de trei decenii. În 1993 publică volumul „Mareşalul Antonescu şi catastrofa României" (Ed. Artemis) din care republicăm aceste fragmente. Se punea întrebarea dacă o infecţie sifilitică primară din tinereţe a influenţat starea sănătăţii lui Antonescu şi deciziile sale. Întrebare ce ne trimite la celebra carte „Aceşti mari bolnavi care ne guvernează..."

A INFLUENŢAT BOALA DECIZIILE ISTORICE ALE LUI ANTONESCU

Începând din anul 1943, degradarea severă a facultăţilor mintale ale lui Ion Antonescu pare să se accentueze. El manifestă semne tot mai grave de incoerenţă în gândire şi acţiune.

Pe la jumătatea anului 1943, „... Mareşalul a început să nu se mai simtă bine. Stare de oboseală, cefalee, febră. Supus examinării unui consult de medici, după examene complementare de laborator, s-au emis două posibilităţi: reactivarea vreunui proces de sifilis latent sau malarie?! S-au repetat analizele, dar nimic concludent ... Şeful Serviciului Sanitar al Armatei, cunoscând bine pe doctorul Zilişteanu ca renumit bacteriolog, a hotărât să-i încredinţeze lui verificarea analizelor. Doctorul a luat din nou sânge de la pacient şi a repetat analizele. După trecerea unui interval de aproape o săptămână, timp necesar dezvoltării culturilor pe care le făcuse, acesta se duse triumfător la şeful lui şi declară: Malarie, domnule general. Mi-a ieşit clar la microscop morbul ... malariei...

Judecând după conţinut şi după termenii folosiţi, însemnările de mai sus aparţin evident unui profan în ale medicinei. Nu este însă mai puţin adevărat că, în absenţa reacţiilor serologice pozitive – îndoielnice în manifestările tardive ale acestei maladii – problema

unui sifilis latent nu putea fi luată în considerare decât în temeiul unor informaţii obţinute de la pacient cu privire la o infecţie sifilitică primară din tinereţe. Dar dacă acel „ sifilis latent ar fi fost să fie, aşa cum se poate rezonabil presupune, o formă nervoasă, în speţă cerebrală, a maladiei, cunoscută în termeni de specialitate sub denumirea de Paralizie Generală Progresivă – prescurtat P.G.P. – chiar Şeful Serviciului Sanitar al Armatei de pe atunci ar fi trebuit să ştie că această formă târzie şi ultimă a sifilisului nu este decelabilă pe cale serologică. Nu numai reacţia BW în sânge, dar chiar şi în lichidul cefalo-rahidian poate fi negativă în astfel de cazuri. Diagnosticul maladiei poate fi pus numai pe calea observaţiei îndelungate a pacientului şi examenului psihiatric minuţios.

Din păcate, aşa cum autorul acestor rânduri observa cu ani în urmă cu referire, fireşte, la celălalt „ Conducător" cu care ne-a procopsit istoria sau piaza rea a destinului nostru, dintre toate ramurile medicinei, psihiatria este acea specialitate a cărei sferă de aplicare este limitată la treptele inferioare şi medii ale ierarhiei sociale. De la o anumită treaptă în sus, nici cel mai calificat psihiatru nu mai cutează să facă deosebirea între o întreprindere măreaţă, între un plan gigantic de dezvoltare a tot ce se poate dezvolta, sau între o preocupare extremă de vigilenţă şi delirul de grandoare sau de persecuţie proprii acestei faze târzii a maladiei sifilitice.

Documentarul publicat recent oferă şi alte mărturii ale deteriorării mintale a lui Ion Antonescu, mai ales în perioada ultimă a domniei sale, cum este, de pildă, cea a lui George I. Duca, personaj care pare să fi lucrat în subordinea lui şi să-l fi cunoscut de aproape pe mareşal:

„ Cu acea inconştienţă a militarilor ajunşi în fruntea treburilor, Mareşalul a crezut că dânsul este atotştiutor, având răspunsuri tăioase pentru orice problemă, fie ea cât de grea. Rezoluţiile pe hârtiile ce i se prezentau au rămas de pomină prin virulenţa, arbitrarul şi, uneori, prostia lor, tăind în carne vie cu un perfect dispreţ pentru sentimentele omeneşti sau politice.

Stilul său dictatorial era revoltător şi hazliu în acelaşi timp: brutal, nerăbdător, nestăpânit, contradictoriu, crud, lipsit de bună creştere şi de elasticitate în raporturile cu ceilalţi oameni. DECRETA – şi românii se dădeau peste cap spre a-l satisface, servi şi mulţumi... Megalomania lui m-a amuzat întotdeauna: autoîmbătarea sa în clipele de succes, obiceiul de a vorbi despre sine la persoana a treia, decorul – cu mult gust, de altfel – cu care se înconjura, m-au fascinat de la început. Nu i-am iertat niciodată, ca român, bădărănia şi dispreţul pe care le-a arătat

Aderarea la Pactul Tripartit, noiembrie 1940.

necontenit Suveranilor, cu toate că această atitudine a avut în cele din urmă avantajul de a nu mai asocia pe rege politicii sale" .

Acest foarte lung citat constituie doar introducerea în materie. ***Pe măsura deteriorării situaţiei militare a Axei, cu care declarase de la început că va merge „sută la sută" până la „moarte" , semnele de alterare a judecăţii şi ale bunului simţ politic se îndesesc şi se agravează.***

Am arătat deja că, încă în septembrie 1940, la trei săptămâni de la pierderea Transilvaniei de nord şi de la înscăunarea sa ca şef al statului „ naţional-legionar" , Ion Antonescu revela Consiliului de Miniştri obiectivele politicii sale naţionale şi tactica adoptată pentru a le atinge: „ ... Eu vreau să răstorn arbitrajul de la Viena – fără s-o spun..." Ca şi cum ar fi putut constitui pentru cineva un secret faptul că România şi conducătorii ei, oricare ar fi fost, afară de stipendiaţii direcţi ai serviciilor secrete hitleriste – legionarii, – nu se puteau împăca în ruptul capului cu ciuntirea monstruoasă a teritoriului ţării!

La a douăsprezecea sau a cincisprezecea întrevedere cu Hitler, de la castelul Klessheim din Austria, la

> Prin politica noastră, nouă şi demnă înăuntru, leală şi sinceră în afară, noi voim să dovedim tuturor că Poporul Românesc merită să fie privit cu adevărat un popor stăpân şi sigur de drepturile lui de ieri şi de totdeauna.
>
> Ion Antonescu
> (Sibiu. Deschiderea Universităţii,
> 10 noiembrie 1940)

23-24 aprilie 1944, când se punea problema evacuării precipitate a Crimeei, iar frontul de înaintare a armatei sovietice ajunsese deja în partea de nord-est a ţării, pe teritoriul României, generalul Ion Gheorghe, pe atunci ministru plenipotenţiar la Berlin, relatează:

„ ...În cele din urmă, Hitler şi-a exprimat pentru prima dată faţă de Mareşal nemulţumirea din cauza situaţiei din Ungaria.

– M-am convins de dreptatea României, a declarat el, şi sunt decis să anulez dictatul de la Viena. Vă cer însă, domnule Mareşal, să mă lăsaţi pe mine să aleg momentul în care voi face cunoscută hotărârea mea. Până atunci vă rog să păstraţi o discreţie absolută" .

Enunţul de mai sus pare extras dintr-o dramă sarcastică a lui Eugen Ionescu, în care personajele delirează pe aripa absurdului!

La acea dată, Ungaria era ocupată de mai bine de şase săptămâni de Armatele germane. Politica de „ basculă" faţă de cele două ţări nu mai avea nici un rost. Iar soarta Reichului german era definitiv şi iremediabil pecetluită. Nici o minte cât de cât lucidă nu mai putea crede în victoria Germaniei şi în capacitatea ei de a dispune de teritoriile şi popoarele din Europa sau de aiurea. Însuşi Ion Antonescu care îngăduia deja de câtăva vreme şi chiar facilita contactele opoziţiei democrate cu aliaţii occidentali în vederea ieşirii României din război, instruise reprezentantul României de la Stockholm, Constantin Nanu, să contacteze diplomaţii sovietici în vederea discutării condiţiilor unui eventual armistiţiu.

Or, Ion Antonescu, nu numai că nu ia declaraţiile Führerului ca un semn de pierdere a lucidităţii şi a capacităţii de apreciere a situaţiei, ci relatează plenipotenţiarului român „cu însufleţire convorbirea sa cu Hitler. El vedea în aceste cuvinte referitoare la Transilvania în sfârşit o răsplată pentru efor-

turile sale în această problemă" .

În aprilie 1944, Hitler putea să-i promită lui Ion Antonescu, nu numai restituirea părţii de nord a Transilvaniei, ci şi anexarea Belgiei, a Pennsylvaniei, a Groenlandei sau a Argentinei. Promisiunile lui Hitler ţineau acum strict de domeniul delirului calificat!

Nu însă şi pentru Ion Antonescu care, după ce le dezvăluie, sub pecetea secretului, generalului Ion Gheorghe, merge şi mai departe.

Tot din relatările fostului ministru plenipotenţiar la Berlin aflăm că, la reîntoarcerea de la castelul Klesshelm, întâlnind pe doamna Veturia Goga, cu care soţii Antonescu întreţineau relaţii strânse de prietenie, „ Conducătorul" îi spune:

– Poţi să-mi săruţi mâna, căci am redobândit Transilvania" .

Doamna Goga era nu numai transilvăneancă, cum notează generalul Ion Gheorghe, ci şi proprietara castelului de la Ciucea, moştenit de la soţ, situat pe linia Cluj-Huedin, care rămăsese în teritoriul cedat Ungariei, în urma dictatului de la Viena. Nu poate rămâne nici o îndoială asupra seriozităţii cu care Ion Antonescu luase promisiunea lui Hitler. Lui Antonescu i se pot atribui, pe drept ori pe nedrept, fel de fel de virtuţi sau defecte: nimeni n-o să poată susţine că ar fi avut şi simţul umorului. Fie şi macabru!

> Viaţa popoarelor este o veşnică şi încordată luptă; o luptă pentru drepturi şi pentru dreptate, o luptă pentru afirmare şi pentru înălţare.
>
> Ion Antonescu
>
> (Cuvântare la radio, 5 noiembrie 1941)

Ca să ne întoarcem la alt aspect al stării mintale a „ Conducătorului" , acela revelat de rezoluţiile puse pe diferitele hârtii ce ajungeau pe masa lui de lucru sau cu prilejul diferitelor inspecţii pe care le efectua în ţară, amintesc că, în perioada războiului, una din formele activităţii psihologice de subminare a regimului, în care m-am aflat angajat, a fost şi aceea de născocire şi punere în circulaţie a unor „ monstre" de rezoluţii atribuite lui Ion Antonescu care, împreună cu cele autentice, făceau ocolul şi hazul Capitalei şi, probabil, al ţării. Din păcate nu sunt în stare să-mi amintesc acum decât unele cu vădit caracter obscen care, oricât ar fi fost de reuşite şi de eficiente în epocă, nu sunt compatibile cu seriozitatea lucrării pe care o prezint astăzi cititorilor.

Cercetând însă arhivele vremii, în căutare de alte materiale, am dat peste unele destul de sugestive, din care transcriu aici câteva:

Astfel, cu prilejul inspecţiei efectuate în comuna Leţcani, din judeţul Iaşi, despre care am pomenit deja, Ion Antonescu nu scapă ocazia de a nota în registrul de inspecţii al Primăriei locale:

„ Să se ţină evidenţă de persoanele care vin la baie, la baia comunală iar acei care nu fac baie să fie arătaţi ca un exemplu rău în şedinţele educative."

Tot aici se emite şi o sentinţă sau o soluţie pentru una din cele mai grele şi mai complicate probleme cu care se frământă omenirea, de la Bacchus încoace:

„ Plugarii să fie sfătuiţi să nu mai bea..."

Cu vădită înţelepciune, „ Conducătorul" se abţine de a decreta ce urmează să se facă cu cei care nu ascultă acest sfat cuminte.

Continuându-şi turneul de inspecţii şi ajungând în comuna Răcăciuni, din judeţul Bacău, unde-l nemulţumeşte felul cum arată anumite acareturi, Ion Antonoscu ordonă să se noteze în registrul de inspecţii:

„ Să se prezinte D-lui Mareşal de către Ministerul

Undeva, pe frontul din Răsărit, gustând din mâncarea soldaţilor

de Interne toate planurile de construcţie (primării, case, grajduri) care urmează să fie revizuite" .

Enormitatea cerinţei nici nu merită comentată, dacă ne prezentăm proporţiile homerice ale întreprinderii. Numai urmaşul său de mai târziu va fi în stare să-i repete performanţele!

Ceva mai încolo, adaugă: „ În cadrul muncii de folos obştesc să fie utilizate şi fetele..."

Nu, nu era vorba de ce-i venea în minte oricui, sau cum ar fi deformat sensul cei care unelteau din umbră în vederea discreditării regimului! Însemnarea continuă cuminte:

„ ...Mai ales pentru curăţarea şi îndreptarea gospodăriilor concentraţilor sau a oamenilor nevoiaşi."

Ceea ce nu înseamnă că unele din rezoluţiile sale nu conţineau şi o doză de bun simţ, pe care, dacă ar fi asimilat-o succesorul său în demnitate şi vocaţie mesianică, n-ar fi fost chiar aşa de rău.

Astfel, pe textul transcrierii dactilografiate a unui poem în zece strofe, închinat lui de un anonim de prin judeţul Neamţ, care se încheia cu versurile inspirate:

„ O Iisuse mult iubite,
În genunchi mă rog şi cer:
Dă puteri nebiruite
Generalului de fier..." ,

cu scrisul lui deja senil şi nesigur, Ion Antonescu pune la data de 20.IX.1940 o rezoluţie acceptabilă:

„ Se va mulţumi. Nu se va citi la Postul de Radio – aşa cum cerea poetul de ocazie – fiindcă sunt fanatic adversar al reclamei. Postul de radio este în serviciul Propagandei neamului, nu al omului."

Omul, singurul „ om" , fireşte, era dânsul.

Pentru halul de deteriorare mintală în care ajunsese

Ion Antonescu în ultimele zile ale domniei sale, sunt semnificative şi cele relatate de un om din anturajul regelui, Gh. Ionescu-Bălăceanu, cu privire la audienţa lui Mihai Antonescu la rege în ziua de 23 August 1944, orele 15.

După cum se ştie, regele convocase la Palat pe ambii Antoneşti, dar la ora 15 nu se prezentase decât Mihai Antonescu care, între altele, l-a informat despre hotărârea adoptată de Consiliu de Miniştri, cu câteva ceasuri înainte, cu privire la continuarea războiului alături de nemţi, la cererea expresă a lui Ion Antonescu:

Dacă pentru justificarea acestor hotărâri, luate de Ion Antonescu singur, fără să-şi consulte măcar Consiliul de Miniştri pe care-l prezida, se invocă necesitatea de a spăla onoarea naţională grav lezată de dictatul de la Moscova din 26 iunie 1940, prin care guvernul sovietic impusese României evacuarea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord, era normal să ne aşteptăm ca Uniunea Sovietică să-şi spele, la rândul ei, onoarea pătată de ocupaţia română. Mândria naţională a popoarelor şi guvernelor nu poate fi măsurată cu două măsuri.

Schimbul acesta de spălături de onoare şi alte accesorii a costat poporul român şi patria noastră, pe lângă pierderile imense în oameni şi materiale, deja pomenite, experienţa celor mai bine de patru decenii de totalitarism comunist, cu toate consecinţele cunoscute, pe plan economic, cultural şi spiritual.

Încercările de reabilitare şi de aşezare a lui Ion Antonescu în galeria marilor martiri şi eroi ai neamului nostru, pe care le întreprind astăzi unii istorici şi unele cuiburi politice sau civice, mărturisesc nostalgii primejdioase după vremurile falimentarei cruciade împotriva bolşevismului –care n-a avut nevoie de vreo cruciadă din afară, ca să se prăbuşească! – şi a asocierii acesteia, sub influenţa doctrinelor rasiale hitleriste, cu exterminarea sau aducerea în stare de robie a neamurilor slave din acest răsărit al Europei, care începe la graniţa de pe Oder-Neisse a Germaniei şi merge până la Urali, şi dincolo de Urali, până la Pacificul de Nord şi la strâmtoarea Behring, în care neamul nostru trăieşte de la apariţia lui pe lume, şi în care este sortit să trăiască şi de aici înainte.

Reabilitarea lui Ion Antonescu şi anularea verdictului de osândire a lui pentru crimele de război pentru care a fost judecat, nu poate avea loc decât asociată cu reabilitarea ideologiei şi politicii externe a Fuhrerului Adolf Hitler şi a Germaniei naziste, a cărei cauză şi-o însuşise „ sută la sută" , „ până la moarte" . Faţă de care s-a simţit legat până în ultima clipă a domniei sale, de cuvântul dat şi de „ onoarea" lui de militar.

Din nefericire, după cât se pare, în România noastră de azi, care se străduie să devină un stat de drept şi o democraţie autentică, după mai bine de o jumătate de veac de totalitarism de variată natură şi orientare, se pare că există destule foruri civice şi politice care profesează convingerea că drumul României spre o democraţie autentică, întemeiată pe respectul drepturilor omului, trece – aproape cum spunea pe vremuri „ Căpitanul" Zelea Codreanu, prin mlaştina rasismului, a şovinismului, a antisemistismului, a antislavismului şi a prigoanei împotriva celor care nu acceptă reabilitarea totalitarismului militaro-fascist de tip antonescian.

De aceea nici nu surprinde faptul că, între argumentele invocate pentru demonstrarea calităţilor şi capacităţilor de specialist militar şi de mare comandant de oşti ale lui Ion

Antonescu, intră şi unele, tipărite cu litere foarte groase de felul acesta:

„ Hitler a avut pentru Mareşalul Antonescu cea mai mare stimă, chiar mai multă decât pentru Mussolini."

Afirmaţia aceasta se întemeiază pe mărturia fostului interpret al lui Hitler, Dr. Paul Schmidt, care era, desigur, o autoritate incontestabilă în materie; şi care adaugă pentru a completa caracterizarea personalităţii lui Ion Antonescu:

„ Un soldat excelent, un adept loial al Führerului şi un anti-bolşevic ferm. Antonescu putea fi crezut integral" , socotea Adolf Hitler...

Documentarul din care am extras citatul de mai sus nu reproduce însă un alt mesaj, încă mai sugestiv, din cartea fostului interpret al lui Hitler. Îl redau mai jos în toată strania şi grotesca lui integritate:

„ Tratamentul cu autosugestia a fost încercat odată mai mult la Stagiunea de la Salzburg, din 1944, însă acum unii dintre pacienţi începuseră să se revolte. Observaţiile lui Antonescu deveniseră de câtva timp tot mai critice şi mai provocatoare. Acest vechi elev al Colegiului francez de Stat Major dezvăluia fără milă slăbiciunile şi erorile strategiei lui Hitler. Vorbele frumoase nu mai aveau trecere la dânsul, iar eu observam cu interes că Hitler renunţase la orice încercare de a mai conduce conversaţia pe linia lui Coue (Metodă fantezistă de tratament a maladiilor psihice, în special a stărilor depresive, întemeiată pe autosugestie, preconizată de farmacistul francez Coue.). Ca urmare, observam cum atotputernicul dictator consulta cu modestie pe mareşalul român. Nu ştiu dacă ar trebui să evacuez sau să apăr Crimeea. Ce mă sfătuieşti, mareşale?! întreba el. Niciodată nu mi s-a întâmplat să traduc pentru Hitler o astfel de propoziţie. Înainte de a răspunde la întrebarea dv. spuse Antonescu, cu un aer mai curând condescendent, trebuie să-mi spuneţi dacă aţi renunţat definitiv la Ucraina. Orice s-ar întâmpla, trebuie să recapturez anul viitor Ucraina spuse Hitler, referindu-se la anul 1945, deoarece materiile prime de acolo ne sunt indispensabile pentru ducerea războiului.

Atunci, Crimeea trebuie păstrată, a fost verdictul lui Antonescu" încheie Schmidt.

La castelul Klessheim de lângă Salzburg au avut loc în 1944 două întrevederi între Hitler şi Antonescu: la 26-27 februarie şi la 23-24 aprilie,

Cu greu s-ar mai găsi o mai grăitoare pildă de preţuire reciprocă a doi falimi şi, mai ales, a falitului maxim faţă de falitul minor, în condiţii când prăbuşirea finală a ambilor faliţi avea să aibă loc peste trei-patru luni pentru primul, şi ceva mai mult de un an pentru celălalt. De notat, de asemenea, că obiectul consultaţiei şi al sfaturilor competente oferite de Antonescu priveau operaţiunile plănuite de Führer pentru vara anului 1945, când zdrenţele sufletului său nepieritor aveau să zacă deja în cine ştie ce ladă de gunoi din Walhalla!

Convorbirea reprodusă de fostul interpret al Führerului, cu răceala medicului dintr-un serviciu de psihiatrie, care întocmeşte preliminariile foii de observaţie unor pacienţi recent internaţi, are iz de halucinaţie grotescă. După ce, de-a lungul unei campanii vijelioase, cu suişuri şi coborâşuri, refuzase să asculte, neglijase sau respinsese sfaturile competente ale celor mai buni specialişti de la Înaltul Comandament al Wehrmachtului, Führerul ascultă acum spăsit recomandările fanteziste ale falimentarului său asociat şi subaltern!

Arestarea conducătorului

După amiaza zilei de 23 august s-a desfăşurat ca un film cu suspens. Martori oculari povestesc că la ora 16,12 pătrundea prin poarta principală a Palatului coloana „ conducătorului" formată din trei maşini, la mijloc fiind Mercedes-ul blindat din care coborî Mareşalul. Arăta furios, plesnind cu cravaşa de cavalerist pe care o purta mereu la carâmbul cizmei. De câte ori venea la Palat îl apuca furia, căci regele era singurul om din România, care, constituţional, se afla deasupra lui, sfidare vie a autorităţii lui de „ conducător" .

Fu introdus în salonul galben, unde se aflau regele, generalul Sănătescu şi Mihai Antonescu. În spatele unei draperii groase, în biroul lui Mihai, urmăreau scena cu respiraţia tăiată Baronul Mocsony, Niculescu-Buzeşti, generalul Aldea şi Mircea Ioaniţiu, fiecare având asupra lui un pistol încărcat pentru orice eventualitate, deşi ştiau că o echipă condusă de maiorul Anton Dumitrescu, ajutat de plutonierul major Bâlă Dumitru, aştepta pentru a proceda la arestarea celor doi Antoneşti.

Cu o voce sugrumată de emoţie, regele îl pofti pe mareşal să şadă şi cu greu izbuti să rostească:

– „ Am aflat că ruşii au spart frontul. Aş dori să ştiu ce măsuri intenţionaţi să luaţi?"

Mareşalul începu să explice situaţia, recunoscând că inamicul înaintase, dar că într-o zi, două, înaintarea va fi oprită.

Regele îşi cunoştea însă bine partitura, pe care o repetase de zeci de ori. El spuse cu un ton vădit autoritar:

– „ Situaţia e foarte critică şi cred că ar trebui să cereţi armistiţiu."

De data asta, mareşalul fu iritat. Era prima dată când regele îi vorbea pe un asemenea ton. Se foi în fotoliu, o vână începu să-i zvâcnească lângă tâmplă, sângele îi năvăli în obraji (de unde şi porecla „ câinele roşu") şi repetă mânios:

– „ Voi cere armistiţiu când voi crede eu de cuviinţă şi în anumite condiţiuni." La care regele spuse:

– „ E prea târziu pentru a ne apuca să ne tocmim."

Căutând să-şi stăpânească nervii, Antonescu spuse:

– „ Vreau garanţii, iar dacă nu mi se dau, voi continua lupta alături de trupele germane."

Această replică îl făcu pe Mihai să fie mai hotărât.

– „ Soluţiile Dvs. nu sunt acceptabile. Trebuie să cereţi armistiţiu."

Asta era prea de tot. Mareşalul izbucni:

– „ Ştiu să-mi aleg şi singur momentul. Nu trebuie să fiu învăţat."

Aici, Mihai avea pregătită replica:

– „ Dacă nu acceptaţi, ar fi corect să vă daţi demisia."

– „ Nu-mi dau demisia" , ţipă mareşalul, roşu ca focul, şi adăugă celebra frază: „ Nu cumva credeţi că voi da ţara pe mâna unui copil?"

Era rândul lui Mihai să-şi piardă cumpătul. Dar şi această situaţie fusese prevăzută în scenariu. Se scuză şi ieşi să bea un pahar de apă minerală în camera alăturată, unde se aflau intimii săi. Aceştia îl încurajară să dea lovitura decisivă. Se întoarse în salonul galben şi zise:

– „ Regret că nu vreţi să faceţi ceea ce vă cer."

La care mareşalul ripostă brusc:

– „ Nu-mi voi schimba planurile, voi continua războiul."

Sosise momentul loviturii îndelung pregătite:

– „ În cazul acesta, domnule mareşal, mă văd nevoit a ţine seamă de voinţa poporului meu, exprimată prin cele patru partide democratice şi de a lua măsuri pentru a scoate imediat ţara din război, pentru a o salva de la un dezastru. În acest scop, am hotărât să efectuaţi chiar astăzi armistiţiu, iar dacă refuzaţi, vă ordon să demisionaţi chiar acum!"

Tremurând de furie, Antonescu ripostă cu energie:

– „ Nu primesc nici un ordin de la nimeni. Eu sunt cel care porunceşte şi nu cel care primeşte porunci."

– „ Dacă acesta este răspunsul, sunteţi destituit" – rosti regele cuvântul magic" .

În acel moment, echipa maiorului Dumitrescu intră în salon şi procedă la arestarea celor doi Antoneşti, iar plutonierul major Bâlă îi conduse în seiful din dormitorul regelui, unde fură împinşi cu forţa. Bâlă închise uşa în urma lor şi răsuci cele şase butoane ale cifrului. Erau în sfârşit la „ loc sigur" .

Restul scenariului se desfăşură cu rapiditate. Urmau să fie imprimate proclamaţia regelui către poporul român şi ordinul său către armată...

Baronul Killinger intră în scenă

Totul se desfăşurase conform planului. Deodată, însă, o lovitură de trăsnet. Ministrul Germaniei la Bucureşti, Baronul Manfred von Killinger, ceruse o audienţă urgentă la rege. Îl informase despre cele întâmplate după amiază la palat şeful Siguranţei, Eugen Cristescu, dar nici acesta din urmă nu ştia exact cum se petrecuseră lucrurile şi nici nu avea idee despre planul concret al insurecţiei. Baronul fusese surprins de evenimente la vila de la Săftica, unde petrecea cu secretara sa, Hella Petersen, o tânără blondă cu o ţinută militărească, trecută prin şcoala Gestapoului şi prin patul şefilor ei ierarhich. Mic de statură, cam rotofei, cu un respectabil Bierbauch, Baronul se făcuse pământiu la chip în momentul când primi năprasnica veste la telefon. Păstrându-şi aplombul de gestapistă, Hella trecuse la volanul Mercedesului şi şofând cu mare viteză, ajunseră la Legaţie în jurul orei 19,30 seara. Baronul îşi puse repede uniforma diplomatică şi bicornul, apoi ordonă şoferului să pornească spre palat. Acolo, ofiţerul de serviciu îi făcu semn să tragă în faţa intrării „ Cretzulescu" . Semn rău: era prima dată când baronul era primit la o intrare lăturalnică.

Din relatările martorilor (generalul Sănătescu, nou prim ministru, Grigore Niculescu-Buzeşti, noul ministru de externe şi mareşalul Curţii, baronul Mocsony) această dramatică şedinţă poate fi uşor reconstituită.

Killinger adoptă un ton ameninţător în germană:

– „ În numele şi din ordinul personal al Führerului, doresc a comunica majestăţii

voastre profunda sa îngrijorare în legătură cu soarta mareşalului Antonescu, conducătorul statului român, care azi la ora 18 trebuia să plece pe front, dar, aşa cum mi s-a raportat, a fost chemat la palat şi arestat. În consecinţă, Fuhrerul Germaniei cere majestăţii sale să-i răspundă imediat: care este cauza, sensul şi situaţia miniştrilor aflaţi aici şi, în sfârşit locul unde se află prietenul său personal, mareşalul Antonescu" .

Regele era crispat, dar se ţinea drept, cu capul sus. Avea răspunsul bine pregătit şi repetat:

– „ Ion şi Mihai Antonescu mi-au făcut o vizită. Au ţinut să-mi atragă atenţia că situaţia este foarte grea şi că nu văd altă ieşire decât a-şi prezenta demisiile pentru a se retrage în viaţa particulară."

Baronul, abea ascunzându-şi furia, rosti cu un ton de comandă:

– „ Vă întreb: unde se găseşte mareşalul Antonescu?"

– „ I-am primit demisia şi am format un nou guvern" – fu răspunsul premeditat al regelui.

– „ Vă întreb încă o dată: unde-i mareşalul?" , spunea Killinger.

– „ Ion şi Mihai Antonescu şi-au manifestat intenţia de a-şi petrece restul vieţii la Predeal" – preciză regele.

Roşu la faţă, Killinger spuse ameninţător: – „ Acest capitol e departe de a fi închis. O să aveţi de suportat consecinţe. Sunt absolut convins că mareşalul n-a părăsit palatul.

Se scurseră câteva minute într-o tăcere penibilă, apoi Grigore Niculescu-Buzeşti ţinu să-i prezinte ministrului german noua situaţie politică creată în urma demisiei guvernului Antonescu şi a constituirii noului guvern sub preşedenţia generalului de corp de armată Constantin Sănătescu, cu sprijinul celor patru partide politice din Blocul Naţional Democrat.

Pentru prima dată, Killinger realiză întreaga dimensiune politică a problemei şi, cu experienţă profesională întrebă:

– „ Şi ce intenţii are noul guvern?"

– „ Probabil armistiţiu cu Rusia" , răspunse regele pe un ton sec.

– „ E o adevărată trădare!" ţipă Killinger. „ Vă pretaţi la un joc periculos. Veţi fi zdrobiţi în numai câteva zile" .

– „ De acum înainte, asta-i treaba noastră" , preciză regele. „ Mă văd nevoit să vă cer să apreciaţi noua situaţie şi să vă retrageţi imediat forţele din România, în ordine şi fără vărsare de sânge." Era o temă scumpă lui Mihai, deşi atât Pătrăşcanu cât şi Bodnăraş îl avertizaseră că nemţii nu se vor da bătuţi şi vor reacţiona violent.

Într-adevăr, Killinger răcni spumegând de furie:

– „ În numele Führerului şi al guvernului german, protestez în mod categoric împotriva ruperii alianţei de către un guvern pe care nu-l recunoaştem şi a cărui declaraţie o respingem!"

Aici interveni Niculescu-Buzeşti:

– „ Excelenţă, guvernul regal al României nu ia act de protestul dvs. personal, deoarece nu are nici o valoare. Sunteţi acreditat pe lângă Majestatea Sa Regele Mihai şi nu pe lângă guvernul căzut al mareşalului Antonescu şi nu aveţi nici un drept să vă depăşiţi plenipotenţele, anticipând asupra atitudinii guvernului dvs."

Pentru a încheia audienţa regele îşi recăpătă aplombul, conchizând:

– „ Ca Hohenzollern, nu pot decât să regret evoluţia evenimentelor şi rog guvernul Reichului să se folosească de condiţia pe care o ofer pentru a-şi retrage neîntârziat, fără violenţă şi în ordine trupele germane din România" .

Era, însă, preludiul ciocnirilor sângeroase ce vor urma în zilel următoare odată cu reacţia violentă a comandamentului german, la ordinul Führerului, împotriva armatei române. Dar Comitetul Militar era pregătit pentru confruntare...

(fragment din cartea de memorii)

ANTONESCU NU SE PREDĂ ŞI LUPTĂ PÂNĂ ÎN ULTIMA CLIPĂ A PROCESULUI. MEMORIUL DEPUS LA 15 MAI 1946 TRIBUNALULUI POPORULUI –O PAGINĂ DE ISTORIE!

- La 15 mai 1946, Ion Antonescu adresează Tribunalului Poporului un emoţionant Memoriu.
- Ţara era bolnavă.
- Rusia a fost agresorul.
- „L-am avertizat pe generalul german Hauffe: dacă continuă să împuşte evrei, dacă nu încetează aceste crime pe teritoriul românesc în contra unor cetăţeni români, dau telegramă Führerului şi mă retrag din război.
- La 23 august 1944 Antonescu decise să ceară armistiţiul.
- „Tendinţa mea era să revin la Constituţia democratică“
- Un penibil şi trist spectacol.
- Dacă nu era Antonescu nici un evreu şi nici un comunist nu ar fi rămas în viaţă.

Neavând putinţa, în timpul dezbaterilor, să prezint Tribunalului elementele, strict indispensabile, pentru aprecierea, la justa lor valoare a învinuirilor care mă privesc şi care sunt cuprinse în actul de acuzare şi în afirmările făcute de d-nii acuzatori publici, am onoarea a depune acest memoriu.

În el se arată punct cu punct, însă foarte pe scurt, elementele esenţiale, pe care aveam intenţiunea să le dezvolt, în apărarea mea, în şedinţa publică.

Sunt acuzat:

Că am pus la cale venirea Coloanei a V-a în România la putere.

– Codreanu a murit în 1938.

– Cu nici un alt şef sau element marcant legionar nu am pus la cale nimic, fiindcă nu am cunoscut şi nu am văzut pe nimeni din statul major legionar.

– Pe Horia Sima l-am văzut o singură dată, în iulie 1940, când era ministru. Frontiera de Est a ţării era prăbuşită. Simţeam că se vor prăbuşi în curând şi celelalte dacă în ţară nu ar fi fost ordine.

Scrisesem în acelaşi sens o scrisoare Regelui Carol şi, într-o audienţă, i-am dezvoltat această temere. Tot această temere m-a determinat să accept întrevederea cu Horia Sima.

Două zile mai târziu am fost închis la Bistriţa, unde nu am mai avut nici o întrevedere politică.

– Cu germanii nu am avut niciodată, nici direct nici indirect, nici o legătură.

Fiindcă economic, politic şi militar devenisem dependenţi total de Germania, prin prăbuşirea Europei, prin repudierea garanţiilor engleze, prin convenţiile economice de petrol – foarte oneroase –, prin primirea garanţiilor germane şi prin chemarea misiunii militare de instrucţie, am socotit (pe baza informaţiilor ce primisem, că mi se va încredinţa în curând conducerea) că era în interesul Ţării să clarific unele principii de bază cu Germania.

Prin două note succesive am arătat Legaţiei Germane, care sunt principiile economice şi politice pe care înţeleg să stau.

În rezumat, arătam că:

– în politica internă nu voi admite nici o imixtiune,

– în politica externă, înţeleg ca România să aibă toată libertatea,

– în politica economică, înţeleg ca România să fie singură stăpână a avuţiilor sale, arătând că nu admit penetraţia capitalului străin decât până la o limită plafon care să nu ne îngrădească libertatea noastră de deciziune.

În politica petrolului arătam dorinţa mea de a reduce în patrimoniul naţional fondul acestei bogăţii şi intenţia ce aveam de a face totul ca să împiedic epuizarea acestei materii prime, indispensabile dezvoltării statului şi apărării lui.

Deci nici o premeditare cu coloana V-a şi susţinătorii ei, pentru a lua puterea.

Nici nu aveam nevoie. Puterea mi se oferise, în 1937 şi 1938, de acela care singur avea căderea să o facă: de Rege.

Sunt acuzat:

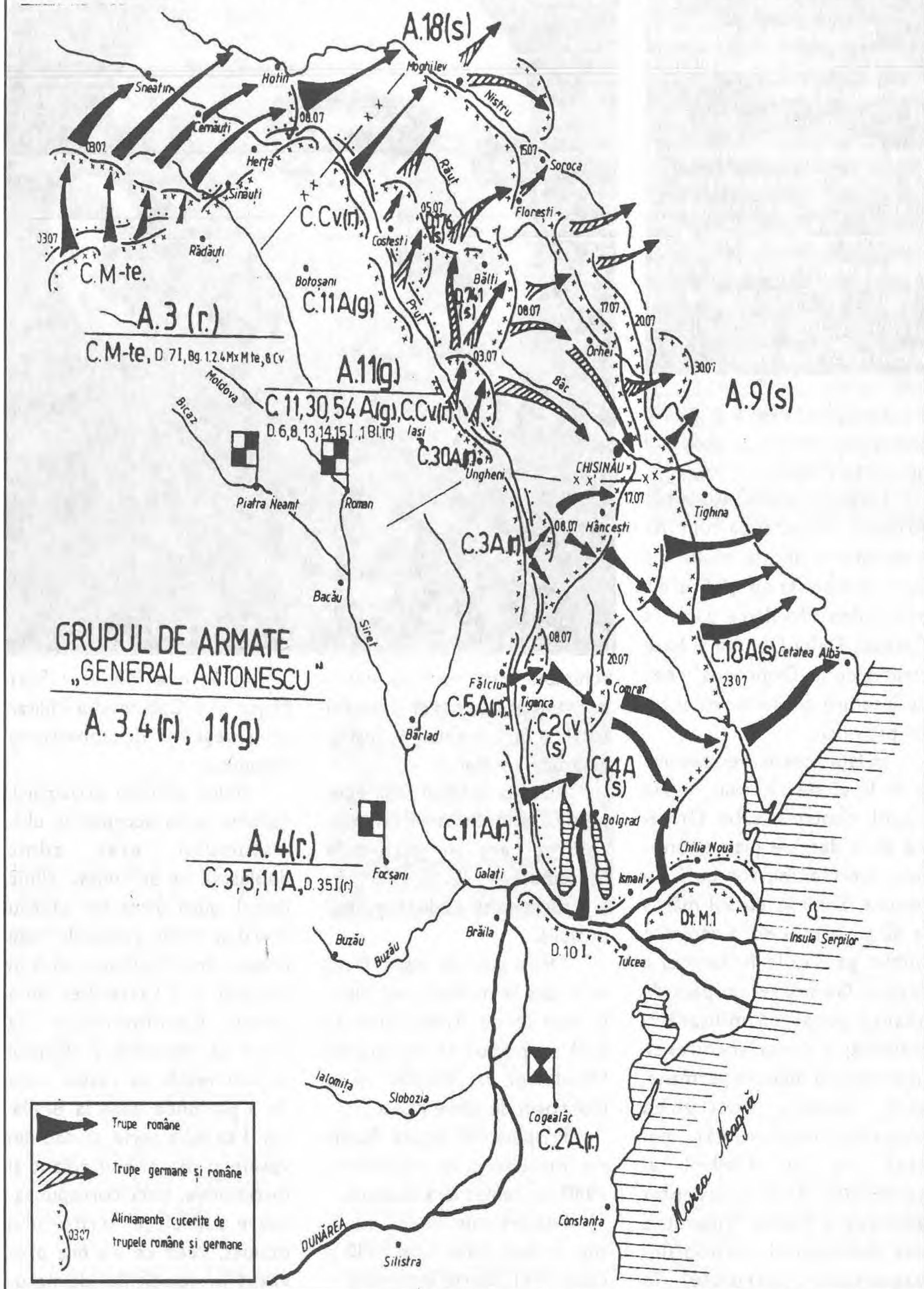
Că am făcut primul guvern cu bază legionară.

Am explicat şi la instrucţie şi în şedinţa publică că nu era în ţară, la acea epocă, altă bază politică.

Era de ales între anarhie, cu consecinţele ei – protectorat şi prăbuşirea totală a graniţelor – şi încercarea de a linişti, de a canaliza, de a domina sau de a stinge o mişcare al cărui caracter terorist putea prăbuşi total neamul românesc.

Am ales „încercarea" şi în cele cinci luni de guvernare legionară am tratat Ţara în bolnav, lăsând poporului posibilitatea ca prin convingere să extirpeze singur virusul care-l contaminase şi-i ameninţase existenţa.

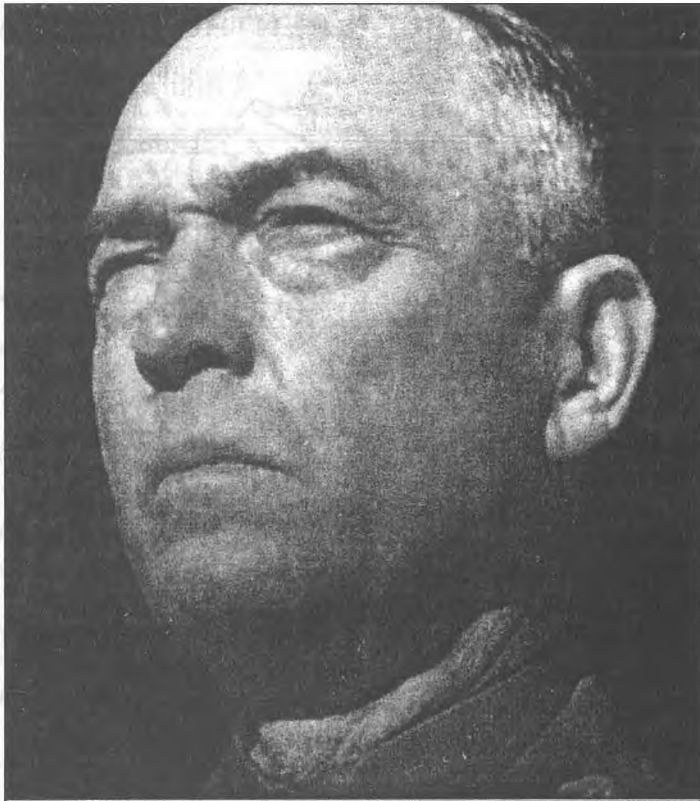
HARTA LUPTELOR PENTRU ELIBERAREA BASARABIEI

Sunt acuzat

Că am sprijinit România pe Germania, despărţind-o de aliaţii ei fireşti.

„ Aliaţii ei fireşti" , de la acea epocă, se prăbuşiseră: ♦ se prăbuşise Franţa, se prăbuşise Mica Înţelegere şi Înţelegerea Balcanică; ♦ se prăbuşise Polonia, Ţările Baltice şi Finlanda, ♦ se prăbuşise Ligă Natiunilor şi securitatea colectivă.

Se prăbuşiseră şi toate graniţele noastre, şi procesul nu era terminat.

Ungurii pretindeau tot Ardealul. Rusia, după cum ne-a declarat-o de mai multe ori d-nii Ribbentrop şi Hitler, pretindea Moldova până la Carpaţi, Delta Dunării şi baze strategice în Dobrogea, ceea ce însemna şi pierderea acestei provincii.

În faţa acestei perspective şi în lipsă de altceva, regele Carol, pentru a salva ţara şi pe el, a dat, pe plan economic, Germaniei, tot ce i s-a pretins, a admis cursul mărcii la 60 şi chiar la 80; a repudiat public garanţiile britanice; a propus Germaniei un pact de alianţă perpetuă militară şi politică; a cerut trimiterea unei misiuni militare germane, atât pentru instruirea cadrelor noastre, cât, mai ales, ca un simbol al garanţiilor date; a acceptat aderarea la Pactul Tripartit; a dat Germaniei monopolul exportului petrolului în schimbul armamentului necesar armatei, intrând astfel total, şi fără putinţa de ieşire, în orbita germană.

Aceasta este situaţia economică şi politică internaţională pe care am găsit-o în septembrie 1940.

Orice altă politică nu era posibilă.

Orice gest de ieşire făcut ar fi dus la protectorat, sigur la pierderea Ardealului de Sud şi poate la ocuparea Moldovei, a Deltei şi a Dobrogei de către Rusia.

Propunerile făcute Rusiei de înţelegere, în noiembrie 1940, au rămas fără răspuns.

Raporturile între noi şi ruşi au fost, între iulie 1940 şi iunie 1941, foarte încordate.

În arhiva Marelui Stat Major şi a Cabinetului Militar se găseşte o documentare completă.

Stâlpii graniţei provizorii, stabilite după acceptarea ultimatumului, erau zilnic deplasaţi; se schimbau zilnic focuri; după urma lor cădeau morţi şi răniţi; avioanele ruse făceau zilnic incursiuni până în Carpaţi. D-l Lavrentiev mi-a cerut Condominium la Dunărea Maritimă şi dreptul pentru vasele de război ruse de a pătrunde până la Brăila; tot d-sa mi-a cerut să dau din vasele şi materialul rulant şi locomotive, cota corespunzătoare suprafeţei teritoriului ocupat, ceea ce nu era prevăzut în condiţiile ultimatu-

mului. S-a ocupat cu forţa insulele din braţul Chilia – decembrie 1940 – şi s-a încercat să se pătrundă cu forţa în Canalul Sulina la 2 ianuarie 1941.

Toate aceste acte de agresiune erau cunoscute de miniştrii Marii Britanii şi Americii.

În concluzie:

Am mers cu Germania fiindcă am găsit Ţara angajată în această politică şi nu putea nimeni atunci, oricine ar fi fost el, să-i dea altă orientare, fără riscul de a prăbuşi total Ţara.

Trebuia deci făcută o politică de moment pentru a evita protectoratul cu toate consecinţele lui cunoscute.

– În ce priveşte trecerea armatei germane prin România în Balcani, nu aveam de ales.

Când mi s-a pus această problemă, în ianuarie 1941, legionarii organizau rebeliunea în ţară şi la Bucureşti se înarmau şi ocupau milităreşte toate autorităţile, de la primării până la prefecturi; staţiile de radio şi depozitele „ Distribuţiei" erau în mâna lor; trupele germane se găseau cu capul lor de coloane pe linia Cluj-Oradea-Arad-Timişoara; Ungaria şi Bulgaria acceptaseră.

Dacă refuzam, ar fi trecut cu forţa, cum au trecut şi forţele ruse Prutul în 1877-78, forţând pe domnitor, guvernul şi armata să se retragă în Oltenia şi să lase restul ţării la dispoziţia ocupatorului.

De data aceasta perspectiva era mai gravă, fiindcă dacă respingeam propunerea, Horia Sima ar fi învins, cu concurs german, la 23 ianuarie 1941. Consecinţele se pot deduce.

Regim Horia Sima sau ocupaţie cu forţa a teritoriului nostru ar fi însemnat: omorârea tuturor evreilor, a tuturor comuniştilor, a tuturor cadrelor politice şi intelectuale, ar fi însemnat jefuirea, până la secare şi fără nici o contravaloare, a avuţiilor şi muncii româneşti.

Am fi avut din 1941 soarta Serbiei.

S-a spus de acuzare că, cu această ocazie, toată ţara a fost ocupată.

Nu este exact.

Trupele germane s-au concentrat în lungul Dunării, între Giurgiu şi Bechet (exact cum au făcut trupele ruse în 1877-78) şi la sfârşitul lunii martie nu mai era nici un soldat din această armată în România.

Cum însă am refuzat să mobilizez, pentru a nu provoca Rusia – cu care, mi s-a spus, că erau înţeleşi –, germanii au trimis prin Galiţia 2 divizii, nu 7 cât s-a afirmat.

Prezenţa lor acolo avea numai un caracter simbolic.

Am fost acuzat:

Că am premeditat războiul în contra U.R.S.S. S-a sprijinit această afirmaţie cu planurile găsite la Marele Stat Major şi cu crâmpeie de discuţii extrase din conversaţiile pe care generalul Ioaniţiu le avea cu generalul Hansen, şeful Misiunii Militare.

Am explicat în şedinţă publică că planurile se încadrau în lucrările cu caracter tehnic al ipotezelor de război, defensiv sau ofensiv, pe care orice armată din lume le întocmeşte anual, pentru apărarea graniţelor ţării în eventualitatea războiului. Ar fi o crimă de trădare dacă nu s-ar face. Franţa a fost zdrobită în 1870 pentru că nu a avut pregătite aceste planuri...

Am fost pus la curent de hotărârea luată de a se ataca Rusia numai în mai 1941 şi de data atacului la 10 iunie 1941.

Dovadă că nu am avut intenţia să particip la operaţiuni, decât până la limita revendicărilor şi drepturilor noastre, o face faptul că nu am mobilizat decât o treime din forţe şi nu am exercitat comanda decât până la Nistru.

Nu pot fi socotit agresor, fiindcă România era în stare de război cu U.R.S.S. din 1940 iunie, când Rusia a fost agresorul.

Acceptarea ultimatumului nu a fost decât o retragere strategică şi politică la care recurge orice ţară, orice om, când este surprins fără sprijin şi nu este în măsură de a se apăra.

Din iulie 1940 până în aprilie 1941, actele izolate de agresiuni parţiale ruse au continuat. Am arătat aceasta mai sus.

Deci, în 1941 iunie a fost o acţiune care se încadra şi era o urmare a agresiunilor pe care le suferise poporul român.

În iunie 1941 am atacat în cadrul unui război început în 1940 şi, cum orice atac este un act de agresiune, nu pot fi considerat agresor, decât numai în acest sens, şi deci nu pot fi încadrat în Pactul Kellog.

Am trecut Nistrul la început numai cu Cavaleria şi 3 divizii de vânători de munte, pentru că mi s-a cerut scris de Hitler, după dispoziţia ce luasem ca trupele române să nu treacă Nistrul.

Ulterior, situaţiile militare succesive au impus modificarea hotărârii iniţiale ce luasem de a nu mă angaja în nici un fel.

Dovada o face faptul că nu am mobilizat întreaga armată, decât când forţele ruse de la Odessa, rămase în coasta armatelor germane care ajunseseră la Bug şi în poarta Basarabiei, mi-a impus-o.

După Odessa am adus întreaga armată, care participase la aceste operaţiuni, în ţară şi am demobilizat-o.

Nu am remobilizat decât în iunie 1942, tot la cererea scrisă a d-lui Hitler şi, după dezastrul suferit de noi, le-am demobilizat în noiembrie 1942, pentru a le remobiliza în martie 1944, când ruşii pătrunseseră în Basarabia şi Moldova de Nord. Sunt fapte care dovedesc lupta continuă pe care o duceam pentru ca să menajez forţele noastre militare.

Dar oricum ar fi interpretate aceste acţiuni până în Crimeea, Caucaz şi Stalingrad, ele nu pot fi încadrate în crime de război, fiindcă sunt impuse de legile războiului, care cer imperios când începi o acţiune să o duci până la sfârşit, urmărind forţele inamice până la distrugerea lor totală.

Aceste legi au dus pe Scipione de la Roma până la Cartagina; pe Napoleon până la Moscova; pe Alexandru I până la Paris; pe americani şi englezi până la Tokio şi Berlin.

Ocuparea şi administrarea Transnistriei

Nu a fost premeditată.

Dovada o face: legea de bază a instituirii Guvernământului, care a fost făcută pe front, în tren, la Tighina, unde era Cartierul meu.

Acolo am văzut pentru prima oară pe d-l Alexianu;

Personalul necesar, pentru administraţie, a fost căutat cu începere de la acea dată.

De ce am acceptat, la propunerea ce mi s-a făcut, să ocup şi să administrez teritoriul rus până Nipru, nu numai Transnistria?

Am făcut-o, în primul rând, pentru un interes economic. În toate timpurile, armatele s-au alimentat din teritoriile ocupate.

Altă posibilitate nu este.

Principiul este că războiul să se întreţină singur. Nu puteam, ca ţară mică şi săracă, să derog de la acest principiu.

De altfel, lungimea liniilor de comunicaţie şi criza care era încă în ţară, în vara 1941, nu ar fi îngăduit alimentarea trupelor în bune condiţii.

Din punct de vedere politic, Transnistria era un gaj şi o prevedere politică pentru cazul unei victorii germane.

Se ştiu încercările germane de a ajunge la Bagdad.

Două căi duc către ţelurile asiatice germane. Una, pe dâra de populaţii germane care, din Boemia până în Banat, duce la Salonic şi Constantinopol. Altă dâră de populaţii germanice care se întinde din Silezia, prin Lemberg, la Odessa.

România ar fi intrat într-un cleşte germanic, care ar fi

subjugat-o economiceşte şi politiceşte.

Pentru a înlătura această eventualitate m-am decis să ocup Transnistria şi, în special, Odessa.

Nu am făcut însă nici un gest public sau oficial în această privinţă.

Din contra, am declarat la Berlin când, la cererile noastre de a se reveni la Arbitrajul de la Viena, ni se răspundea, „ luaţi la Est cât vreţi" , la care eu am răspuns: „ România nu se maghiarizează la Vest şi nu se slavizează la Est" .

Iar la o notă diplomatică scrisă, prin care d-l Ribbentrop ne întreba în 1942 cari sunt pretenţiile noastre la Est, d-l Mihai Antonescu a răspuns, după instrucţiunile mele: „ Atâta timp cât nu cunoaştem statutul politic european de mâine, nu putem răspunde" .

Nici o declaraţie publică nu cuprinde intenţiile noastre în privinţa anexării Transnistriei.

Citaţiile făcute de acuzare constituiesc simple discuţii teoretice care preced totdeauna găsirea unei soluţii definitive în cadrul oricărei acţiuni omeneşti, individuale sau colective.

Nu contează însă decât manifestările oficiale.

– Sunt acuzat de jafurile şi ororile din Transnistria.

Jafuri propriu-zis organizate nu au fost.

Transnistria a fost model de administraţie. Au constatat-o miniştrii străini, ziariştii noştri şi străini, Nunţiul Papal, Şeful Crucii Roşii Internaţionale.

În Transnistria era o stare economică mai înfloritoare ca la noi. Acolo se putea cumpăra orice fără cartelă.

Mareşalul Pétain a spus d-nei Cantacuzino, în faţa ministrului nostru la Vichy: „ Cea mai mare glorie a d-v de totdeauna va fi modul civilizat în care administraţi Transnistria!" Documentul se găseşte în Arhiva Statului.

Lucrurile ridicate din Transnistria, în 1943-44, s-a făcut în scopul de a ne pune la adăpost de răspunderi. Era şi rezultatul muncii şi investiţiilor noastre. Balanţa noastră de schimburi cu Transnistria era în dezavantajul nostru.

Dacă lăsam bogăţiile realizate, erau să fie ridicate de nemţi sau distruse din cauza luptelor şi tot noi răspundeam.

Au fost ridicate din ordinul meu.

Obiectele de artă de asemenea.

Însă a fost ordin scris „ să fie înregistrate şi păstrate în bune condiţii pentru a putea fi restituite ruşilor la pace" . Acesta este adevărul.

Ororile:

Nu-mi însuşesc crimele. Nici aceea îngrozitoare de la Odessa.

Am dat ordin de represalii. Eram în cadrul dreptului internaţional care autoriză represaliile când adversarul întrebuinţează mijloace nepermise:

– înarmarea şi lupta populaţiei civile,

– partizanii,

– maşini infernale etc.

Era cazul în plin.

Am ordonat represalii şi am indicat câţi să fie omorâţi. Nu ştiam câţi căzuseră victimă maşinii infernale. Ştiam că comandamentul unei divizii are 7-8 ofiţeri şi 15-20 secretari.

Dar când operaţia s-a transformat în masacru, Comandantul Armatei şi şeful lui de Stat Major care erau prezenţi, trebuiau să intervină şi să mă avertizeze. Nu au făcut nici una, nici alta.

Ceva mai mult, nici nu au raportat ce s-a întâmplat.

Totul mi s-a ţinut ascuns.

Onor. Tribunalul a constatat, în şedinţe, că nu a fost nici un caz în care mi s-a cerut clemenţă, iertare sau renunţarea la o dispoziţie cu caracter penal, fără să dau curs, imediat şi fără ezitare, cererei.

Eu am crezut atunci că, căzuseră victime 5-6 ofiţeri şi 10-15 soldaţi.

Eram şi într-o stare sufletească grea. Dimineaţa văzusem la un spital un ofiţer şi patru soldaţi orbi şi cu toate membrele amputate de la bază.

Erau toţi victime a unei maşini infernale, ataşată de clanţa unei uşi, care, când s-a apăsat pe ea de ofiţer, a explodat.

Primisem în acea vreme un raport, prin care Guvernatorul Basarabiei raporta că se deportaseră în 1940, 50.000 de ţărani din cei mai vrednici şi bogaţi şi nimeni nu ştia de ei. Îmi trimitea, în acelaşi timp, fotografiile cadavrelor găsite în pivniţele localurilor în care funcţionase poliţia rusă.

Mai menţionez că, dacă am pus atâta timp şi am sacrificat, atâţia oameni ca să iau Odessa – operaţiune cu caracter strategic imperios impusă de siguranţa militară a României –, a fost, mai ales, din cauză că lucrătorii şi lucrătoarele din Odessa, în număr de 300.000, au luptat, din ordinul Comandamentului Suprem rus, în rândurile soldaţilor.

Dintre aceşti lucrători s-au recrutat continuu partizanii din catacombe.

Aceşti partizani au omorât în 2 ani câteva mii de soldaţi români în Odessa. (Declaraţie făcută de însuşi şeful partizanilor din Odessa într-o broşură oficioasă care apare la Moscova).

Care este realitatea în privinţa masacrelor de la Odessa?

În broşura rusă care a apărut la Stockholm, în iulie 1944, s-a afirmat că au fost masacraţi 27.000.

La Moscova mi s-a impus sa semnez, în iunie 1945, un protocol în care se afirma că au fost omorâţi 225.000 ruşi. Tot la Moscova mi s-a impus, în inuarie 1946, să semnez un protocol în care se afirma că au fost masacraţi 100.000.

D-l acuzator public a afirmat în şedinţă că au fost omorâţi 20.000, adăugând că au fost încolonaţi până la 4 barăci – de 25 metri pe 16 – aflate pe drumul Dalnicului.

Dalnicul se afla la 4-5 km de Odessa. 20.000 de soldati, încadraţi milităreşte, se întind pe şosea, pe 20 km.

Patru barăci, a căror dimensiune era 25/16, reprezintă 1200 m.p. Socotind 2 şi chiar 3 oameni pe metru pătrat, ceea ce este o imposibilitate, nu depăşim cifra de 3.000 de oameni.

Iată, Domnule Preşedinte, ce am de subliniat pentru Domnia Voastră şi pentru Onoratul Tribunal în această privinţă.

Ca să facă dovada criminalităţii mele, d-sa a citat dintr-o stenogramă o conversaţie pe care am avut-o cu d-l Alexianu 2-3 luni mai târziu, pentru evacuarea evreilor din Odessa.

Conversaţia a avut loc în noiembrie 1941, când Sevastopolul nu căzuse şi întreaga flotă de război rusă şi de transport erau acolo.

Informaţiuni date de germani şi de serviciile noastre de spionaj ne avertizau că ruşii pregăteau o debarcare la Odessa.

Nu aveam acolo decât 20.000 soldati răspândiţi pe o mare lungime în lungul coastei. În oraş se găseau peste 100.000 de comunişti evrei. Nu puteam risca o debarcare cu inamici în spate şi în faţă. S-ar fi întâmplat un masacru general de pe urma căruia ar fi căzut multe victime şi în oraş şi printre soldaţii români. Aveam datoria să evit această eventualitate.

Acesta este rostul conversaţiei cu Alexianu, din care d-l acuzator public nu a citit decât pasajul, care recunosc că era un lucru neserios şi sinistru, „ să-i arunci în mare, să faci ce ştii, numai să mă scapi de ei mai repede de acolo" .

Dar, d-l acuzator public a omis să citească totul. În aceeaşi conversaţie spuneam: „ Domnule Alexianu, ce s-a întâmplat la Odessa s-a întâmplat, dar să nu se mai întâmple. Te fac răspunzător pe d-ta. Du-i într-un loc sigur" .

Iată, Domnule Preşedinte, adevărul.

D-voastră ştiţi că Tribunalul revoluţionar din Paris, în timpul Teroarei, a condamnat pe un om de ştiinţă pentru o frază în care, schimbându-se locul virgulei, se schimbase şi înţelesul frazei. Când s-a observat eroarea, voită desigur, era prea târziu.

S-au pus la dosarul acuzării copii după declaraţiile făcute la Consiliile de Miniştri sau în alte ocazii, din care s-au omis, arătându-se cu puncte-puncte: la unele începutul frazei; la altele mijlocul; la altele sfârşitul şi la unele şi începutul şi mijlocul şi sfârşitul.

Este uşor de închipuit la ce poate duce acest sistem.

Citez ca dovadă: răspunsul la memoriul Garoflid, exemplul de mai sus şi documentul prin care încercându-se să se demonstreze că eram total în serviciul nemţilor, se citează că am afirmat: „ ... dau până la maximum nemţilor" . Or, începutul frazei este: „ După ce se satisfac total nevoile noastre economice, din ce rămâne dau până la maximum nemţilor" .

Este cu totul altceva.

– Revenind la ororile comise în Transnistria, vă declar şi cu această ocazie că în marea lor majoritate nu mi-au fost comunicate şi că tot ce am cunoscut – cum este cazul prefectului de la Ovidiopol – am sancţionat foarte grav prin justiţie. Acest prefect a fost condamnat la 10 ani pentru că a tolerat asasinarea a 40 de ruşi.

Este uşor de închipuit că aş fi procedat la fel pentru orice caz similar care mi s-ar fi semnalat.

Afirm însă că asasinatele comise în lagărul din lungul Bugului este (sic) opera sinistră exclusiv germană.

Administraţia românească nu a intrat în funcţiune în judeţele din lungul Bugului decât târziu, în primăvara anului 1942, când asasinatele, erau înfăptuite.

Prezenţa unui prefect, pe care nu-l cunosc, în judeţ, pe

Regele Mihai şi mareşalul Antonescu într-un spital militar.

când se comiteau asasinatele, nu cred că poate constitui o vină a sa. El nu avea aparatul administrativ instalat în funcţiune, când s-au comis crimele.

Îl apăr, fiindcă m-am găsit şi eu într-o situaţie similară în Basarabia în 1941 septembrie.

Fiind instalat în spatele frontului, în Tighina, m-am plimbat într-una din seri pe stradă. Când am ajuns în apropierea cetăţii, care era ocupată de germani, am auzit ţipete şi împuşcături. Trimiţând pe colonelul Elefterescu să vadă ce se petrece, mi-a raportat că se împuşcau evrei.

Am chemat pe generalul Hauffe, ataşat pe lângă Comandamentul nostru pentru a face legătura operativă cu Înaltul Comandament German, i-am spus: „ Dacă nu încetează imediat aceste crime pe teritoriul românesc în contra unor cetăţeni români, dau telegrama Fuhrerului şi mă retrag din război" .

Masacrele au încetat, după cum încetaseră şi la Iaşi în urma demersului ce am facut, când s-au omorât evreii de conivenţă cu legionarii.

– În ce priveşte tratamentul la care au fost supuşi evreii deportaţi în Transnistria, din Basarabia şi Bucovina, şi din ţară (în 1944), afirm că se exagerează şi se va dovedi aceasta mai târziu, atât în privinţa morţilor, cât şi în privinţa tratamentului; afară de cei puşi în lagărul Vapniarka, toţi ceilalţi au fost liberi în oraşele şi orăşelele în care au fost internaţi.

Personal am vizitat, în 1942, pe cei de la Mohilev, Râbniţa şi alte două localităţi, al căror nume îmi scapă.

Lucrau în fabrici de unt, de săpun, de cârnaţi etc. Erau foarte graşi, bine îmbrăcaţi şi voioşi. Locuiau în case similare cu acelea pe care le aveau în Basarabia.

Regiunea era sănătoasă, pitorească şi foarte bogată. Mulţi nu s-a mai fi întors.

Aceeaşi constatare au făcut-o ziariştii, Nunţiul Papal, şeful Crucii Internaţionale de la Geneva.

Declaraţiile care mi-au fost făcute, după întoarcerea lor, se găsesc în Arhiva Statului.

Se găseşte la Ministerul de Externe şi copia unui raport făcut în această privinţă de şeful Crucii roşii Internaţionale şi trimis la Geneva.

Trec la morţi. Aici se fac cele mai mari exagerări.

D-l Filderman a afirmat în faţa Tribunalului că s-au întors în ţară numai 150.000 şi au murit 150.000. D-l Benvenisti a afirmat că au fost omorâţi în Transnistria 270.000.

Or statistica din 1930 a stabilit că în Basarabia şi Bucovina erau – dau cifre din memorie – 270.000 - 300.000 evrei.

Intre 1930-1940, mulţi evrei au părăsit în special Basarabia şi s-au răspândit în ţară în regiunile mai propice comerţului şi îmbogăţirii; în 1940 mulţi s-au refugiat în ţară, fugind de ruşi; în timpul

Mareşalul Antonescu şi generalul german Heistrich pe frontul Stalingradului

ocupaţiunii ruse mulţi evrei au fost deportaţi odată cu românii deportaţi. Când am revenit noi, foarte mulţi evrei din acei care ocupaseră funcţiuni administrative sub ocupaţie au urmat trupele ruse în retragere.

În sfârşit, la intrarea trupelor noastre în Basarabia, mulţi evrei profitând de confuziunea care urmează imediat luptelor, până la instalarea noilor autorităţi, s-au strecurat printre trupe în ţară.

Nu au fost deportaţi, după calculele mele, decât maximum 150 - 170.000 evrei.

15.000 au rămas la Cernăuţi. Mulţi din cei daţi pe lista morţilor sunt în viaţă. Dau un singur exemplu: S-a prins la Bucureşti un aparat de emisiune servit de un căpitan rus şi de un evreu din Cernăuţi, care era pe lista celor morţi în Transnistria. Căpitanul s-a împuşcat, după ce a ars cifrul, iar evreul a fost arestat.

Dar cum poate d-l Filderman să afirme că s-au întors 150.000, fiindcă numai ruşii care au ocupat provinciile pierdute ar putea şti?

Şi cum poate afirma D-l Benvenisti, cu certitudine, că au murit 270.000.

(Ce pot să afirm cu certitudine este că dacă nu-i duceam în Transnistria, nu mai era nici unul în viaţă astăzi).

Iată, Domnule Preşedinte, aspectul problemei.

Desigur, în vâltorile luptelor care au avut loc în 1944, când noi părăsisem Transnistria şi ţinând seama de confuziunea sângeroasă pe care o producea acţiunea foarte violentă a partizanilor, au putut cădea multe victime regiunea fiind accidentală şi foarte păduroasă, cine a fugit la timp în pădure a scăpat.

Pentru a termina cu analiza completă a acestei probleme, reamintesc că acuzarea a subliniat „ măsura care s-a luat în 1943 sau 1944 de a se ridica în masă populaţia din Transnistria" .

Ce a fost cu această problemă? Din 1941, la cererea lor, am aprobat să se libereze din lagăr 75.000 soldaţi ruşi şi 5.000 ofiţeri prizonieri originari din Transnistria – afirmau ei.

Aceştia au fost înarmaţi prin baloturi lăsate de avioane şi s-au transformat, cu începere din 1943, în partizani.

În faţa acestei situaţiuni, am dat ordin să fie ridicaţi şi retrimişi în lagăre.

Iată adevărul şi în această privinţă.

– Pentru a termina cu Transnistria, este necesar să arăt că, din cauza Germaniei, am luat în stăpânire, succesiv, diferitele regiuni ale provinciei. Operaţiunea a durat din septembrie 1941 până în aprilie 1942. Nemţii nu îngăduiau autorităţilor noastre să se instaleze decât după ce terminau de ridicat toate depozitele.

În al doilea rând, toate fabricile şi instalaţiile au fost distruse chiar din ordinul Comandamentului Suprem Rus, de trupele ruse în timpul retragerii.

Există un album fotografic în care se arată cum a fost găsită fiecare instituţie economică şi în ce stare a fost predată în 1944 nemţilor.

D-l acuzator public, vroind să dovedească „ slugărnicia" cu care „ m-am pus în serviciul nemţilor" , a citat în întregime scrisoarea trimisă d-lui Hitler, când mi-a cerut să administrez şi să ocup cu forţe româneşti ţinutul şi prin care afirmam „ că accept, dar nu pun nici o condiţie" .

Îmi permiteţi să afirm, Domnule Preşedinte, că interpretarea este total greşită.

Era un schimb de documente între doi şefi de state. Este evident că prin faptul că am subliniat că „ nu pun nici o condiţie" , am vroit tocmai să marchez că România nu are nici o pretenţie politică asupra Transnistriei, fiindcă alte condiţii – economice sau militare – nu se tratează decât prin organe tehnice care încheie şi semnează convenţiunii.

În concluzie generală:

Transnistria, Domnule Preşedinte, nu a fost „ jefuită" . S-au făcut acolo şcoli, biserici, şosele, aerogări cum nu avem în ţară.

S-au reparat toate spitalele, care erau un model de ordine şi de curăţenie; s-a reparat portul Odessa, îndiguirile, s-a pavat cu granit drumul neîmpietrit Odessa-Tiraspol; s-au reparat colhozurile, s-au făcut plantaţii de pomi fructiferi. Pentru punerea în funcţiune a fabricilor, s-au adus maşini şi motoare din Elveţia şi Germania. S-au făcut peste tot cantine pentru copii şi săraci. Totul a fost vizitat de mine. Peste 80% din pedepsele cu moartea au fost comutate de mine.

Piaţa de la Odessa era mai abundentă ca aceea din Bucureşti. Libertăţile au fost complete.

Cu ocazia primei mele vizite, făcute în aprilie 1942, am declarat în faţa guvernatorilor, a generalilor germani şi a căpeteniilor ruse rămase în Odessa:

„Nu am venit aci în cuceritori. Vom sta cât operaţiunile militare ne vor impune. Nu ne amestecăm în ideologia d-v. Crede cine vrea în cine vrea şi în ce vrea" .

„Ne vom strădui să aveţi tot ce vă trebuie. Numai din acest punct de vedere să ne ajutaţi.

Vă cerem ordine şi muncă în folosul d-v."

Declaraţia a devenit publică prin publicarea ei în jurnale şi transmiterea prin radio.

– Sunt acuzat de deportări.

– Am deportat evreii din Basarabia şi Bucovina pentru motive de siguranţă politică militară şi pentru siguranţa lor proprie.

– Siguranţa politică şi militară.

Am arătat mai sus că profitând de confuziune, mulţi evrei au trecut prin front.

Siguranţa Statului cerea să nu-i lăsăm să pătrundă în ţară si mai ales în capitală.

Organele de Siguranţă semnalaseră că mulţi din ei urmaseră şcoli speciale de spionaj şi erau prevăzuţi cu aparatele de recepţie şi emisiune (s-au şi găsit).

Marele Stat Major cerea internarea lor pentru motive de siguranţă militară.

In faţa acestei situaţii, am dispus formarea ghetoului de la Chişinău, unde se grămădiseră evrei din târgurile arse din jurul orasului, într-un ghetou.

Am făcut-o şi din cauză că în Chişinău nu rămăsese ne ars decât cartierul românesc şi populaţia românească nu a acceptat cu nici un preţ să-i primească.

Evreii din regiunea Bălţi au fost internaţi în lagăr, de germani, într-o pădure din vecinătatea oraşului.

Bălţi era complet ars. Incendiile fuseseră provocate, după declaraţiile locuitorilor români, tot de evrei, care au executat ordinele comandanţilor militari ruşi, pe când românii au refuzat. Românii erau foarte agitaţi şi porniţi în contra evreilor din cauza atitudinii pe care aceştia o avuseseră pe timpul ocupaţiei. Reamintesc că Bucovina, regiunea Bălţi, Soroca şi Chişinău, erau centrele cele mai puternice naziste şi antisemite pe care cuziştii şi codreniştii îşi sprijineau agitaţiile lor.

De acord cu germanii, se punea la cale un Sf. Barholomeu românesc.

Având în vedere ce se petrecuse la Iaşi, la Tighina şi la Floreşti, peste voinţa şi intenţiile noastre, am hotărât să-i scot din zonele de etape pe care se mişcau către front rezervele şi coloanele germane şi să-i trimit în nordul Transnistriei.

Operaţia evacuării lor era cerută şi de comandanţii militari.

Se ştie că toate armatele evacuează populaţia din spatele frontului pe o adâncime de 30-40 km. Am făcut această operaţiune şi cu românii.

Acestea sunt cauzele care au determinat deportările evreilor. (Germanii au cerut să le predăm pe toţi evreii pentru a-i duce la lucru în Germania. Am refuzat.)

Execuţia a fost însă detestabilă, mai ales din cauza

stării de spirit care domnea atunci.

A mai intervenit şi iarna timpurie şi extrem de aspră, care a făcut multe victime şi în rândurile armatelor beligerante şi a populaţiei ruseşti care fugea către Urali din cauza invaziei.

Tot aceasta a fost cauza pentru care germanii au pierdut bătălia de la Moscova. Au căzut cu ocazia deplasării din această cauză şi evrei surprinşi în curs de deplasare. Ţăranii nu-i primeau în casele lor.

Vina a fost a acelora care erau însărcinaţi cu execuţia, fiindcă nu au oprit coloanele.

Am ordonat o anchetă şi se ştie rezultatul. Un colonel de Stat Major, şi un căpitan, a fost degradat şi trimis pe front ca soldat, unde a murit eroic.

Au mai fost şi alte grave sancţiuni.

Cert este că, dacă-i lăsam pe loc, ar fi fost toţi omorâţi de germani cu sprijinul unor fanatici terorişti din rândurile populaţiei româneşti.

ŢIGANII

Din cauza camuflajului, populaţia oraşelor era, noaptea, terorizată de bande sau de indivizi, de multe ori înarmaţi, care jefuiau şi uneori chiar omorau. Autorii erau ţiganii. Toţi cereau împuşcarea lor. Am pus să se studieze facerea unor sate în Bărăgan pur ţigăneşti.

Transnistria ducea mare lipsă de braţe.

Atunci am hotărât ca ţiganii care aveau la activul lor crime sau mai mult de trei furturi să fie deportaţi în Transnistria.

– Evrei comunişti. Au fost deportaţi 1120. În ţară aveam nevoie de linişte. Statul Major cerea arestarea tuturor acelora care erau trecuţi pe tabelele lor ca comunişti.

Cunoşteam abuzurile care se făceau la întocmirea acestor tabele – abuzuri poliţieneşti şi acte de răzbunări –, am hotărât să se trimită numai cei condamnaţi.

Nu ştiam cum se vor desfăşura operaţiunile.

Toată populaţia evreiască şi comunistă ar fi riscat viaţa dacă operaţiunile germano-ruse s-ar fi desfăşurat pe teritoriul nostru.

Aceasta este problema deportărilor.

Nu numai noi am recurs la această măsură. Ruşii au deportat, în 1942, toată populaţia germană din regiunea Volga şi, în 1945, drept pedeapsă, toată populaţia tătară din Crimeea, deşi ambele populaţii erau constituite în republici.

– În fine, ca să termin capitolul „ ororilor" comise în teritoriile dezrobite în 1941, îmi îngădui a reaminti că în Actul de acuzare se afirmă că „ nu este sat cât de mic din Bucovina şi Basarabia în care să nu se fi comis crime şi orori" .

Nu s-a citat nici un singur caz.

Am vizitat personal mare parte din satele acestor provincii, nimeni nu mi-a semnalat, din populaţie, nici un caz. Am declarat că ţăranii aveau putinţa să comunice direct cu mine prin intermediul cutiilor de poştă instalate în sate, din care corespondenţa era ridicată de oameni străini din sat.

Sunt acuzat de crime politice

Nici un om politic proeminent nu a fost arestat, trimis în lagăr sau în judecată. Toţi dictatorii suprimă, chiar în timpurile actuale, adversarii politici...

Nu s-a executat şi nici judecat nici un evreu intrat clandestin în ţară.

Nu s-a executat şi nici judecat nici un evreu fugit din Transnistria.

Nu s-a executat nici un evreu fugit de la munca de folos obştesc. Cazurile de condamnări la alte pedepse sunt şi ele foarte puţine. Nu s-a executat nici un sectant.

80% din dezertorii condamnaţi la moarte au fost graţiaţi.

Am arătat în şedinţa publică procedura la care am recurs pentru ca să frânez execuţiile.

ROMANIZAREA ŞI LEGILE RASIALE

Daca nu eram eu, nici un evreu şi nici un comunist nu mai erau azi în viaţă.

Problema s-a dezbătut pe larg în faţa Onoratului Tribunal. Nu mai insist. Îmi îngădui însă să reamintesc că le-am făcut ca să potolesc strada, dar le-am aplicat cu omenie.

D-l Vlădescu avea în pregătire un nou statut care desfiinţa orice era cu caracter rasial în legile existente...

ARMISTIŢIUL

Am arătat la instrucţie şi a reieşit şi din dezbateri că, încă din 1943, căutam bazele şi pândeam momentul potrivit pentru a ieşi din război.

D-l Mihai Antonescu şi cu mine căutam, pe căi diferite, să obţinem de la adversari formula care să îngăduie României să iasă, în condiţii acceptabile, din luptă.

Primele condiţii au fost primite de la Cairo, în aprilie 1944. Ele nu erau acceptabile, fiindcă ni se impunea să întoarcem armele în contra germanilor, ceea ce dezonora armata şi ţara; să acceptăm cedarea Basarabiei şi Bucovinei, ceea ce făcea să pierdem beneficiul „ Cărţii Atlanticului" , care prevedea că la pace nu se va „ recunoaşte nici o cesiune de teritoriu care nu a fost liber consimţită" ; şi în fine lăsa o poartă deschisă în privinţa drepturilor învingătorilor între armistiţiu şi pace.

Erau necesare preciziuni în această privinţă, pentru a evita o ocupaţie militară de lungă durată, cu consecinţele ei.

Am discutat cu oamenii politici aceste condiţiuni şi toţi au fost de acord că nu sunt acceptabile şi că trebuie să continuăm tratativele.

Oamenii politici au perseverat în a-mi cere să închei eu Armistiţiul, „ ca singura persoană în măsură să o facă" , „ fără prea mari riscuri pentru ţară din partea Germaniei" .

Pe frontul Odesei

Puţin timp după aceea s-au primit şi condiţiunile de la Stockholm, date de d-na Kollontai. Aceste condiţiuni erau mai acceptabile. Dar, totuşi şi pentru aceste condiţiuni, oamenii politici au fost de acord să continue tratativele pentru a încerca să obţinem şi mai bune condiţiuni.

Subliniez că, totuşi şi în cazul unor condiţiuni mai bune, nu puteam la acea epocă să ieşim din război, în contra voinţei Germaniei, fiindcă am fi riscat o distrugere în ultimul moment a bogăţiilor ţării şi a oamenilor ei, de la comunişti până la evrei şi de la populaţiunea de jos până la oamenii politici, aceasta fiindcă germanii aveau în ţară peste zece divizii blindate.

Când, în august 1944, ţara a fost golită de trupele blindate, din cauza evenimentelor de la Varşovia, atunci abia s-au realizat condiţiunile de securitate, care ar fi putut să ne dea putinţa să ieşim din război, contra voinţei Germaniei, cu mai puţine riscuri.

Prin organele de execuţie, pregăteam, încă din luna mai 1944, posibilitatea ieşirii din război, chiar în contra voinţei Germaniei, dispunând pe toată suprafaţa ţării forţe capabile să se opună unei rezistenţe germane şi să împiedice distrugerea depozitelor şi masacrarea populaţiei.

Aceste forţe au fost în poziţii de luptă, în ziua de 23 august 1944, când mă decisesem să cer armistiţiul.

Am comunicat, în scris şi chiar în şedinţă, că în ziua de 22 august am cerut Germaniei libertatea de acţiune şi, în dimineaţa de 23 august, d-l Clodius a răspuns că are de la Berlin împuternicire să discute această problemă, răspunsul fiind favorabil.

D-l Mihai Antonescu îi dăduse întâlnire pentru ora 6. Cum însă la ora 4 am fost arestaţi, în Palat, întâlnirea nu a mai avut loc, şi ieşirea din război s-a făcut fără o înţelegere prealabilă cu Germania.

Consecinţele se cunosc.

AM LUPTAT PENTRU DREPTATE ŞI LIBERTATE

Domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, am făcut războiul în contra U.R.S.S.-ului, fiindcă mi-a impus-o onoarea poporului românesc şi imperativele sacre ale ţării noastre.

Istoria şi D-voastră veţi aprecia.

– Am continuat războiul, fiindcă nu puteam ieşi la timp din el, fără a risca distrugerea ţării şi protectoratul.

De altfel, orice s-ar afirma astăzi, nici un om politic nu a voit să-şi asume această răspundere.

Pe plan internaţional, atât d-l Mihai Antonescu, cât şi eu făceam continuu eforturi să găsim o bază acceptabilă pentru ieşirea din război.

În ce priveşte ororile, aţi văzut, domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, şi se va vedea mai târziu, când se vor cerceta complet Arhivele, care a fost adevărata mea poziţie în ceea ce priveşte omenia, care trebuie respectată în raporturile cu poporul şi cu inamicul.

Se va vedea, de asemenea, câte eforturi făceam zilnic să readuc pe toţi, prin sfaturi şi sancţiuni, pe calea omeniei, a legii şi a dreptăţii.

Am fost depăşit.

Nu arunc nimic pe nimeni.

În consiliile de miniştri am afirmat de mai multe ori, „că tot ce s-a făcut bun, sub guvernarea mea, aparţine miniştrilor, şi că-mi iau răspunderea pentru tot ce s-a făcut rău, în afară de abuzuri şi crime" .

Ca şef, este drept să trag consecinţele.

Nu aprob însă crimele, mă plec respectuos în faţa umbrelor lor şi cer iertare acelora care au avut de suferit de pe urma lor.

Domnule Preşedinte, nu am cerut niciodată nici o favoare, cu atât mai mult când atinge interesele altora.

Nu o cer nici astăzi. dar cred că este drept ca atunci când sunt eu şi alţii judecaţi pentru crime de război, să se ţină seama că nu a fost război, de la imperiile asiatice şi până astăzi, în care să nu se comită, de multe ori peste capul

şefilor, crime odioase, de pe urma cărora au căzut victime mii şi mii de fiinţe omeneşti...

Am redus astfel, în timp de război, caz unic, nu numai în istoria economică a României, cu 26 miliarde stabilizaţi dintr-o datorie totală de 105 miliarde moştenite.

– Am adus, prin străduinţele supraumane ale domnului Mihai Antonescu, 7 vagoane cu aur. Subliniez că până la 1940, în timp de 25 de ani de pace, Banca Naţională nu reuşise să realizeze decât o acoperire în devize şi aur, echivalentă cu 16 vagoane.

La 23 august 1944, Banca naţională avea în consecinţă 23 vagoane aur.

Datorită acestui fapt şi a politicii monetare prudente, acoperirea leului ajunsese la 27,1/2 suta, pe când Statutul Băncii Naţionale prevede 25%.

Iată situaţia monetară. Din ea şi din munca ordonată a poporului român decurge adevărata situaţie economică a ţării.

Am pus accentul, în această privinţă, şi pe munca ordonată a muncitorului şi ţăranului român.

Domnule Preşedinte, în patru ani de guvernare, spre cinstea muncitorului român, care şi cu această ocazie a dovedit înţelepciunea şi patriotismul, nu a fost o grevă, nu a fost o manifestare de stradă. Nu am scos în patru ani niciodată armata în contra mulţimii.

Am găsit instalată baioneta, de la licee la universităţi, de la sate, până în toate instituţie administrative, de pe toată suprafaţa ţării.

Când regimul legionar a fost lichidat, toate baionetele au fost retrase în cazărmi şi niciodată nu au mai fost scoase până în august 1944.

Am fost prezentat în faţa dumneavoastră drept dictator.

Dumneavoastră, Onorat Tribunal, ştiţi că de la Cetatea Antică şi până astăzi, dictatorii, toţi, fără excepţie, au exterminat adversarii lor politici.

Iată, Domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, numai câteva fapte capitale, care vă îngăduie să apreciaţi în ce măsură am fost sau nu dictator.

Domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, am terminat.

Îmi îngădui, cu permisiunea D-voastre, să vă reamintesc că Scipione Africanul, după ce a bătut pe Hanibal în Italia, l-a urmărit prin Franţa Meridională, a străbătut toată Spania, a trecut în Africa şi după ce l-a zdrobit la Zamma, a ras de pe glob, pentru totdeauna, cea mai puternică şi temută cetate a lumii din acele ţinuturi: Cartagina.

Prin această strălucită şi unică acţiune, Scipione a pus bazele economice şi militare pe care Roma antică a clădit cel mai vast imperiu care a existat vreodată.

Ca şi Temistocle şi Napoleon, ca şi mulţi alţii, care au servit omenirea, într-un fel sau altul, de la Socrate şi până astăzi, Scipione, drept răsplată, a murit în exil şi a terminat testamentul său politic cu următoarea sentinţă:

„Ingrat popor, nu vei avea nici corpul meu".

Departe, Domnule Preşedinte, de a mă situa în istorie pe acelaşi plan cu cei patru mari oameni reamintiţi mai sus, voi spune totuşi în testamentul meu politic, dacă voi avea timpul să-l scriu:

„Scump popor român: sunt mândru că m-am născut şi am trăit într-o naţiune cu îndoită ascendenţă imperială şi cu un trecut de două ori milenar;

Sunt mândru că am avut în viaţă drept far strălucitor şi călăuzitor Coroana de lauri a marelui Traian şi sublimul sacrificiu al Regelui Dac.

Sunt onorat că am putut să lupt în patru războaie pentru onoarea ta, scump popor, pentru drepturile tale şi pentru libertăţile tale;

Sunt fericit să cobor şi să mă aşez, cu un minut mai devreme, atât alături de martirii şi luptătorii noştri de peste veacuri, cât şi de aceia ai adversarilor noştri, fiindcă, deşi în cămpuri diferite, toţi am luptat pentru dreptatea şi libertatea noastră şi pentru înfrăţirea tuturor neamurilor care va trebui să vină.

– Domnule Preşedinte şi Onorat Tribunal, s-a dat aci, în faţa poporului nostru, a istoriei noastre şi a conştiinţei universale, un penibil şi trist spectacol. Majoritatea foştilor mei colaboratori au găsit că este de demnitatea lor şi a neamului nostru să se desolidarizeze de guvernarea la care au participat.

Eu, Onorat Tribunal, declar solemn, în acest ceas, că în afară de crime şi de furturi, mă solidarizez şi iau asupra mea toate greşelile pe care, eventual, cu ştiinţa sau fără ştiinţa mea, le-au făcut.

I. Antonescu
16.V.1946

Alexandru Şafran

fost Şef-rabin al evreilor din România, Rabinul-şef al Genevei

KILLINGER REFUZĂ BRUTAL, ANTONESCU ŞOVĂIE, PATRIARHUL NICODIM SE ÎNDUPLECĂ, REGINA MAMĂ INTERVINE...

Toamna anului 1941 a fost umedă şi rece. A venit şi vremea sărbătorii de Sucot, când evreul îşi părăseşte locuinţa pentru a sta într-o suca, o colibă unde timp de o săptămână comemorează drumul străbătut în deşert de strămoşii săi până la Pământul Făgăduinţei. În 1941, evreii din România începeau şi ei o îndelungată rătăcire prin câmpiile reci şi mlăştinoase ale părţii răsăritene a României şi ale părţii apusene a Ucrainei. Acest nume nou, Transnistria, era deja pe toate buzele. Supravieţuitorii masacrelor din Basarabia, din Bucovina, ca şi din comunitatea din Dorohoi, erau deportaţi acolo în condiţii inumane...Eram zdrobiţi de supărare. Eu şi Filderman, după ce am discutat toate aspectele dramatice ale situaţiei, am hotărât să redactăm un apel către mareşalul Antonescu. Înainte chiar de a începe, Filderman mi-a spus: „ Domnule Şef Rabin, scrieţi exact ce vă dictează inima în acest moment" . După ce a citit textul meu, a părut foarte emoţionat, pe punctul de a avea lacrimi în ochi. Nu l-am văzut niciodată reacţionând astfel.

Era în ziua de 11 octombrie şi aveam, de câteva zile, impresia – care se amplifica mereu – că anturajul mareşalului încerca să întârzie o întâlnire cu noi. Probabil, pentru ca deportările să aibă loc şi ca nimic să nu le mai poată opri. Am contactat-o atunci pe soţia sa, Maria, care avea asupra soţului ei o puternică influenţă. Ea prezida numeroase organizaţii de binefacere – uneori finanţate cu fonduri extorcate sau furate chiar de la evrei. I-am solicitat urgent o audienţă, căci fiecare oră era hotărâtoare pentru noi. Ştiind, probabil, de ce doream s-o văd, ea m-a refuzat, spunându-mi că trebuie să mă adresez ministerului de resort. Mareşalul, dimpotrivă, a sfârşit prin a accepta întâlnirea. Odată ajuns în faţa lui, emoţia m-a copleşit. L-am implorat să-i fie milă de cei în nenorocire, hăituiţi, alungaţi de la casele lor, şi să nu-i trimită la moarte. O clipă am crezut că l-am impresionat, dar imediat s-a apucat să ţipe şi să profereze ameninţări. Am încercat atunci să-l calmez şi să-l fac să înţeleagă faptul că un singur cuvânt al lui ar fi suficient ca să oprească cursul acestei tragedii, acestei distrugeri şi asasinate. S-a mulţumit să mă privească cu un aer glacial, declarând că, „ evreii şi-au meritat soarta" . A roşit apoi, a devenit brusc palid, părând gata să mă facă bucăţele. A trebuit să-mi adun tot ce mi-a rămas din forţa spirituală pentru a înfrunta această întâlnire, când deodată am început să murmur Şema Israel ca şi cum aş muri...

Amintirea fiecărei clipe a acestei înspăimântătoare întrevederi a rămas întipărită în sufletul meu, şi ceea ce am simţit atunci nu se poate exprima prin cuvinte.

Am spus deja că Antonescu era dezechilibrat din punct de vedere psihic. Trecea de la extremă la alta cu uşurinţă de la o relativă amabilitate, pe neaşteptate, la o turbare totală.

Din această întâlnire, am reuşit totuşi s-o văd pe Maria, soţia sa. Am întrebat-o la un moment dat, cum ar putea, ca femeie, să refuze să asculte strigătele de disperare ale copiilor, rugând-o să aibă milă. I-am spus că ea ar putea să-şi influenţeze în mare măsură soţul, ca să pună capăt la atâta suferinţă. S-a mulţumit să-mi răspundă că mareşalul se îngrijea înainte de toate de interesele superioare ale ţării.

– „ Dar este în interesul ţării să fie torturaţi oameni nevinovaţi?" – am întrebat-o eu.

Întrebarea mea a rămas fără răspuns.

Fiindcă n-am obţinut nimic de la Antoneşti, iar situaţia nu înceta să se agraveze, m-am dus la Patriarhul Nicodim în speranţa că el va reuşi să-l înduplece pe mareşal. Era un om rece, sever, antisemit de modă veche. Şi-a arătat indispoziţia faţă de „ jidani" , care nu meritau decât dispreţul „ bunilor români" şi în nici un caz încrederea sau mila „ bunilor creştini" . Propaganda potrivit căreia evreii erau răspunzători pentru toate nenorocirile ţării i se părea perfect justificată. M-a ascultat fără a-mi arăta nici cea mai mică simpatie. Dimpotrivă. Conversaţia noastră s-a transformat într-un simplu monolog, fiindcă nu reacţiona la nimic din ceea ce-i spuneam.

Incapabil să mai suport mult timp impasibilitatea sa, i-am strigat: „ Nu-nţelegeţi deci că vă vorbesc despre zeci de mii de fiinţe absolut nevinovate? Veţi purta povara unei zdrobitoare responsabilităţi dacă veţi lăsa să se comită asemenea nedreptăţi!" . Ridicând vocea am adăugat: „ Sunteţi Patriarh, omul lui Dumnezeu! Nu vă gândiţi că veţi fi chemat într-o zi în faţa Judecătorului Suprem să daţi socoteală pentru ceea ce aţi permis aici, în România, să se comită sub ochii dumneavoastră, ochii dumneavoastră de om al Bisericii?" .

Nemaiputând să mă controlez, am îngenuncheat în faţa lui. A fost foarte impresionat şi a coborât de pe tronul pe care stătea, venind să mă ridice cu ajutorul secretarului său. Atmosfera s-a schimbat deodată în mod miraculos. El murmura acum, jumătate pentru el însuşi, jumătate pentru mine: „ Ce pot să fac?" . Am răspuns imediat: „ Puteţi face foarte mult. Sunteţi Patriarhul acestei ţări, aveţi mari răspunderi şi în acelaşi timp o mare autoritate.."

În ciuda emoţiei sale vizibile, şovăia încă să se angajeze formal. A promis totuşi că va vedea ce s-ar putea face şi că va rămâne în contact cu mine, ceea ce mi-a redat curajul. Am înţeles că are intenţia să ceară sprijinul reginei-mame. M-am ferit să-i pomenesc despre ostilitatea mareşalului Antonescu, de la care oricum n-ar fi obţinut nimic. Am insistat asupra faptului că ar fi necesare eforturi imense, dată fiind situaţia gravă.

În ce mă priveşte, am rămas în contact permanent cu Palatul regal şi ştiind că Patriarhul se va duce acolo ca să discute, am căutat să iau legătura imediat cu regina-mamă. Femeie nobilă prin inimă şi spirit, ea s-a arătat foarte emoţionată de expunerea mea, mai ales de soarta copiilor. A făcut şi ea apel, fără succes, la Antonescu. A avut apoi ideea, sprijinită de rege, de a-i invita la un dineu, la Palat, pe Patriarh, pe mareşalul Antonescu şi pe Mihai Antonescu, iar cum cei doi din urmă spuneau că tot ce priveşte deportările depindea de nemţi, l-a invitat şi pe ambasadorul Germaniei la Bucureşti, baronul von Killinger. Acesta venise în România după pogromul din ianuarie 1941, dar a avut deja ocazia să-şi demonstreze cruzimea opunându-se opririi „ evacuărilor" . Regele Mihai şi regina Elena îşi închipuiau că reunind aceşti oameni în jurul mesei regale va fi mai uşor să se discute.

N-a foat aşa. Atmosfera a rămas încordată, iar la un moment dat a luat chiar o întorsătură dramatică. Simpla cerere a reginei, care a cerut direct să se dea dovadă de îndurare faţă de nevinovaţi, nu l-a impresionat deloc pe Killinger. Dimpotrivă, s-a arătat, în refuzul său brutal, impertinent şi încăpăţânat în acelaşi timp. În felul acesta, el a reuşit să lovească în orgoliul naţional al Patriarhului, care a reacţionat viguros. Ca şi cum el ar fi întruchipat independenţa României, Nicodim s-a întors anume către mareşalul Antonescu, făcând apel la sentimentele sale cele mai naţionaliste. A sfârşit prin a obţine, susţinut de regină, o încetinire a convoaielor, iar pentru acelea care n-au pornit încă o oarecare amânare..

(din cartea de memorii „ Un tăciune smuls flăcărilor" Ed. Hasefer, 1996)

ANTONESCU

ÎN „ANII ILIESCU"

Brusc, după Revoluţia din decembrie 1989, mareşalul Ion Antonescu a revenit în atenţia publică românească. Implicit se pune din nou în discuţie rolul său în istoria ţării. Alianţa mareşalului cu Hitler şi războiul României, până la 23 august 1944 împotriva Puterilor Aliate (Statele Unite ale Americii, Anglia, Franţa şi Uniunea Sovietică) întunecă efigia eroului.

Pentru lumea occidentală mareşalul a fost şi rămâne dictatorul care a luptat sub steagurile fascismului. Cronologia întocmită de „Sfera politicii" (revistă de ştiinţe politice editată de Fundaţia „Societatea Civilă" –Nr. 32/1995) este, în acest sens, concludentă

1990

8 martie – Prim-ministrul Petre Roman promite rabinului-şef Moses Rosen că guvernul Roman nu va tolera renaşterea fascismului.

1991

· ***21 ianuarie*** – Parlamentul României comemorează 50 de ani de la progromul de la Bucureşti, când 120 de evrei au fost asasinaţi de Garda de Fier · ***10 mai*** – PNŢCD se disociază de atacurile antisemite ale preşedintelui filialei partidului din Rădăuţi · ***4 iunie*** – Guvernul României dă publicităţii o declaraţie în care condamnă campania antisemită din ţară · ***1 iulie*** – Are loc comemorarea a 50 de ani de la progromul de la Iaşi. La Bucureşti, preşedintele Senatului, Alexandru Bârlădeanu, citeşte mesajul preşedintelui Iliescu, care face un apel la toleranţă şi la asumarea propriei istorii, rămânând la un nivel relativ general. · ***8 iulie*** – Rezoluţia 186 a Senatului şi Camerei Reprezentanţilor ale S.U.A. condamnă recrudescenţa antisemitismului în România, reabilitarea mareşalului Ion Antonescu şi jignirile la care a fost supus Elie Wiesel. Rezoluţia cere guvernului României să ia poziţie în aceste probleme şi cere preşedintelui Statelor Unite să ia în considerare şi aceste aspecte în evaluarea nivelului relaţiilor dintre SUA şi România · ***11 iulie*** – Ziarul pro-guvernamental „ Adevărul" neagă existenţa Holocaustului în România, îl descrie pe Ion Antonescu ca pe un erou tragic şi cere ca distrugerea evreilor români să fie uitată · ***1 iulie*** – Istoricul Dinu Giurescu publică un articol în care analizează Holocaustul în România, subliniind responsabilitatea lui Antonescu · ***14 iulie*** – Organizaţia „ Vatra Românească" atacă violent în Parlament pe preşedintele Ion Iliescu şi pe rabinul-şef Moses Rosen pentru pretinsele neadevăruri afirmate cu ocazia comemorării pogromului de la Iaşi.

1992

· ***20 ianuarie*** – În revista Expres Magazin, ziaristul Cornel Nistorescu publică un articol sub titlul „ Tăcerea din jurul

crimei" , în care ridică problema complicităţii morale a intelectualilor români care ignoră Holocaustul în România · ***18 martie*** – Preşedintele Ion Iliescu condamnă campania antisemită din România · ***19 martie*** – Guvernul României condamnă campania antisemită din România · ***15 iulie*** – Colonelul Amza Tudor, şeful Inspectoratului de Poliţie Ialomiţa, anunţă o colectă iniţiată de Inspectoratul de Poliţie pentru ridicarea unui bust al lui Ion Antonescu la Slobozia. Este anunţat şi contul bancar al colectei, cu numărul 45.10.5.542. · ***30 septembrie*** – Camera Reprezentanţilor refuză să acorde României clauza naţiunii celei mai favorizate (MFN) · ***9 noiembrie*** – La o întâlnire la Templul Coral din Bucureşti, liderii PAC şi PNŢCD, Nicolae Manolescu şi Corneliu Coposu, condamnă manifestările antisemite din România.

1993

· ***18 iunie*** – Filiala Tîrgu-Mureş a veteranilor de război cere aprobarea primăriei oraşului pentru ridicarea unui bust al lui Ion Antonescu · ***15 iulie*** – Preşedintele Ion Iliescu cere Procuraturii să ia măsuri severe împotriva partidelor şi publicaţiilor antisemite. Procurorul General Vasile Manea Drăgulin răspunde negativ cererii preşedintelui · ***29-30 iulie*** – În ziarul Ora, sub semnătura lui Mihai Pelin, apare unul dintre puţinele articole de mare amploare în care se demonstrează implicarea directă a lui Antonescu în crime de război · ***9 septembrie*** – Filiala veteranilor de război din Tîrgu-Mureş dă în judecată Consiliul Local Tîrgu-Mureş pentru a obţine aprobarea ridicării unui bust al lui Ion Antonescu · ***10 octombrie*** – În timpul unei noi întâlniri cu Alfred Moses, preşedintele lui „American Jewish Committee" , preşedintele Parlamentului României, Adrian Năstase, promite că noul Cod penal care va fi votat va conţine clare şi grele pedepse pentru cei care incită la ură interetnică şi mulţumeşte pentru sprijinul acordat în obţinerea clauzei naţiunii

Pelerinaj la crucea mareşalului Ion Antonescu

cele mai favorizate (MFN) · ***22 octombrie*** – Cu participarea unei unităţi de poliţie şi a secretarului de stat pentru cultură, este inaugurat la Slobozia un bust al lui Ion Antonescu · ***29 noiembrie*** – Este anunţată intenţia veteranilor de război din judeţul Neamţ de a ridica un bust al lui Ion Antonescu la Piatra Neamţ · ***7 decembrie*** – Andrei Codrescu publică, în New York Times, un articol în care afirmă că, prin ridicarea bustului lui Ion Antonescu de la Slobozia, România sfidează Statele Unite · ***15 decembrie*** – Într-o scrisoare adresată ziarului New York Times, purtătorul de cuvânt al

Preşedinţiei României protestează împotriva articolului lui Andrei Codrescu din 7 noiembrie 1993, afirmând că acei care îl reabilitează pe Antonescu au în vedere eliberarea Basarabiei şi nu acţiunile sale antisemite · ***15 decembrie*** – Un grup de membri ai Camerei Reprezentanţilor din S.U.A. adresează preşedintelui Ion Iliescu o scrisoare în care protestează împotriva inaugurării bustului lui Ion Antonescu la Slobozia şi în care cer să se prevină participarea oricăror oficialităţi române în ceremonii similare. Semnatarii scrisorii avertizează că acceptarea reabilitării lui Antonescu poate afecta relaţiile dintre cele două ţări · ***16 decembrie*** – Comunicatul Departamentului de Stat dat publicităţii cu ocazia vizitei ministrului de Externe al României la Washington exprimă îngrijorare în legătură cu ridicarea unui monument care îl onorează pe mareşalul Ion Antonescu. Ministrul de Externe român promite că guvernul român îşi va intensifica eforturile în combaterea extremismului şi a discriminării etnice · ***30 decembrie*** – Televiziunea Română prezintă un scurtmetraj realizat de Studioul TV al Guvernului şi de purtătorul de cuvânt al Partidului România Mare, în care Ion Antonescu este reabilitat.

1994

· ***6 ianuarie*** – Preşedintele Ion Iliescu asigură pe membrii Consiliului care protestaseră la 15 decembrie 1993 împotriva reabilitării lui Ion Antonescu de poziţia sa de fermă condamnare a acestei reabilitări, afirmând că nu există nici un fel de implicare oficială în acest tip de activităţi · ***18 ianuarie*** – Preşedintele Ion Iliescu afirmă că iniţiativa ridicării unei statui a lui Ion Antonescu la Slobozia a aparţinut unor asociaţii particulare şi asigură „Anti-Defamation League“ că se va folosi de toate puterile constituţionale pentru a preveni şi curma antisemitismul · ***1 februarie*** – Presa românească anunţă dezvelirea unui monument dedicat lui Ion Antonescu în incinta garnizoanei Lugoj, ştire dezminţită de purtătorii de cuvânt ai Armatei · ***12 februarie*** – Are loc gala filmului „Oglinda“, al lui Sergiu Nicolaescu. Filmul, care îl reabilitează pe Antonescu şi descrie favorabil pe Adolf Hitler, este elogiat de presa românească · ***14 februarie*** – Vicepreşedintele PNŢCD, Ion Diaconescu, declară că 80-90% din filmul „Oglinda“, al senatorului PSDR Sergiu Nicolaescu, este corect din punct de vedere istoric · ***15 februarie*** – Tribunalul din Tîrgu-Mureş autorizează ridicarea bustului lui Ion Antonescu, dând câştig de cauză asociaţiei de veterani de război care dăduse în judecată Consiliul Local Tîrgu-Mureş. În sentinţă se afirmă că Ion Antonescu a fost reabilitat, că el s-a opus deportării evreilor şi că acei care se opun ridicării bustului pot fi taxaţi ca străini de neam şi de ţară · ***24 februarie*** – Istoricul Andrei Pippidi consideră că Ion Antonescu a fost un criminal de război · ***10 aprilie*** – Guvernul României exprimă regretul faţă de victimele pogromurilor de la Iaşi şi Bucureşti, dar atribuie crimele din Basarabia şi din Transnistria germanilor. De asemenea, declaraţia neagă orice cooperare între România şi Germania nazistă în distrugerea evreilor români · ***29 mai*** – Preşedintele Ion Iliescu trimite un mesaj cu ocazia comemorării a 50 de ani de la deportarea evreilor din Transilnistria de Nord, premierul Nicolae Văcăroiu neagă orice responsabilitate românească în masacrele din Basarabia şi Transnistria · ***20 mai*** – Congresmenul Tom Lantos protestează împotriva declaraţiei guvernului român din 10 aprilie, în care se neagă

responsabilitatea autorităţilor româneşti în masacrele din Basarabia anului 1941 · ***17 iunie*** – Ofiţeri ai Armatei Române, în uniformă, cer în emisiunea de televiziune „Pro-Patria" reabilitarea lui Ion Antonescu · ***5 august*** – Într-un interviu acordat postului de radio „Europa Liberă", după încheierea misiunii sale în România, ambasadorul John R. Davis Jr. afirmă că Statele Unite nu au o poziţie oficială în privinţa mareşalului Antonescu şi că grupările extremiste nu sunt efectiv reprezentate în guvernul României · ***26 septembrie*** – În vizită la Londra, preşedintele Ion Iliescu este întrebat de parlamentarii britanici evrei despre reabilitarea lui Ion Antonescu · ***2 noiembrie*** – Un nou bust al lui Ion Antonescu este inaugurat la Piatra Neamţ. Reprezentanţi ai prefectului depun o coroană de flori, iar o unitate militară defilează în faţa statuii · ***29 noiembrie*** – Senatorul Alfonse D' Amato adresează o scrisoare preşedintelui Ion Iliescu, în care protestează împotriva ridicării bustului lui Ion Antonescu de la Piatra Neamţ, cerându-i să ia măsuri concrete · ***5 decembrie*** – „Anti-Defamation League" protestează împotriva bustului mareşalului Ion Antonescu de la Piatra Neamţ.

1995

· ***28 martie*** – La invitaţia Senatului României, rabinul Alexandru Şafran, fost rabin-şef în timpul regimului Antonescu, ţine la Bucureşti un discurs în care România este pusă alături de Danemarca, Bulgaria şi Finlanda ca salvatoare a evreilor în timpul celui de-al doilea război mondial · ***9 mai*** – un sondaj IRSOP arată că 62% dintre cei investigaţi îl consideră pe Ion Antonescu drept un personaj pozitiv · ***21 mai*** – „Adevărul literar şi artistic" reia teza regimului Antonescu, care acuză pe evrei de atrocităţi înfăptuite împotriva armatei române la retragerea din Basarabia şi Bucovina, în 1940 · ***23 iunie*** – Ziarul „Cronica Română" anunţă iniţiativa „Asociaţiei Ion Antonescu" de a ridica o nouă statuie a dictatorului român la Bacău · 18 iulie – Senatorul Alfonse d' Amato şi congresmenul Cristopher Smith adresează o scrisoare preşedintelui Ion Iliescu, în care protestează contra busturilor lui Antonescu şi contra lipsei de reacţie a autorităţilor române la vandalizarea cimitirului evreiesc · ***25 iulie*** – Vizita lui Elie Wiesel în România. Presa românească cenzurează din nou în totalitate declaraţiile sale privind responsabilitatea lui Ion Antonescu în masacrarea evreilor români · ***13 august*** – „Adevărul literar şi artistic" minimalizează proporţiile masacrului de la Odesa şi afirmă că meritele lui Ion Antonescu sunt consemnate la Muzeul Holocaustului din Washington · ***8 septembrie*** – Ziarul „Adevărul" publică răspunsul Preşedintelui Ion Iliescu la scrisoarea semnată de senatorul Alfonse d' Amato şi congresmenul Cristopher Smith, în care el afirmă că nimeni nu neagă în România rolul lui Antonescu în crimele contra evreilor.

1996

· ***ianuarie-martie*** – Gh. Funar primarul Clujului continuă să acţioneze în vederea ridicării unui monument al lui Ion Antonescu · Ambasadorul S.U.A. în România, dl. Alfred Moses, protestează din nou împotriva iniţiativei primarului clujean.

Doi congresmeni americani au trimis preşedintelui Ion Iliescu o scrisoare în care, între altele, îi atrag acestuia atenţia asupra campaniei de reabilitare a mareşalului Ion Antonescu.

Comisia de securitate şi cooperare pentru Europa Washington, 18 iulie 1995

Excelenței Sale
Jon Jliescu,
președintele României

Dragă domnule Președinte,

Vă scriem astăzi pentru a exprima profunda noastră îngrijorare fată de o serie de evenimte din Romania, fiindcă noi credem că acestea sunt incompatibile cu doleanțele declarate ale României privind relațiile bilaterale strânse cu Statele Unite ale Americii și afilierea la Alianța Nord-Atlantică. Concret, ne referim la campania continuă de reabilitare a lui Jon Antonescu și a mișcării „Garda de Fier" și la faptul că nu s-au prezentat o condamnare oficială și o cercetare riguroasă, referitoare la profanarea principalului cimitir evreiesc din București.

Cerem o declarație publică de denuntare a lui Antonescu drept criminal de război și aliat al naziștilor și inițierea unei viguroase investigații privind profanarea cimitirului, urmată de judecarea vinovaților pentru acest act criminal.

Luând în considerare profanarea cimitirului evreiesc și continuarea eforturilor de a-l glorifica pe Antonescu ca pe un erou național, ne temem că în România se reactivează fascismul, antisemitismul și un naționalism sălbatic pe baze etnice. Orice viitoare atitudine politică a Statelor Unite față de România, incluzând și statutul de națiune favorizată comercial, va fi puternic influențată de aceste evenimente, ca și progresul României în domeniul reformei democratice, ghidat de principiile Actului Final de la Helsinki, ale Cartei de la Paris și ale altor documente OSCE, a căror semnatară este și România.

Am fost surprinși să auzim că există programe periodice ale Televiziunii, controlată de Guvern, care sprijină reabilitarea lui Antonescu și a altor criminali de război. Producerea și difuzarea acestor programe implică Guvernul ca sponsor al acestui efort. Există deja două statui în onoarea lui Antonescu. Bustul ridicat la Slobozia, aparent finanțat de poliția locală, a fost dezvelit la 22 octombrie 1993, a doua zi după ce Congresul Statelor Unite a votat clauza națiunii celei mai favorizate pentru România. La 12 noiembrie 1994, o nouă statuie a lui Antonescu a fost dezvelită la Piatra Neamț. Reprezentanți ai Prefecturii au depus o coroană de flori și o unitate militară a prezentat onorul în fața monumentului. Faptul a fost urmat de o declarație publică a guvernului român, prin care se arăta că o decizie a Curții Supreme ce blochează ridicarea unei statui similare la Târgu Mureș, un oraș etnic maghiar („an ethnically Hungarian town"), ar putea fi un act ce ar opri amplasarea unei statui similare în viitor. Acum, o altă statuie a lui Antonescu este pregătită pentru dezvelire la Bacău.

După informațiile noastre, nici o altă națiune europeană nu a ridicat statui vreunui criminal de război de la sfârșitul celui ce-al doilea război mondial. Antonescu a condus un regim românesc aliat cu Germania nazistă și cu puterile Axei. Luptătorii americani au murit înfruntându-i pe naziști și pe aliații lor. Membrii Gărzii de Fier a lui Antonescu au figurat pe listele instanțelor pentru crime de război și pentru crime împotriva umanității. De aceea, la a 50-a aniversare a încheierii celui de-al doilea război mondial, tentativele de reabilitare a lui Antonescu și a Gărzii de Fier nu pot fi agreate...

Domnuel Președinte, sperăm că națiunea română este capabilă să devină o națiune democratică, cu o economie de piață, ceea ce este în deplină concordanță cu obligațiile sale internaționale din cadrul comunității prietenilor și aliaților noștri, care au prosperat și au progresat de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Angajamentele noastre mutuale privind principiile Actului Final de la Helsinki, ale Cartei de la Paris și ale altor documente OSCE nu permit nici un compromis pe drumul reformelor democratice.

Așteptăm cu nerăbdare răspunsul dumneavoastră la aceste importante probleme.

Cu sinceritate,
Alfonse D'Amato,
vicepreședinte
Christopher H. Smith,
președinte

La 18 august 1995, Preşedintele României a trimis celor doi co-preşedinţi ai Comisiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa a Congresului SUA următoarea scrisoare:

«Vă mulţumesc pentru scrisoarea din 18 iulie 1995, care mi-a fost adusă în atenţie şi cu ocazia recentei vizite în România a domnului Tommy P. Baer, Preşedinte internaţional al organizaţiei „ B'nei B'rith" .

Înţeleg îngrijorarea dumneavoastră în legătură cu problemele pe care le ridicaţi în scrisoare şi este foarte posibil ca, privite din Washington DC şi în afara contextului lor real, lucrurile să pară destul de alarmante.

Apreciind interesul dumneavoastră constant faţă de evoluţia proceselor democratice din România, nu pot, totuşi, să nu remarc unele informaţii complet greşite pe care acuzaţiile şi suspiciunile dumneavoastră se întemeiază. Formulări ca „ Târgu Mureş, un oraş etnic maghiar" sau „ sprijinitorii Gărzii de Fier a lui Antonescu" dovedesc lipsă de cunoştinţe elementare atât de geografie cât şi de istorie a României: având într-adevăr o minoritate maghiară, Târgu Mureş este un oraş locuit în majoritatea de români, iar Antonescu a desfăşurat lupte de stradă sângeroase şi nemiloase împotriva Gărzii de Fier în ianuarie 1941 pentru a-şi asigura puterea; a vorbi despre „ Televiziunea, controlată de Guvern" înseamnă a face o afirmaţie care nu are bază nici din punct de vedere juridic şi nici din punct de vedere practic.

Nu este de mirare că, în asemenea împrejurări, sacrificând acurateţea informaţiei profundei dumneavoastră îngrijorări, cereţi „ o declaraţie publică de denunţare a lui Antonescu drept criminal de război şi aliat al naziştilor" . Încă din 1992, când Antonescu a fost „ redescoperit" de câţiva nostalgici, am făcut declaraţii de acest fel, în mod deschis şi pe cel mai vehement ton. Am avut în mod constant o atitudine intransigentă şi faţă de inamicii juraţi ai lui Antonescu, de elemente tot atât de nedemocratice, legionarii Gărzii de Fier. Îmi iau libertatea de a vă transmite, în anexă, câteva din aceste texte publice.

Aş adăuga că cu greu ar putea cineva vorbi despre o „ campanie continuă de reabilitare a lui Ion Antonescu şi a mişcării fasciste Garda de Fier în România. Sunt ici şi colo asemenea tentative, iniţiate în principal de organizaţiile veteranilor de război, dar care nu au conotaţii antisemite, ci urmăresc să preţuiască virtuţile militare şi postura antisovietică a lui Antonescu, care a intrat în război cu obiectivul de a recupera teri-

toriile româneşti ocupate de sovietici ca urmare a Pactului Molotov-Ribbentrop din 23 august 1939.

Pe de altă parte, nimeni în România nu neagă rolul extrem de negativ al lui Antonescu în angajarea României în război împotriva Naţiunilor Unite şi răspunderea sa pentru crimele împotriva evreilor comise la sfârşitul anilor ' 30 şi începutul anilor ' 40. El a fost judecat şi condamnat drept criminal de război şi niciodată nu s-a făcut vreo tentativă în România de a-l reabilita juridic.

Faceţi o remarcă în scrisoarea dumneavoastră în sensul că, din câte cunoaşteţi, „ nici o altă naţiune europeană nu a ridicat statui vreunui criminal de război de la sfârşitul celui de-al doilea război mondial" . Aş menţiona, spre informarea dumneavoastră, ceremoniile cu caracter naţional de reînhumare organizate în iulie-august-septembrie 1993 în Ungaria vecină, cu ocazia readucerii în ţară a rămăşiţelor conducătorului fascist Miklos Horthy, aliat adevărat şi credincios al naziştilor şi responsabil pentru represiuni brutale împotriva evreilor. Mai mulţi membri ai guvernului de atunci al Ungariei au luat parte la acele ceremonii. Nu îmi aduc aminte de vreo reacţie semnificativă faţă de acest act de reabilitare a lui Horthy ca erou naţional al Ungariei....

Domnilor co-preşedinţi,

Am încercat, cu bună-credinţă, să vă supun atenţiei faptele şi contextul în care ele s-au produs. După părerea mea, ele sunt marginale şi nu caracterizează societatea noastră, care evoluează treptat către o societate modernă, bazată pe respectul drepturilor omului, al supremaţiei legii şi al liberei iniţiative. Aceasta nu înseamnă că nu acordăm atenţie faptelor de genul celor care au format obiectul scrisorii dumneavoastră.

Fiţi siguri că, dacă vreun pericol real de xenofobie, antisemitism, sau vreo tendinţă spre orice politică revanşardă sau orientată spre trecut ar apărea în România, vreo ameninţare la adresa democraţiei şi a supremaţiei legii, noi, în România vom fi primii care să ne ridicăm glasul şi care să luăm măsurile necesare pentru a le opri. În momentul de faţă, eforturile noastre se concentrează asupra relansării economiei, pe principii de piaţă, asupra eliminării sărăciei şi şomajului, asupra denunţării corupţiei, demagogiei şi politicianismului, asupra asigurării unei vieţi politice democratice sănătoase – adică asupra tăierii rădăcinilor potenţialelor extremisme.

Prin tot ceea ce am realizat în România după Revoluţia din 1989, cred că avem o bază puternică pentru a dezvolta relaţiile cu Statele Unite. Edificarea unei relaţii româno-americane, privilegiate şi dinamice, constituie o prioritate a politicii noastre externe».

Un neam poate fi redeşteptat prin viforul entuziasmului, dar nu poate fi înălţat decât prin dogoarea muncii şi patima răspunderii.

Ion Antonescu
(Sibiu. Deschiderea Universităţii, 14 noiembrie 1940)

Legalitate integrală înseamnă libertate de acţiune, lipsă de teamă, ridicarea prestigiului fiecăruia, sporirea iniţiativei şi curajul necesar pentru a munci şi a înfăptui.

Ion Antonescu
(Ordin circular, 10 septembrie 1941)

Preocuparea mea de zi şi noapte este să îndrept de jos în sus şi să pedepsesc de sus în jos.

Ion Antonescu
(Către România, 1 ianuarie 1941)

Nimic nu se poate înfăptui trainic pe furtună.

Ion Antonescu
(Pentru judecata opiniei publice, 10 octombrie 1940)

Marin Preda

„DELIRUL“ ENERVEAZĂ MOSCOVA

Nici nu se uscase bine cerneala de pe paginile romanului lui Marin Preda “ Delirul”, că “ Liternaturnaia Gazeta”, revista scriitorilor sovietici a şi luat atitudine împotriva celui care şi-a permis (fără aprobare) să ia apărarea lui Ion Antonescu, conducătorul fascist, al unei ţări fasciste. Pentru Moscova nu contă faptul că Tribunalul de la Nürnberg nu-l tratase pe Antonescu şi pe colaboratorii lui cei mai apropiaţi, drept criminali de război, nici legile internaţionale, nici drepturile legitime ale omului şi ale popoarelor... Kremlinul încă de pe vremea marelui măcelar Stalin, decretase că Antonescu era criminal şi dorea cu tărie ca opinia publică românească şi internaţională să ia atitudine împotriva celui care avusese îndrăzneala să descopere, după aproape 30 de ani de la sfârşitul celui de al II-lea Război mondial, ADEVĂRUL sau măcar o parte din adevăr.

Iată paginile incriminate din romanul „Delirul”:

- **Le Conducător sau „ câinele roşu“ se confesează, mamei sale.**
- **„ Puterea nu e un obiect, domnule Codreanu, pe care pui mâna şi-l bagi în buzunar“ .**
- **„ Ioane de ce i-ai adus tu pe oamenii ăştia la putere?“**
- **„ Popă pe tun, nici dracu n-a văzut. Aprob, ca să se vadă!“**
- **„ Ţara e cu armata, nu cu legionarii“ ...**

În acest timp, în ajunul sărbătorilor, generalul Antonescu, „câinele roşu“ cum i se spusese pe vremuri, şi despre care doar puţini se întrebau dacă ştie sau nu ştie ce se petrece cu legionarii pe care îi adusese el la putere să guverneze (populaţia, cu instinctul ei milenar care o face totodeauna să ghicească sigur adevărul aşa cum ştie să nască şi să moară fără să-şi pună atâtea întrebări, era convinsă că, bineînţeles dictatorul ştia totul) se pregătea ca totdeauna la ora prânzului, în ziua de 24 decembrie 1940, să părăsească preşedinţia consiliului şi să se ducă acasă. Era îmbrăcat în uniforma sa de general şi se plimba cu o expresie posomorâtă de la un capăt la altul al vastului său birou, întârziase să dea ordin să i

se tragă maşina cu paza care îl însoţea în faţa intrării. Soţiei, care îl aştepta şi care îi telefonase, îi răspunsese că mai are treabă. Dar nu mai lucra. În cele din urmă, colonelul Elefterescu, aghiotantul şi şeful său de cabinet, aştepta şi el să-l vadă ca de obicei ieşind la orele 13. În cele din urmă generalul se opri şi puse mâna pe unul din telefoanele de pe biroul său.

–Mamă, zise el după ce formă un număr şi un glas de femeie în vârstă îi răspunse de la celălalt capăt al firului. Eşti singură acasă?

–Nu sunt, dar de ce?

–Vreau să iau masa cu tine, numai noi doi. Ştii, femeilor, adică nevestelor, le place, când un bărbat trăieşte un moment greu, să-i dea ele sfaturi, poveţe... Nevastă-mea m-ar stingheri şi m-ar irita... Maria a şi intrat în rolul de soţie a conducătorului statului, ştii, are idei... N-am nevoie de ideile nimănui, ale mele mi-ajung...

–Bine, te-aştept, zise bătrâna.

Jumătate de oră mai târziu conducătorul statului, le Conducator, cum i se spunea în revistele mondene din ţară scrise în limba franceză şi în ziarele străine din Europa, aşa cum i se spunea lui Mussolini Duce sau lui Franco Caudillo, se afla în locuinţa mamei sale, fosta sa locuinţă, şi îşi scotea cizmele cu vădită uşurare.

–Nu ştiu ce să mai port în locul cizmelor, zise el parcă nedumerit, după câteva ore simt că îmi strâng picioarele ca într-o menghină, oricât de largi ar fi. Am îmbătrânit, mamă.

–Ţi se pare, zise ea, aşa e cizma! Fă şi tu nişte băi, întreabă doctorul...

–Dar nu totdeauna păţesc chestia asta, se linişti generalul îmbrăcând un halat şi aşezându-se la masă.

Generalul nu împlinise încă şaizeci de ani, dar în şedinţele de consiliu era auzit adesea spunând cu deplină seninătate, ba chiar cu un soi de mândrie care însoţeşte adesea cuvintele celor mai în vârstă: „Ascultaţi-mă pe mine, că sunt om bătrân" .

Într-adevăr, era. Avea în urma lui un război mondial, primul, şi douăzeci de ani de carieră în care, de la căpitan la general, nu călcase pe roze. În 1917 fusese şef al biroului 3 operaţii (post cheie în Marele stat-major, care se afla pe atunci în Moldova) şi era atât de neînduplecat cu cadrele militare, făcea să fie schimbaţi, mutaţi, pedepsiţi atâţia maiori, colonei şi chiar generali, încât, pentru aceste durităţi şi pentru fidelitatea sa faţă de mareşalul Prezan, asupra căruia avea o mare influenţă, fusese poreclit câinele, şi fiindcă avea părul şi chipul roşcat, „câinele roşu" . Ce devenise după război, în România Mare? Se ştia că prin 1924 fusese numit ataşat militar în Anglia. Dar pe urmă? Ca în orice profesiune unde celor buni li se face adesea loc prin forţa împrejurărilor şi jocul valorilor (nu poţi promova şef chiar totdeauna un individ recunoscut de toţi ca incapabil), precum şi prin jocul adversităţilor (aprobăm şi sprijinim un ins înzestrat ca să terminăm odată cu un altul, care deşi e la fel de dotat, e o canalie) fostul şef al biroului 3 operaţii, şef de promoţie la Saint-Cyr, unde foarte rar se întâmpla ca un străin să fie astfel recunoscut de profesorii francezi drept cel mai bun, ajunse, zece sau cincisprezece ani mai târziu, general şi şef al Marelui stat-major al armatei...

Generalul îl insultase pe suveran şi acesta, ca să se răzbune, îl destituise din fruntea Marelui stat-major. Ce se întâmplase? Unii credeau că generalul ar fi refuzat o invitaţie la o recepţie la palat trimiţând regelui, în scris, următorul bilet: „Sire, dacă m-aţi fi invitat să vin singur, aş fi executat un ordin, cu soţia mea însă nu pot veni să facă conversaţie cu o ţiitoare" . Regele trăia pe atunci, în văzul lumii, cu Elena Lupescu, o frumoasă evreică, şi se îngrijea prea puţin de faptul că

Fruntaşii legionari: Corneliu Georgescu, Tudose Popescu, Ion Moţa (în spate de la stânga la dreapta), Radu Mironovici, C.Z. Codreanu, Ilie Gârneaţă (în faţă), la închisoarea Văcăreşti.

prestigiul monarhiei era astfel grav atins. Citind biletul, Carol al II-lea ar fi început literalmente să urle, să vină imediat ministrul apărării naţionale şi să pregătească decretul de destituire. În realitate, marele public nu ştia, pe atunci, în fapt, care a fost cauza destituirii şi a celor două procese din viaţa sa, unul de bigamie, câştigat uşor la casaţie, şi unul mai grav, de depăşire de atribuţii, unde a fost strălucit apărat de o rudă a sa îndepărtată, un profesor universitar de drept, Mihai Antonescu, pe care generalul, recunoscător, avea să-l facă mai întâi ministru şi apoi vicepreşedinte al consiliului. „Sire, i-ar fi răspuns generalul în acea zi când fusese chemat să facă parte din guvernul Goga, am fost târât în procese, dat afară din Marele stat-major, şi acum sunt chemat aici. Nu mai am nimic de adăugat." „Antonescu, ar fi reluat regele, eşti soldat, îţi ordon să iei conducerea Ministerului Comunicaţiilor." „Maiestate, în faţa ordinului mă supun, dar maiestatea voastră ştie câte nereguli sunt la acest minister. Nu pot patrona necinstea cuibărită acolo şi deci nu voi putea accepta contractele oneroase şi scandaloase încheiate la Ministerul Comunicaţiilor. De ce mă trimiteţi tocmai pe mine acolo? Aş fi silit să plec curând. Socotesc deci că mult mai bine ar fi să mă numiţi la apărarea naţională, unde sunt atâtea lucruri de făcut pentru armată" . Regele a acceptat. Mai târziu, îngrijorat de ascensiunea legionarilor în alegerile care se pregăteau, l-a convocat din nou la palat şi l-a întrebat: „Cunoşti situaţia politică din ţară. În locul meu, ce-ai face?" „Una din două, maiestate, sau trebuie să respecţi constituţia şi în acest caz este necesar să te sfătuieşti cu cei care au dat jos guvernul Tătărăscu, domnii Maniu şi Codreanu, sau să dai o lovitură de stat şi să-ţi alegi un om cu care să faci ce vrei!" Regele i-a răspuns că preferă prima soluţie, adică să respecte constituţia. „În acest caz, a reluat Antonescu, cred că ar fi bine să faceţi un guvern naţionalist cu baze lărgite, Goga, Vaida, Codreanu" . „Te însărcinez, a spus atunci Carol al II-lea, să determini o cerere de audienţă la palat a domnilor Maniu şi Codreanu." Generalul a acceptat şi s-a adresat prietenului său, Nicolae Mareş, să-i înlesnească întâi lui o întâlnire cu Codreanu. Şi întâlnirea a avut loc la Predeal în vila generalului. Auzind despre ce e vorba, şeful Gărzii a refuzat să ceară audienţă regelui. Ce vroia de fapt? Nu-l interesa guvernul Goga-Cuza? Era cert, cuziştii erau demult adversarii Gărzii. „Rău faci, domnule Codreanu, ar fi zis atunci acel Nicolae Mareş, nu vezi cum generalul Antonescu îţi deschide drumul?" „Domnule Mareş, i-ar fi răspuns Codreanu, drumul mi-l deschid eu cu sabia" . Şi ar fi schiţat cu braţul întins câteva mişcări ca şi când ar fi avut în clipa aceea cu adevărat o sabie în mână... Acest răspuns nu i-ar fi displăcut generalului, deşi acel Mareş a pretins ulterior că i-ar fi făcut o impresie penibilă.

Un lucru însă e cert: cei doi n-au rupt punţile intre ei, dimpotrivă, se pare că s-au simţit bine împreună, au ieşit în pădure cu schiurile şi s-au lăsat chiar filmaţi... Şi astfel regele nu reuşi să facă guvernul de coaliţie al partidelor de dreapta, sugerat de general... S-a prăbuşit şi guvernul naţionalist Goga-Cuza din pricina presiunii internaţionale exercitate asupra regelui: măsurile rasiste ale acestui guvern indignaseră opinia publică democratică din Europa. Carol al II-lea îl alungă de la putere şi cheamă pe patriarhul bisericii să formeze un nou guvern, în care generalul îşi păstra Ministerul Apărării Naţionale... Ce s-a petrecut însă în acei ani cu şeful Gărzii? Cum i-o fi venit şi de ce tocmai atunci, când era atât de aproape de ţelurile sale, după ce atâţia ani dovedise multă viclenie şi prudenţă, îmbinând asasinatul cu apărarea legală la bara justiţiei, ca în procesul Nicadorilor când fusese achitat din lipsă de probe? Ce se întâmplase, deci, de îi venise ideea meschină şi fatală de a trimite lui Iorga o scrisoare ofensatoare? Marele cărturar, indignat, în loc s-o arunce şi el la coş, îi venise şi lui ideea la fel de nefastă pentru el de a o aduce la cunoştinţa regelui, asupra căruia avea o influenţă neştirbită. „Şi ce să fac eu cu ea, dom' profesor?" l-ar fi întrebat suveranul. „Maiestate, cer arestarea şi judecarea autorului" . Regele cere avizul guvernului şi al mai multor personalităţi politice care nu făceau parte di guvern. Antonescu se opune: „Maiestate, este un abuz de putere, legionarii vor reacţiona, maiestatea voastră veţi reacţiona din nou şi vom asista la asasinate şi execuţii" . Regele însă nu-l mai ascultă şi se debarasă de acest militar pe care îl suporta din ce în ce mai greu. Îi luă Ministerul Apărării Naţionale. Dar previziunea acestuia se împlini; generalul însă nu ştia că regele urmărea acum să realizeze cea de-a doua soluţie pe care tot acesta i-o sugerase, adică să dea o lovitură de stat. Pentru aceasta însă trebuia să nu mai respecte constituţia, să decapiteze garda, al cărei şef refuzase să ceară audienţă la palat, să desfiinţeze complet regimul partidelor. Numai astfel putea apoi să guverneze ca dictator. Ocazia de a termina cu Codreanu, oferită de Iorga, trebuia deci folosită fără ezitare. Şi regele o folosi... Ce-a făcut generalul în timpul dictaturii carliste care s-a prăbuşit după doi ani, la câteva luni după prăbuşirea Franţei şi izgonirea Angliei de pe continent, resimţită de noi îndeosebi prin dictatul de la Viena, când o parte din Ardeal ne-a fost smulsă? O mare primejdie plutea pe deasupra întregii noastre ţării. Pentru noi şi în general totdeauna pentru urmaşi rămâne o perpetuă enigmă faptul că fiecare oră a istoriei cheamă pe scenă omul ei, care adesea e menit unui destin tragic. De ce vine acel om pe scenă, când nenumărate indicii îi spun că ar trebui să se ferească? Fapt e că în iulie 1940, şefii marilor partide, goniţi demult de rege din viaţa politică a ţării, dar nu eliminaţi, au continuat, ei, să stea retraşi, deşi purtau o grea răspundere. Şi pe acest vid de putere a apărut generalul. Spre sfârşitul acelui iunie 1940 acest militar implacabil ceru o audienţă la palat care i se acceptă. Lacheul îl întâmpină şi îl roagă să treacă pe la adjutantul de serviciu, ceea ce el, indignat, refuză. Atunci îşi făcu apariţia mareşalul palatului, Urdăreanu, care, uitându-se la el ca prin sticlă, îi spuse: „Domnule general, vă rog să arătaţi care e obiectul audienţei dumneavoastră la Rege" . „Şi la ce-ţi serveşte dumitale să afli?" „Aşa cere protocolul!" „Ţara se prăbuşeşte şi dumneavoastră vă ţineţi de protocol" , i-a răspuns generalul şi a părăsit imediat palatul. Regele, fireşte, află de incident şi trimise un ofiţer adjutant după general, pe care îl primi îndată şi direct. „Antonescu, îi strigă el rămânând în picioare, spune la toţi cu care ai de-a face că nu eu am consimţit la cedarea teritorilor, ci Consiliul de coroană"

–Ce fac eu, mamă? începu generalul cu o voce senină, aşezându-se la masă şi gustând din ţuica tare de Ardeal din care îşi turnă un păhărel.

Starea aceasta de seninătate i-o transmitea maică-sa. Acasă la el îl muşca aproape totdeauna, când intra pe uşă, sentimentul blestemului: fiul soţiei sale se născuse paralitic. Acum era mare, umbla cu rotile. Nici nu-l ţinea acasă, vederea lui îl demoraliza, mai ales acum, când avea nevoie de toată puterea de credinţă în destinul său; îi închiriase un apartament în altă parte şi plătea un om să aibă grijă de el. Maică-sa, deşi se apropia de optzeci de ani, el n-o vedea bătrână, lângă ea simţea că viaţa lui e curată, sau că se putea oricând îndrepta atâta timp cât ea trăia.

–Ce s-a întâmplat, Ioane?! zise bătrâna văzându-l că îi e greu să-i vorbească. Dacă ai fost cumva silit să te minţi pe tine însuţi, mai zise ea, să n-o faci cu mine, fii pe deplin sincer cum ai fost totdeauna.

–Mamă, începu generalul cu o voce dramatică, a trecut o lună de zile de la masacrul de la Jilava şi din beciurile poliţiei şi tot nu pot să mă împac cu gândul că am căzut într-o cursă pe care mi-am întins-o singur şi din care n-o să mai scap. Cum să mă împac? Sub numele meu se comit asasinate. La ce foloseşte justiţia unei ţări? Degeaba îmi spun că oamenii aceia erau vinovaţi dacă vinovăţia lor n-a fost stabilită de justiţie... Ce să fac, mamă?

–Spune-mi şi mie, Ioane, de ce erau vinovaţi oamenii aceia? zise bătrâna uitându-se la fiul ei cu severitate. Ţinea mâinile împreunate ţărăneşte în poală. Apoi, în timp ce el începu să vorbească, îşi despreună mâinile şi îi puse sarmale în farfurie. Fiul ei era credincios, ţinea obiceiurile, dar ea nu avea în clipa aceea altceva, nu se aşteptase că el o să vrea să o vadă. Generalul mâncă multă vreme în tăcere. Capul îi era plin de nume şi de crime comise de unii când erau la putere, apoi drept răspuns, de alţii când veniseră ei în locul acelora şi luaseră puterea. Ce să-i spună bătrânei? Să-i treacă pe dinainte filmul diavolesc al patimilor umane? Tocmai de aceea, pentru ca în sfârşit justiţia să-şi spună cuvântul, la două săptămâni după ce luase puterea, dăduse un decret lege de înfiinţarea unei comisiuni speciale de Anchetă Criminală, care să cerceteze şi să pună sub acuzare pe toţi cei care săvârşiseră crime împotriva legionarilor. Dar cum să-i explice maică-sii, fiindcă ea l' -ar fi întrebat: crimele legionarilor aveau să fie şi ele judecate? Că aceste crime nu mai puteau fi judecate?! De ce? Pentru că sunt la putere! N-avea să înţeleagă că ăsta era jocul şi că nimeni, în istorie, venind la putere, nu-şi judecă propriii partizani. Bătrâna n-ar fi înţeles...

–Degeaba mă învinuieşti, mamă, continuă generalul, că mă port rău cu evreii. Eu n-am urmat nici exemplul domnului Hitler, să-i bag în lagăre. Le-am cerut doar celor care au venit în ţară în ultimii trei ani să plece în răstimp de două luni.

–Unde să plece, Ioane? zise bătrâna.

–De unde au venit.

–Şi dacă au venit tocmai din Germania domnului Hitler?

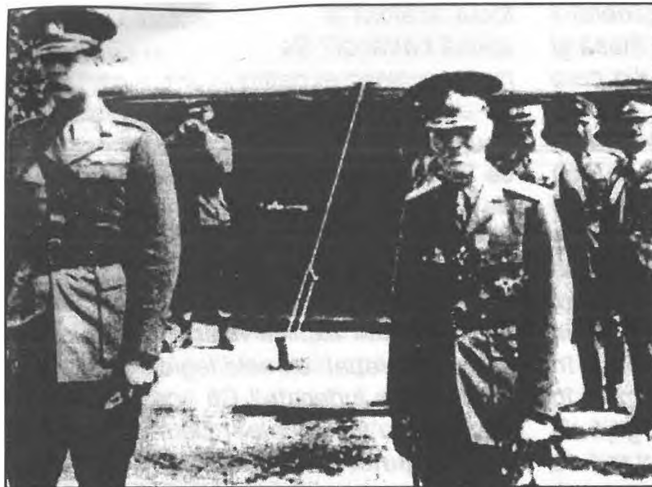
–Ce pot să fac eu? zise generalul. Să se ducă în Palestina. Acolo e ţara lor. Şi sunt şi englezi acolo, care pot să-i protejeze. În orice caz, am dat ordine severe să se înceteze cu samavolniciile împotriva lor, şi s-au încetat.

Nu era adevărat, dar trebuia s-o liniştească pe bătrână!

–Dar vezi că ei nu pleacă şi mă silesc în felul ăsta să-i bag în lagăre. Şi când pleacă duc cu ei mari sume de bani, aur, valută străină, costume de haine, câte douăzeci deodată! exclamă generalul indignat.

–Şi ce-ţi trebuie ţie costumele lor? zise bătrâna cu dispreţ. Eşti şeful statului, ai timp să le numeri costumele? Şi zici că nu-i bagi în lagăre. De ce îi bagi?

Generalul se mohorî şi mai mult.

Regele Mihai I şi generalul Ion Antonescu, inspectând o unitate militară.

azi, de pildă, nu intră nimeni. Şi mâine-poimâine şi Statele Unite vor începe să nu mai primească cu braţele deschise chiar pe toţi aventurierii... După douăzeci şi şapte noiembrie am desfiinţat poliţia legionară şi portul de armă individual, reluă generalul cu aerul că a convins-o pe mama lui în chestiunea evreiască şi poate acum să continue neturburat, şi am convocat imediat consiliul de miniştri. Ştiam totul, şi n-aveam de ales: ori alung imediat mişcarea legionară de la putere şi o desfiinţez ca partid politic, şi atunci eram obligat să trimit toate vârfurile legionare în faţa comisiei speciale de anchetă, lucru care m-am hotărât că nu-l puteam face fără să provoc războiul civil în ţară, cu mari primejdii pentru hotarele noastre, ori mă prefac că nu acord lucrurilor decât o gravitate de circumstanţă, folosind însă prilejul să le iau pentru început la toţi armele, să-i scot din poliţie şi treptate şi din alte posturi cheie, de pildă să schimb încetul cu încetul pe toţi prefecţii de judeţe legionari şi primarii de prin comune... În ce priveşte viitorul, vom mai vedea...

Cu alte cuvinte, să se supună lui. I-a răspuns repetând că un organism politic, social şi economic trebuie să asculte de o singură conducere. Şeful regimului legionar era el, generalul. De aceea îmbrăcase cămaşa verde...

–Rioşanu însă, mamă, continua să-mi aducă rapoarte din care reieşea că legionarii se organizează şi se înarmează. În ce scop? Acum, în ajunul sărbătorilor mi s-a semnalat că există indicii că de Anul nou se pregătesc să comită în toată ţara astfel de omoruri încât cele de până acum sunt doar nişte exerciţii palide. Ar fi vorba să fie asasinaţi toţi foştii oameni politici din sate şi oraşe, pentru ca ţara să înceapă

–Pentru că s-au apucat de comerţ, de comunism, de tot felul de agitaţii.

– Da? zise bătrâna. Şi de când comerţul a devenit o agitaţie?

–Am vrut să spun speculă...

Se bâlbâia în faţa ei. Reluă, îndârjit:

–Să stea acolo, în lagăre, până se vor hotărî să plece din ţară. Eu trebuie să mă ţin de cuvânt. Am anunţat un lucru pe care nu l-am făcut, adică nu i-am băgat în lagăr până acuma, ei (jidanii) îşi bat joc de mine. Trebuie să luăm această măsură şi să-i silim pe jidani să muncească, pentru că numai aşa îi vom face să plece. Şi măsura asta o s-o luăm nu numai pentru ei, ci şi pentru greci, armeni, ţigani, care au intrat clandestin în ţară.

Hotărât, acest lucru nu-i plăcea deloc bătrânei mame. Ridică vocea:

–Cine ţi-a dat ţie dreptul să goneşti din ţară oameni care se simt bine la noi? Niciodată nu s-a întâmplat asta în istorie. Suntem un popor ospitalier şi am rămas totuşi români de-a lungul veacurilor. Cine îţi dă dreptul? repetă bătrâna. Ce lege? Unde s-a mai pomenit una ca asta?

–Mamă, şopti generalul, orice stat are dreptul să controleze imigrările. Nu e o noutate ceea ce facem noi. În Rusia de

noul an purificată de „lepra trecutului“ . Am dat ordin lui Rioşanu să ia măsuri energice şi am alarmat armata să împiedice această noapte a sfântului Bartholomeu legionar. Abil, Horia Sima a bătut în retragere şi a trimis o telegramă prefecţilor, că pe baza unei informaţii false s-a transmis un ordin din partea internelor ca să se vegheze la viaţa foştilor oameni politici care ar fi ameninţată. Nimic, a zis el, nu este adevărat, dar prefecţii să aibă totuşi grijă ca anumiţi agenţi provocatori să nu profite de sărbători şi să se dedea la turburări. Deci, mamă, aceşti oameni nici nu gândesc să mă asculte. Ei vor ca eu să devin în mâna lor un om de paie. Şi nici măcar asta pentru multă vreme. Continuă şi vor continua să pună la cale noi răzbunări. Dacă sunt şi eu pe listă? Dacă numele meu e deja trecut pe una din echipele lor ale morţii şi acea echipă a morţii a şi jurat să mă omoare? De-asta am venit la tine, să mai vorbesc cu mama mea înainte să cad, astăzi sau mâine, sau peste două săptămâni, sub gloanţele unei astfel de echipe. Le stau în cale, asta e limpede. Au legături directe peste mine, cu ambasada germană, şi în felul ăsta cu factori decisivi din fruntea Reichului german. Dacă mă ucid, ce va deveni, mamă, ţara şi armata? Pe nemţi eu îi ţin la respect, fără mine ne vor ocupa spre a potoli dezordinele şi dezmăţul legionar care va domni. Poate că vom avea chiar soarta Poloniei!

–Dacă ştii asta, apără-te, şi apără şi ţara, zise bătrâna, ce mai stai? Goneşte-i!

–Şi să înceapă noi omoruri? Fiindcă ei nu se vor lăsa şi va trebui să dau ordin să se tragă în ei.

–Nu da ordin să se tragă în ei decât dacă vor trage ei cei dintâi în armată. Atunci n-o să ai încotro şi o să trebuiască să dai ordin armatei să se apere. Ce poţi face? zise bătrâna fără şovăire.

În clipa aceea chipul ei semăna izbitor cu al fiului, în ciuda vârstei, şi al fiului cu al mamei. Aveau acelaşi gând şi aceeaşi voinţă. Fiul nu luase puterea fără ştirea mamei şi se spunea, puţini o ştiau, că într-un anumit moment decisiv, când generalul şovăia dacă să împartă sau nu puterea şi cu alţii, ea îl îndemnase să n-o împartă. Era tăcută, dar destul de afurisită. Norei îi era frică de ea şi nu numai ei. Acum nu mai aveau de ales. Nici mama, nici fiul nu se gândeau că mai era încă timp să scape de angrenajul fatal în care intraseră, şi odată cu ei ţara, şi pentru care el abia urma să răspundă.

–Eşti mai tare, continuă ea, ai armata de partea ta şi populaţia atât aşteaptă. Dacă faci acest lucru, lumea va răsufla.

Generalul turnă din nou vin în pahare.

–Şi dacă trupele germane îi vor apăra? zise el din nou, încovoiat de povara destinului său. Sunt în ţară unităţi şi instructori care pot interveni. Pot eu să intru în conflict cu Germania?

–Nu poţi, zise bătrâna după câteva clipe. Dar urcă-te fără veste în avion şi du-te şi vorbeşte cu Hitler ăla. Spune-i că ţara e cu armata şi nu cu legionarii!

–Mamă, şi dacă Hitler...

–Prea mulţi dacă, zise bătrâna sigură pe judecata şi intuiţia ei. Nu te lăsa.

–Bine, mamă, parcă simt că mi-e sufletul mai liniştit. Ai dreptate: nu eu voi fi vinovat dacă se va dezlănţui un război civil. Mă duc! Mulţumesc că se adevereşte că noi cei mai tineri avem nevoie să fim încurajaţi de cei bătrâni... Sunt fericit că eşti mama mea... Şi n-ai nici o grijă. Evreii de la noi nu vor avea soarta celor din alte ţări... „Bineînţeles, gândi generalul, în lagăr tot îi bag şi la muncă tot îi pun, dacă nu vor să plece...“

Îşi lepădă halatul şi îşi trase cizmele. Se făcuse târziu. Trebuia să se mai ducă şi pe acasă şi să-şi îmbrace un costum de gală, pentru pomul de Crăciun care îl aştepta la preşedinţie...

PRINŢUL BARBU ŞTIRBEI SE CONSULTĂ ÎN SECRET CU GAZETARUL EVREU BRĂNIŞTEANU. MAREŞALUL ANTONESCU ERA INFORMAT DAR NU S-A OPUS, DIMPOTRIVĂ...

B. Brănişteanu a fost unul din marii gazetari ai României din anii 1900-1944. A părăsit gazetăria şi ziarul său „ Adevărul" în septembrie 1940, când generalul Antonescu a interzis gazetarilor şi artiştilor evrei să mai profeseze. În ultimii ani ai vieţii, B. Brănişteanu a ţinut un jurnal, care, potrivit dorinţei sale, a fost depus la „ Yal Vashem" din Ierusalim. În cadrul „ Simpozionului ştiinţific israelo-român, 12-14 ianuarie 1986" istoricul israelian dr. Leon Volovici care a citit jurnalul lui Brănişteanu, a dezvăluit un aspect însolit de viaţă din România antonesciană.

Prinţul Barbu Ştirbei, fost preşedinte al Consiliului de Miniştri, nu mai făcea politică, dar se bucura de stima şi încrederea politicienilor români şi a mareşalului. Antonescu, care înţelesese că Germania lui Hitler pierduse războiul, căuta căi diplomatice pentru semnarea unui armistiţiu în condiţii acceptabile.

Atât Antonescu, cât şi Maniu şi Brătianu, vedeau în prinţul Barbu Ştirbei care avea relaţii strânse cu Londra, un excelent purtător de cuvânt al doleanţelor româneşti. Prinţul era însă deja bătrân şi se codea să primească o însărcinare atât de dificilă. Şi cu cine se sfătuia prinţul dacă să plece în misiune sau nu? Cu bunul său amic, gazetarul evreu Brănişteanu!

Iată ce nota Brănişteanu în „ Jurnalul" său secret:

«De vreo câteva luni am vânturat această idee cu prinţul Ştirbei, de câte ori venea să mă vadă, şi, în ultimul timp venea tot mai des. Părerea lui era, ca şi a mea, că s-a apropiat momentul pentru ca să se întreprindă ceva pentru România. Eram de acord şi asupra chestiunii că menţinerea la cârmă a mareşalului Antonescu este o necesitate, că menajarea germanilor pentru a nu crea la noi situaţia din Italia este o alta. De asemenea am fost de acord că unicul om din opoziţie cu care ne puteam prezenta demonstraţiile Aliaţilor, e Iuliu Maniu...ne-am dat seama că e singurul om prezentabil şi chiar dezirabil. Nu mai puţin

eram de acord că orice acţiune salvatoare s-ar întreprinde, ea trebuie să fie sigură de toţi factorii politici cu nume şi calitate, în special de Dinu Brătianu, ca exponent al partidului liberal. Pe de altă parte, convingerea mea a fost, cum este, şi am insistat asupra ei ori de câte ori am vorbit cu prinţul, că singurul om care ar trebui şi ar putea cu sorţi de succes să ia contact cu Aliaţii, pentru a căuta o soluţie onorabilă şi profitabilă, îmi pare a fi el: prinţul Ştirbei. De câte ori am vorbit de aceasta el ne refuza. Că are peste şaptezeci de ani, că nu vroieşte şi nu poate să se despartă de familia sa, soţia fiind foarte bolnavă, copiii singuri şi foarte expuşi. Eu reveneam mereu à la charge. Îi arătam că experienţa lui, poziţia lui socială, legăturile lui vechi din Anglia, faptul că vorbeşte perfect engleza, franceza şi germana, averea lui care-l pune la adăpost de orice bănuială, îl desemnează pentru aşa nobilă şi patriotică, şi în acelaşi timp delicată şi discretă misiune. Încetul cu încetul, şi văzând ce pericole ameninţă ţara, a început să se împace cu ideea plecării şi să-şi pregătească familia, asupra căreia am căutat să influenţez şi eu...

Mai rămânea ca prinţul să obţină un mandat de la factorii (pe) care i-am pomenit mai sus. Cu Maniu lucrul era, în aparenţă, cel mai uşor. De când cu intrarea în război a ţării, s-au stabilit relaţii destul de intime între dânsul, familia sa şi Maniu. Acesta îi vizita foarte des, mai târziu devenise chiar oaspetele regulat la dejun în fiecare marţi. Lucrurile pluteau încă vag, nu luaseră încă nici forma unui proiect, când mă pomenii cu onoarea şi cu plăcerea vizitei prinţului, care-mi povesti că s-a întâlnit cu Mihai Antonescu, la un dejun, cred, primul ministru şi omul de încredere, confidetul, prietenul mareşalului. Amândoi avură prilejul unei lungi convorbiri politice, la sfârşitul căreia primul ministru conchise: „ dat fiindcă ne-ntâlnim în părere, cred că ar fi necesar şi bine ca D-ta, prinţule, să te-ntâlneşti cu mareşalul" . Zis şi făcut.

Primul ministru aranjă întâlnirea, care avu loc după câteva zile. În ziua următoare întâlnirii, prinţul mi-a istorisit în câteva cuvinte modul cum a decurs. Primele politeţi au fost schimbate, după care amândoi au luat loc. A urmat o tăcere oarecum penibilă. „ Te ascult" , a spus mareşalul. „ Apoi eu nu am ce spune, am crezut că domnia ta m-ai chemat" . „ Eu? nu. Trebuie să fie o neînţelegere..." . La care prinţul replică: „ Atunci, pardon" – şi porni să plece. Dar mareşelul îl opri şi de vreme ce tot venise, porni conversaţia, care a durat două ore şi jumătate. Fu vorba şi de necesitatea de a trimite un om reprezentativ în străinătate. De aceea se pare că întreţinuse şi Maniu pe mareşal, căci mareşalul a spus în concluzie: „ dacă-i vorba de aceasta, de ce nu te-ai duce d-ta, prinţule?" Astfel lucrul s-a hotărât. Şi prinţul a plecat însoţit fiind de fiica sa Elise...(6 martie 1944, pag. 876-877)

Şi istoricul israelian dr. Leon Volovici comentează: „ Trimisul special român la tratativele secrete cu marile puteri aflate în război cu România, sfătuindu-se, pas cu pas, cu un gazetar evreu, unul din protagoniştii mult defăimatei «prese din Sărindar» – iată încă unul din paradoxurile mentalităţii politicianului român la această «cumpănă» a veacului XX" .

IONESCO A SPUS ODATĂ CĂ „DOAR CUVINTELE CONTEAZĂ, RESTUL E PĂLĂVRĂGEALĂ“

Aveam zece ani în 1942 şi am primit premiul întâi al provinciei lui *Ludi Juveniles*, o competiţie spontană, dar obligatorie pentru fiecare italian tânăr. Am alcătuit cu îndemânare retorică o compunere pe tema «Trebuie să murim pentru gloria lui Mussolini şi pentru destinul nemuritor al Italiei?». Răspunsul meu era afirmativ. Eram un băiat deştept.

Mi-am petrecut doi ani din adolescenţa mea printre membri SS, fascişti, republicani şi partizani, care se împuşcau între ei, şi am învăţat să evit gloanţele. A fost un exerciţiu bun.

...În Mai, am auzit că războiul s-a terminat. Pacea mi-a dat o senzaţie curioasă. Mi se spusese că permanenta stare de război este o situaţie normală pentru un tânăr italian. În următoarele luni am descoperit că Rezistenţa nu a fost un fenomen local, ci unul european. Învăţam cuvinte noi, excitante, ca *réseau*, *maquis*, *armée secrète*, *Rote Kapelle*, *ghetoul din Varşovia*. Am văzut primele poze ale Holocaustului, înţelegându-i sensul înainte de a cunoaşte cuvântul. Am înţeles ce a însemnat eliberarea.

Astăzi, în ţara mea unii oameni se întreabă dacă Rezistenţa a avut un impact militar asupra evoluţiei războiului. Pentru generaţia mea aceasta este o chesiune irelevantă: noi am înţeles imediat sensul moral şi psihologic al Rezistenţei. Pentru noi era o mândrie faptul că europenii n-au aşteptat pasivi eliberarea. Iar pentru tinerii americani care plăteau cu sângele lor eliberarea noastră era important să ştie că în spatele liniei frontului existau tineri europeni care decontau în avans datoria...

Astăzi, în ţara mea, unii spun că Războiul de eliberare a fost o perioadă tragică de dezbinare şi că este nevoie de reconciliere naţională. Amintirea acestor ani îngrozitori trebuie reprimată, refulée, verdrängt. Dar Verdrägung provoacă

nevroze. Dacă reconcilierea înseamnă compasiune şi respect pentru cei care s-au luptat cu bună credinţă, a ierta nu înseamnă a uita. Pot chiar să presupun că Eichmann credea sincer în misiunea lui, dar nu pot să spun: «O.K., întoarce-te şi ia-o de la capăt!». Suntem aici ca să ne amintim ce s-a întâmplat şi să afirmăm solemn că «Ei» nu mai trebuie s-o ia de la început.

Dar cine sunt Ei?

Dacă ne gândim doar la guvernele totalitare la putere în Europa înainte de cel de al doilea război mondial, putem spune că le va fi greu să reapară în aceleaşi forme, în circumstanţe istorice diferite. Dacă fascismul lui Mussolini se întemeia pe ideea conducătorului charismatic, pe utopia destinului imperial al Romei sau pe voinţa imperială de a cuceri noi teritorii, pe naţionalism exacerbat, pe idealul întregii naţiuni înregistrate în cămăşi negre, pe respingerea democraţiei parlamentare, pe antisemitism, atunci nu mi-e greu să afirm că Alenza Nazionale italiană, născută după război din Partidul Fascist, MST, cu certitudine un partid de dreapta, nu are prea multe în comun cu vechiul fascism. În acelaşi sens, deşi sunt extrem de preocupat de diversele mişcări neonaziste care apar ici şi colo în Europa, inclusiv în Rusia, nu cred că nazismul în forma sa originară poate să renască în mişcări de importanţă naţională...

Generalul Antonescu şi Ducele Mussolini –trec în revistă garda de onoare, la sosirea în Italia

Ionesco a spus odată că «doar cuvintele contează, restul e pălăvrăgeală». Ticurile lingvistice sunt adesea simptome importante ale sentimentelor nemărturisite. În consecinţă, merită să ne întrebăm de ce nu numai Rezistenţa, dar şi cel de al doilea război mondial au fost definite în general, de către toată lumea, ca o luptă împotriva fascismului. Dacă recitiţi cartea lui Hemingway „Pentru cine bat clopotele“ , veţi descoperi că Bill Jordan îşi identifică duşmanii cu fasciştii, chiar când se referă la Falangiştii spanioli. Iar pentru Roosevelt «victoria poporului american şi a aliaţilor va fi victoria împotriva fascismului şi a despotismului criminal reprezentat de el»...

„Mein Kampf“ este manifestul unui program politic complet. Nazismul avea o teorie despre rase şi despre popoarele ariene alese, o concepţie precisă despre

arta degenerată, entarte Kunst, o filosofie a voinţei de putere şi a übermensch-ului. Nazismul era în mod decis anti-creştin şi neopăgân, în timp ce materialismul dialectic al lui Stalin (versiunea oficială a marxismului sovietic) era în mod evident materialist şi ateu. Dacă prin totalitarism se înţelege un regim care subordonează statului şi ideologiei toate actele individului, atunci şi nazismul şi stalinismul au fost adevărate regimuri totalitare...

Fascismul italian a fost prima dictatură de dreapta care s-a instalat într-o ţară europeană, şi apoi toate mişcările similare au considerat regimul lui Mussolini un model arhetipal. Fascismul italian a fost primul care a înfiinţat liturghiile militare, un folclor, o modă – mult mai influentă cu cămăşile ei negre decât vor fi vreodată Armani, Benetton sau Versace. În anii ' 30, mişcările fasciste s-au răspândit, cu Mosley în Marea Britanie, apoi în România, Letonia, Estonia, Lituania, Polonia, Ungaria, Bulgaria, Grecia, Iugoslavia, Spania, Portugalia, Norvegia şi chiar în America de Sud. Fascismul italian i-a convins pe mulţi lideri europeni că noul regim propunea interesante reforme sociale şi că se constituia într-o alternativă revoluţionară moderată la ameninţarea comunistă.

Totuşi, prioritatea temporală nu mi se pare a fi o raţiune suficientă pentru a explica de ce cuvântul fascism a devenit o sinecdocă, adică un cuvânt folosit pentru diferite mişcări totalitare. Fascismul nu conţine în sine – ca să spun aşa – sub formă de chintesenţă toate elementele totalitarismului care urmau să apară. Dimpotrivă, fascismul nu avea nici o chintesenţă. Fascismul a fost un totalitarism amalgamat, un colaj de idei politice şi ideologice, un ghem de contradicţii.

În dimineaţa zilei de 27 iulie 1943, mi s-a spus că la radio s-ar fi anunţat că fascismul s-a prăbuşit şi că Mussolini a fost arestat.

...Mesajul de pe prima pagină anunţa sfârşitul dictaturii şi începutul libertăţii: libertatea cuvântului, a presei, de asociere politică. Aceste cuvinte «libertate», «dictatură», «drepturi» le citeam pentru prima oară în viaţă. Renăşteam ca bărbat al lumii occidentale doar prin virtutea noilor cuvinte.

Trebuie să fim vigilenţi, ca sensul acestor cuvinte să nu fie din nou uitat. Fascismul primordial ne încercuieşte din nou, uneori în haine civile. Ar fi foarte simplu pentru noi dacă pe scena mondială ar veni cineva să spună: «Vreau să reînfiinţez Auschwitz-ul, vreau să defileze din nou în pieţele italiene cămăşile brune».

Viaţa nu este atât de simplă. Fascismul primordial reapare sub cele mai inocente deghizări. Este de datoria noastră să-l descoperim şi să-l arătăm cu degetul, în toate formele lui noi, în fiecare zi şi în oricare loc al lumii. Merită să ne reamintim cuvintele rostite de Franklin Roosevelt la 4 noiembrie 1938: «Mă încumet să fac afirmaţia provocatoare că dacă democraţia americană nu va înainta ca o forţă vie, încercând zi şi noapte, prin mijloace paşnice, să îmbunătăţească soarta cetăţenilor noştri, fascismul se va întări în ţara noastră».

Libertatea şi eliberarea sunt misiuni eterne.

(Fragmente – 1990)

FUNAR VREA, IRIMESCU DOREŞTE, DAR...

Întrebat dacă l-a cunoscut pe Brâncuşi, – marele sculptor Ion Irimescu a răspuns: „ Din păcate, nu!“ I-a fost însă maestru, taciturnul dar profundul Paciurea, de la care „ a învăţat practic şi moral“ , iar la Paris, Joseph Benard, gigantul care luase locul lui Bourdelle. Dacă cei doi, mai înainte amintiţi, i-au fost idolii, la capitolul prieteni sculptori, Ion Irimescu este bucuros să-i numească pe toţi marii sculptori români: Ion Jalea, Medrea, Mac Constantinescu, Oscar Han.. şi nu înţelege cum „ pictorii şi sculptorii din alte ţări, cu nimic mai valoroşi decât noi, figurează în muzeele şi conştiinţa iubitorilor de artă şi a criticilor de pretutindeni, iar românii nu!“ O dorinţă la cei 93 ani împliniţi la 27 februarie, în acest an: să-i facă o statuie, la Tg. Mureş şi Cluj, lui Ion Antonescu.

Dar.. Ei, bine (cât de bine poate fi vom vedea!) – Consiliul Local Cluj a respins, deocamdată, proiectele iniţiate de Gheorghe Funar, pentru alocarea a 180 de milioane lei, pentru ridicarea statuilor lui Antonescu şi Titulescu, „ considerând cheltuiala prea mare, în condiţii de austeritate, şi ca o intenţie de a acumula capital politic în anul electoral.“ Referitor la acuzaţia adusă că propunerile lui încalcă legea, Funar a declarat: „ Nu am încălcat nici o lege, pentru că istoria ne cere să terminăm statuia Mareşalului.“

Iată deci că şi istoria.. politică a vremilor noastre vrea să se joace „ de-a uite-o, nu e“ , cu cea mai controversată figură din istoria României secolului al XX-lea.

I.R.

Dr. Narcis Zărnescu

UN GRĂUNTE DE NISIP NUMIT ION ANTONESCU

Istoria a fost comparată cu zeul Moloch sau Baal, mereu însetaţi de sânge omenesc. A fost considerată un Fatum nemilostiv. Un joc de cărţi, au spus alţii. O curtezană crudă, care ştie să-şi vândă scump farmecele. Un exil. O ispăşire. Un joc de puzzle. Un labirint de oglinzi. O bibliotecă. O transcedenţă. O ispită irezistibilă. O cădere. O Golgothă sisifică. O expresie sublimă a nimicniciei omeneşti şi divine. O zi a lui Buddha. O repetiţie pentru Judecata de Apoi. O căutare a Graalului. O carte. Un text. O sfidare a principiilor morale. Vândută şi cumpărată. Trucată, măsluită, pusă sub peceţi de taină, cenzurată, Istoria este fiica naturală a Demiurgului; o Cenuşăreasă nebună, precum Cassandra sau Ofelia, rătăcind prin paradisurile, purgatoriile şi infernurile, care degradează sublimul Logos-ului, dar de care Logos-ul are nevoie pentru a se întrupa şi des-trupa; pentru a face Lumina şi Apocalipsul. În acest infinit uman şi divin, totodată, în care ceea ce este sus se află şi jos; un infinit a cărui circumferinţă este nicăieri şi al cărui centru – peste tot, destinul tragic al unui om oarecare – Ion Antonescu –, poate nu întâmplător născut într-o ţară cu frontiere fluctuante, are valoarea unui grăunte de nisip, chiar dacă acest „ grăunte de nisip" va ajunge Mareşal, Dictator, Erou, Criminal de război, Martir sau Jolly Joker la tarabele şi mesele tratativelor internaţionale. Rând pe rând, iubit, admirat, contestat, hulit, condamnat, lui Ion Antonescu nu i-a fost dat încă să se bucure de odihna veşnică. Fantoma lui bântuie încă prin lume. Neîmpăcată...Tulburând somnul mai-marilor lumii din acest final lamentabil de veac. Şi, mai ales, tulburând raţiunile de stat.

Unii îl aşează alături de Mircea cel Bătrân, Vlad Ţepeş, Ştefan cel Mare, Mihai Viteazul. Alţii – alături

de Hitler, Mussollini, Stalin. Poate că şi unii, şi alţii au dreptate. Poate că nimeni nu a are dreptate. Cine şi cu ce instrumente ar putea măsura greşelile şi meritele lui Ion Antonescu? Greşelile şi meritele lui Roosevelt şi Churchill? Echilibrul istoriei este fragil şi ceea ce astăzi este o Meccă sau un Ierusalim, mâine se poate transforma în Auschwitz şi Hiroshimă.

Nemţii l-au acuzat de trădare; ruşii l-au considerat un periculos antibolşevic; legionarii – un duşman neîmpăcat; diverşi anonimi – antisemit şi antiromân. Nimeni nu l-a considerat încă un „ grăunte de nisip" , care privit în lumină poate să pară diamant; dar, schimbând unghiul – poate să devină „ praf şi pulbere" .

S-ar putea ca nisipul din clepsidra veacului să nu se scurgă cu totul, şi nemţii să-l reabiliteze pe aliatul lor – Mareşalul Ion Antonescu; ruşii să-l considere un înaintemergător, profet al „ perestroikăi" şi al „ glasnosti" -ului; alţi anonimi, de astă dată, să-l declare înflăcărat filosemit şi filoromân.

Dar nici atunci, Ion Antonescu nu îşi va găsi odihna, pentru că nici atunci nu se va fi spus adevărul – această Fata Morgana a fiecăruia dintre noi, donquijoteşti prizonieri ai istoriei.

Aşadar, în perspectiva „ grăuntelui de nisip" , dacă Ion Antonescu nu s-ar fi născut, ar fi trebuit inventat. El nu a fost un geniu,un Mozart al artei militare. Prin venele lui nu a curs niciodată sânge de Alexandri, Hanibali, Cezari, Neapoleoni, Kutuzovi. Geniul istoriei, ipocriziile, perversitatea şi cruzimile ei l-au ridicat pe creasta valului. Ion Antonescu este „ efectul Coandă" , care apare în clipa când dinamica politică se îndreaptă spre tragedie. El este un subprodus sau un superprodus – depinde din ce unghi îl privim – al istoriei. Presiunile politice, interesele oficiale şi oculte, orgoliile imperiale ale lui Stalin, Hitler şi Roosevelt au făcut dintr-un soldat un Mareşal şi dintr-un om oarecare, cu destin probabil de prizonier într-un gulag din Siberia, un viitor mare criminal de război şi martir.

Generaţiile post-Nürnberg trebuie să păstreze vie memoria crimelor de la Auschwitz, Dachau sau Buchenwald, dar şi a celor de la Katin şi Hiroshima! Amintirea bombardamentelor de la Pearl Harbour, Leningrad, Bucureşti, Berlin! Amintirea crimelor din Coreea, Vietnam, Nicaragua, Afganistan! Din Libia şi Algeria! Aceste generaţii nu au dreptul să uite! Misiunea lor este să repună, periodic, pe rol procesul marilor şi micilor criminali de război. Procesul de la Nürnberg trebuie să devină o dimensiune a conştiinţei europene moderne. Există însă – supravieţuind în subteranele istoriei – şi reversul procesului de la Nürnberg, faţa ascunsă a Lunii negre. Printre generaţiile post-Nürnberg se numără nu numai urmaşii victimelor, ci şi urmaşii – de sânge şi spirit – ai călăilor. Ei au înfiinţat curţi de apel şi tribunale supreme, ilegale, trucate, ascunse chiar în miezul Noii Europe. Aici aceste întunecate generaţii post-Nürnberg îşi reabilitează Hitlerii, Himmlerii, Goringii, Goebelsii. Şi poate că mâine, Chamberlainii şi Daladierii viitorului le vor da încă o dată dreptate, cu acordul Stalinilor şi Molotovilor neoperestroikişti.

Istoria este o colecţie neasemuită de crime înfiorătoare, de ură şi răzbunări. Şi, ciclic, Marele Autor Anonim, care scrie istoria lumii, îşi permite capriciul să schimbe rolurile; astfel că victimele de ieri devin călăii de mâine, ş.a.m.d. Într-un târziu, generaţiile post-Apocalips îşi vor da seama că Procesul de la Nürnberg se cere rejudecat în recurs; şi că fiecare nouă ediţie are nevoie de „ erată" , de „ anexe" , de „ amendamente" , de „ revizuiri" . Generaţiile post-Apocalips vor asista atunci la amnistieri, achitări, reabilitări sau condamnări spectaculoase, incredibile, neruşinate chiar, rostogolindu-se ameţitor în uriaşa Groapă Comună a Istoriei, în care victimele şi călăii aşteaptă umăr lângă umăr Judecata de Apoi, după alte criterii decât acelea din Charta Drepturilor Omului. Până atunci însă toţi muritorii acestui final de mileniu au datoria să vegheze ca echilibrul dintre victime şi călăi să fie în permanenţă sub control. Şi generaţia post-Nürnberg trebuie să facă experienţa convieţuirii, a existenţei şi întemeierii împreună a unei Noi Europe.

„ŢIE, POPOR INGRAT, NU-ŢI VA RĂMÂNE NICI CENUŞA MEA“ .

În „Valea piersicilor“ aşteptând rafala gloanţelor asasine

- În ultima zi a procesului, la 14 mai 1946, în timp ce în sala Tribunalului agitatorii comunişti strigau „La moarte, la moarte criminalul“ , acuzatul Ion Antonescu îşi rostea cu un calm suveran „ultimul cuvânt“ .
- „Judecata pătimaşă nu mă înjoseşte şi nu mă atinge“ .
- „Nu sunt omul care să facă tranzacţii cu demnitatea poporului român“ .
- „Războiul cu Uniunea Sovietică mi-a cerut-o onoarea poporului român şi imperativul timpului“ .
- „Nu am scos niciodată armata contra muncitorilor“ .
- „Las ţării tot ce a fost bun în guvernarea mea. Tot ce-a fost rău iau asupra mea, în afară de crimă“ .

Antonescu în ultima zi a procesului

viaţa. Consideraţi, vă rog, scăpările nu ca o ieşire sau omitere intenţionată. Nu am fost omul unor astfel de calcule şi nu voi fi. Dar nu am văzut piesele dosarelor şi miilor de rezoluţii ce am dat în aceşti patru ani, în care se găseşte imprimat sufletul şi acţiunea mea.

Prima mare acuzaţie ce mi se aduce, de a fi premeditat luarea puterii împreună cu Codreanu, vreau s-o spulber acum.

La instrucţie am avut onoarea de a declara că primul contact cu Legiunea a fost în 1933, când Regele mi-a cerut părerea cu privire la Garda de Fier. Ştiam că legionarii tulbură Ţara şi periclitează graniţele. Am spus regelui ce credeam atunci: «Prefer să mor în mocirlă, într-o Românie Mare, decât să mor în paradisul unei Românii Mici».

Întrevederea de atunci a avut drept scop orientarea mea. Am ajuns la concluzia că Codreanu nu va putea duce Ţara pe panta ascendentă pe care spera, ci dimpotrivă.

Problema dinastiei el o privea sub o lumină diferită decât mine. Codreanu mi-a declarat că, în 24 de ore de la luarea puterii, va trece de partea Germaniei şi va cere abdicarea Regelui. Iar eu i-am spus: «Domnule Codreanu, în cazul acesta, cel dintâi pe care va trebui să-l împuşti va fi Generalul Antonescu». În politica internă, am arătat că introdusese din nou pistolul, cu

«Un om care, fără nume, fără protecţie, fără bani s-a urcat în Stat la cel mai înalt loc de conducere şi de răspundere, acel om are datoria să se justifice, iar poporul şi istoria au dreptul să-l judece.

Am să expun faptele şi acţiunile mele politice, economice şi militare, dar acestea nu vor fi complete în momentul de faţă.

Prin dumneavoastră, poporul îşi va da verdictul, iar mâine, Istoria îşi va spune cuvântul. Expun toate actele şi faptele mele pentru ca poporul să ajungă la înţelegerea lor.

Daţi Istoriei adevărul şi nu încercaţi doar să faceţi faţă unei situaţii de moment!

Eu vă voi spune adevărul, aşa cum onoarea mea de soldat m-a făcut să-l respect toată

care ştiam că va aduce vărsare de sânge. În decembrie 1937, Garda de Fier a făcut un mare pas în simpatia opiniei publice. Regele a încredinţat formarea guvernului lui Octavian Goga. Am spus atunci Regelui Carol: «Formaţia Goga nu va putea fi durabilă, decât introducând în compoziţia ei Legiunea şi pe domnul Brătianu. De ce? Pentru că, am afirmat atunci: «Niciodată ideea nu poate fi distrusă cu pistolul. Mai bine s-o aduci la putere şi să vezi dacă poate să aducă fericire pentru neam sau nu...» Ştiam însă că ea nu avea sorţi buni, deoarece toată pleava societăţii româneşti se afla înscrisă în Legiune.

Am dat Regelui ideea de a aduce Legiunea la putere şi el m-a însărcinat cu formarea guvernului. Am refuzat, nevoind să trec peste Octavian Goga, pentru care aveam o mare stimă. Soluţia Regelui a fost să intru în guvern ca ministru al Apărării Naţionale, pentru că prezenţa mea în guvern era o mărturie şi o chezăşie că politica externă a României nu se va schimba, ştiindu-se că programul lui Codreanu prevedea, în 24 de ore, orientarea Ţării către Germania. Atunci, forţat şi contrar uzanţelor ca ministrul armatei să facă declaraţii politice, am făcut-o. Eram convins. Păstram faţă de Germania amintirea războiului trecut şi, mai ales, spre aceasta mă îndemna structura mea intelectuală.

Guvernul Goga a ţinut patruzeci de zile şi omorurile au început. Intrând în panică, Regele mi-a încredinţat formarea guvernului. Am acceptat, pentru că prea des se schimbau guvernele. Opinia publică cunoştea prea binele cauzele.

Regele voia să introducă în guvern încă două persoane, pe care nu le puteam accepta. Am apelat la Codreanu, rugându-l să înceteze agitaţiile. Cu ocazia acelei convorbiri, el a recunoscut că nu avea nici un program de guvernare. Codreanu a fost arestat şi eu m-am dus la proces, pentru că, după mine, când vezi că un om se îneacă, omeneşte este să-i întinzi o mână.

Pe Horia Sima l-am văzut în timpul cât el era ministru în guvernul Gigurtu. Am avut o convorbire, mi-a declarat: «Domnule General, spuneţi drept, am eu figură de prim-ministru?»

S-a petrecut ultimatumul rusesc. Cu acest grav eveniment, am trimis o scrisoare de protest împotriva cedării fără luptă a două provincii româneşti. La două zile după aceea, am fost dus la mânăstirea Bistriţa. Mi se impută că aici aş fi pregătit legătura cu Germania, în vederea luării puterii. Nu cunosc limba germană şi formaţia mea intelectuală şi spirituală mi-am pregătit-o la şcoala franceză. Nu am uitat odiosul tratat de la Craiova şi de la Bucureşti. Nu am uitat că în Alsacia şi Lorena avem 2000 de cruci şi nici jertfele noastre de pe front, în 1916.

La Mânăstirea Bistriţa am aflat că Regele Carol al II-lea se îndreaptă cu faţa spre Germania.

Graniţele se prăbuşiseră.

Eliberat de la Bistriţa, Regele mi-a încredinţat formarea unui guvern de majoritate naţională. Am vizitat pe oamenii politici Maniu, Brătianu, Stelian Popescu şi alţii, cerându-le să discutăm programul de guvernare, datorie sfântă pentru omul destinat să ia conducerea Ţării.

Răspunsul tuturor oamenilor politici a fost: «Întâi, abdicarea lui Carol al II-lea, apoi vom discuta». Când s-au prăbuşit graniţele, am hotărât împreună cu Mareşalul Prezan, să mergem la Rege şi să formăm un guvern de colaborare cu oamenii politici. Oamenii politici însă nu au voit. Toţi s-au sustras deoparte. Am rămas singur. Au urmat cele petrecute la 4 septembrie 1940!

Regele mi-a spus: «Nu te las, nu pleca. Nu am pe altul. Tu eşti un patriot». Strada fierbea. Am întrebat pe generalul Coroamă, comandantul Diviziei de Gardă, dacă îl va apăra pe rege. Mi-a răspuns: «Nu trag în popor. Nu-l apăr pe Rege!» Am cerut părerile aghiotanţilor regali. Toţi, fără deosebire, mi-au spus că Regele trebuie să plece. Am chemat generalii. Absolut toţi, în afară de Paul Teodorescu şi Gheorghe Mihail, au spus că Regele trebuie să abdice.

Regele s-a consultat toată noaptea cu oamenii săi politici şi s-a convins că Ţara cere abdicarea sa. A pus însă drept condiţie, ca eu să iau asupra mea prerogativele regale, iar eu am promis să stau stâlp de veghe lângă Voevodul Mihai, viitorul rege, şi să-i păstrez tronul.

Am primit din partea Regelui puterea...

Deci, iată domnule preşedinte şi onoraţi judecători, actul premeditării în vederea luării puterii de stat, de care am fost acuzat! Nu aveam nevoie de sprijin german, pentru a veni la putere, deoarece însuşi regele ţării mi-a încredinţat-o!

Odată cu luarea conducerii, a început adevăratul calvar al vieţii mele!

Prima mea grijă a fost să iau contact cu forţele politice, care reprezentau forţele statului. Toate m-au refuzat. Domnul Maniu, orice ar spune astăzi, mi-a oferit atunci pe Mihail Popovici şi pe Aurel Dobrescu. La această ofertă, i-am spus: «Domnule ministru, sunt timpuri prea grele pentru Ţară ca să glumim». De aceea, domnilor, în guvernarea mea nu au figurat persoane marcante.

A sosit şi Horia Sima, care a fost găsit deghizat în cioban, la Braşov. El venise pe baza unei mişcări puse la cale de SS-ul german.

Horia Sima avea pretenţii foarte mari. Am menţionat de la început că o guvernare legionară, lăsată singură, ar fi fost dezastruoasă pentru Ţară. M-am situat pe această bază la acceptarea unui guvern cu elemente legionare. S-a spus că poziţiile dominante au fost ale lui Sima. Nu este adevărat. Armata o aveam eu, iar la interne era generalul C. Petrovicescu, un bun, vechi şi încercat prieten, al cărui caracter şi curaj se dovediseră. Când am fost surghiunit la Bistriţa, el a fost singurul care mi-a adresat lungi felicitări şi scrisori, ştiind bine la ce se expunea în acel moment. Petrovicescu a întrecut pretenţiile lui Sima şi a fost depăşit. A greşit şi a fost de mult pedepsit.

Cu privire la guvernarea cu Horia Sima: Aveam la Jilava o gardă militară pe care mă puteam bizui. Am dus acolo pe cei pe care voiam să-i salvez de gloanţele pistoalelor, de cei ce voiau răzbunare. Aveam două armate în stat. Îl lăsam să se uzeze, pentru că nu toată Armata era de partea mea. Abia ieşise din catastrofa prăbuşirii graniţelor. ***Armata a venit spre mine, atunci când un soldat stropit cu benzină, a fost ars de legionari. Era un moment hotărâtor pentru neamul românesc. Atunci numai armata a decis soarta evenimentelor.***

Partidele politice s-au retras definitiv din calea mea. Le-am arătat că un guvern de militari reprezintă ultima formă politică pentru supravieţuirea statului. România nu ajunsese în situaţia de a avea nevoie de acest guvern militar, mai avea rezerve. Dar politicienii refuzau să participe la conducere.

Frontierele Ţarii se sprijineau pe acordurile Ligii Naţiunilor, pe Mica Înţelegere, pe forţele ei militare. Toate aceste edificii se prăbuşiseră.

...Nu am premeditat şi nu am pus la cale primirea coloanei a V-a germane pe pământul Ţării. Nu am avut sprijin german. După cum ştiu să-mi apăr demnitatea de om, am ştiut să mă situez pe o linie justă, pentru că nu sunt omul care să facă tranzacţii cu demnitatea poporului român. Am găsit în Germania un reazim României, deoarece ea era singura care oferea garanţia frontierelor. Conştient, am consimţit la trecerea trupelor germane prin Ţară. Nu aveam de ales. Orice rezistenţă ar fi dus la prăbuşire. Am fi avut soarta sârbilor. Evreii, comuniştii, politicienii ar fi fost exterminaţi. Serbia a pierdut 800.000 de oameni. Generalul Nedici mi-a cerut ajutor: «Salvaţi-ne, ne omoară pe toţi: croaţi, unguri, sârbi, iar la urmă o să ne omorâm noi între noi!»

Am făcut război cu Uniunea Sovietică. Aceasta mi-a cerut-o onoarea poporului român şi imperativul timpului. Nu puteam periclita viitorul Ţării. Orice s-ar afirma astăzi, aici, nici un om politic nu ar fi luat puterea în acele momente.

Nu va trece mult după procesul lui Antonescu că regele Mihai I va fi mazilit şi oamenii Moscovei vor acapara deplina putere. Iată-i: Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu, Lotar Rădăceanu, Iosif Chişimenski, Alexandru Moghioroş

În privinţa ororilor războiului, se va cunoaşte adevărata mea poziţie si zilnicele eforturi ce le-am făcut pentru a-i ţine pe toţi pe calea omeniei. Nu cer nici o favoare, dar să se ţină seama când sunt judecat de faptul că nu există război fără să se săvârşească cruzimi peste capul şefilor. De exemplu, lăsând la o parte războaiele din antichitate, să ne referim la războiul de 30 de ani, războiul de Seccesiune, războiul anglo-bur şi altele. Mai mult, aviaţia a distrus, contrar legilor războiului, a făcut zeci de mii de victime, ne-a omorât copii, studenţi, a atacat spitale şi biserici, distrugându-le. De aceea, să nu se considere că soldaţii au trădat legile umanităţii. Toţi le-au trădat.

În ceea ce priveşte aservirea bogăţiilor Ţării, mi se aduce pe nedrept această acuzaţie. Dacă mi-aţi fi dat putinţa, v-aş fi arătat legile economiei, v-aş fi arătat ce acoperire bună avea moneta. S-au găsit patruzeci de vagoane de aur, când România, în toţi anii de pace, abia adunase şaisprezece. Da, în 1944, Banca Naţională a României avea în seif patruzeci de vagoane de aur! România nu a dat nimic şi a primit totul pe bază de acorduri: petrol, bumbac, cereale. Creditul era de 3 la sută. Am salvat capitalul străin, telefoanele şi chibriturile. Nu am avut legi de vasalitate faţă de Germania, ci de egalitate. Mareşalul Antonescu – mi-am zis – nu se compară cu generalul Nedici. Bugetul nostru de război a fost echilibrat faţă de bugetul războiului trecut.

Cu privire la muncitori: nu am scos niciodată armata contra muncitorilor. Nu am avut niciodată vreo grevă. Cred că nici un partid politic în această ţară nu poate arăta o filă albă în această problemă.

De la toate instituţiile au fost retrase baionetele în cazărmi.

Am fost prezentat ca dictator. Ştim că dictatorii îi extermină pe adversarii lor. Pe cine am exterminat eu? Am suspendat Constituţia care era teroristă. Am tins spre o democratizare a ei. Presa n-a fost liberă, era

război. Permiteam să se publice numai evenimentele şi faptele, fără polemici, care la noi ajung triviale. Nici un evreu fugit din Transnistria şi judecat în Ţară nu a fost executat. Peste şapte mii de legionari au fost reabilitaţi pe front. În lagărul de la Tg. Jiu, cu o capacitate de două mii de paturi, erau internaţi doar o mie şase sute. Acest lagăr, întocmit din timp de pace, a făcut parte dintr-un plan al Marelui Stat Major. Prin acel lagăr s-a pus capăt ori s-a pus frâu nebuniei îmbogăţirii de război şi speculei. Declar că lagărul nu a fost niciodată complet.

Despre comunişti: ei nu erau cu Ţara. Le-am oferit posibilitatea să plece în Uniunea Sovietică, pe care o socoteau patria lor. Cui a vrut, i-am dat voie să plece. Pe cei notorii i-am găsit în lagăre sau în închisori, cu vechi condamnări. Nu i-am persecutat (vociferări, urlete: să i se ia cuvântul! la moarte, la moarte!).

În testamentul meu politic, dacă voi mai avea timp să-l scriu, voi spune:

(În sală s-a făcut deodată linişte deplină. Se auzea doar ţârâitul aparatelor de filmat. Sala ticsită de lume, lipsea aerul, căldura reflectoarelor era de nesuportat. Nemaiavând loc, oamenii se aşezaseră pe jos şi foarte aproape de boxa acuzaţilor.)

Scump popor român, sunt mândru că am făcut parte dintr-o naţie cu dublă ascendenţă romană şi dacă, a cărui istorie a fost luminată de strălucitoarea figură a lui Traian şi de jertfa marelui Decebal!

Am luptat în două războaie pentru gloria ta!

Sunt fericit să cobor cu câteva clipe mai devreme lângă martirii tăi. Toţi au luptat pentru dreptatea ta!

Foştii mei colaboratori au încercat să se desolidarizeze de mine. Eu nu mă desolidarizez de greşelile lor.

Las Ţarii tot ce a fost bun în guvernarea mea. Tot ce a fost rău iau asupra mea, în afară de crimă!

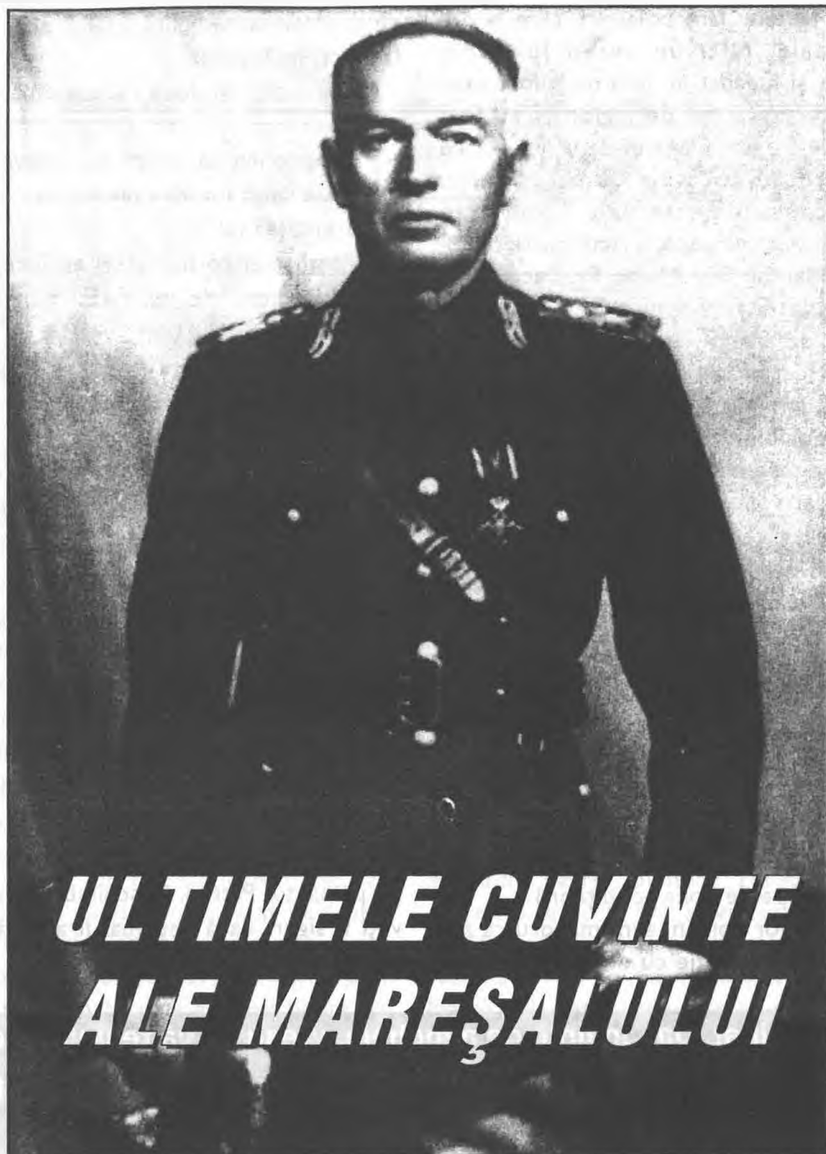
Acest război, care s-a sfârşit cu înfrângerea Germaniei hitleriste, nu va pune capăt conflictului mondial deschis în 1914.

Prevăd un al treilea război mondial, care va pune omenirea pe adevăratele ei temelii sociale. Ca atare, dumneavoastră şi urmaşii dumneavoastră, veţi face mâine, ceea ce eu am încercat să fac astăzi, dar am fost înfrânt! Dacă aş fi fost învingător, aş fi avut statui în fiecare oraş al României. Cer să fiu condamnat la moarte şi refuz dinainte orice graţiere. În felul acesta voi fi sigur că voi muri pe pământul Patriei, în schimb voi, ceilalţi, nu veţi fi siguri dacă veţi mai fi aici când veţi fi morţi.

Am terminat. Dar, înainte de a încheia, vreau să vă reamintesc:

Scipio Africanul a urmărit pe Hanibal peste câmpiile Franţei, ale Spaniei, ca să-l înfrângă pe nisipurile fierbinţi ale Africii, la Zama, răzând de pe faţa pământului marea Cartagină. Astfel, el a pus bazele strălucirii Romei. Ca şi Temistocle şi Vespasian, care şi-au servit ţara, şi el a murit în exil.

Îmi vin în minte, în aceste clipe tragice ale vieţii mele, fără să mă gândesc că aş putea fi comparat cu ilustrul general roman, cuvintele pe care el, pornind în exil, le-a adresat pe de puntea corăbiei poporului său: «Ţie, popor ingrat, nu-ţi va rămâne nici cenuşa mea!»

La 1 iunie 1946, câteva ore după executarea lui Ion Antonescu au început să circule copii după un manifest intitulat „ Executarea Mareşalului Antonescu" .

Inspectorul general al Jandarmeriei şi directorul Siguranţei şi Ordinii Publice alertează într-o „ Notă informativă" Ministerul Afacerilor de Interne, specificând că textul este colportat de către „ agenţii de propagandă din „ Partidul Naţional Ţărănesc – Maniu" şi „ Partidul Naţional Liberal – Brătianu" cu scopul de a stârni o răscoală populară împotriva guvernului.

Amănuntele care se dau în manifest îndreptăţeşte bănuiala că ele au fost comunicate de un martor ocular participant la execuţie:

„ Între orele 5 şi 5,30, au fost introduşi în celulele lor membrii familiilor lor, pentru rămas bun.

Mareşalul Ion Antonescu şi-a întâmpinat soţia cu un buchet de trandafiri roşii şi a mai dat câte un trandafir şi celorlalte persoane care veniseră să-l vadă pentru ultima oară. Mama Mareşalului, de 80 de ani, doamna Niculescu, soacra Mareşalului, şi o nepoată erau de faţă. După plecarea membrilor familiei, procurorul a intrat în celula fiecăruia, întovărăşit de preotul comunei Jilava, care plângea.

Mareşalul i-a primit zâmbind, spunându-le că ştia pentru ce au venit, şi bătându-l pe umăr a spus:

„ Sacrificiu şi moartea mea sunt sigur că deschid mai bine ochii poporului român... în care a fost prăbuşit şi din care eu am vrut să-l scap ducând lupta împotriva bolşevismului, şi că va fi un îndemn şi mai mare de luptă pentru el. Sunt fericit că mor pentru cauza ţării mele, pentru care am luptat cu toată înveşunarea, pentru lupta pe care am dus-o. Sunt convins că această moarte va servi mult poporului român" . A cerut să nu fie legat la ochi şi nici la stâlp.

Privirea şi ochii Mareşalului, rostind cuvintele de mai sus depăşesc orice omenesc, strecurând un fluid de captivitate.

Mihai Antonescu a declarat: „ Doresc ca biblioteca mea, dacă mai există, să fie dată Facultăţii de Drept, pentru ca să o folosească studenţii mei dragi. Să se comunice M.S. Regelui că s-a comis cea mai mare eroare şi nedreptate prin condamnarea la moarte a Mareşalului, care a fost cel mai mare patriot; nu a voit decât binele ţării căreia i s-a devotat încercând să o salveze din pericolul cel mare ce ameninţa s-o cuprindă. Istoria îl va aşeza în locul ce-l merită, foarte curând. De executarea mea nu am nimic de spus" .

Generalul Vasiliu, la fel, proslăveşte pe Mareşalul.

La orele 6, Mareşalul, urmat de d-l M. Antonescu, păşeşte cu capul sus şi în pas militar, într-o ţinută de măreţie de nedescris, spre locul execuţiei, cei trei sute de metri până în Valea Piersicilor.

Urmează ceilalţi doi, de asemenea într-o atitudine superbă. Mareşalul poartă un mare tricolor pe piept.

În momentul când se comandă foc, Mareşalul îşi scoate pălăria şi ridicând în sus mâna stângă, strigă: „ Trăiască România" . Execuţia a fost executată de un detaşament de gardieni publici, elemente comuniste, îmbrăcate în uniformă de gardieni, printre care mai mulţi evrei.

Asistenţa: Avram Bunaciu, evreu, secretar în Ministerul de Interne... (*sic*) pune de mai multe ori la punct pe procuror.

De la Preşedinţie: comisar şi procurorul Urdea din S.S., doi delegaţi ai Partidului Comunist şi doi ruşi de la Comisia de Control, patru delegaţi de la Ministerul Informaţiilor, cinematografişti.

În timpul pregătirilor, s-au prezentat în Jilava reprezentanţii presei americane şi engleze. Au fost împiedicaţi să intre de către Avram Bunaciu, deşi unul dintre ei avea autorizaţia semnată de primul procuror. Au urmat telefoane la ministerul de Justiţie, dar nu a fost nimeni de găsit.

După prima rafală s-au prăbuşit toţi patru la pământ. Deodată Mareşalul se ridică în picioare şi strigă: „ Mai trageţi, canaliilor, că nu am murit, nu sunteţi în stare să mă omorâţi aşa uşor!" Se mai comandă o rafală, se prăbuşeşte din nou. Medicul legist constată că toţi trăiesc.

Se hotărăşte ca comandantul să-i suprime cu revolverul. Acesta trage în Mareşal şi apoi în ceilalţi, 14 gloanţe. Medicul se apropie iarăşi şi constată că toţi trăiesc. Se mai trage o rafală cu armele în ei, deşi sunt căzuţi jos, până îşi dau sufletul.

Numai generalul Vasiliu s-a lăsat legat la ochi, zâmbind, spunând că îi este indiferent, dar după câteva minute şi-a dat jos fularul.

În momentul când au început rafalele, adevăraţii ostaşi care erau de gardă la închisoare şi la poligonul de tragere, pe mare rază, şi-au scos şepcile de pe cap cu mâna stângă, iar cu dreapta îşi făceau cruce. La toţi le curgeau lacrimile din ochi.

Toţi comandanţii au murit eroi legendari.

În ziua de 2 Iunie 1946, Mareşalul Ion Antonescu urma să împlinească 60 de ani."

Generalul german Richtofen încearcă să-l convingă pe Antonescu că frontul va rezista...

CE NEVOIE MAI AU RUŞII DE ARHIVA MAREŞALULUI?

La 29 august, dată la care Ion Antonescu a fost dus la Moscova, Comitetul de apărare al statului sovietic, era format din Stalin, Molotov, Voroşilov, Malencov şi Beria. Informaţia şi securitatea erau în mâinile lui Beria. N.K.G.B.-ul l-a preluat pe mareşal şi prizonierul a fost supus unor lungi şi chinuitoare cercetări. De obicei, după ce erau „ storşi de informaţii, prizonierii erau împuşcaţi. Stalin îi ordonase însă lui Beria să-l păstreze pe Antonescu în viaţă. E, greu de ştiut ce avusese în minte dictatorul Kremlinului când a dat acest ordin. După ce se autoproclamase Comandant suprem şi generalisim al Armatei sovietice, Stalin avea pentru armată un cult deosebit. E posibil că, spre deosebire de Hitler şi Musolini pe care-i considera pseudo-militari, mareşalul Ion Antonescu, care era militar de carieră, avea o altă dimensiune în subconştientul lui Stalin. Beria care avea o frică maladivă de Stalin, nu i-a făcut rău fizic lui Antonescu. L-a supus însă acelor chestionări fără sfârşit în timpul cărora prizonierul era silit să scrie zi şi noapte, (procedeu preluat şi de securiştii români, mai târziu). O parte din declaraţiile lui Antonescu au ajuns şi pe masa de lucru a lui Stalin. Există o informaţie după care ar exista şi un „ Jurnal" scris de Ion Antonescu în cele şapte luni de detenţie în închisoarea sovietică.

Toate aceste documente au valoare pentru istoria noastră naţională şi ele trebuie să ajungă în Arhivele româneşti.

Ce nevoie mai au ruşii, acum, de arhiva mareşalului?

Mareşalul Ion Antonescu i-a spus soţiei înainte de a fi împuşcat: „TE SFĂTUIESC SĂ TE RETRAGI LA MĂICUŢE“

Maria Mareşal Antonescu la un spital de campanie

- Doamna Maria Mareşal Antonescu a fost arestată de ruşi şi de agenţi comunişti la sfârşitul lunii august 1944, în judeţul Gorj, unde se refugiase. Era însoţită de Veturia Goga şi Domnica Negulescu, secretara sa.
- În tot timpul captivităţii în Rusia nu s-a văzut cu soţul ei, mareşalul Ion Antonescu.
- În celula umedă unde a fost deţinută, s-a îmbolnăvit grav de plămâni, rămânând cu o tuse cronică.
- În 1946 a fost readusă în România, cu acelaşi tren în care se afla şi Mareşalul, dar nu ştiau unul de celălalt.

Povestea d-na Maria Antonescu:

„ Deşi afară era o căldură înăbuşitoare, lucru de care mi-am dat seama după persoanele din jurul meu, care sufereau de căldură, eu n-am simţit nevoia să scot de pe mine pieptarul îmblănit, pe care îl primisem în Uniunea Sovietică, de la fiica generalului Nechici, cu care fusesem în aceeaşi închisoare. Lumina de afară mi s-a părut foarte puternică. Mi-a trebuit mai mult timp până să mă acomodez."

Urcată într-un automobil d-na Maria Antonescu a fost dusă într-o direcţie necunoscută. Ştia însă că se află la Bucureşti:

„ Mi-am dat seama unde sunt, când maşina a

Iată Scrisoarea-testament pe care Mareşalul Ion Antonescu a trimis-o înainte de a fi împuşcat soţiei, prin Mama sa, doamna Baranga:

«Scumpa mea Rica,

Am stat cu capul sus şi fără teamă în faţa judecăţii, după cum stau şi-n faţa Justiţiei Supreme. Aşa să stai şi tu.

Nimeni în această Ţară nu a servit poporul de jos cu atâta dragoste, pasiune, dezinteres, cum l-am servit eu. I-am dat totul, de la muncă până la banul nostru, de la suflet până la viaţa noastră, fără a-i cere nimic. Nu-i cerem nici azi.

Judecata lui pătimaşă de azi nu ne înjoseşte şi nu mă atinge.

Judecata lui de mâine va fi dreaptă şi ne va înălţa.

Sunt pregătit să mor, după cum am fost pregătit să sufăr. După cum ştii, viaţa mea, toată viaţa mea, mai ales în cei patru ani de guvernare, a fost un calvar. A ta, de asemenea, a fost înălţătoare!

Împrejurările şi oamenii nu ne-au îngăduit să facem binele pe care împreună am dorit cu atâta pasiune să-l facem Ţării noastre!

Suprema voinţă a decis altfel.

Am fost un învins, au fost şi alţii... Mulţi alţii. După dreapta judecată, Istoria i-a pus la locul lor. Ne va pune şi pe noi!

Popoarele, în toate timpurile şi peste tot, au fost ingrate. Nu regret nimic, nu regreta nimic. Să răspundem la ură cu iubire, la bine cu mângâiere, la nedreptate cu iertare.

Ultima mea dorinţă e să trăieşti. Retrage-te într-o mânăstire. Acolo vei găsi liniştea necesară sufletului şi bucata de pâine pe care azi nu o mai poţi plăti.

Am să rog să fiu îngropat lângă ai mei, care mi-au fost străbuni şi călăuzitori, acolo, la Iancu Nou! Voi fi între acei cu care am copilărit şi am cunoscut şi durerile, şi lipsurile. Împrejurările ne-au îndepărtat viaţa de ei, dar sufletul meu nu-i va uita niciodată. Poate vei gândi că tot acolo, lângă mine, trebuie să fie şi ultimul tău lăcaş.

Scoborând în mormânt eu azi, tu mâine, ne vom înălţa, sunt sigur. Acolo va fi singura şi dreapta răsplată.

Te strâng în braţele mele cu căldură. Te îmbrăţişez cu dragoste.

Nici o lacrimă!

Ion»

intrat pe poarta închisorii Jilava. Coborând din maşină, am văzut la capătul aleii din faţa închisorii pe Ionel, care mă aştepta. Am înţeles atunci la ce mă puteam aştepta şi mi-am adunat toate puterile să mă susţin în marşul ce-l aveam de făcut până la el. Am aflat, în mod surprinzător, toată tăria pentru a suporta scena ce urma s- o trăiesc.

Îmbrăcat în costumul său elegant, Ionel mă aştepta ţinând în mână un bucheţel de flori, culese din răzoarele cu flori din faţa corpului de gardă. Mi-a ieşit câţiva paşi înainte, ne-am îmbrăţişat şi mi-a oferit bucheţelul de flori. M-a condus la corpul de gardă şi acolo, la o măsuţă, a stat de vorbă cu mine, sub supravegherea unui paznic. A început să-mi spună că, faptul de a fi fost adusă să-l văd, dovedeşte că nu mai are mult de trăit. Să nu-mi pară rău de cele ce s-au întâmplat, deoarece va veni un timp când se va cunoaşte tot ceea ce am făcut eu pentru binele acestei Ţări, cât şi sacrificiul şi tragedia noastră. Mi-a mai spus: «**Te sfătuiesc să te duci şi să te retragi la măicuţele noastre de la Bistriţa. Ele vor avea grijă de tine. Vei fi uitată şi vei putea să-ţi sfârşeşti zilele în linişte. Neştiind că te voi mai vedea, am dat pentru tine Mamei mele, pe care am văzut-o ieri, o scrisoare în care îţi dau acelaşi sfat. Ea ţi-o va înmâna. Într-una din închisori am ştiut că eşti şi tu, deoarece noaptea te auzeam tuşind, şi ţi-am recunoscut felul tău de a tuşi. Vreau ca acuma, la ultima noastră despărţire, să-ţi dau ca amintire şalul meu, pe care l-am purtat tot timpul, şi acest ceas. Ia-le. Ai grijă să întorci ceasul la timp, să nu se oprească niciodată, în el va bate inima mea**»... Spunând acestea, a dat să desfacă cureaua ceasului de la mână. Atunci, paznicul care ascultase, a intervenit spunând: «Nu aveţi voie să-l daţi! Ceasornicul aparţine statului, ca şi întreaga dumneavoastră persoană». Atunci Ionel, cu un gest nervos, a strând din nou cureaua ceasornicului la braţ.

Cu aceasta vorbirea noastră s-a terminat. Nu pot exprima starea de jale cumplită ce m-a cuprins, când l-am îmbrăţişat la despărţire. L-am privit, el era ca împietrit în durerea lui.»

Împuterniciri

Înțeleg ca toate lucrurile ce îmi aparțin (valize și [illegible] mea) să fie încredințate mamei mele D-na [illegible] Baranyai [illegible] [illegible] [illegible] D-na Maria Antonescu căreia aparține de drept.

I. Antonescu

17-V-1946. [illegible]

CUM AU MURIT MAREŞALUL ION ŞI MARIA ANTONESCU

- Execuţia a fost filmată de operatorul cinematografic Ovidiu Gologan.
- Ce i-a povestit operatorul colonelului G. Magherescu.

(relatare, inclusă în lucrarea „Antonescu. Mareşalul României şi Războaiele de întregire, editată de Centrul European de Cercetări istorice – Veneţia, sub conducerea d-lui Iosif Constantin Drăgan).

- Maria Antonescu îi cere lui Petru Groza paltonul, acesta îi trimite... o draperie de creton.
- O cruce mare de piatră albă...

„În ziua de sâmbătă, 1 iunie 1946, povesteşte col. G. Magherescu, mă aflam în casa unor prieteni, când cineva mă chemă deoparte şi-mi spune:

– Acum vreo oră, Mareşalul şi ceilalţi au fost executaţi!

N-am înţeles din primul moment. Am primit vestea ca ceva ce venea de departe, parcă de pe un alt tărâm. Impenetrabil. Nici un nerv nu a tresărit în mine. Mai târziu, acel prieten care mi-a adus vestea mi-a spus cât de curios i s-a părut faptul că primisem ştirea cu «indiferenţă», ca şi cum nu m-ar fi privit direct. Oricât de dure au fost realităţile trăite în cei doi ani de când mă separasem de Mareşal, tot nu mă obişnuisem cu ideea că i s-ar fi putut întâmpla o asemenea nenorocire. Îmi spuneam: deci, au cutezat! Cunoşteam

Maria Antonescu

sentinţa, mă gândeam la Rege, la şovăielile lui când era vorba să-şi depună semnătura pe decrete cu condamnări la moarte ale tâlharilor şi asasinilor din timpul camuflajului. Îmi spuneam: va fi el în stare să depună semnătura pe decretul de condamnare a Mareşalului? Mi se părea de neconceput. În situaţia lui Carol al IX-lea al Franţei, care şi-a trimis gărzile personale ca să-l asasineze pe amiralul Coligny, preceptorul şi tutorele său, în noaptea Sfântului Bartholomeu, avea el să procedeze în acelaşi chip, cu acelaşi sânge rece? Dar generalul Sănătescu, oare nu şi-o fi reamintit scena când îi prezentasem acel decret cu pedeapsa capitală, când afirmase că numele Regelui trebuie să rămână neîntinat?

Fostul mei subaltern de la trenul Patria, operatorul cinematografic Ovidiu Gologan, mi-a povestit la câteva zile cum a decurs execuţia Mareşalului. Ovidiu Gologan era un tânăr simpatic, disciplinat şi deferent, detaşat de la secţia de propagandă a Marelui Stat Major la Cabinetul Militar, chiar la biroul meu. El îl urma pe Mareşal, în toate deplasările şi filma toate momentele mai importante. A îndeplinit această atribuţie până în ultimul moment. După ce-a trăit acele momente îngrozitoare, pe care a trebuit să le filmeze (bănuia că fusese ales anume, pentru a-i fi verificate sentimentele faţă de Conducător), se simţea complet prăbuşit. Îl cunoscusem jovial, sigur pe vorbele sale, amabil şi curtenitor. Acum apăruse într-o ţinută neglijentă, cu hainele ponosite, nebărbierit, părea să fi îmbătrânit cu douăzeci de ani. Fiindcă nu-mi spusese la telefon despre ce este vorba, nici nu-mi dădusem seama de rolul pe care l-a jucat el însuşi în tragedia Mareşalului.

– Ce este, domnule Gologan? Ce s-a întâmplat cu dumneata? Ai neplăceri cu securitatea?

– Sunt un om distrus! a izbucnit el. Dacă aţi şti ce mi-a fost dat să fac! Din acea clipă, nu mai am odihnă, nu mai am somn, umblu înnebunit prin oraş.

– Spune-mi, ce poate fi atât de grav?

– Nu grav, cumplit, domnule colonel! Am fost trimis să filmez moartea Mareşalului.

M-am cutremurat. El continua profund tulburat, mistuit de remuşcări neîntemeiate, de revoltă şi de disperare.

– Închipuiţi-vă ce blestem! O asemenea faptă cumplită! Nu pot dormi. Mă urmăreşte zi şi noapte ropotul gloanţelor, ele au pătruns şi în trupul meu, nu numai în trupul lui...

I-am adresat cuvinte încurajatoare, l-am îndemnat să privească moartea Mareşalului ca un fapt sublim, să vadă dincolo de cruzimea oamenilor măreţia unei existenţe care se topise în mitul neamului nostru.

Ne-am îndreptat pe jos spre Parcul Libertăţii. Am căutat o bancă, ne-am aşezat, l-am îndemnat să povestească.

– Tremuram tot. Îmi tremurau genunchii, îmi tremurau mâinile, transpirasem pe tot corpul, deşi era foarte cald, clănţăneam de frig. Îmi era şi frig, şi frică. Putea să mi se facă rău, dacă mâinile aveau să-mi tremure tot aşa, nu mai puteam să fixez mira. Dacă se bloca aparatul? Mă gândeam la aceste lucruri cuprins de o teribilă panică. Dacă ratam filmarea, s-ar fi socotit că săvârşisem un sabotaj. Am încercat să mă controlez. Clipele de aşteptare se scurgeau cu greu.

Deodată, a apărut grupul celor patru condamnaţi, cu Mareşalul în frunte

Inima parcă a încetat să bată. Eram numai ochi, ochii dilataţi, întreaga fiinţă se concentrase în ei. Grupul se apropia solemn. Când Mareşalul a ajuns la câţiva paşi de mine, am pus aparatul în funcţiune. Toate gesturile mele erau maşinale. Obiectivul aparatului interpus între mine şi realitate îmi dădea impresia că visez. Am filmat mereu, mereu. Aparatul ţârâia cu hărnicie. Acolo, în obiectiv, nu mai era Mareşalul, ci o fiinţă eterică, desprinsă de această lume. L-am prins bine în obiectiv. Era cel dintotdeauna, mai luminos parcă, mai senin. Costumul impecabil, descoperit, purta pălăria în mână stângă, mâna înmănuşată. Îi aveam şi pe ceilalţi în obiectiv, dar ochiul meu îl vedea doar pe El. În mersul acesta ceremonios, a ajuns la locul indicat. Grupul s-a aliniat cu faţa la cei patru pistolari. Nu mi-am dat seama dacă erau paznici sau civili care

îmbrăcaseră vestoane militare. Pantaloni de haine civile, oricum, militari nu erau. Când s-a apropiat momentul, am auzit vocea Mareşalului limpede şi pătrunzătoare: «Domnilor, suntem gata! Ochiţi cum trebuie! Trăiască România! Foc!» a comandat impasibil, ca şi cum n-ar fi fost vorba de persoana lui. Ceilalţi trei se închinau, făceau mereu semnul crucii. Patru rafale scurte de pistol automat, în liniştea de cimitir a acelui colţ de închisoare. Mihai Antonescu, generalul Piki Vasiliu, Gh. Alexianu au căzut retezaţi şi trupurile lor au rămas în nemişcare. Aparatul ţârâia necontenit, urmăream împietrit scena de coşmar. se petrecea ceva incredibil. Mareşalul se ridicase într-un genunchi şi, înălţându-şi pieptul şi fruntea, a strigat: «N-aţi nimerit, domnilor! Ochiţi mai bine, terminaţi odată!» Pistolarul din dreptul lui s-a desprins din rând, a înaintat câţiva paşi şi a tras în tâmplă, dându-i lovitura de graţie. Aparatul zumzăia, sfârâia întruna iar eu, la capătul puterilor, nu-mi dădeam seama că totul se încheiase.

În sfârşit, Regele putea să fie liniştit.

Despre aceasta ne asigură fostul său adjunct de pe atunci, în cartea În uniformă pentru totdeauna, apărută în anul 1977: «Regele, pe toată durata procesului Mareşalului, a fost foarte neliniştit. Mereu întreba: „Ce-a mai declarat Antonescu?' El nu s-a liniştit decât atunci când i s-a spus că sentinţa fusese executată».

Trupurile morţilor au fost aşezate în sicriile dinainte pregătite, sicrie simple, din scândură de brad. Pe înnoptate, au fost duse cu un autocamion la crematoriul cenuşa, unde au fost imediat incinerate. Nu se mai ştie nimic despre soarta urnelor. După unii, cenuşa Mareşalului (bineînţeles, şi a celorlalţi trei), a fost risipită pe vastul teren năpădit de bălării din spatele crematoriului, denumit pe atunci Valea Plângerii, azi Parcul Tineretului. După alţii, urna Mareşalului s-ar afla şi astăzi sub cheie, la MAI. Cert este că Mareşalul nu şi-a aflat loc de veci în pământul României, adeverindu-se cele presimţite de el şi exprimate în Ultimul cuvânt. Nici dorinţa exprimată în scrisoarea către soţia sa, de a fi îngropat în Iancu Nou, alături de străbuni şi de cei cu care a copilărit, nu i-a fost respectată. Astfel, rămăşiţele pământeşti ale celui care a fost fala neamului şi slujitorul lui în cumplite vremuri de răsboi, a rămas ca şi trupurile atâtor martiri-eroi ai României, fără mormânt. Ca şi ostaşii noştri căzuţi pe frontul de Est. Eroarea va trebui să fie corectată de generaţiile viitoare, deoarece un popor mic nu se impune în lume decât prin numărul oamenilor de valoare pe care îi dă. Oricât de mulţi vor fi fost ori sunt aceşti oameni de valoare, nu este îngăduit să se nesocotească nici unul dintre ei, chiar dacă este un învins. Mai mult decât atât, un popor nu este mare numai prin faptul că din rândurile lui au purces oameni de seamă, ci şi prin preţuirea pe care o acordă valorilor sale naţionale, dând pildă faptele şi gândurile lor pentru generaţiile ce vor veni.

Maria Antonescu nu s-a dus la mânăstire, aşa cum o sfătuise cu limbă de moarte soţul ei. Imediat după execuţia Mareşalului, cu sănătate şubrezită, ea a fost internată o vreme la Spitalul Filantropia. Acolo a vizitat-o soţia mea, condusă de Domnica Negulescu. Maria Antonescu a primit-o cu plăcere. O cunoştea de pe vremea când lucra la un spital al Patronajului. I-a vorbit despre cele petrecute la proces.

După ce s-a mai întremat, doamna Antonescu a căpătat domiciliu obligatoriu în locuinţa mamei sale din Bucureşti, unde am vizitat-o şi eu.

Era resemnată, îşi purta crucea cu multă demnitate. Mi-a arătat aceeaşi bunăvoinţă dintotdeauna. S-a informat de soarta ofiţerilor din fostul Cabinet Militar, mi-a vorbit despre Mareşal, îşi amintea ultimele zile de la Snagov şi felul cum plecase, fără nici o grijă la Palat. De la ea am aflat amănuntul că Mareşalul suporta greu cizmele. Pe când am vizitat-o eu, paza locuinţei era numai de formă. Un miliţian. Pe urmă, paza a devenit severă, controlând pe cei ce veneau în vizită.

Când am văzut-o a doua oară, în amintirea Mareşalului, mi-a dat o şapcă de-a lui şi câteva franjuri din şalul pe care

Mareşalul i-l dăduse la întâlnirea de la Jilava, precum şi câteva decoraţii. Le-am primit cu multă emoţie şi le păstrez neatinse, ca pe nişte scumpe relicve. A apelat să-i fac serviciu, recuperând parte din obiectele încredinţate unor persoane. Am încercat zadarnic, deoarece acele persoane n-au recunoscut că ar fi avut ceva de înapoiat doamnei Antonescu.

Când generalul Racoviţă a fost numit ministru, eu am fost pus la dispoziţia Ministerului. Cunoscându-mă bine, deoarece din comandamentul său fusesem mutat la Cabinetul Militar, generalul Racoviţă mi-a încredinţat misiunea de a merge la Predeal, la vila Mareşalului, ca să salvez cărţile de valoare, pentru a le preda Academiei Române.

Era la jumătatea lunii septembrie, 1944. Am stat în locuinţa de la Predeal câteva zile, respirând atmosfera în care încă plutea spiritul Mareşalului. Mă mişcam cu sfiiciune, parcă aş fi fost într-un templu. Totul îmi vorbea despre el: încăperile modeste, mobilierul simplu dar cu mult gust ales şi aranjat, liniştea, lumina irizată care inunda toată vila, creind o atmosferă de taină. O durere mută în fiecare dintre acele lucruri părăsite. N-am îndrăznit să mă aşez la biroul său. Stiloul şi blocnotesul erau acolo, aşteptând. Ludovic, valetul său, mi-a arătat uniformele militare şi hainele civile, care stăteau frumos rânduite şi aerisite în dulapuri. Ludovic rămăsese la datorie, aşteptându-şi stăpânul.

Am întârziat mult în grădina din faţa vilei, admirând peisajul unic, de pe cel mai înalt punct al Cioplei, către Bucegi! O privelişte măreaţă. Ce ochi, ce dragoste de natură îl călăuzise să-şi aleagă acel loc minunat, pentru a-şi contrui un adăpost, un refugiu. Aici şi-a petrecut cele mai frumoase zile ale vieţii lui, aici făurise cele mai îndrăzneţe planuri şi tot aici şi-a aflat resemnarea şi şi-a refăcut moralul, în urma loviturilor primite. În grădină, tulpinele de trandafiri răsădiţi şi îngrijiţi de mâna lui, resimţeau lipsa stăpânului. Vila era plină de obicei, toate ar fi meritat să fie păstrate, aşa că misiunea mea s-a dovedit ingrată. Am ales un tablou de Grigorescu (portretul unei ţigănci) şi alte două picturi ce mi s-au părut mai valoroase. Am găsit toate cărţile de valoare împachetate în şapte lăzi. Restul bibliotecii, peste o mie de volume, nu le-am putut lua. Casa a rămas aproape intactă, sub paza valetului Ludovic. Am întocmit un proces verbal de obiectele ridicate şi cu ele în autocamion, am pornit spre Bucureşti.

Acele impresii i le-am împărtăşit doamnei, care mă asculta cu lacrimi în ochi.

Când lumea a început să dea buzna şi controlul s-a înăsprit, nu m-am mai dus. În schimb, s-a dus soţia mea. Ea a mai aflat şi alte amănunte din viaţa în închisoare a Doamnei Antonescu. Venise iarna, Doamna nu avea palton gros, a înaintat o cerere către prim-ministrul dr. Petru Groza, prin care cerea să i se trimită o ladă de la Predeal, în care se aflau hainele ei de iarnă. A fost adusă o ladă cu lucruri care-i aparţineau, dar în ea erau draperii de creton. Astfel, a rămas să poarte paltonul doamnei Niculescu, al mamei ei. Doamna Negulescu aduna lucruri groase de la cunoştinţe. Nu s-a implinit anul, când Maria Antonescu a fost obligată să se ducă într-un sat din Bărăgan, cu domiciliu forţat. De aici încolo, a început un alt calvar care avea s-o ducă la mormânt. I s-a repartizat o casă cu pământ pe jos. Era obligată să se ducă lunar la postul de jandarmi din comuna alăturată, să se prezinte. Mergea pe jos, pe arşiţă, pe ploi, pe ger, adesea înotând prin zăpezile Bărăganului. Nu avea nici un mijloc de deplasare. Trăia din generozitatea prietenilor puţini ce-i mai rămăseseră şi datorită devotamentului fostei sale secretare, Domnica Negulescu. Ea îi aducea alimente, câte un bidon de gaz lampant, îmbrăcăminte, ceea ce putea să colecteze de la diferite persoane.

Când s-a îmbolnăvit grav, în iarna anului 1956 şi a căzut la pat, Domnica Negulescu a fost nevoită să o interneze la un spital din Călăraşi. Prietenii ei, informându-l pe prof. dr. Burghele, acesta a consimţit să o interneze la spitalul Panduri, pe care îl conducea. Boala de inimă avansase, faţa era umflată, era de nerecunoscut. Toate străduinţele prof. Burghele n-au folosit decât pentru a-i oferi condiţii mai umane şi a-i atenua suferinţele. A fost înmormântată la cimitirul Bellu Militar, în cavoul familiei. La căpătâiul mormântului se află o cruce mare de piatră albă. Pe lespedea de marmură stă scris: Maria Antonescu. Deasupra numelui, săpată crucea Consiliului de Patronaj, la capete înflorituri de crin."

PROCESUL VERBAL AL EXECUTĂRII MAREŞALULUI

Executarea sentinţei date de „ Tribunalul Poporului"

Sâmbătă 1 iunie 1946 în închisoarea Jilava următorii condamnaţi la moarte aşteaptă executarea prin împuşcare: Mareşalul Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Gheorghe Alexianu, Generalul Piki Vasiliu.

Doamna Maria Antonescu vine cu o maşină de la Bucureşti şi aduce soţului şi celorlalţi, la cererea lor, 16 metri de panglică tricoloră (culorile naţionale româneşti). Ea vine liberă (nu este arestată) şi stă de vorbă cu soţul ei (Ion Antonescu) timp de aproape o oră aşezaţi de o parte şi de alta a unei mese care este continuu supravegheată de un agent şi un jandarm.

Înainte de ora 17,00, în ziua de sâmbătă 1 iunie 1946, vine la celulele condamnaţilor un preot care îi împărtăşeşte pe toţi, mai puţin Ion Antonescu care refuză spunând: „ Iartă-mă părinte că refuz împărtăşania deoarece am pe conştiinţă pe Mihai Antonescu, el trebuia să rămână la Universitate unde era unul dintre cei mai emeriţi profesori, dar eu sunt vinovat cu asta că l-am luat cu mine la cârma ţării" .

Au fost duşi cu escorte puternice de gardieni la locul de execuţie, în aşa-zisa „ Valea Piersicilor" , permiţându-se doar jandarmilor ce erau de gardă să asiste, plus operatorii de cinematograf, ruşi şi români, plus câţiva ziarişti (ziariştilor englezi şi americani nu li s-a permis intrarea la acest trist ceremonial). Condamnaţii s-au aşezat de voie pe locul de execuţie în dreptul câte unui par anume amenajat.

În careu plutonul de execuţie format din gardieni, plus ceilalţi jandarmi, au format careul în formă de „ U" , iar magistratul procuror a citit cu glas rar şi tare sentinţa de condamnare la moarte în faţa condamnaţilor.

Procurorul a cerut condamnaţilor ultima dorinţă, Ion Antonescu cere să fie executat de armată, nu de gardieni: i se răspunde ca nu, la care Mareşalul răspunde: Canaliilor, canaliilor.

Mihai Antonescu a răspuns că nu are nimic de spus, fiind complet epuizat: Alexianu idem.

Generalul Piki Vasiliu a spus să fie împuşcat de jandarmii lui, jandarmii îngrămădindu-se să-l vadă; procurorul răspunde că nu se poate, Vasiliu spune: Atenţie jandarmi, făcând semn cu mâna a salutat jandarmii apoi a spus: „ Adio" – făcând semn cu mâna apoi a spus: „ Rog pe domnul Procuror să roage pe camarazii gardieni să ochească bine, să nu se mai chinuiască, apoi a cerut să fie legat la ochi, i s-a răspuns că nu are cu ce, iar el şi-a scos fularul gri de la gât spunând: „ legaţi-mă cu fularul meu" .

A urmat comanda de execuţie, prin încărcarea armelor, iar la comanda de foc, Mareşalul a salutat ridicând mâna dreaptă cu pălăria în sus, după care au căzut cu toţii la pământ.

Mareşalul s-a ridicat imediat pe mâna dreaptă, sprijinindu-se în cot şi zicând: „ Nu m-aţi omorât domnilor, trageţi" – după care şeful gardienilor s-a dus cu pistolul la Antonescu, trăgându-i două cartuşe în cap, apoi la toţi ceilalţi câte două tot în cap, a trecut apoi doctorul să constate moartea spunând că Mareşalul şi Vasiliu nu sunt morţi. Comandantul gardienilor a mai tras câte un foc de pistol în pieptul lui Antonescu şi Vasiliu, apoi iar au fost examinaţi de doctor şi spunând că tot nu sunt morţi, comandantul gardienilor s-a dus din nou cu pistolul în mână spre Vasiliu şi vrând să tragă s-a defectat pistolul, şi rămânând cartuşul în gura ţevii şi ţeava crăpată, a luat apoi o armă de la gardian trăgând un foc în capul lui Vasiliu, s-a defectat şi arma, având dublă alimentaţie.

A schimbat-o cu alta şi a mai tras încă trei focuri în Vasiliu, în diferite părţi ale corpului, după aceia s-a îndreptat spre Mareşal trăgând trei focuri în piept: doctorul constatând a spus că Antonescu este mort, iar Vasiliu încă mai trăieşte, din nou s-a îndreptat gardianul cu armă spre Vasiliu, a mai tras unul în cap şi apoi examinarea medicului. Rezultatul: Vasiliu, având creerii ieşiţi din cap din cauza gloanţelor, încă mai vorbise ceva de neînţeles, mişcând, gardianul s-a dus din nou trăgând două focuri în cap, după care doctorul a constatat că a murit şi Vasiliu.

Au fost puşi pe tărgi, băgaţi în dube şi expediaţi.

Din momentul când au plecat condamnaţii din celule şi până la îmbarcarea cadavrelor, în autobuz au fost filmaţi de către două aparate de filmat.

Militarii din Odorhei împotriva condamnării lui Antonescu

Garnizoana Odorhei a primit ordin să facă un referendum în legătură cu condamnarea la moarte a ex-mareşalului Antonescu. În acest scop, a fost adunat întreg efectivul Cercului de Recrutare şi al Centrului de Exploatare Odorhei, cărora un delegat al Marelui Stat Major – Secţia Propagandei le-a expus motivele condamnării lui Antonescu. Apoi, cei prezenţi au fost întrebaţi dacă sunt pentru sau împotriva acestei condamnări.

Răspunsul, dat prin ridicarea de mâini, a fost împotriva condamnării, nefiind pentru condamnare decât delegatul Marelui Stat Major.

În urma acestui rezultat s-a procedat la o nouă votare, însă şi de data asta toţi militarii prezenţi au fost împotriva condamnării.

Mihai Pelin

Apariţia generalului Ion Antonescu pe scena politică a României, sau ce s-a întâmplat la 1 septembrie 1940?

Într-o carte documentară, „Epistolarul infernului" , care înmănunchiază pentru prima oară laolaltă corespondenţa lui Ion Antonescu cu şefii „partidelor istorice" Iuliu Maniu şi Constantin I.C. Brătianu, publicistul Mihai Pelin creionează cadrul istoric al ascensiunii politice a mareşalului. O carte de mare interes naţional.

La începutul lui septembrie 1940 când mânia populară atingea paroxismul, Maniu, Brătianu şi Ion Antonescu nu se aflau în tabere diferite, subliniază Mihai Pelin, în prefaţă cărţii „Epistolarul infernului" . Legionarii pândeau puterea, regele Carol al II-lea era compromis, şi exista pericolul real al unei intervenţii străine. Se intuia iminenta apariţie a generalului Ion Antonescu pe scena politică a României. Cu spiritul său clar-văzător Iuliu Maniu a prevăzut evoluţia evenimentelor şi a „netezit, spune Mihai Pelin, calea ambiţiosului şi exasperantului militar spre putere" .

Ion Antonescu a evadat de la mânăstirea Bistriţa cu concursul activ al prinţesei Alice Sturdza, o interpusă a preşedintelui Partidului Naţional Ţărănesc. În consecinţă, Iuliu Maniu a fost primul om politic român cu care Ion Antonescu a intrat în contact după ce abandonase din proprie iniţiativă regimul de semi-detenţie impus de Carol al II-lea. Întâlnirea lor s-a consumat la 1 septembrie 1940, la Ploieşti. La procesul din 1946, Iuliu Maniu a produs revelaţii interesante cu privire la Întrevederea lor secretă: interlocutorii şi-ar fi dezvăluit reciproc proiectele, în cadrul cărora monarhului nu i s-a mai rezervat nici un

rol. „ Nu vom primi un mandat din partea regelui Carol – a afirmat Iuliu Maniu, practic sub prestare de jurământ – şi am stabilit că în cazul când regele Carol va abdica vom participa cu toţii la guvern, neprecizând cine va fi preşedinte." În cadrul acelei înţelegeri sumare, Ion Antonescu ar fi optat, cu încuvinţarea lui Iuliu Maniu, pentru Ministerul de Interne şi pentru Ministerul de Război.

Tot în cadrul întâlnirii de la Ploieşti s-ar mai fi perfectat şi o altfel de înţelegere. „ Am stabilit că a patra zi după această întrevedere – a mai mărturisit acelaşi Iuliu Maniu, în acelaşi proces – ne vom întâlni la Bucureşti şi amândoi ne vom prezenta regelui Carol în audienţă şi vom pretinde abdicarea sa" . Fiind greu de răspuns la întrebarea de ce, ulterior, evenimentele au urmat un alt curs decât cel preconizat la Ploieşti. Agenţii Prefecturii poliţiei bucureştene, mobilizaţi de Carol al II-lea, au izbutit să-l găsească pe Ion Antonescu abia în seara zilei de 3 septembrie 1940. Generalul l-a înfruntat singur pe suveran, pe parcursul unei convorbiri profund tensionate. Chiar în noaptea spre miezul căreia generalul şi regele continuau să schimbe replici de o duritate excepţională, legionarii au atacat diverse instituţii ale statului din capitală, din Braşov şi Constanţa, încercând să ocupe şi postul de radioemisie din Bod. La amiaza zilei următoare, 4 septembrie 1940, Carol al II-lea i-a încredinţat totuşi generalului Ion Antonescu misiunea de a forma un guvern nou. Între timp, legionarii ieşiţi în stradă au lăsat să se înţeleagă că nu-i satisface o simplă schimbare în cabinet şi că Legaţia Germaniei din Bucureşti îi sprijină activ în revendicările lor. Ceea ce nu era chiar adevărat. Însă mulţi dintre capii de afiş ai acelui timp, între care şi Ion Antonescu, şi Iuliu Maniu, şi Dinu Brătianu, s-au înşelat în mod cert cu privire la puterea reală a legionarilor. Şi au acţionat în virtutea unei iluzii sau au acceptat tirania unei iluzii, fapt care i-a costat.

În seara aceleiaşi zile de 4 septembrie 1940, generalul Ion Antonescu i-a cerut suveranului să-i acorde depline puteri, iar decretul prin care Carol al II-lea a suspendat constituţia din 1938 şi i-a încredinţat conducerea dictatorială a statului a fost semnat în zorii zilei de 5

septembrie 1940. Spre a scoate ţara din criză, militarul atras în ochiul ciclonului a consultat nu numai pe şeful Gărzii de Fier, Horia Sima, ci şi pe liderii Partidului Naţional Ţărănesc şi Partidul Naţional Liberal. Din nou, Dinu Brătianu s-a menţinut în umbra şi în trena lui Iuliu Maniu, în condiţiile în care Iuliu Maniu însuşi prefera o penumbră marcată de echivoc, evitând luminile rampei. Cu o săptămână mai târziu, a produs declaraţia publică în conformitate cu care, în acele momente dramatice, ar fi avut „ viziunea clară că regele Carol al II-lea nu mai are prestigiul şi autoritatea necesară pentru a continua să domnească" . Totuşi, a adoptat o atitudine de espectativă şi a crezut de cuviinţă că era mai prudent să-i transmită monarhului viziunile sale printr-un intermediar mai decis şi cu nervii mai tari. „ În perfectă înţelegere cu dl. C.I.C. Brătianu – s-a confesat Iuliu Maniu opiniei Publice, la 13 septembrie 1940 – am declarat domnului general Ion Antonescu, care între timp fusese însărcinat să formeze guvernul şi care conoştea de mai înainte vederile mele, ca primul lucru pe care trebuia să-l facă este să propună regelui să abdice." Totodată, Iuliu Maniu i-a comunicat generalului Ion Antonescu, cu toată fermitatea de care era capabil: „ Nu voi da sprijin nici unui guvern ce s-ar forma sub domnia regelui Carol." Din păcate, preşedintele Partidului Naţional Ţărănesc nu s-a decis să participe la redresarea unui stat în derută nici atunci când abdicarea lui Carol al II-lea a devenit un fapt împlinit.

A urmat un moment dintr-un anume punct de vedere neclar. Unii comentatori ai acestei răscruci istorice avansează presupoziţia că Ion Antonescu ar fi preconizat abolirea instituţiei monarhice înseşi. Într-adevăr, împrejurările ar fi fost prielnice, nu ştim dacă şi gestul ar fi fost oportun. Dar intenţiile nemărturisite deschis ale proaspătului dictator ar fi fost descurajate nu numai de poziţia lui Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu, ci şi de atitudinea oarecum enigmatică a legionarilor, o mişcare luată în calcul numai ca forţă, nu şi ca tact. Înainte ca tensiunea politică să ajungă la apogeu, la 1 septembrie 1940, un manifest al lui Horia Sima, comandantul de circumstanţă al Gărzii de Fier, acceptase continuitatea dinastiei de Hohenzollern şi chiar sugera investirea ca rege a fiului lui Carol al II-lea, Voievodul de Alba Iulia, Mihai. Or, legionarii nu aveau absolut nici un motiv plauzibil să dorească supravieţuirea unei dinastii care le suprimase fizic şi pe întemeietorul mişcării şi pe cei mai importanţi militanţi. Era ceva nu prea clar într-o asemenea atitudine, asemănătoare unui pact cu infernul. În schimb, Partidul Naţional Ţărănesc, la 8 septembrie 1940, şi-a reafirmat fără dubii „ atitudinea sa monarhică constituţională" . Şi se afirmă uneori că acest comunicat, inspirat neîndoielnic de Iuliu Maniu, ar fi fost menit să-l reţină pe Ion Antonescu de la gesturi ireparabile.

(„ Mareşalul Ion Antonescu. Epistolarul Infernului" .
Prefaţă de Mihai Pelin. Ed. Viitorul Românesc,
1993, pag. 7-10)

Geo Bogza

O statuie a marilor ambiţii născătoare de mari dezastre...

Foto: V. Blendea

- Mareşalul Antonescu a fost şi [illegible] o personalitate controversată. [illegible], îi ridicăm până la urmă şi o [illegible]

Eu cred că am putea să-i ridicăm.

- Va fi o statuie a marilor ambiţii născătoare de mari dezastre.

A marilor ambiţii, da, dar şi a marelui patriotism.

- În ordinea importanţei, care ar fi [illegible]

A fost o figură tragică, în primul rând.

- [illegible]

Fără îndoială că a avut. Conflictul lui cu Carol al II-lea venea dintr-o ranchiună care fatalmente coboară mult un om.

- Acea ranchiună s-a extins şi asupra tânărului Rege Mihai I?

După câte îmi dau seama, cred că nu.

- Totuşi, între regele Mihai şi Mareşal s-a produs o falie. Când anume?

Când regele Mihai I a reprezentat voinţa naţiunii de a ieşi din război, iar mareşalul s-a arătat hotărât să-l ducă mai departe, alături de nemţi. Cred, totuşi, că în sufletul lui, Antonescu dorea ca nemţii să fie învinşi – şi cât mai repede. Să nu uităm că luptase în primul război mondial şi că fusese ataşat militar la Londra. Iar apoi, nemţii erau principalii vinovaţi de Dictatul de la Viena.

- S-a încăpăţânat totuşi să-şi ţină „cuvântul dat nemţilor“ - aşa s-a exprimat, vă amintiţi?

Da. Dar Mihai Antonescu ducea tratative cu aliaţii şi cred că nu fără ştirea mareşalului. Când acesta a intrat în război înpotriva ruşilor, spera că vor fi foarte

repede învinşi. În spatele lui au fost toţi românii însângeraţi de răpirea Basarabiei.

- Spera, prin urmare, ca ruşii să fie învinşi repede. dar şi nemţii să fie înfrânţi. Nu vi se pare contradictoriu? Ce voia, de fapt?

Voia ca fiecare să rămână la casa lui.

- Credeţi că regele Mihai I era prea tânăr pentru a face faţă acelei situaţii politice atât de pe muchie de cuţit?

Regele a dat dovadă de destulă maturitate! O educaţie aleasă poate suplini ani lungi de experienţe eşuate.

- Dar tratativele mareşalului cu aliaţii erau duse în ascuns de Rege?

Orice acţiune care presupune un risc se impune să se desfăşoare cât mai în secret. - Nu cumva aceasta era dovada unei lipse de consideraţie? Antonescu a privat Casa Regală de prerogativele ei, lăsându-i doar rolul de protocol. Să fi procedat astfel din considerente politice, sau atitudinea ţinea şi de înclinaţia lui de dictator?

Considerentele ţineau, în cea mai mare parte, de orgoliul lui personal. Privarea Casei Regale de prerogativele ei nu au adus ţării nici un folos. Dimpotrivă, i-a accentuat vulnerabilitatea.

- Credeţi că Regele Mihai ar fi putut evita, în acele condiţii istorice, executarea Mareşalului? A fost aceea o necesitate politică?

O necesitate politică, desigur. Execuţia nu s-ar fi putut evita.

- Aţi fost prezent la procesul lui Antonescu. Vorbiţi-mi despre se s-a întâmplat acolo.

În timpul procesului, Antonescu s-a adresat lui Voitinovici şi i-a spus că el, cel din banca acuzaţilor, e mai liber decât Preşedintele Tribunalului şi poate afirma sus şi tare că: „ Basarabia e pământ românesc!" Mareşalul a dovedit multă demnitate, toţi câţi au fost acolo trebuie să o recunoască.

- De ce nu a făcut cerere de graţiere?

Tot din demnitate.

- De fapt, ce soluţie de viaţă i se oferea? Ruşii – ghicim ce ar fi făcut cu el: guvernul român, ca emanaţie sovietică, tot aşa – să ne gândim cum au murit Maniu, Mihalache, Gheorghe Brătianu şi alţii. Regele nu îi mai era aliat şi oricum se afla el însuşi în pericol de moarte. Mareşalului nu i-ar fi rămas decât să fugă la nemţi, în vreo ţară neutră, sau în America Latină – ceea ce, trebuie să recunoaştem, nu se potrivea cu firea lui. Nu şi-a ales el, oare, moartea cea mai uşoară – şi, într-un fel, nemurirea?

Cred că vezi problema corect. Într-adevăr, nu avea nici o altă soluţie – de obicei învinşii nu pot avea soluţii.

- Odată cu Antonescu au fost executaţi Ică Antonescu, generalul Vasiliu şi profesorul G. Alexianu, guvernatorul Transnistriei. Se încerca, astfel, să se dea satisfacţie Uniunii Sovietice?

Prin tot ce se făcea atunci se urmărea în primul rând să se dea satisfacţie sovieticilor.

- Cine era autorul?

Guvernul, bineînţeles, era pro-sovietic.

- Cum se numea acel guvern?

Guvernul Groza...

- Iată „omul" Groza! Mulţi, citind răspunsurile dumneavoastră, poate că se vor încrunta.

Îmi pare rău. S-ar putea totuşi să nu fie aşa, să înveţe ceva din ceea ce spun, ba chiar şi din faptul că uneori trebuie să mă contrazic.

(Fragment din cartea „ Eu sunt ţinta – Geo Bogza în dialog cu Diana Turconi" . Ed. Du Style 1996)

Dan Zamfirescu

DE CE A CIRCULAT LEGENDA CĂ LA TEL AVIV AR EXISTA O STRADĂ CU NUMELE MAREŞALULUI ANTONESCU ŞI CHIAR O STATUIE RIDICATĂ ACESTUIA, DREPT RECUNOŞTINŢĂ?

- Istoricul dr. Dan Zamfirescu dezbate în prefaţa cărţii de memorii a lui Radu Lecca („Eu i-am salvat pe evreii din România“) o problemă-cheie privind destinul evreilor din România în anii lui Antonescu.
- Schimbarea politicii antonesciene faţă de evrei nu are nimic de a face cu catastrofa de la Stalingrad şi cu perspectivele pierderii războiului.
- În umbră, dar cu ştirea lui Ion Antonescu s-a putut realiza salvarea majorităţii evreilor-români, performanţă unică în Europa.
- Fapte care impun o mai raţională cumpănire a cuvintelor şi calificativelor rele la adresa Mareşalului.
- În ce măsură s-a opus Antonescu „soluţiei finale“ aplicate de Hitler.
- Avea dreptul rabinul Moses Rosen să-l califice pe Antonescu „călăul poporului evreu?“

„ S-a cultivat la noi scrie dr. Dan Zamfirescu în decurs de aproape o jumătate de secol, un mit frumos, o imagine flatantă pentru orgoliul naţional, pe care regimul comunist – din diverse motive – a promovat-o oficial şi a favorizat-o pe toate căile: mitul unei Românii ce s-ar fi singularizat în mod absolut şi glorios pe harta unei Europe laşe, opunându-se dârz, cu mareşalul Antonescu în frunte, „ soluţiei finale" preconizate şi puse în aplicare de Hitler. Ne-am apărut, nouă înşine, în ipostaza de salvatori plini de omenie ai comunităţii evreieşti, a treia ca mărime din Europa. A circulat – fireşte, fără nici o verificare! – până şi legenda că la Tel Aviv ar exista o stradă cu numele mareşalului Antonescu, şi chiar o statuie ridicată lui, drept recunoştinţă! Ne plăcea să ştim (şi măcar acest fapt era real!) că la Auschwitz, unde se înalţă pentru o nu prea onorabilă prezenţă steagurile tuturor ţărilor ce şi-au predat evreii spre exterminare, lui Hitler, steagul României lipseşte.

Se vorbea – ce-i drept –, dar cu jumătate de gură, de victimele rebeliunii legionare; de pogromul de la Iaşi; de deportările din Bucovina şi Basarabia în 1941-1942. Pentru fiecare dintre aceste „ accidente" existau însă explicaţii: autorii crimelor din ianuarie 1941 erau legionarii, adică nişte inşi ce se excluseseră din corpul naţiunii prin însăşi crimele lor; de pogromul de la Iaşi erau vinovaţi în primul rând germanii, cum se stabilise de către tribunalele internaţionale (deşi ei nu avuseseră nici un amestec în „ trenurile morţii" alcătuite din vagoane pentru vite, înţesate cu oameni!), iar deportările au fost consecinţa comportamentului „ neloial" al populaţiei evreieşti in timpul retragerii trupelor româneşti – ca urmare a dictatului moscovit – în vara lui 1940. În felul acesta, chiar şi cu câteva umbre, tabloul rămânea luminos, eroic, uman, într-o lume atât de întunecată şi lipsită de omenie...

Ceea ce iese din făgaşul oricărei discuţii este însă procedeul adoptat spre a acredita ideea că, în realitate, mareşalul Antonescu, nu numai că n-a fost un salvator al evreilor, dar a fost, dimpotrivă, un „ călău al poprului evreu" (calificativul aparţine Eminenţei Sale dr. Moses Roses), un veritabil precursor al lui Hitler în practicarea „ soluţiei finale" , ba chiar un exemplu, admirat de Führer faţă de Goebbels.

Cum exista, totuşi, realitatea masivă a celor circa 420.000 de evrei rămaşi în viaţă după furtuna celui de-al doilea război mondial, cifră menită a impune atenţiei realitatea că România anilor 1940-1944 a fost ţara europeană supusă dominaţiei naziste cu cel mai mare număr de evrei sustraşi „ soluţiei finale" – s-a recurs, pe de o parte, la totala „ ocultare" pentru marele public străin (şi chiar în discursurile adresate auditoriului român!) a acestei realităţi şi acestei elocvente cifre iar pe de altă parte, la explicarea ei – pentru cei avizaţi – prin motive de pur oportunism politic: după Stalingrad, Antonescu şi-a dat seama că Hitler va pierde războiul, şi a crezut să- şi pună pielea la adăpost, schimbând politica faţă de evrei.

În felul acesta s-a ajuns la situaţia că, în timp ce se glorifică

internaţional un sat danez – GILLELESE – ai cărui pescari au trecut cu bărcile în Suedia pe evreii danezi ce urmau să fie predaţi spre exterminare în octombrie 1943 (gestul lor, incontestabil nobil, dă insă o idee despre numărul celor salvaţi), şi în timp ce se sanctifică faptele diplomatului suedez Raoul Wallemberg, cu merite incontestabile în aceeaşi operă de salvare a evreilor, de data asta din Ungaria (numărul celor salvaţi fiind însă infim faţă de cel al victimelor), se îngroapă în tăcere fapta României! Care faptă totuşi există, indiferent ce regim politic se afla la Bucureşti. Sau, şi mai bine spus, cu atât mai demnă de apreciat cu cât ştim ce regim politic se afla la Bucureşti!

La fel, în 1946, la Conferinţa de Pace de la Paris ni s-a ignorat contribuţia la scurtarea celui de-al doilea război mondial şi ni s-au şters de pe răbojul istoriei jertfele date pentru înfrângerea nazismului, refuzându-ni-se recunoaşterea COBELIGERANŢEI, acum, iată, „ Muzeul Holocaustului" de la Washington, inaugurat chiar de preşedintele Clinton, nu reţine pentru memoria vizitatorilor, în legătură cu România, decât cele 19.000 de victime ale represaliilor ordonate la Odesa de generalul Antonescu după aruncarea în aer a Comandamentului armatei române, fără a găsi însă măcar un colţişor unde să înscrie şi faptul că măcar împrejurările specifice României anilor 1940-1944 (dacă nu se ia în consideraţie şi structura sufletească şi morală a poporului român!) au dus la supravieţuirea celei mai numeroase populaţii evreieşti din ţările asupra cărora s-a extins dominaţia directă, sau sfera de influenţă hitleristă.

Şi totuşi, cifrele nu pot fi şterse cu buretele de pe tabla istoriei, chiar dacă nu sunt trecute pe panourile muzeale. Recent (nr. 6 din 9-15 februarie 1994) revista 22 publica un interviu acordat domnului Andrei Cornea de către domnul Radu Ioanid, Directorul registrului Naţional al supravieţuitorilor Holocaustului în „ Muzeul Holocaustului" , adică persoana astăzi cea mai bine plasată spre a putea cunoaşte cu precizie şi a cântări cu maximă obiectivitate cifrele şi faptele...

Şi tocmai de aceea este cu totul remarcabilă atitudinea actualului „ Director al Registrului" de la Washington, care a ţinut să accentueze faptul că „ Chiar Transnistria, cu toate ororile ei, a avut un procent de supravieţuitori mult mai ridicat decât zonele din Ucraina aflate sub control german" , ceea ce înseamnă că până şi pe aceste teritorii ale ororii şi morţii ceva din ceea ce acţiona în ţară pentru salvarea evreilor a putu să-şi trimită reflexul.

„Şi totuşi cum se explică că o parte importantă a evreilor români a supravieţuit?" –întreba domnul Andrei Cornea, pentru a primi următorul răspuns: ‚Acesta este reversul medaliei privind Holocaustul din România. Dintr-un complex de motive de natură internă şi externă, în toamna anului 1942 Ion Antonescu a decis să amâne deportările evreilor din Vechiul regat spre lagărele de exterminare de la Belzek. Aceste proiectate deportări n-au mai avut loc. Mai mult, în 1943 şi 1944 anumite categorii de evrei (orfanii, evreii din Dorohoi, cei deportaţi pentru sustragerea de la munca forţată) au fost repatriate din Transnistria şi s-a înlesnit emigrarea evreilor spre Palestina. Aceste măsuri au permis supravieţuirea a aproximativ jumătate din numărul evreilor români. Pentru o ţară ca România, a treia în Europa ca mărime a populaţiei evreieşti, o ţară aflată în orbita Germaniei naziste, un procent de supravieţuire de 50% este foarte mult. Chiar Transnistria, cu toate ororile ei, a avut un procent de supravieţuire mult mai ridicată decât zonele din Ucraina aflate sub control german" .

Iată cuvinte, conchide dr. Dan Zamfirescu pe care le-am dori citite nu doar în revista 22, în româneşte, ci pe o plăcuţă din ‚Muzeul Holocaustului" , în care lucrează acum, pe un loc atât de important, unul dintre fiii acelor evrei români salvaţi de la ‚soluţia finală" !

Radu Ciuceanu

Receptarea guvernării Ion Antonescu. Sumară retrospectivă 1990-1994

Deşi nu dispunem încă de necesara monografie biografică menită să înfăţişeze, sub toate aspectele, cariera militară a Mareşalului întinsă de-a lungul a patru decenii (1904-1944), inclusiv anii petrecuţi în diplomaţie, la Paris şi Londra (1922-1926), precum şi activitatea sa politică (1938/1940-1944), din 1990 până în prezent s-au editat mai multe volume consacrate unora dintre laturile activităţii lui Ion Antonescu, în diferite perioade ale vieţii sale.

Majoritatea lucrărilor adună între coperţile lor documente româneşti (din fondurile Arhivelor Statului, Ministerului Apărării Naţionale, Ministerului Afacerilor externe, Arhivei Istorice a Bibliotecii Academiei Române, Muzeul Militar Naţional) sau străine (cu precădere, germane) ori scrieri, cuvântări, proclamaţii etc. ale Mareşalului. Studiile introductive ale respectivelor ediţii reuşesc să creioneze, în linii mari, personalitatea atât de complexă a lui Ion Antonescu. În selecţia de mai jos am mai inclus o scriere memorialistică, cât şi reeditarea cărţii lui Ion Antonescu, tipărită în 1919, extrem de actuală şi azi. De asemenea, am inclus şi o cercetare recentă, axată precumpănitor pe actul de la 23 august 1944, întrucât analizează cu luciditate situaţia României şi poziţia Mareşalului în anii 1941-1944. Înfăţişând cu obiectivitate faptele Mareşalului şi evenimentele conexe, lucrările în discuţie pun la îndemâna cercurilor largi de cititori ceea ce până de curând constituia „ istorie interzisă" .

Am grupat lucrările prezentate în continuare în ordinea cronologică a apariţiei, iar în cadrul aceluiaşi an, menţionarea s-a făcut respectându-se criteriul alfabetic:

Ion Antonescu, Românii. Originea, trecutul, sacrificiile şi drepturile lor, ediţie îngrijită de maior Ilie Schipor, editura Clio, Bucureşti, 1990.

Apărută în 1919, cartea reprezintă, după cum precizează autorul în moto-ul volumului „ o foarte sumară şi rapidă examinare a drepturilor în baza cărora România va trebui să iasă de la Conferinţa de Pace cu graniţele pentru care a sângerat şi la care aspiră neîntrerupt mai bine de 10 veacuri" . Iar îngrijitorul ediţiei subliniază că unica scriere de istorie a lui Ion Antonescu „ are marele merit de a fi una din primele cărţi care prezintă argumentat şi convingător temeiurile intrării României în prima conflagraţie mondială" .

Tot el completează volumul cu Fişa biografică a Mareşalului (. 106-107) şi Repere cronologice privitoare la implicarea lui Ion Antonescu în viaţa politică a României (p. 108-

III), ambele oferind cititorilor date elementare despre activitatea Mareşalului.

Gheorghe Buzatu, Istorie interzisă. Mărturii şi documente despre mareşalii României: Alexandru Averescu, Constantin Prezan, Ion Antonescu, Editura Curierul Doljean, Craiova, 1990.

Două treimi din economia volumului este destinată Mareşalului Ion Antonescu (p. 51-181). Sunt grupate aici mărturii aparţinând colonelului George Magherescu (ofiţer în cadrul cabinetului Militar al mareşalului, p. 51-118), precum şi diferite documente: fragmente din proclamaţiile lui Ion Antonescu, Ordine de zi, scrisori ale lui Constantin I.C. Brătianu şi Iuliu Maniu adresate Conducătorului statului, testamentul politic al Mareşalului şi codicilul la testament.

Gheorghe Buzatu, Mareşal Antonescu în faţa istoriei, ediţie în colaborare cu Stela Cheptea, V.Fl. Dobrinescu, I. Saizu, Vol. I-II, Iaşi, 1990.

Corpus de documente româneşti şi străine referitoare la perioada 1940-1946, mărturii privind actul de la 23 august 1944, procesul şi execuţia Mareşalului. Util instrument de lucru, volumul permite mai buna cunoaştere şi înţelegere à evenimentelor petrecute în anii celui de-al doilea război mondial, a politicii duse de Mareşalul Ion Antonescu.

**** Antonescu — Hitler. Corespondenţă şi întâlniri inedite (1940-1944), ediţie de Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ştefan Lache, coordonator ştiinţific dr. Florin Constantiniu, Editura Cozia, Bucureşti, 1991.*

Introducerea semnată de Ion Ardeleanu şi Vasile Arimia (vol. I, p.5-14) pune în temă cititorul cu epoca şi obiectul lucrării, iar cele 86 documente din perioada 6 septembrie 1940 — 21 august 1944 constituie o autentică frescă a relaţiilor politice, militare, economice dintre România şi Germania, în anii 1940-1944. Documentele relevă permanente preocupare a Conducătorului statului român pentru anularea dictatului de la Viena, pentru apărarea intereselor economice ale ţării, pentru îngrădirea amestecului Germaniei în politica internă românească, precum şi pentru respectarea principiilor de colaborare militară româno-germană. Notele îngrijitorilor ediţiei (la sfârşitul fiecărui document) şi un Indice general completează volumele.

Geroge Magherescu, Adevărul despre Mareşalul Antonescu, editura Păunescu, Bucureşti, 1991, vol. I-III.

Scriere memoralistică, inerent tributară scăderilor şi disponibilităţilor acestui gen de lucrări, tratând perioada 26-28 iunie 1940 — 1 iunie 1946.

General-locotenent (r) Ion Şuţa, România la cumpăna istoriei. August ' 44, editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1991.

Îmbinând fericit rigoarea şi precizia ofiţerul cu exigenţele cercetării istorice, lucrarea rămâne o contribuţie utilă la cunoaşterea derulărilor politico-militare din anii celui de-al doilea război mondial. Preocupat de evoluţia tratativelor vizând desprinderea României din Axă, autorul îşi concentrează atenţia asupra eforturilor depuse de guvernul român, sub îndrumarea directă a Mareşalului, pentru scoaterea Ţării din război. Analiza mersului negocierilor dintre Mareşal şi U.R.S.S. şi a consecinţelor loviturii de stat de la 23 august 1944 îl conduce pe general-

locotenent (r) Ion Suţa la două concluzii: a) Mareşalul Ion Antonescu nu trebuia înlăturat de la putere, ci lăsat să ducă până la capăt acţiunbea proiectată şi desfăşurată în interesul poporului român, şi nu în interes personal; b) de lovitura de stat de la 23 august 1944 au beneficiat sovieticii, comuniştii cominternişti români şi regele Mihai.

Gheorghe Barbul, Memorial Antonescu. Al treilea om al Axei, ediţie şi studiu introductiv de Valeriu Florin Dobrinescu, traducere şi note de Sanda-Maria Ardeleanu şi Mihail-Constantin Ardeleanu, Institutul European, Iaşi, 1992

Volumul reprezintă traducerea lucrării cu acelaşi titlu apărută în anul 1950, în Franţa. Secretar al lui Mihai Antonescu, ministru de externe în guvernul Ion Antonescu, autorul s-a găsit alături de Mareşal, fie în timpul întâlnirilor acestuia cu Adolf Hitler, fie în timpul deplasărilor pe Frontul de Est. După cum menţionează îngrijitorul şi prefaţatorul cărţii, Valeriu Florin Dobrinescu, aceasta „ reprezintă prima încercare a unui autor de a prezenta coordonatele esenţiale ale politicii antonesciene, exegetului lipsindu-i documentele, dar având avantajul participării directe“ În Addenda volumului se găseşte şi un articol publicat de Gheorghe Barbul în periodicul „ Lupta“ , de la Paris, la 7 octombrie 1991.

**** Mareşalul Ion Antonescu. Secretele guvernării. Rezoluţii ale Conducătorului Statului (septembrie 1940 —august 1944), cuvânt înainte, selecţie, note şi indici de Vasile Arimia şi Ion Ardeleanu, editura Românul, Bucureşti, 1992.*

Volumul conţine 255 de rezoluţii (27 din 1940, 58 din 1941, 54 din 1942, 74 din 1943, 42 din 1944) ale lui Ion Antonescu, puse pe diverse documente referitoare la situaţia politică, economică, socială, culturală a României.

Rezoluţiile „ dezvăluie discernământul, puterea de analiză, consecvenţa Mareşalului Ion Antonescu în luarea unor decizii, faptul că acesta, cu imensă putere de muncă la vârsta de 60 de ani, era animat în cel mai înalt grad de dorinţa şi voinţa de a sluji cu credinţă interesele neamului“ (Cuvânt înainte, p.5-6).

****C.I.C. Brătianu, Carol II, Ion Antonescu. Amintiri. Documente. Corespondenţă, Cuvânt înainte, note, îngrijire de ediţie şi indici de Ion Ardeleanu, Editura Forum S.R.L., Bucureşti, 1992.*

Volumul conţine opt memorii înaintate de Constantin I.C. Brătianu generalului Ion Antonescu, în intervalul septembrie 1940 — februarie 1941, precum şi răspunsul lui Antonescu din martie 1941.

General-maior Mircea Agapie, cpt. R.1 dr. Jipa Rotaru, Ion Antonescu. Cariera militară (Scrisori inedite), Editura Academiei de Înalte Studii Militare, Bucureşti, 1993.

Cronologia carierei militare a lui Ion Antonescu (p.9-11) şi un studiu consacrat acestuia (p.12-56) preced 74 documente, în parte inedite (p.57-196), cuprinzând corespondenţă particulară şi oficială, proclamaţii, Ordine de zi, cuvântări ale Mareşalului. Documentele oferă o grăitoare imagine asupra lui Ion Antonescu în diferite perioade ale activităţii sale.

**** Mareşalul Ion Antonescu. Epistolarul Infernului. Avertisment, note şi indice de nume de Mihai Pelin, editura Viitorul Românesc, 1993.*

Volumul grupează 48 documente (p. 15-420), scrisori şi memorii ale lui Constantin I.C. Brătianu şi Iuliu Maniu adresate lui Ion Antonescu şi Mihai Antonescu, precum şi răspunsuri ale acestora la câteva memorii. Lectura documentelor relevă „ tragica sinceritate a partenerilor de dialog şi, totodată, deplina lor loialitate faţă de interesele ţării [...], ceea ce i-a unit a fost mult mai semnificativ şi profund decât ceea ce putea provoca între ei o discordie sau alta. Nu întâmplător, au sfârşit-o prin a împărtăşi un destin relativ similar. De asemenea, nu trebuie să uităm că această corespondenţă a fost posibilă într-o europă în care an ihilarea morală şi surpimarea fizică a adversarilor politici s-au concretizat nu odată în fapte curente, la ordinea zilei, bântuind ca o maladie ţări pretins mai civilizate decât România" (Avertisment, p.12).

Mareşalul Ion Antonescu, Istoria mă va judeca. Scrieri inedite, studiu introductiv de general-maior Mircea Agapie, documente de maior Constantin Hlibor. editura Academiei de Înalte Studii Militare, Bucureşti, 1993.

Studiul introductiv (p.6-21) înfaţişează, din perspectiva scrierilor lui Ion Antonescu, larga paletă a preocupărilor acestuia. Materialul documentar, grupat în trei capitole judicios împărţite, cuprinde: evocări, cuvântări şi conferinţe ţinute de Ion Antonescu; note şi observaţii referitoare la bătălia de la Odessa; textul intitulat Directive spirituale, datând din 1941, pus în circulaţie pentru prima oară în respectivul volum; răspunsul Mareşalului (august 1943) la memoriul lui Constantin I.C. Brătianu şi Iuliu Maniu. În ansamblul său, volumul oferă publicului „ aspecte inedite din gândirea şi concepţia mareşalului Antonescu despre societate şi instituţiile ei fundamentale, în special despre armată" . (Cuvânt înainte, p.3). Documentele sunt însoţite de bogate note explicative.

Ioan Dan, „Procesul" Mareşalului Ion Antonescu, Editura Tempus, Bucureşti, 1993.

Abordarea critică a înscenării judiciare din mai 1946, analiza contextului istoric dat şi a momentelor-cheie din perioada guvernării lui Ion Antonescu îi permit autorului să demonstreze inconsistenţa acuzaţiilor aduse Conducătorului statului român, netemnicia condamnării acestuia.

Dr. Jipa Rotaru, Leonida Moise, Neculai Moghior, Al treilea mareşal al României. Ion Antonescu. Începutul carierei militare (1882-1919), editura Metropol, Bucureşti, 1993.

Studiul introductiv (p.5-47) şi cele 90 documente diverse, acoperind perioada iunie 1904 —decembrie 1919, pun în evidenţă calităţile tânărului ofiţer Ion Antonescu, precum şi etapele unei strălucite cariere militare.

Iuliu Maniu —Ion Antonescu, Opinii şi confruntări politice. 1940-1944, Cuvânt înainte, îngrijire de ediţie, note şi comentarii de Ion Calafeteanu. editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.

Volumul conţine scrisori şi memorii înaintate de Constantin I.C. Brătianu şi Iuliu Maniu lui Ion Antonescu, în intervalul noiembrie 1940 —martie 1944, două răspunsuri ale Mareşalului, precum şi un raport al serviciilor de informaţii asupra activităţii politice a naţional-ţărăniştilor şi a lui Iuliu Maniu.

(din „ Arhivele totalitarismului" nr.12/1994).

Cărţi editate de „Tess Express“

(ce pot fi comandate la tel.650.32.53 sau 650.31.64)

„ISTORIA FILOZOFIEI MODERNE“ (de la Renaştere la Kant)

După ce a fost „îngropată“ vreme de 50 de ani această carte de mare preţ, scrisă de Ctin Noica, Mircea Vulcănescu, Edgar Papu, Petru Comărnescu, etc. reapare, ca un omagiu adus unor martiri ai culturii româneşti“

„ Evenimentul zilei“ – Cătălin Blebea

„AMORURILE UNUI REGE“

O româncă: Zizi Lambrino;
O grecoaică: Regina– Mamă Elena;
Şi o evreică: Lupeasca;

în luptă pentru dragostea Prinţului de Hohenzollern CAROL al II-lea, Rege al României

VIAŢA ŞI MOARTEA LUI ION ANTONESCU

(50 de ani de la moartea mareşalului)
ALMANAH ISTORIC

„PACEPA CONTRA PACEPA“

O carte senzaţională de Alexandru Nichita.

O istorie a serviciilor secrete româneşti până la căderea lui Ceauşescu.

„ANECDOTE CIRCUMCISE“

O antologie cò 1001 de glume evreieşti. O apariţie unică în tiparul românesc!

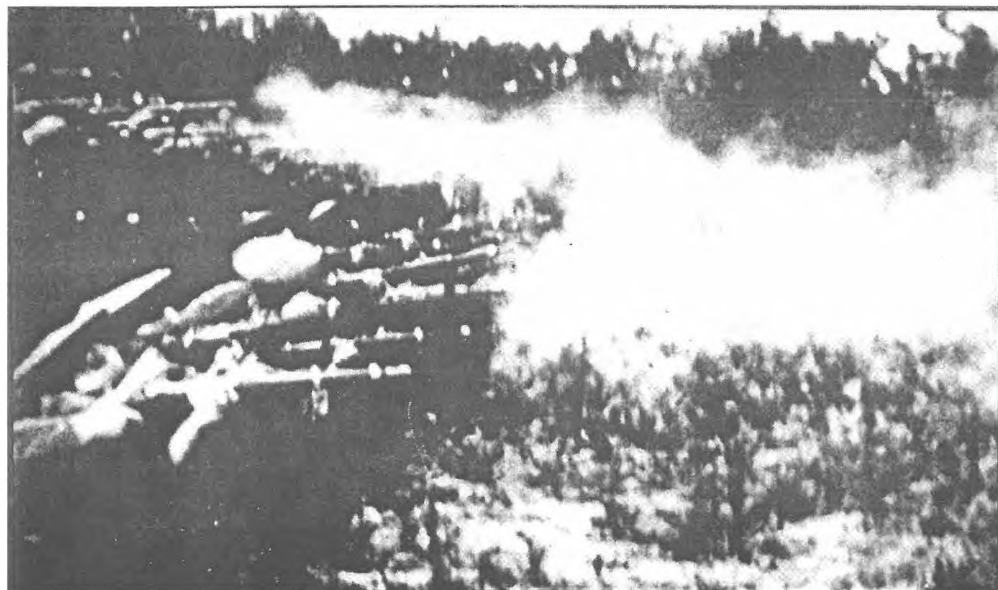
HAIM COHN Preşedintele Tribunalului Suprem al Israelului

„ARESTAREA, PROCESUL ŞI MOARTEA LUI IISUS HRISTOS“

Pentru prima oară în istoria cărţii un judecător evreu rejudecă şi dă verdictul în procesul „Fiului lui Dumnezeu“

Redactor şef: *Iuliu Raţiu*
Consilier ştiinţific: *dr. Narcis Zărnescu*
Coperta: *Laura Albani*
Tehnoredactarea: *Bogdan Duţescu*
Tiparul: *Romfel* (str. Lizeanu 35, tel. 2102328)

Mulţumim pe această cale Autorilor şi Editurilor care au contribuit la apariţia acestui Almanah comemorativ
ISBN:973-97267-4-7

„Doresc neamului românesc să-şi îndeplinească idealurile pentru care cad eu astăzi aici“ .

Ion Antonescu

VIAŢA ŞI MOARTEA LUI ANTONESCU
ALMANAH ISTORIC

Acest almanah se doreşte a fi, în fond, o MASĂ ROTUNDĂ imaginară, la care, cu extrase din cărţi, articole, eseuri şi interviuri, participă 40 de personalităţi marcante, regi, şefi de stat, politicieni, istorici, scriitori, ziarişti, militari şi diplomaţi - care, sfidând legile timpului, ale morţii, ale propriilor convingeri, adesea ireconciliabile,- s-au întâlnit pentru a descifra taina aceluia care a fost un mare şi controversat bărbat al istoriei româneşti - mareşalul Ion Antonescu...

- ION ANTONESCU (inedit)
- REGELE MIHAI I
- IULIU MANIU
- CORNELIU COPOSU
- LUCREŢIU PĂTRĂŞCANU
- ION ILIESCU Preşedintele României
- Gen. CONSTANTIN SĂNĂTESCU
- MARIN PREDA
- Gen. VICTOR ATHANASIE STĂNCULESCU
- EMIL CIORAN
- ALEXANDRU PALEOLOGU
- DINU BRĂTIANU
- ANDREAS HILLGRUBER (istoric, Germania)
- ADOLF HITLER
- MOSHE CARMILY-WEINBERGER
- SILVIU BRUCAN
- GRIGORE GAFENCU
- Dr. EMIL CONSTANTIN
- REGELE CAROL al II-lea
- ION RAŢIU
- FĂNUŞ NEAGU
- DAN AMEDEO LĂZĂRESCU (Mare Suveran al Marii Loji)
- ALFRED MOZES (Ambasadorul S.U.A.)
- MIRCEA IOANITIU (secretar al Regelui Mihai I)
- RADU LECCA
- H.-R. PATAPIEVICI
- EUGEN CRISTESCU (Şeful Serviciilor Secrete)
- Col. GEORGE MAGHERESCU
- GEO BOGZA
- BELLU ZILBER
- Dr. DAN ZAMFIRESCU
- Gen. ION GHEORGHE
- RADU CIUCEANU
- HORIA SIMA (şeful Mişcării legionare)
- MIHAI PELIN
- EDUARD MEZINCESCU
- Dr. NARCIS ZĂRNESCU
- UMBERTO ECO
- Şef Rabin AL ŞAFRAN
- SHIMON SCHAFFERMANN (istoric, Israel)
- FRANCISCO VEIGA (istoric, Spania)
- D'AMATO şi CH. SMITH (Congresmeni americani)
- TEŞU SOLOMOVICI publicist, I
- IULIU RAŢ
- DAN SMÂ